

سی و ششمین سالگرد پیروزی انقلاب
شکوهمند اسلامی را گرامی می‌داریم

شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان
ماهنامه فنی مهندسی شمس سال یازدهم، شماره ۱۰۰
بهمن ۱۳۹۵م. قیمت ۵۰۰۰ تومان

حسام‌الدین سراج در گفت‌وگو با «شمس»:

«شهرسازی

قربان منفعت اقتصادی شده است

بررسی کارنامه دولت در شاخص‌های کلان اقتصادی در گفت‌وگو با حسین راغفر

«برای موفقیت برنامه‌های دولت

به عزم ملی نیاز داریم

اکبر ترکان بر ضرورت صدور خدمات فنی مهندسی تاکید کرد

ظرفیت مهندسان ساختمان فراتر از بازار داخلی

مصاحبه اختصاصی با

اکبر ترکان

حسین راغفر

حسام‌الدین سراج

احسان حدادی

طهماسب داودی

«نیاز به عزم ملی

در رفع وابستگی

به درآمدهای نفتی

«خطر در کمین

دولت‌های نفتی

«اسفند

انتخاب

مهندسان برتر

«مسکن مهر

مثنوی هفتادمن...»

اساتید سرا

بنیانگذاران و پیشگامان آموزش‌های حرفه‌ای در صنعت ساختمان

گروه آموزشی دکتر خلوتی
برگزارکننده دوره‌های
تخصصی مهندسی سازه
و زلزله با بهره‌گیری از
مجرب‌ترین اساتید کشور

- ✓ دوره جامع تربیت مجری حرفه‌ای ساختمان
با گواهینامه هفت ستاره و مزایای منحصر به فرد (ویژه مهندسان،
کاردان‌ها و دست‌اندرکاران ساخت و ساز)
- ✓ دوره‌های کوتاه مدت و کاملاً کاربردی «جایگاه، مسئولیت‌ها و
مهارت‌های مجری ذیصلاح، مهندس ناظر و طراح»
- ✓ دوره‌های تخصصی در زمینه مهندسی زلزله و بهسازی لرزه‌ای
ساختمان‌ها
- ✓ تشریح و تفسیر ویرایش‌های جدید مقررات ملی ساختمان و
آیین‌نامه‌ها (دوره و سمینار ویرایش ۴ استاندارد ۲۸۰۰)
- ✓ دوره جامع بازسازی ساختمان (ویژه مهندسان معماری و عمران)
- ✓ دوره جامع طراحی تاسیسات مکانیکی و تهویه مطبوع
- ✓ دوره‌های تقویتی و تکدرس دانشگاهی ویژه کلیه مقاطع

- ✓ دوره‌های آمادگی آزمون
ورود به حرفه (پایه ۳)
عمران، معماری، برق و مکانیک
توسط بنیانگذاران این دوره‌ها در کشور و مولفین
کتاب آمادگی آزمون
- ✓ دوره آمادگی آزمون کارشناسی رسمی
برگزاری آزمون‌های تخصصی آنلاین
برگزارکننده اولین آزمون آزمایشی پایه ۳
بصورت آنلاین در کشور

کیفیت و اثربخشی آموزش، هدف اصلی ماست.

تلفن: ۲۲۶۳۸۷۱۳
فکس: ۲۲۶۳۸۷۱۴
www.OmranSara.ir
info@OmranSara.ir

آموزش‌های اختصاصی ویژه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات در سطح کشور:

- ثبت نام کارشناسان به صورت گروهی و انفرادی با تخفیفات و مزایای ویژه
- برگزاری دوره اختصاصی (در محل سازمان یا مؤسسه)

لطفاً هر گونه درخواست خود را از طریق پست الکترونیکی با شماره‌های موسسه با ما
در میان بگذارید.

نشانی: خیابان شریعتی، خیابان یخچال، نبش سیما، پلاک ۱، واحد یک

لطفاً جهت عضویت در موسسه و دریافت لیست کامل دوره‌ها، نام و رشته خود را به شماره ۳۰۰۰۶۴۴۴۴۴۴۴۶ پیامک نمایید.

تلفیقی از هنر و صنعت

شرکت آریا تهران سرام (سهامی خاص)
اولین تولیدکننده کاشی های تزئینی و دکوراتیو برجسته در ایران

ATC Aria
Tehran Ceram

ATC Aria

خیابان ملاصدرا، خیابان شیراز جنوبی، خیابان اتحاد، پلاک ۴، واحد ۱
تلفن: ۸۸۰۵۹۶۱۰ - ۸۸۰۵۹۷۷۸ - ۸۸۲۱۱۶۵۷
www.tehranceram.com info@tehranceram.com

ایران رادیاتور

مجهز به μ مبدل حرارتی

جهت دستیابی به بازدهی بسیار بالا

نسل جدید
پکیج شوفاژدیواری

سری LR

تلفن: ۸۴۰۲۱۰۰۰

www.iranradiator.ir

شمس

شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان
ماهنامه فنی مهندسی شمس سال یازدهم

بادرج آگهی در نشریه
شمس، تبلیغ خود را در
معرض دید بیش از ۳۰۰ هزار
نفر اعضای نظام مهندسی
ساختمان در سطح کشور
قرار دهید.

سازمان آگهی های نشریه شمس
۰۹۱۲-۱۳۸۲۷۴۸

BUILDING AUTOMATION

اتوماسیون ساختمان آترینا

مهندسان مشاور (با مسئولیت محدود)

نماینده رسمی گروه مهندسی futurasmus

www.Atrinaco.ir | info@Atrinaco.ir

www.futurasmus.ir

Lighting

Room Climate

Blinds And Shutter

Temperature

Awning Control

Time Controlled Switching

Security

Visualisation

Music

زندگی در فردا را امروز تجربه کنید

تهران ، فرمانیه، بلوار اندرزگو،
خیابان برادران سلیمانی غربی،
شماره ۹۰، واحد ۲

ارتباط مشتریان:

۲۲ ۶۹ ۴۶ ۷۹   ۲۲ ۲۰۸ ۲۰۷

۲۲ ۶۸ ۵۹ ۴۳   ۲۲ ۶۸ ۵۹ ۴۳

- مشاوره، طراحی، تأمین تجهیزات، نظارت، برنامه ریزی، اجرا
- ارائه دهنده کلیه راه حل های جامع اتوماسیون ساختمان (مسکونی، اداری، تجاری، ویلا، بیمارستان، هتل، ...)
- نماینده و عرضه کننده تجهیزات معتبر اروپایی و آمریکایی، Honeywell ,ALC, Schneider ,MDT,JUNG ,ABB
- اتوماسیون خانگی (روشنایی، تهویه مطبوع، صوت، پرده و ...)
- کنترل تأسیسات برقی (سیستم های روشنایی، تردد و ...)
- کنترل تأسیسات مکانیکی (سیستم های تهویه مطبوع، گرمایش و ...)
- برگزار کننده دوره ها و کارگاه های آموزشی - تخصصی

- HVAC
- ACCESS
- LIGHTING

Room Controller

Smart Control LP

Busch-Pion

Busch-Triton

KNX sensors

MDT GLASS

Merten GLASS

Merten Antique

مجتمع تجاری خلیج فارس - شیراز - تقویت موضعی تعدادی از تیرها و ستونها با FRP به دلیل تغییر کاربری

موزه دکتر شریعتی در تهران - بهسازی لوزه ای و تقویت ساختمان آجری با FRP با همکاری شرکتهای SMTTeam و EMPA (سوئیس)

مصلی بزرگ تهران
تقویت سازه های بتنی به روش Steel Jacketing

پل جانبازان تبریز - ترمیم و تقویت تیرهای بتنی با FRP به دلیل از بین رفتن میلگردها در اثر برخورد وسایل نقلیه

مترو شیراز - تقویت تیرها و دالهای سقف ایستگاه مترو با FRP برای افزایش ظرفیت باربری سقف

پروژه بانک جهانی - ساختمانهای مهم استان کرمان (بیمارستانها ، مراکز امداد و ...)
مطالعات بهسازی لوزه ای با همکاری شرکت DRM (سوئیس)

مرکز تجاری گلستان - شهرک مکانشهر - اردبیل
تقویت سازه بتنی به روش Steel Jacketing و FRP به دلیل تغییر سیستم سقف

سفارت سوئیس در تهران
مطالعات بهسازی لوزه ای با همکاری شرکت Weber & Brönnimann (سوئیس)

برج تندیس - تهران - نیواوران - تقویت موضعی تیرها و ستونهای بتنی با FRP به دلیل تغییر کاربری طبقات بالا

هتل بزرگ استقلال تهران
برجهای شرقی و غربی - طرح بهسازی لوزه ای با همکاری شرکتهای SMTEAM و EMPA (سوئیس)

هتل بزرگ آزادی تهران - بهسازی لوزه ای ساختمان ۲۸ طبقه بتنی تقویت ستونها با FRP و استفاده از میراگرهای هیدرولیک با همکاری شرکتهای EMPA و SMTTeam (سوئیس)

هتل بزرگ آزادی تهران
کاربرد میراگرهای هیدرولیک (Viscous Dampers) برای جذب انرژی جانبی با همکاری شرکت FIP (ایتالیا)

مجتمع تجاری الماس - تهران - چهارراه مینی سیتی
بهسازی لوزه ای و تقویت سازه بتنی با FRP

پل قم رود - قم - تقویت تیرهای بتنی با FRP Laminate

کارخانه سیمان آباد - تقویت سیلوهای بتنی و سازه های صنعتی با FRP برای افزایش عمر مفید سازه ها

کلکسیونی از بزرگترین پروژه های مقاوم سازی کشور

شرکت رادیاب

همکار اختصاصی موسسه EMPA سوئیس در ایران

تهران ، بلوار آفریقا ، خیابان ستاری ، شماره ۶۶ ، واحد ۱

تلفن : ۰۲۱ ۸۸۸ ۴۴ ۷۳

WWW.RADYAB.CO

Tests by :

RADYAB
Engineered Solutions

WWW.RADYAB.CO

شرکت خدمات مهندسی

میلگرد FRP

- مقاومت کششی بالا تر از میلگرد AIII
- بدون خوردگی
- قیمت مناسب
- وزن سبک
- غیر الکتریکی و غیر مغناطیسی

RADYAB
Engineered Solutions

WWW.RADYAB.CO

شرکت خدمات مهندسی

شرکت رادیاب

تهران، بلوار آفریقا، بلوار ستاری، شماره ۶۶

تلفن: ۸۸ ۸۸ ۴۴ ۷۳

www.Radyab.Co

شرکت سازه کاران بامداد

شرکت مقاوم ساز بامداد

- طراحی و مجری مقاوم سازی سازه و خاک
- عضو حقوقی انجمن بتن ایران (کمیته مقاوم سازی)

پایدار سازی گود به روش های:

نیلینگ میکروپایل

تقویت سازه های بتنی مسلح به روش های:

الیاف پلیمری مسلح (FRP) افزایش مقطع (ژاکت بتنی)

www.skbamdad.ir

آدرس: فلکه دوم صادقیه، ابتدای اشرفی، خیابان مرودشت، پلاک ۲۴ واحد ۱۰

۴۴ ۴۴ ۷۷ ۱۵

۴۴ ۲۷ ۸۱ ۲۳-۴

خرید پلکانی

از پله اول با سازه ۹۰

توضیحات کامل در:

SAZE90.com/buy

دفتر مرکزی گروه نرم افزاری سازه
خط ویژه خرید پلکانی (خط ۵) ۰۹۰۶۱۵۲۲۳۳ - ۰۲۱
پست الکترونیک: Info@saze90.com

SAZE Software Group

Parsiyan Lloyd

دستگاه خودکار قطع گاز حساس به زلزله SV Seismic Valve

با عملکرد مکانیکی

- دارای استانداردهای:
- ASCE 25 - 97 آمریکا
- تنها دستگاه منطبق با استاندارد ملی ایران ۱۰۹۴۲
- تائید و توصیه شده توسط:
- شرکت گاز و انجمن مهندسان تاسیسات مکانیکی ساختمان تهران
- آزمایش و تأیید شده توسط:
- موسسه UL و پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله
- ۵ سال گارانتی
- خدمات پس از فروش

دستگاه هشدار گاز و منواکسید کربن First Alert Gas+Carbon monoxide alarm

Bright digital display screen

Battery backup during power outages

UL:2034
UL:1484

- دارای دو سنسور پیشرفته طبق استاندارد
- صفحه نمایش LCD و Micro controller
- ساخت مکزیک با تکنولوژی و استاندارد آمریکا
- پنج سال گارانتی

ششمین

شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان
ماهنامه فنی مهندسی شمس سال یازدهم، شماره ۱۰۰
بهمن ماه ۱۳۹۳. قیمت ۵۰۰۰ تومان

صاحب امتیاز:
شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور

شورای سیاست گذاری:
مهندس حاجت الله عامری، مهندس مهدی حق بین،
دکتر حمید بدیعی، مهندس مجید ولدان
دکتر جمال قناعت

سردبیر:
سعیدالله بداشتی

سردبیر فنی:
مهندس عزت الله فیلی

مدیر اجرایی:
حسین مباررستمی

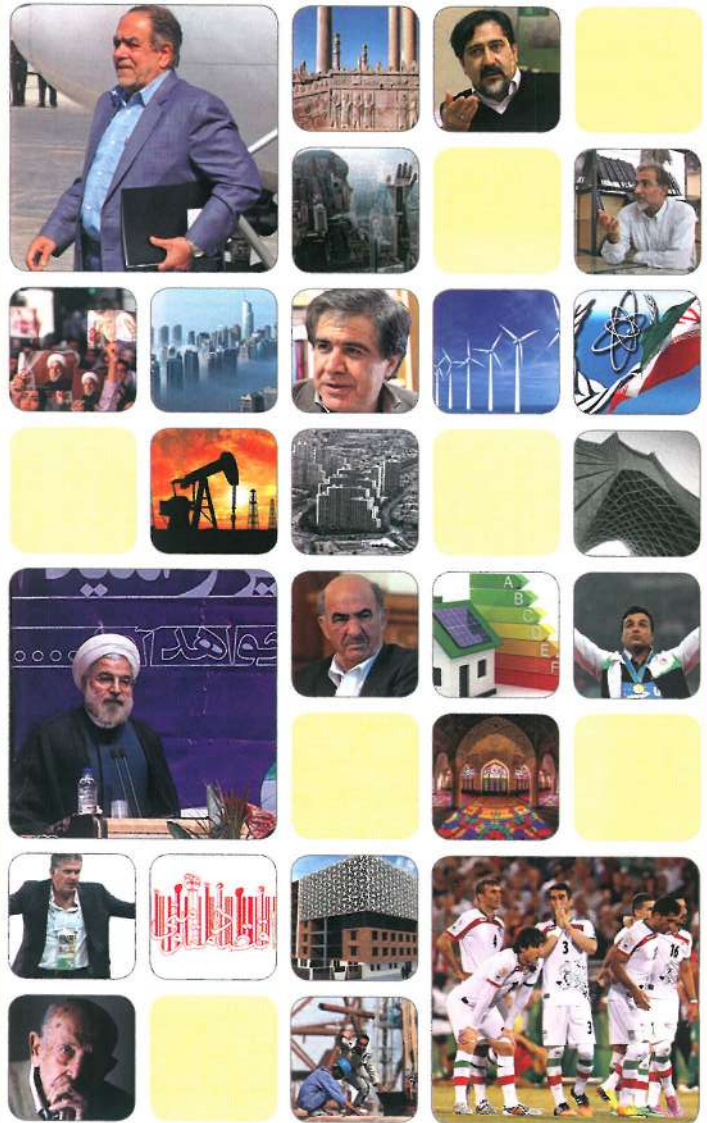
همکاران تحریریه:
عاطفه خسروی، سعیده سادات فهری، هدی سالاریه

اجرای صفحات:
حسام الدین محبوب

مسئول آگهی:
مزدک محبوب نژاد، ۰۹۱۲۱۳۸۲۷۴۸

یادآور می شود: علاقمندان می توانند مقالات خود را از طریق
پست الکترونیکی shamsmagazine@irceo.net به
تحریریه ماهنامه ارسال نمایند.
نشانی: تهران، خیابان حضرت ولیعصر (عج)، بالاتر از میدان
ونک، خیابان شهید خداسی، خیابان تک شمالی، پلاک ۱،
شورای مرکزی نظام مهندسی
صندوق پستی: ۵۸۸-۱۹۹۳۵
تلفن و نمابر: ۰۲۰۷۰۸۸۸۷
تلفن اشتراک: ۱۲۰۷۷۷۷۷۷
وب سایت: www.irceo.net
پست الکترونیکی: shamsmagazine@irceo.net
سامانه پیامک: ۰۵۰۹۷۱۰۲۰۰۰
چاپ مقالات در «شمس» به معنای تأیید مطالب نبوده و
مسئولیت مندرجات هر مقاله بانویسنده آن است.
علاقمندان می توانند جهت اشتراک در نشریه شمس به آدرس
www.irceo.net مراجعه نمایند.

بسم الله الرحمن الرحيم

- ۲/ سرمقاله
- ۳۶/ ظرفیت مهندسان ساختمان فراتر از بازار داخلی
- ۳/ شهرسازی قربانی منفعت اقتصادی شده است/ ۶
- ۶/ شهر و هویت گمشده در جهان مدرن/ ۸
- ۸/ ایستادن در قله یا افتادن در سر اشیبی/ ۱۰
- ۱۰/ سنت و معماری/ ۱۳
- ۱۳/ خطر در کمین دولت های نفتی/ ۱۶
- ۱۶/ نیاز به عزم ملی در رفع وابستگی به درآمدهای نفتی/ ۱۸
- ۱۸/ اعتماد ملت، پاشنه آشیل دولت/ ۲۰
- ۲۰/ برای موفقیت برنامه های دولت به عزم ملی نیاز داریم/ ۲۱
- ۲۱/ منتقدان بی انصافی نکنند!/ ۲۴
- ۲۴/ نکاتی در باره آمار اعلام شده شاخص های کلان اقتصادی/ ۲۶
- ۲۶/ نفس «امید» را نگیرید!/ ۲۷
- ۲۷/ بازار در رکود/ ۲۹
- ۲۹/ بامسکن برای تحقق اقتصاد مقاومتی چه می توان کرد؟/ ۳۲
- ۳۲/ چه کتکی زدم به خسروانی تاجی!/ ۳۴
- ۳۴/ قتل عام یوز
- ۳۶/ در سرزمین کانگورو/ ۳۶
- ۳۶/ سرخابی های پایتخت
- ۴۰/ در میدان واگذاری/ ۴۰
- ۴۰/ معماری ایرانی
- ۴۲/ در دنیای بنظیر است/ ۴۲
- ۴۲/ ساختمان برتر
- ۴۴/ سازمان های نظام مهندسی/ ۴۴
- ۴۶/ بوی عیدی، بوی چرم، بوی مسئولیت.../ ۴۶
- ۴۸/ مسکن مهر
- ۴۸/ مثنوی هفتاد من.../ ۴۸
- ۵۱/ ترکان: مهندسان نسبت به ایمن بودن ساخت و ساز متعهدند/ ۵۱
- ۵۱/ مسکن مهر
- ۵۲/ اخبار/ ۵۲
- ۵۵/ معرفی کتاب/ ۵۵
- ۵۶/ آتش ساختمان سوز/ ۵۶
- ۶۰/ ابلاغیه/ ۶۰
- ۶۱/ کاهش ۵ درصد مصرف انرژی با استفاده از تابلوی مدیریت انرژی ساختمان/ ۶۱
- ۶۱/ مطالعه اثر روش های عمل آوری بر چگالی و مقاومت فشاری بتن/ ۶۴
- ۶۴/ پتانسیل انرژی های نو در ایران
- ۷۰/ مطرح های اجرا شده/ ۷۰

سعيد الله بداني

سرديبر

بسمه تعالی

در سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی و آغاز دهه مبارک فجر، یادآور روزهای حماسه بزرگ ملت ایران بار دیگر با «شمس» آمدیم تا گرمای بداریم یاد و نام خورشید پر فروغ انقلاب، امام عزیز و شهدای گرانقدرمان را... اما با رویکردی متفاوت، تفاوت در اینکه می‌خواهیم جوری دیگر با شما مخاطبان عزیزمان سخن بگوییم، مهمانان جدیدی را به جمع مخاطبان «شمس» دعوت کرده ایم. لذا با شکل و محتوایی جدید آمده ایم تا تاثیر گذارتر در عرصه افکار عمومی به ایفای نقش واقعی رسانه بپردازیم.

«شمس» با وقفه ای چند ماهه با یک تغییر دیگر به میدان آمده! این بار تریبون سازمانی است که «اکبر ترکان» سکندارش است. مردی از جنس «ایمان و عمل با کوله باری از افتخار و تجربه» هم او که در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب در هر مسئولیت و منصبی قرار گرفته، تحولات سترگ و ماندگاری رقم زده است، این بار نیز ترکان «که از مهمترین مردان رئیس جمهور روحانی» است قصد دارد تا تحولی رو به تعالی را در نظام مهندسی ساختمان کشور و نوع نگاه به این مقوله رقم زند. او از فرهنگ سازی و شفافیت و استاندارد سازی در حوزه مسکن و ساختمان می‌گوید.

بر همین اساس شمس هم آمده تا با شفافیت معضلات را بررسی کند، انتقاد کند، حرف دل بزند، تحلیل و ارزیابی کند و از راهکارها و رهیافت‌ها بگوید. «شمس» آمده تا فرهنگ استاندارد سازی در مسکن را به سطح عموم جامعه منتقل کند. آمده ایم تا بگوییم آحاد مردم باید به دیده بان‌هایی هوشمند و دلسوز برای حرکت رو به پیشرفت نظام ساختمانی کشور بدل گردند.

هر شهروند یک ناظر ساختمانی شود. آن زمان که سرمایه اش را می‌گذارد تا مهندسین برایش سازه ای بالا آورند، آن زمان که با سرمایه اش به بنگاه‌های مختلف می‌رود تا ملکی را خریداری کند و یا حتی می‌خواهد خانه ای اجاره کند، از استانداردهای سازه‌های پایدار آگاه شود. آگاهی سازی در این حوزه گام اول فرهنگ سازی است. لذا در راستای تحقق این سیاست و فرهنگ سازی صحیح، گام اول، اطلاع رسانی و آگاهی بخشی به جامعه است تا انتظارات معقول و استاندارد را از یک ساختمان و سازه داشته باشند. اما در همین مقطع نیز دست یاری به سوی جامعه معزز مهندسی کشور دراز می‌کنیم تا در ادامه راه و تداوم بخشیدن به این رسالت ما را یاری کنند؛ باشد که تریبون خوبی برای بیان نگاه‌ها و دیدگاه‌های مهندسان شریف بوده و بتوانیم سختی راه پر تلاششان را اندکی تسهیل بخشیم.

رئیس سازمان نظام مهندسی کشور
ضرورت صدور خدمات فنی مهندسی
تاکید کرد

ظرفیت مهندسان ساختمان، فراتر از بازار داخلی

سیدالدین اشرفی

گفت و گو کردن با مهندس ترکان کار آسانی نیست، او از جمله شخصیت‌های مدیریتی ویژه در نظام است که تبحر و تخصص او، از حوزه نفت، انرژی تاراه و ساختمان و صنعت و ساختمان وسعت دارد هم در اقتصاد صاحب نظر است هم در صنعت. او هم تنوع یکال است و هم عملگرا، لذا طراحی سوالات و پیشبردن مناسب فضای مصاحبه با چنین چهره‌هایی، بسیار ظریف، ویژه و کارشناسی شده باید باشد. اینک ماهنامه شمس در اولین شماره دوره جدید با اکبر ترکان، رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور، گفت‌وگویی اختصاصی انجام داده است. مهندس ترکان در این گفت و گو با تأکید بر لزوم اصلاح مقررات ساخت و ساز و تحول در نظام فعلی شهرسازی و همچنین احیای دستورالعمل‌ها و قوانینی که سال‌ها از تصویب آن می‌گذرد اما اجرای آنها متوقف شده است، می‌گوید در این خصوص باید راهکارهایی ارائه شود تا وضعیت شهرسازی و ساختمان سازی‌ها بهبود پیدا کند. مهندس ترکان در صحبت‌هایش بر لزوم به کارگیری مجربان ذی صلاح در ساختمان سازی اشاره کرده و نسبت به حضور افراد غیر ذی صلاح در امر ساختمان سازی هشدار می‌دهد و راهکار حل این معضل را ایستادگی بر قانون می‌داند. همچنین ترکان با بیان اینکه تعداد مهندسان دارای پروانه اشتغال بسیار زیاد است و بازار بزرگتری را می‌طلبد، تأکید کرد که باید به سمت گسترش بازار از سوی تقاضا برویم؛ به مفهوم آوردن تقاضاهای جدید برای عرصه توان مهندسی. راهکار مشاور عالی رئیس جمهور برای این هدف نیز گشایش بازارهای جدید و بخصوص رفتن به سمت بازارهای کشورهای همسایه است. مشروح این گفت و گو را با هم می‌خوانیم.

• آقای مهندس، با توجه به بند ۹ خط مشی و اینکه جنابعالی اخیراً به بحث عرضه و تقاضا در خدمات مهندسی اشاراتی داشتید و نظرات تان را مطرح کردید و وضعیت بازار خدمات مهندسی در کشور را چگونه ارزیابی می‌کنید؛ می‌توان گفت، وضعیت خوبی نداریم؟ در همین راستا آیا توسعه صادرات خدمات مهندسی می‌تواند تا حدی عدم تعادل را از بین ببرد؟ جنابعالی در این زمینه چه پیشنهاد یا نسخه‌ای را ارائه می‌کنید؟

در ابتدای مصاحبه سی و ششمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی را تبریک می‌گویم و امیدوارم در پیمودن راه امام و شهدای انقلاب توفیقات بیشتری داشته باشیم... من قبلاً هم گفته‌ام که بازار صنعت ساختمان از نظر عرضه و تقاضا متناسب و متعادل نیست، ما سیصد و هشت هزار نفر عضو سازمان‌های نظام مهندسی داریم که تنها صد و چهل و هشت هزار نفر از این تعداد دارای پروانه ساختمان هستند و پروانه اشتغال دارند. در اوچ صنعت ساختمان، ساخت و ساز سالانه ۱۲۰ میلیون مترمربع بوده است. برای سالی ۱۲۰ میلیون مترمربع ساخت و ساز، ۲۰ تا ۳۰ هزار مهندس کافی است. این تعداد مهندسی که دارای پروانه اشتغال اند یک بازار بزرگ‌تر از این بازار را نیاز دارند. لذا برای متعادل کردن بازار، باید تلاش کرد. این تلاش‌ها جهت تعادل بازار، هم از سوی عرضه هست و هم از سوی تقاضا. باید به سمت گسترش بازار از سوی تقاضا برویم. گسترش بازار از سوی تقاضا یعنی چه؟ یعنی آوردن تقاضاهای جدید برای عرضه توان مهندسی ما. حال تقاضای جدید از کجایم؟ یکی این است که ما بازارهای جدید را بگشاییم. بازارهای جدید را ایجاد کنیم و توسعه دهیم. یعنی به سمت بازارهایی که به خدمات مهندسی ما نیاز دارند حرکت کنیم. مثل بازار کشورهای همسایه که این بازار هم به صورت بالقوه بازار بزرگی است. چرا که هم در تمام کشورهای همسایه فرصت کار برای ما هست و هم در کشورهای و بازارهای دورتر. لذا اولین و در دسترس‌ترین بازار، بازار همسایگان است. مثل بازار عراق، بازار افغانستان، بازار ترکمنستان، بازار آذربایجان، ارمنستان، کشورهای جنوب خلیج فارس، بازار قطر و بازار امارات. همان طور که می‌دانید با توجه به برنامه ریزی قطر برای برگزاری مسابقات جام جهانی، حجم بزرگی از ساخت و ساز در آنجا وجود دارد که این یک بازار است برای توانایی‌های مهندسی کشور ما. پس در رابطه با بازارهای بیرون، به همسایگان می‌توان اشاره کرد. اما در حلقه‌های دورتر هم بازار کار برای ما هست. پیمانکاران ایرانی با موفقیت توانسته‌اند در آمریکای جنوبی پروژه‌های بزرگی را تمام کنند یا در تاجیکستان توانسته‌اند پروژه‌های کلان را در صنعت آب و برق انجام دهند و این سابقه درخشان می‌تواند به مادر تدریج و توسعه بازارهای جدید کمک کند.

• آقای مهندس!! این تجربه و حضور مهندسان ایرانی، تجربه موفق و درخشان بوده است؟

بله. مهندسان ایرانی دونیرو گاه برق آبی در تاجیکستان ساخته‌اند یا شرکت‌های بزرگ ساختمانی مادر ونزوئلا پروژه‌های بزرگی را با موفقیت تمام کرده‌اند. این یکی از راه‌های گسترش بازار و خلق تقاضاهای جدید است. راه دیگر گسترش بازار این است که ما به قانون عمل کنیم. قانون نظام مهندسی گفته است که باید ساخت و ساز، توسط افراد حقوقی و حقیقی ذی صلاح انجام شود. این نه فقط برای ایران بلکه برای همه کشورهای پیشرفته صنعتی به همین صورت است. یکی از مدیران شهری و

• دیگر راهکارهایی را هم می‌توان در هماهنگی با سازمان بانی و تخصص گرایی با افزایش عرضه و تقاضا در این صنعت جستجو کرد؟

ما باید با توسل به قانون و نظام مند سازی ساختمان، ظرفیت سازی کنیم. بخش‌های دیگری هم هست مانند ضرورت استفاده از مصالح استاندارد و اقلام مصالح ساختمانی که الزامی است تا استاندارد باشند. برای حصول اطمینان از استاندارد بودن آنها نیز می‌شود یک بستری را ایجاد کرد و از مهندسان صاحب صلاحیت خواست تا بر این کیفیت‌ها و استانداردها نظارت کنند. پس مصالح استاندارد یکی دیگر از راه‌های گسترش بازار است. در حال حاضر بیمه ساختمان، صنعت بیمه، ارتباط بیمه و بانک و بازرسی فنی، یکی از فناوری‌هایی است که در دنیای صنعتی به کار گرفته می‌شود. برای این که یک ساختمان بیمه شود باید ریسک آن ساختمان ارزیابی شود. همچنین برای این که ریسک ساختمان ارزیابی شود باید ساختمان ارزیابی فنی شود. بنابراین بیمه و بازرسی فنی به هم وصل هستند. بعضی مواقع بانک‌ها برای دادن تسهیلات نیازمند یک بیمه هستند. می‌گویند شما ساختمان را بیمه کنید تا من تسهیلات بدهم. پس بانک، بیمه و بازرسی فنی برای حصول اطمینان از کیفیت به هم پیوند می‌خورند. در واقع اینها ابزارهایی هستند که هنوز در صنعت ساختمان ما رایج نشده است و به ندرت در گوشه و کنار استفاده می‌شود. شاید بانک‌ها باید برای این که اطمینان حاصل کنند تسهیلاتی که به سازنده می‌دهند به جای خودش هزینه می‌شود، برای نظارت بر تسهیلاتی که به متقاضی می‌دهند، از ظرفیت نظام مهندسی استفاده کنند. بنابراین اینها همه راه‌های گسترش بازار از نظر تقاضا هستند. اما از نظر عرضه در صنعت ساختمان تخصص‌های مختلفی در فرآیند اجرای ساختمان مورد نیاز است. با سوادترین‌ها فقط باید صلاحیت طراحی داشته باشند. یک عده‌ای که از بهترین دانشگاه‌ها فارغ التحصیل شده‌اند یا از دانشگاه با معدل خیلی بالا فارغ التحصیل شده‌اند باید صلاحیت طراحی داشته باشند. افرادی که یک درجه از نظر علمی پایین‌تر هستند، باید بروند دنبال ساخت و ساز یا طراحی‌ای که توسط مهندسان طراحی شده است یا دنبال نظارت که حوزه دیگری است. شاید هم عده‌ای باید بروند دنبال مبحث ۲۲. مبحث ۲۲ که جدیداً ابلاغ شده است، یکی از مباحث بسیار مفید برای ساختمان است که مراقبت و نگه داری از ساختمان را شامل می‌شود. در حال حاضر در این حوزه هیچ اقدامی نکرده‌ایم. می‌دانیم ساکنان مجموعه‌های آپارتمانی برای اداره این مجموعه‌ها مشکلاتی دارند. این

شهر سازی که در ژاپن درس خوانده تعریف می‌کرد، که در توکیو ژاپن لیستی با تعداد معدودی از شرکت‌ها هست و هر فردی خواهد ساختن بسازد، باید به یکی از این شرکت‌ها مراجعه کند؛ یعنی این طور نیست که هر کسی بتواند خودش مستقل برود و وارد صنعت ساختمان ساخت و ساز شود.

• می‌توان گفت باید نهادمند شدن و سازمان یابی در چنین حوزه‌های تخصصی، به فرهنگ عمومی تبدیل شود؟

نهاده‌مند کردن نیست، در واقع این حرفه گرایی است. تصور کنید یک نفر که حرفه و شغلش در حوزه‌های غیر ساختمانی است، او که نباید مدعی شود متخصص ساختمان هم هست. من بارها مثال زدم و گفته‌ام اگر شما بخواهید یک پیراهن برای خود تهیه کنید آیا می‌روید پارچه می‌خرید، دکمه می‌خرید، سوزن نخ می‌خرید، قیچی می‌خرید و شروع می‌کنید به برش زدن و پیراهن دوختن؟! معمولا افراد این کار را نمی‌کنند اگر هم به آنها بگوییم، می‌گویند پیراهن دوختن خیاط می‌خواهد. زیاد کار سختی نیست که تشخیص بدهیم ساختمان و سازه ساختن از پیراهن دوختن سخت‌تر است. بنابراین چه طور می‌شود یک نفر بگوید ساختمان سازی را خودم انجام می‌دهم با وجود این که تخصص ندارد. اگر تخصص دارد برود و پروانه بگیرد. به این دلیل ما باید مجری صاحب صلاحیت را در احداث ساختمان در همه سطوح طبق قانون الزامی کنیم.

• یعنی حتی سرمایه گذار را؟

سرمایه گذار فرق می‌کند؛ شما صاحب سرمایه هستید و می‌گویید که من می‌خواهم یک ساختمان بسازم؛ اما ساخت، طراحی و نظارت را باید به یک نفر صاحب صلاحیت سپرد. این امور موجب توسعه بازار و متعادل شدن بازار عرضه و تقاضا می‌شود.

اینکه می‌گوییم باید بازارهای جدید

را بگشاییم، یعنی برویم به بازارهایی که به خدمات مهندسی ما نیاز دارند.

مثل بازار کشورهای همسایه و این

بازار هم به صورت بالقوه بازار بزرگی

است. زیرا هم در تمام کشورهای

همسایه فرصت کار برای ما هست و

هم در بازارهای دورتر

آن صحبت شد، حوادثی است که منجر به فوت می‌شود. خیلی از سوانح هست که منجر به ضایعات و نقص عضو می‌شود. حال این کارگر ساختمانی که نتواند راه‌آرامر معاش خود و خانواده‌اش همین کارگری است، اگر نقص عضو پیدا کرد چه می‌شود؟ او از چه راهی می‌خواهد امرار معاش کند و زندگی‌اش را اداره کند؟!

• با توجه به اینکه دیگر نمی‌تواند کار کند و سرمایه‌ای هم ندارد طبیعاً باید بنشیند در منزل بنشیند؟!

غیر از این نیست؛ پس باید نسبت به این موضوع خیلی حساس باشیم. تا امروز در این رابطه با وزارت کار صحبت‌هایی کرده‌ایم. به نظر می‌رسد از همکارانم در نظام مهندسی باید خواهش کنم، پناه این افرادی باشند که مظلومندوبی پناه.

• شما به وزارت کار اشاره کردید. یک سوال در این خصوص داشتیم: در قانون، «کارگران ماهر» تعریف شده‌اند اما وزارت کار اقدام اساسی برای صدور کارت مهارت فنی و تعریف کارگران ماهر در ساخت و ساز نکرده است. از طرفی آیا درست است که وزارت کار از سازمان بخواهد تا زمان به کارگیری مجری‌های ذی صلاح از مهندس ناظر برای گزارش‌ایمنی استفاده کند. ناظرانی که داریم حضور ندارند در واقع بازرس هستند نه ناظر! اما این مسأله در ساختمان یک نظارت مستمر را می‌طلبد این مسأله را چگونه می‌توان حل کرد؟

راه حلش مجری ذی صلاح است؛ باید خیلی جدی و مصر برای اجرای قانون بایستیم. فکر نکنیم به راحتی می‌توانیم یک قسمت از قانون را اجرا کنیم و برای قسمت دیگر دنبال راه حل‌های جایگزین باشیم. جایگزین ندارد بلکه راه حلش مجری ذی صلاح است. زیرا هر کسی غیر از مجری ذی صلاح را برای این منظور قرار دهیم، او از نظر حقوقی، متوجه مسئولیت خطیرش نیست. چون قانون است که مسئولیت حقوقی را تعریف و تعیین می‌کند. بنابراین اگر افراد غیر متخصص را بگذاریم از نظر قانونی به مشکل خواهیم خورد.

• جناب آقای مهندس! به عنوان سوال آخر، با توجه به این که یکی از ابزارهای حرفه‌ای گرابی و حرکت به سمت استاندارد شدن این است که ما بتوانیم، سطح فرهنگ جامعه را نسبت به مسئله ساخت و ساز و موقعیت ساختمان حساس کنیم. به نظر شما چگونه می‌توانیم در جهت افزایش سطح آگاهی‌های عمومی جامعه در این حوزه گامی مؤثر برداریم؟!

برای ایجاد ارتباط با اقبشار مختلف جامعه، ابزارهای متفاوتی وجود دارد. من قبول دارم که با اقبشار تحصیل کرده همچون مهندسان، پزشکان، اساتید و نخبگان جامعه می‌توان از روش‌های پیشرفته‌تری مانند نشریات، دوره‌های آموزشی و دیگر اقدامات اینچنینی کمک گرفت ولی برای آموزش دادن اقبشار ضعیف تر باید از ابزارهایی که بر این قشر از جامعه مؤثرتر است، استفاده کرد. به عنوان نمونه برای آموزش کارگران و تربیت کارگران ماهر، قطعاً با نشریات و مطبوعات صرفاً این فرهنگ و دانش افزایش نمی‌یابد، بلکه به روش‌ها و رویکردهای عملیاتی و اجرایی همچون استاد و شاگردی نیاز است. لذا باید روش‌ها، متناسب با مهارت‌ها باشد.

• از فرصتی که در اختیار ما گذار دید، صمیمانه سپاسگزاریم.

مجری ذی صلاح در بسیاری از ساختمان‌سازی‌ها حضور ندارد. یعنی کسی که مجری ساختمان‌سازی است حرفه و شغلش این نیست و حرفه دیگری دارد، به عنوان مثال صاحب رستوران، دندانپزشک یا فروشنده است. لذا این فرد بدون این که تخصص لازم را داشته باشد، حضور می‌تواند این مسئولیت را قبول کند! این در شرایطی است که یک مهندس حرفه‌ای، اگر تخلفی کند در پرونده‌اش درج می‌شود. از مهندس حرفه‌ای باید انتظار داشت که ایمنی لازم را ببیند و رعایت کند و تخلف او نیز مورد پیگیری قرار می‌گیرد. اما شخصی که شغل دیگری دارد، برایش چه اهمیتی دارد که در پرونده‌اش چه چیزی درج کند!

• پس چون صاحبان مشاغل دیگر ثبت تخلف برای شان اهمیتی ندارد و پیگرد خاصی هم ایجاد نمی‌کند، آمار تخلف بالایی رود؟

بله، این موضوع هیچ اهمیتی برای این افراد ندارد. به همین خاطر نیز در ایران مرگ و میر ساختمانی بالا است؛ متأسفانه در کشور ما حوادث ساختمانی که منجر به فوت می‌شود، آمارش بالاست. باین وجود با تأسف بیشتر در این رابطه حساسیت‌ها، همچنان پایین است. دست‌اندرکاران امر باید چنین تصویری را در خود نهادینه کنند که در حوادث ساختمان‌سازی دچار آسیب می‌شوند، از نزدیکان شان هستند. وقتی در این گونه حوادث در دناک، افرادی از دنیا می‌روند بعد از مدتی، ماجرا فراموش می‌شود. ولی آیا خانواده آن کارگری که حادثه دیده، نیز ماجرا فراموش می‌کنند؟ خیر، آنها یک عمر به خاطر این مسئله می‌سوزند. چه کسی می‌تواند فقدان پدر را در خانواده‌ای که آن پدر در قامت یک کارگر در ساختمان در اثر حادثه کاری و بی احتیاطی از دنیا رفته است، را حس کند؟ هیچ کسی! ما باید از وقوع این حوادث جلوگیری کنیم. بیشترین حوادث نیز به دلیل سقوط از ارتفاع است؛ سقوط از ارتفاع چرا؟! چرا نباید برای کاهش این گونه حوادث اقدامی انجام دهیم. لذا با توجه به تأکید فراوان دین مبین اسلام، ما مسلمان‌ها باید بیشتر از غیر مسلمان‌ها به ایمنی و امنیت و جان انسان‌ها اهمیت بدهیم؛ اما

می‌بینیم در دیگر کشورهای غیر مسلمان موارد ایمنی خیلی بیشتر رعایت می‌شود. نباید از کنار چنین مواردی بای تفاوتی عبور کرد. بسیاری از این کارگران نیز جزء اقبشار ضعیف جامعه هستند که خیلی مظلومانه از دنیا می‌روند و بعد از مدتی نیز همه فراموش می‌کنند که یک خانواده تا آخر عمر حضور بدون پدر و نان آور سپری می‌کند. این یک واقعیت است که نسبت به این موضوع بی تفاوت هستیم و چقدر تأسف بار است این حوادث و تبعات بعد از آن. ضمن آنکه این مواردی که راجع به

می‌بخت کمک می‌کند که مهندسان هم به صورت شخص حقیقی، هم به صورت حقوقی و به نمایندگی از شرکت‌های حقوقی بتوانند رتبه‌نگه‌داری و مراقبت از ساختمان‌ها و سازه‌ها نقش مداوم و مؤثر داشته باشند. لزوم نگه‌داری مناسب ساختمان یک اقدام لازم و ضروری است. در این حوزه می‌توان افرادی را که سوادشان از نظر علمی متوسط است، به کار گرفت. بنابراین در صدور پروانه‌های اشتغال باید نیاز به تخصص‌های متفاوت برای صدور این صلاحیت‌ها توجه شود. مهندسانی که باید در بخش نگه‌داری مشغول شوند، در نگه‌داری از سازه متبحر و حرفه‌ای باشند، مهندسانی هم که در بخش طراحی مشغول هستند باید در طراحی سازه حرفه‌ای و متخصص باشند و مهندسانی هم که در اجرا و نظارت مشغول می‌شوند باید بر آن بخش تسلط کافی داشته باشند.

• در واقع این حرفه گرابی و تخصص مندی مهندسان در حوزه‌های مشخص تقاضاهای جدید ایجاد می‌کند؟

بله، بسیاری از این مهندسان را می‌توان در این مجتمع‌های ساختمانی و در بخش‌های مختلف مشغول کرد. البته در حال حاضر در کشورهای صنعتی، گاهی یک شرکت بیش از ۲۰۰ مجتمع ساختمانی را نگه‌داری می‌کند. در این شرکت‌های تخصصی، مهندسان زیادی مشغول‌اند که در حوزه‌های مختلف از جمله در تأسیسات، آسانسور و حوزه برق، کار خود را به صورت تخصصی انجام می‌دهند و نظارت مستمر دارند.

• آقای مهندس! چنین اقدامی در صنعت ساختمان، صرفه اقتصادی دارد؟

این اقدام خیلی بهتر از آن است که صاحبان یک مجموعه ساختمانی بین خودشان یک مدیر عامل انتخاب کنند که شاید تخصص حرفه‌ای لازم را نداشته باشد و فارغ از آن شاید موجب دلخوری بین همسایگان شود. کافی است آن فردی که از طرف دیگر همسایگان به عنوان مدیر ساختمان انتخاب شده است، به یکی از همسایگان بگوید که شما شارژ این ماه را انداده‌اید؛ ممکن است این مسئله موجب دلخوری و ایجاد اختلاف شود. در حالی که وقتی یک شرکت فنی و حرفه‌ای صاحب صلاحیتی باشد هیچ کسی از آن دلخور نمی‌شود زیرا می‌داند که در چارچوب حرفه‌ای خود عمل می‌کند و روابط و ارتباطات کاری‌اش غیر از روابط بین دو همسایه است.

• این پیشنهاد خیلی خوب مدرنی است! به نظر شما در ایران چقدر امکان اجرا شدن آن وجود دارد؟

ما هم منتظر هستیم تا به کمک وزارت محترم راه و شهرسازی دستورالعمل‌های لازم صادر شود تا بتوانیم این فرهنگ را گسترش بدهیم و بخشی از ظرفیت‌های مهندسی را در این حوزه به کار گیریم.

• طبیعاً این سیاست و راهبر، برای افزایش عمر یک ساختمان نیز مفید تر است؟!
بله، حتماً یک نگه‌داری خوب و مناسب، برای دوام ساختمان بسیار ارزشمند است..

• آقای مهندس! در مورد بحث بحث ۱۲ یک سوال داشتیم. بحث ایمنی در کارگاه ساختمانی به علت بروز حوادث کار ساختمانی بسیار پر اهمیت است؛ در بحث ۱۲ داریم که مجریان ساختمان سازی در هر کارگاه ساختمانی برای حفظ ایمنی و حفاظت در حین اجرا موظف هستند اقدامات لازم جهت ایمنی را انجام دهند! می‌دانید ریشه‌اش کجاست؟! ریشه‌اش در این است که

بسیاری از این مهندسان را می‌توان

در این مجتمع‌های ساختمانی و در بخش‌های مختلف مشغول کرد.

البته در حال حاضر در کشورهای

صنعتی، گاهی یک شرکت بیش

از ۲۰۰ مجتمع ساختمانی را نگه

داری می‌کند. در این شرکت‌های

تخصصی، مهندسان زیادی مشغول

اند که در حوزه‌های مختلف از جمله در

تأسیسات، آسانسور و حوزه برق، کار

خود را به صورت تخصصی انجام

می‌دهند و نظارت مستمر دارند

حسام‌الدین سراج در گفت و گو با «شمس»:

شهرسازی قربانی منفعت اقتصادی شده است

باید به اصول اکادمیک شهرسازی رجعت کنیم

نگرانی‌هایی را دامن زده است که در این میان موضوع هویت شهری و گسست فرهنگی، یکی از مقولات بسیار مهم و بحث برانگیز است.

زندگی برای خانواده‌های مهاجر در شهری که نه تنها هیچ‌گونه پارادایم ذهنی و تعلق خاطری نسبت به آن ندارند که با نوعی ابهام، تشنیت فرهنگی و دوگانگی نیز روبرو هستند نیازمند باز تعریف مفهوم هویت و عرصه‌سازی اجتماعی برای استحکام پیوندهای فکری-روحي ساکنین شهر از قومیت‌های متفاوت است. در واقع مسأله هویت شهری یکی از پیچیده‌ترین و بحث برانگیزترین مباحث نظری در شهرسازی است؛ چگونگی فرهنگ‌سازی و تعمیق هویت شهری در روش شهرسازی و عناصر معماری و نحوه ارزیابی شاخص‌های این مسأله، سؤال بنیادینی است که نیاز به تحقیقات گسترده و

شهر بزرگ‌ترین نماد تمدن بشری است که بشر آن را برای امنیت و آسایش خود بنا نموده است. شهر تنها یک سکونتگاه نیست، بلکه آبادی است که روح اجتماع در آن دمیده شده است و از آن هویت می‌گیرد. هویت شهری، هویت جمعی است که با تبلور عینی در فیزیک و محتوای شهر معنادار می‌شود و به واسطه ایجاد تداعی خاطرات عمومی در شهروندان و تعلق خاطر شهروندان را به سوی شهروند شدن هدایت می‌کند. پس هر چند که هویت شهر خود معلول فرهنگ شهروندان آن است، لیکن فرایند شهروندسازی را تحت تاثیر قرار داده و می‌تواند باعث تدوین معیارهایی مرتبط با مشارکت و قضاوت نزد ناظران و ساکنان گردد.

از آنجایی که «هویت» مجموعه‌ای از صفات و مشخصاتی است که باعث «تشخص» یک فرد یا اجتماع از افراد و جوامع دیگر می‌شود؛ شهر نیز به تبعیت از این معیار، شخصیت یافته و مستقل می‌گردد. مقوله هویت به طور عام و هویت شهری به طور خاص از جمله مقولاتی است که به جهت نقشی که در شناخت افراد، اشیا، اجتماعات و مکان‌ها دارد، حائز اهمیت فراوان است. علی‌رغم اهمیت این موضوع در دوران اخیر بحران هویت شهری به صورت نگران‌کننده‌ای احساس می‌شود. شهرها و فضاهای شهری در گذشته از استقلال، شخصیت و هویت ویژه‌ای برخوردار بوده‌اند؛ در حالی که آنچه از اغلب شهرهای کنونی در ذهن عموم شکل می‌گیرد جز مجموعه‌ای از ساختمان‌های بلند، خیابان‌ها، ادارات و پارک‌ها نیست که در نتیجه آن، تعلق خاطر به این فضاها به مرور کمتر و کمتر می‌شود. در واقع باید گفت در دوره معاصر و به خصوص در سال‌های اخیر ساختن برای ساختن و نه ساختن برای زیستن

گروهی کارشناسان رشته‌های گوناگون دارد.

در واکاری مفهوم هویت شهری و عناصر سازنده‌ی آن می‌توان به موضوعاتی همچون؛ زمان، مکان، قومیت، اعتقادات، آداب و رسوم، زبان مشترک و گویش‌ها و پوشش‌های محلی اشاره نمود. هویت از آنجا که ریشه در تاریخ زندگی اجتماعی آدمی دارد دارای بعد زمانی است همچنین در بطن این مفهوم نوعی تعلق به سرزمین وجود دارد که به آن بعد مکانی می‌دهد و از سوی دیگر هویت با اعتقادات و باورها پیوندی ناگسستنی دارد چنانکه بانژاد و قومیت و امثالهم دارای رابطه‌ای انکارناپذیر است.

حال سؤال این است که انسان مهاجر که ریشه و هویت تعریف شده‌ای از گذشته و اصالت خویش دارد با ورود به شهر جدیدی که در چارچوب تصور او تعریف و شأن مشخص و معینی ندارد، چگونه رفتار خواهد کرد؟ کنش اجتماعی و رفتار جمعی مهاجرین که منبعث از ذهنیت و نظام باورهای آنهاست تبلور واضحی در ساخت فرهنگ شهروندی دارد و نقش پررنگی را در تغییرات اجتماعی-سیاسی و تحولات اقتصادی و فرهنگی جامعه ایفا می‌کند. از آنجا که یک «هویت قومی خاص» خود را در گستره‌ای عظیم از هویت‌های دیگر می‌بیند و فرهنگ واحد و غالب اجتماعی را در مقابل خویش نمی‌یابد، برای تداوم و تسهیل حضور اجتماعی خود در پی محلاتی می‌رود که بیشترین نزدیکی را به لحاظ فرهنگی و قومیتی با او داشته باشند. آنچه یک گروه انسانی

مجال‌ی را برای توجه به مقولاتی مهم و عمیق همچون هویت در شهرسازی و معماری باقی نگذاشته است. مدیران و طراحان شهری به جدیت با تدوین قوانین سعی بر اعمال نظر خود را بر کالبد مصنوع شهر داشته و از سوی دیگر شهروندان نیز که تابع فرهنگ و عناصر فرهنگی جامعه خویشند، اصرار بر هدایت کالبد شهر بر اساس فهم خویش از هویت شهری دارند. این مسأله مشکلات عدیده‌ای در فرایند شکل‌گیری کالبد شهرها ایجاد نموده است و عملاً خلاهای بزرگی در وضع موجود با آرمان شهر پدید آورده است. از طرفی به علت عدم آموزش‌های لازم و تقلیدهای بدون اندیشه از مظاهر غربی و الگوهای مدرن، شهرهای زیادی بر خلاف هویت اصیل شهر ایرانی، در حال شکل‌گیری و گسترش‌اند. در این میان فضاهای شهری و به ویژه فضاهای شهری تاریخی به سبب نقشی که در شکل‌دادن تصویر ذهنی و نقشه‌شناختی از شهرها در هویت بخشی به شهرها دارند از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند.

کارشناسان هم می‌گویند با آغاز دوره سرمایه‌داری و تمدن جدید به اقتضای سبک زندگی مدرن، مهاجرت از روستاها و شهرهای کوچک به سوی مناطق مستعد اقتصادی، روندروبه‌تازایدی یافت به نحوی که به سرعت ترکیب جمعیتی در نسبت شهر به روستا معکوس گشت. این وضعیت با توجه به محدودیت امکانات اجتماعی و سطح توقعات مهاجرین که در پی تحصیل آرزوهای بزرگ، ترک وطن نموده و تن به تجربه سرزمین جدیدی داده‌اند،

صوتی، آلودگی‌های محیط زیست و آلودگی هوادر آن بیداد می‌کند، نشان از عدم رعایت اصول و ضوابط شهرسازی استاندارد دارد. این شرایط حاکی از آن است که ما اصول آکادمیک شهرسازی را در کلان شهرهای امروز رعایت نکرده‌ایم.

این خواننده آواز ایرانی به حاصل بی‌اهمیتی به استانداردهای شهرسازی اشاره و عنوان می‌کند: آن‌چه حاصل بی‌توجهی ما به اصول شهرسازی است، نتایجی چون ترافیک، آلودگی هوا، تراکم بیش از حد و در نتیجه استرس و هیجان‌های حاصل از زندگی شهریست. چنین محیطی بهداشت مورد نیاز برای زندگی انسان را دارا نیست.

وی درباره اهمیت نماهای شهری و مشکلاتی که هویت بصری شهرها را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد معتقد است: گرچه هر یک از ساختمان‌ها به‌طور مجزا ممکن است که از ویژگی‌های بصری مطلوبی برخوردار باشند، اما با محیط و ساختمان‌های پیرامون ارتباط مشخصی ندارند. بدین معنا که بناها هر یک به تنهایی زیبا هستند؛ اما با دیگر بناها هماهنگی و یکپارچگی لازم را ندارند و در نتیجه نمی‌توان هویت واحدی برای آن‌ها متصور بود. از سوی دیگر کثرت نماهای مختلف ساختمانی در شهر سبب ناهماهنگی ظاهری شهر شده و در نتیجه آرامش بصری و هویت بصری شهرها دچار خدشه می‌شوند.

این هنرمند درباره قربانی شدن هویت شهری برای رسیدن به منافع اقتصادی نیز می‌گوید: هویت شهری قربانی منافع طلبی افراد می‌شود. نهادهای مرتبط با شهرسازی فضاهای سبز را از بین می‌برند و شهرهای بلند بی‌آن‌که ریه‌هایی برای تنفس داشته باشند در حال گسترش‌اند. در این میان بخش خصوصی و نهادهای زیربسط هر دو مقصرند.

این کارشناس معماری در پایان راهکار اصلاح مشکلات شهر را بازگشت به اصول شهرسازی می‌داند و عنوان می‌کند: راهکار حل مشکل شهرها بازگشت به اصول آکادمیک و قوانین شهرسازی و بازنگری در شیوه‌وروند ساخت و سازهای شهریست. به باور من ارگان‌های زیربسط برای بازگرداندن آرامش به شهرها باید به اصول و قوانین آکادمیک عمل کنند.

راه‌هویت می‌بخشد شباهت و نقاط مشترکی است که باعث قوام درونی آن‌ها می‌شود و تفاوت و تشخیص آن‌ها را نسبت به سایر گروه‌ها امکان‌پذیر می‌سازد. برای نیل به شخصیت‌یابی این گروه‌ها توجه جدی به عناصر موثر در هویت بخشی اجتماعی که پیش‌تر به‌مترین آن‌ها اشاره شد ضروری به نظر می‌رسد.

نبود محیط زیست بومی، چندگانگی فرهنگی و تفاوت‌های رفتار اجتماعی، سبب فقدان یافت فرهنگی همگون در جامعه می‌گردد که در بحث آسیب‌های اجتماعی، جامعه را به شدت تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، لذا محله‌گرایی به عنوان شعار محوری متولیان فرهنگ شهری می‌تواند در تغییر شرایط فرهنگی شهر به زیستگاهی مطلوب موثر باشد. بهتر است هر کدام از این قومیت‌ها در یک منطقه سکونت یابند زیرا این همسایگی و نزدیکی باعث هماهنگی، پیوند عاطفی و تعلق خاطر اجتماعی می‌شود و به این ترتیب می‌توانند به احساس امنیت و آرامش دست یابند.

در گفت‌وگو با حسام‌الدین سراج بخش‌هایی از این دغدغه مورد بحث قرار می‌گیرد. حسام‌الدین سراج خواننده آواز اصیل ایرانی دانش‌آموخته مهندسی معماری از دانشگاه شهید بهشتی تهران است. با وی پیرامون شهرسازی و اصول و ضوابط این حرفه‌اثرگذار گفتگو کرده‌ایم.

این هنرمند سخن خود را درباره اهمیت شهرسازی با یک بیت آغاز می‌کند: «صورت دیوار و سقف هر مکان / سایه‌ی اندیشه‌ی معماران»

وی اهمیت معماری را چون اهمیت آب برای ماهی می‌داند و می‌گوید: معماری موثر هر چند در ظاهر خود را نشان نمی‌دهد اما حکایتش هم‌چون آب است که گرچه زندگی‌ساز است، ماهی از آن غافل است. معماری چنین حکمی را داراست. متأسفانه معماری شهری در شهرهای امروز هویت مشخصی ندارد. درختان سبز و فضای سبز شهر از بین می‌رود تا به جای آن ساختمان‌های بلند تجاری و مسکونی سراز زمین بیرون آورند؛ غافل از آن‌که در درازمدت ریه‌های سبز زمین را از بین می‌بریم.

سراج می‌افزاید: به‌طور کلی محیط ناسالم در شهرهای امروز که آلودگی

ش

وهویت گمشده در جهان مدرن

سربین دهاجی پور

داریوش شایگان در کتاب «در جستجوی فضاهای گمشده» پس از آنکه به شکلی کلی پیشینه تاریخی تهران را بیان می‌کند؛ از خاطرات کودکی خود در این شهر می‌گوید: از تصویر آرامش بخش تهران و آنچه خود از نزدیک و در این شهر تجربه کرده است تا چهره تهران امروز با شبکه وسیع بزرگراه‌ها ساخته شد، محلات جنوب شهر بازسازی گردید و مراکز بزرگ فرهنگی تاسیس یافت که فرهنگسرای بهمن واقع در محل کشتار گاه سابق، از آن زمره است. اما این همه تهران رانه به شهری گرم و صمیمی بدل کرد، نه به متروپلی حقیقی. به همین دلیل هر کس امروز ساکن این شهر تعریف ناپذیری بی‌خاطره است، ناگزیر از خود می‌پرسد: من کجا هستم؟ جایی که در آن ساکنم شهر است یا نامکانی ستیزه جو که اگر قطب نمایی چون آن رشته کوه استوار و باوقار نداشتم، حتی از یافتن مسیر خود نیز عاجز می‌بودم؟ با وجود هیولای ترافیک چگونه می‌توان در این شهر رفت و آمد کرد؟ چگونه می‌توان در شهری که هوای آن چنین آلوده و خفقان آور است نفس کشید؟ چگونه می‌توان به شهری نگر بیست که سیمای آن چنین زشت و چشم آزار است؟» (شایگان ۱۳۹۱: ۱۴۱) کلام کوتاهی است اما حقیقت آنچه هست را به خوبی بیان می‌کند. شهر چیست؟ هویت شهری پرسش این متن است.

می‌توان مسئله هویت را مسئله‌ی «معنا» دانست. پرسش از «چیستی و کیستی» افراد و جوامع، در رابطه با «معناداری» شکل می‌گیرد. هر گونه تلاشی برای ارایه تعریف از هویت یک چیز، پاسخ به معنای آن است. هر وجودی قبل از موجود شدن، فاقد معناست؛ اما با شکل‌گیری آن، معنایی را به خود اختصاص می‌دهد که بر حسب آن هویت می‌یابد. (رهبری ۱۶)

در تعریف هویت در فرهنگ دهخدا چنین آمده است: «ویژگی یا کیفیتی که موجب تمایز و شناسایی کسی از دیگران شود.» و درباره شهر و شهروند آمده است: شهر: مجموعه‌ی بسیاری از خانه‌ها و عمارات و خیابان‌ها و کوچه‌ها که در ناحیه‌ای محدود قرار دارند.

شهروند: در تداول، کسی که جزو یک شهر (یا ناحیه یا کشور) به حساب بیاید و تابع مقررات آن باشد و از حقوق آن برخوردار گردد. «در مواجهه با چنین تعاریفی این انتظار به وجود می‌آید که هر شهری دارای ویژگی‌هایی باشد که آن را از سایر شهرها متمایز کند. این شهر بایست در محدوده‌ای قرار گیرد و ساکنان آن در عین آنکه تابع مقررات آن شهر هستند؛ از حقوقی برخوردار باشند.

برای شناخت هویت یک شهر می‌باید مولفه‌های سازنده شخصیت آن را شناخت. مولفه‌های شخصیت یک شهر، همانند مولفه‌های شخصیتی انسان دارای دو بعد عینی یا کالبدی و ذهنی یا روحی است که می‌تواند از طریق سه محیط طبیعی، مصنوع و انسانی از همدیگر تفکیک گردند. متغیرهای هر یک از این مولفه‌ها، چنانچه دارای صفات اختصاصی و برجسته باشند نقش شاخص و معرف هویتی را ایفا می‌کنند. (بهزادفر ۱۳۸۷: ۵۵)

کوبن لینچ در شکل خوب شهر، هفت ارزش یا معیار را برای سنجش شکل خوب شهر مطرح می‌کند، شامل سرزندگی، معنی، تناسب، دسترسی، نظارت و اختیار، کارایی و عدالت.

نامبرده هر یک از این معیارها را با معیارهای ریزتری توضیح داده و سنجش می‌کند. معیار یا سنججه شامل پنج زیر عنوان است: ساختار، هویت، شفافیت، سازگاری و خوانایی، هویت و ساختار از اجزای شکلی و ریخت‌شناسانه معنی هستند. این دو جنبه، جنبه‌هایی از شکل را توضیح می‌دهند که به ما امکان می‌دهند فضا و زمان را شناخته و در قالب الگوهای خود معرفی کنیم. (بهزادفر ۱۳۸۷: ۳۷-۳۸)

هر شهری از جایگاه ویژه طبیعی برخوردار است که آن را از سایر شهرها متمایز می‌کند. ویژگی‌های بستر طبیعی هر شهری بخشی از هویت شهر را به تصویر می‌کشد که در قالب هویت طبیعی شهر قابل تعریف است، از آن جمله می‌توان به رشته کوه‌ها، کویر و... اشاره کرد. مولف‌های مصنوع هویت هر شهر به صورت ساختاری-کالبدی در لایه‌های مختلف زمان بر فضای شهر تبلور دارند. شامل:

(۱) منظر عمومی شامل کلیت فرم شهر با دید پرنده که وضعیت شهر را از گذشته تا شرایط موجود نشان می‌دهد.

(۲) عناصر خطی-ساختاری شاخص شامل خیابان‌های اصلی ساخت شهر

(۳) شاخص‌های کانونی و نقطه‌ای شهری، میدا

دروازه‌ها و پارک‌ها

(۴) شاخص‌های خطی-نقطه‌ای، تاریخی و

کالبدی شامل کاخ‌ها، بازار

(۵) تک‌بناهای شاخص شهری:

(۶) توده‌ها، حوزه‌ها، فضاهای شاخص شهری:

محلات قدیمی شهر قدیم، مجموعه‌ی ساختمان‌های

مسکونی (بهزادفر ۱۳۸۷: ۵۷-۵۸)

رنگ یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که می‌تواند جهت حفظ و تقویت خوانایی و هویت در تک تک فضاهای شهری مورد استفاده قرار گیرد. رنگ‌های مختلف می‌توانند یادآور زمان‌ها، معانی و وقایع خاص باشند. برای مثال: رنگ‌های سبز تیره و سیاه برای مراسم عاشورا است. در شهرهای گذشته رنگ‌های طبیعی و مصالح محلی که بناها به وسیله آن‌ها ساخته می‌شد به شهر چهره‌ای هماهنگ می‌داد. به این ترتیب، رنگ هر شهر تثبیت شده بود و جنبه‌ای از هویت آن محسوب می‌شد. در حالی که امروزه، رنگ در تمام شهرها و محله‌ها به صورت تصادفی و سلیقه‌ای به کار گرفته می‌شود. این مسئله شهرهای ما را تبدیل به یک بوم رنگی بی‌هویت و مخشوش کرده است که موجب روان‌پریشی و اغتشاش و عصبیت افراد جامعه می‌شود.

فضا و عملکرد است و در نهایت وجه معنایی که در آن به احساسات ادراکی و ذهنیت فرد از فضا توجه دارد. هویت شهری را بدین ترتیب می توان عارضه ای ذهنی، حسی و معنوی دانست که از طریق ساختار نمادین محیط شهری، در معنای وسیع آن شکل می گیرد. (حسینی ۱۳۹۰: ۴۸-۴۹)

نتیجه گیری

موارد متعددی هویت یک شهر را شکل می دهد: فضای مصنوع شهری، ساختمان ها و راه ها، سبک زندگی ساکنان یک شهر ساعات رفت و آمدشان، محیط درونی و بیرونی زندگیشان، تاریخ آن شهر و نمادهای تاریخی اش، تصویر آن شهر در ذهن ساکنین و غیر بومیان و ارتباط همه این عناصر با یکدیگر. ناهمخوانی این عوامل با یکدیگر و شکل نگر فتن فرهنگ مشترک و یا خرده فرهنگ های منسجم و عدم ارتباط با محیط شهری منجر به بحران هویت می گردد. پیامد بحران هویت احساس بی ریشه گی در فرد است، فرد چون احساس تعلق به فضا ندارد به راحتی می تواند به آن آسیب برساند، عدم مشارکت در امور شهری: بی تفاوتی احساسی و انفعال که منجر به تنهایی، افسردگی و... می شود. از سوی دیگر هماهنگی محیط شهری با فرد موجب وابستگی او با محیط می شود و کیفیت زندگی، سلامت جسم و روان، کارایی و... را افزایش می دهد.

انسان به عنوان موجودی زیستی نیازمند هماهنگی میان نیازهای بدنی و محیط زندگی خود است. سازگاری با محیط در دراز مدت و با محدودیت رخ می دهد، اما گروهی از نیازها مثل نیاز به هوای پاک، محیطی برای فعالیت و... که با سلامت جسمی انسان در ارتباط است قابل انعطاف نیست. فضایی از سوی فرد پذیرفته می شود که این نیازها را بر آورده کند. در غیر این صورت سر خوردگی های انسان به شیوه های نواورانه و مخربی ممکن است ارضا شوند و یا به تخریب او (انواع بیماری های روحی و جسمی) بیانجامند، که این خود بر بازدهی نیروی کار تاثیر خواهد گذاشت. عملکرد گرابی فضای حاضر شهرها را تهدید می کند. تولید انبوه فضاهای کار و زندگی، فضایی بی روح که بیشترین سود اقتصادی را دارد و نیازهای روح انسان در آن نادیده می گیرد. فضاهای شهری فاقد معنا برای افراد است، فضا خنثی است هیچ حسی را بر نمی انگیزد. واحدهای مسکونی برنامه ریزی شده، تخریب معابر قدیمی و خاطره انگیز در پی ساختن راه های جدیدی که حجم بالاتری از حمل و نقل را ممکن می سازد، قطع درختان انبوه برای ساده تر شدن نظارت پلیس و بی تفاوتی به استهلاک بناهای قدیمی به خاطر کمبود بودجه و... همگی به هویت شهری و انسان شهری آسیب می رساند.

منابع:

- * سایت انسان شناسی فرهنگ
- بهزادفر، مصطفی / هویت شهر: نگاهی به هویت شهر تهران: تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشر شهر، ۱۳۸۶
- رهبری، مهدی / معرفت و قدرت: معماری هویت / تهران: کویر، ۱۳۸۸
- حسینی، کمال الدین / هویت شهری / مشهد: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری مشهد، انتشارات بوی شهر بهشت، ۱۳۹۰
- شایگان، داریوش / اندر جست و جوی فضاهای گذشته / تهران: فرزانه روز ۱۳۹۲ چاپ اول

(بهزادفر ۱۳۸۷: ۶۲)

فضا باید مخاطبان خود را در طول زمان همراهی کند و به این ترتیب همواره، احساس تعلق و راحتی را که نتیجه ی این همانی است ایجاد کند. در همراهی فضا با مخاطب است که فضا روزمرگی خود را با افراد حفظ می کند. استمرار تثبیت این همانی موجب تثبیت هویت می شود. (بهزادفر ۱۳۸۷: ۶۳)

مولفه های انسانی هویت شهر متأثر از نحوه ی اعمال آداب و رسوم، اعتقادات و سیره و روش زندگی ساکنان هر شهری است و پیش از هر چیز به جنبه های مدنی شهروندان بر می گردد. (بهزادفر ۱۳۸۷: ۶۴)

هویت مکانی بخشی از زیر ساخت هویت فردی انسان و حاصل شناخت های عمومی او در باره ی جهان فیزیکی است که در آن زندگی می کند. (بهزادفر ۱۳۸۷: ۶۵)

شهر تبلور کالبدی فرهنگ، وجدان جمعی و حیات ذهنی یک جامعه است. از این رو برخی متفکران و اندیشمندان آن را با مدنیت و تمدن یکسان می پندارند و خاستگاه هر تمدنی را با ظهور شهر به شکل ابتدایی و آن قرین می دانند. اگر شهر را با تمدن و قرائین مدنیت یکی تصور کنیم می توان قلمرو عینسی آن را فرهنگ مادی و

قلمرو مفهومی و ذهنی آن را مساوی فرهنگ غیر مادی دانست. (حسینی ۲۰۳۰: ۱۳۹۰)

در بین رویکردهای متفاوت به شهر ویژگی های مشترکی وجود دارد که ویژگی های مفهومی هویت شهری را به شرح زیر مشخص می کند:

(۱) هویت عضو شهر حاصل تعامل میان فضا- مکان شهری است. در این تعامل، انسان به فضا- مکان های شهری معنایی خاص می بخشد. معنایی که در یک موقعیت خاص به انسان معنا و وحدت می بخشد. آن چه که ما ساخته ایم دریافت ما از خود را نشان می دهد و در این دریافت از خود و آگاهی از خود چیزی جز هویت نیست.

(۲) هویت شهری ارتباط نزدیکی با تجربه های ذهنی و روانی هر فرد دارد. زیست جهان ساکنان شهری در رابطه ی دیالکتیکی میان فرد و محیط شهری شکل می گیرد. در این ارتباط بی هویت به معنای عدم وجود رویدادهای خاطره انگیز است. رویدادی که موجب تمایز مکانی از مکان دیگری می شود. هویت شهری، نقطه ی تلاقی میان هویت فردی و هویت جمعی است که تعیین مادی یافته است.

(۳) هویت شهری، ترکیبی از زمان و مکان است. مکان، جایی است که در آن هویت تجسم یافته و زمان، ظرفیتی است ذهنی که در انسان می نشیند و خاطره انگیزی و خاطرات فردی و جمعی را شکل می دهد. هویت شهری، چپستی ما را درون مختصات مکانی - فضایی شهری ترسیم می کند.

(۴) هویت شهری با مفهوم حس مکان، رابطه ی تنگاتنگی دارد، به طوری که هر دو را می توان یکی پنداشت. حس مکان از سه وجه تشکیل شده است. یکی وجه کالبدی که جنبه ی ساختاری فضا را مدنظر قرار می دهد، یکی فعالیت که موضوع حضور انسان در

معماری معاصر ایران؛ ایستادن در قله یا افتادن در سراسیمی

اسماعیل هادی مقدم

با وجود همه پیچیدگی‌های مفهوم هویت و تلقی‌های متفاوت صاحب‌نظران از آن، بر کسی پوشیده نیست در معماری معاصر ایران، این واژه دچار بحران گشته و به صورت مفهوم انتزاعی درآمده است. رنگ باختن مفهوم هویت، مختص حوزه معماری نمی‌باشد، همچنانکه این ضعف در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، ملی و غیره مشهود است.

آوازه ایران در معماری جهان آن چنان طنین افکنده که تاریخ معماری جهان خود را وامدار آن می‌داند. از بنای زیگورات چغازنبیل که در حدود

۱۲۵۰ سال قبل از میلاد مسیح بنا شده، تا اکنون بیش از سه هزار سال می‌گذرد. آنچنان که در کتاب‌ها آمده، به عنوان تمدنی بزرگ و باشکوه از پیشتازان علم و فرهنگ و هنر بوده‌ایم. دانشمندان بزرگی چون ابوعلی سینا، ابوریحان بیرونی و ... در این سرزمین زیسته‌اند و حاصل رنج خود را به جهانیان عرضه داشته‌اند. معماران گمنام ایران چنان روحی در کالبد معماری ایران دمیده‌اند که گویی پاسارگاد و نقش جهان با نفس آن‌ها زنده است. گویی آن‌ها روح ابدی خود را در معماری به یادگار گذاشته‌اند.

اما اینک ما کجائیم؟ چقدر به تاریخ و هویت خود وفادار بوده‌ایم؟ آیا مسیر آن‌ها را ادامه داده و تلاش‌هایشان را به ثمر نشانده‌ایم یا آنچنان از قله

شکوه فرو افتاده‌ایم که توان نگاه کردن بر بلندای تاریخ خود را نداریم؟ شاید در میانه راه، بلا تکلیف و سرگردان از حرکت باز ایستاده‌ایم تادستی از آسمان راه را بر ما بنماید.

نام معماری معاصر ایران برگ کدامین کتاب را به نام خود آذین بسته است؟ مفاهیم سنتی خود را چقدر به جهانیان عرضه کرده‌ایم تادر عرصه جهانی گمنام نمائیم؟ غیر از اینست که به تاریخ خود و اماداریم؟ برآستی مشکل کجاست؟ چرا در عرصه‌ای پیشتاز بودیم، ولی اکنون ته قافله ایستاده و نظاره‌گر شده‌ایم تا دیگران راه را به ما نشان دهند؟ آیا مدرن زیستن، به معنای فراموشی خود، عاری شدن از ماهیت وجودی و دنباله روی از دیگران است؟

مطرح می‌شود. در این یادداشت سعی شده جماعی از دیدگاه‌های صاحب‌نظران حول مفهوم هویت در ارتباط با مسائل اجتماعی و فرهنگی بخصوص معماری مطرح گردد. اریکسون یکی از جامعه‌شناسان معروف این مفهوم را قائل به دو بخش می‌داند. «اول یکی شدن با خود و دیگری مشارکت با دیگران در بعضی از اجزای ذاتی». او فرایند هویت را یک سیستم کنترل می‌داند که مجموعه‌ای از هنجارها و نهنجارها در فرد بوجود می‌آورد.

استوارت هال معتقد است هویت یک شناسنامه و عامل شناخته شدن است. برخی هویت را یک مفهوم ارتباطی می‌دانند که بوسیله تشابه‌ها و تفاوت‌ها با دیگران مفهوم پیدامی‌کند. بسیاری از روشنفکران ایرانی، هویت امروز جامعه ایران را دارای سه لایه فرهنگ دینی، ملی و بالاخره فرهنگ و تمدن مدرن می‌دانند که باهم در وجود هر ایرانی درگیر است که پیوند مناسب این سه لایه متناسب با روح مکان و زمان در تکامل هویت امروز جامعه ایران مفید است.

عمده‌ترین نکته مفهوم هویت، عوامل مؤثر بر شکل‌گیری آن است که از زبان «اندرسون» بدین صورت تبیین شده است.

۱) فضای حاکم بر فرد یا جامعه که در واقع نوعی فضا شناسی و محیط شناسی فرد یا جامعه تلقی می‌شود.

۲) چرخش یا استمرار روندها

۳) روندهای هویتی هم‌زمان و حتی هم‌زمان گزینی‌های متفاوت.

چه کرده‌ایم؟

تکامل و پالایش الگوها و عناصر معماری ایران در دوره‌های مختلف تاریخ، سبب شده این عناصر هویتی مستقل از زمان شده و شان تجریدی به خود گیرند. این مفاهیم و الگوها، نباید به صورت مستقیم در معرض خلاقیت فضائی قرار گرفته و به اثر معماری تبدیل شوند، بلکه باید در یک روند خلاقیت فکری از یک مرحله تجریدی عبور کرده و به یک بیان یا ایده معمارانه بدل شوند.

در طول دوران معاصر، اندک معمارانی اثرات‌آباداری چنین بیان معماری بوده است. عده کثیری یابه تقلید صرف از گذشته پرداخته یا اینکه این بیان معماری را به صورت التقاطی با عناصر مدرن درهم آمیخته‌اند. متأسفانه در معدود مواردی هم که ارتباط شایسته‌ای بین معماری سنتی و مدرن برقرار گردیده، معماری بصورت تک بنادر آمده و قابلیت هویت بخشی خود را از دست داده است.

برای مثال برج آزادی تهران، علیرغم همه پتانسیل‌های مثبت برای شکل دهی به هویت محیط اطراف خود به صورت بنایی تشریفاتی در آمده و از قابلیت تبدیل طرح به یک مفصل در ساختار فضایی شهر غفلت شده است. گویی زمان در مجموعه آزادی متوقف شده است. نمادهای شهری از مسجد گرفته تا بازار و میدان جزو بخشی از رو شهر محسوب می‌شوند که علاوه بر هویت بخشی محیط‌های شهری، ایجاد کننده حس تعلق به مکان

می‌گیرد. بررسی سیر تکاملی این مفهوم در معماری ایران، به عنوان یکی از کلیدهای اصلی راه‌گشای امروز ما می‌باشد.

قبل از ورود اسلام به ایران، معماری ایران تحت تاثیر شرایط مختلف سیاسی، فرهنگی، مذهبی دارای مولفه‌ها و مفاهیم عمیق و منحصر بفردی بود که ماندگاری آن حکایت از پایداری این الگوها در گذر زمان بوده است. با ورود اسلام این مفاهیم به صورتی کاملاً هوشمندانه و قاعده‌مند توسط معماران و اندیشمندان با اصول متعالی دین اسلام پیوند خورد. این تلفیق سبب تعالی اصول، مبانی و شکل‌گیری نوعی معماری هوشمندانه گردید که افزون بر تکامل هویت معماری ایران، چهره‌ای ماندگار به آن داد.

بررسی و تحلیل عناصر و الگوهای تاریخی معماری ایران، نشان می‌دهد که این مفاهیم اگر چه هر یک در دوره معینی از تاریخ این سرزمین خلق شده‌اند، لکن با حضور ممتد در دوره‌های بعدی، تکامل و پالایش یافته و دارای هویتی مستقل از زمان گشته و مفهوم عامی را از یک الگوی معماری ارائه می‌دهند که شان تجریدی یافته و دارای تصویر ذهنی و بار عاطفی است. شاید به همین دلیل است که در زمان حضور در چنین فضائی، جایگاه و شان خود را به مراتب بیشتر از آنچه که هست احساس می‌کنیم.

چه شد؟

اکثر صاحب‌نظران، آغاز دوره معماری معاصر ایران را سال ۱۹۲۰ مصادف با دوران پهلوی اول می‌دانند. بسیاری از رخداد‌های این دوره در رابطه با دوران حکومت قبل یعنی حکومت قاجار قابل توضیح و تبیین است. در آغاز سده نوزدهم (دوره قاجار) ایران از اقتصاد جهانی کاملاً برکنار و جدا بود. بر اثر بحران و شکاف‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در پایان سده نوزدهم اوضاع به گونه‌ای شکل گرفت که ایران در مسیر ادغام شبکه اروپائی تجارت بین الملل قرار گرفت و همین امر زمینه نفوذ اقتصادی غرب را هموار ساخت و به تبع آن آشفته‌گی‌های شدید اجتماعی پدید آمد. در چنین شرایطی حکومت پهلوی شکل گرفت.

دوره پهلوی آغاز ارتباط مستمر با غرب و ایجاد نهادهای اجتماعی و علمی و آغاز تمدنی به ظاهر صنعتی و مدرن بود. رشد سریع صنعت و واردات و ارتباط تنگاتنگ علمی و فرهنگی با غرب و ایجاد ساختارهای جدید اجتماعی به دلیل مهاجرت مردم، زمینه ساز شکل‌گیری عناصر جدیدی در معماری گردید که سبب تغییر چهره مراکز شهری شد. تغییر شیوه‌های زندگی، ارتباطات انسانی، مناسبات شغلی و خلاصه بسیاری از عملکردهای اجتماعی، نیازهای جدیدی را فراهم کرد که راه حل‌های مناسبی را در حوزه‌های مختلف از جمله معماری و شهرسازی می‌طلبید. به ظاهر همه مشکلات معماری از این زمان شکل می‌گیرد.

مفهوم هویت

وقتی بحث از هویت پیش می‌آید، دیدگاه‌های پیچیده و گاهی متضاد در ابعادی گسترده

هیچکس منکر تاثیر معماری و شهرسازی بر رفتار شهروندان یک جامعه نیست. سیمای شهری و معماری ما آنچنان از مفاهیم والای خود تهی شده که آثارش بر روح و روان جامعه مشهود است. ساختمان‌ها با فرم‌ها، رنگ‌ها و مصالح ناهمگون، آنچنان ناموزون در کنار هم قرار گرفته‌اند که انسان را به فکر وادار می‌سازد: (شاید عمدی در کار باشد)

کجا بودیم؟

بحث در مورد معماری معاصر ایران، اغلب با موضوع نسبت با تاریخ و سیر تکاملی آن همراه شده است. اکثر صاحب‌نظران هویت را مفهومی متغیر و شناور می‌دانند که در گذر زمان و در باز خورد با عوامل مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... شکل

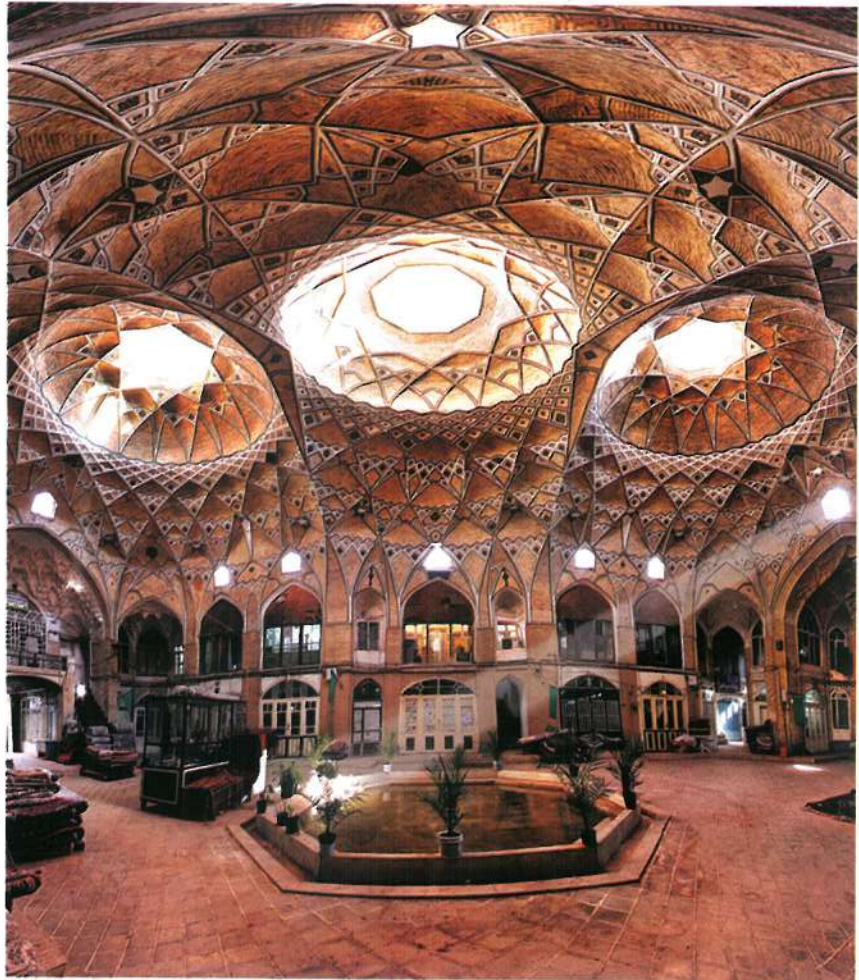
ترکان در هفدهمین همایش سالانه بتن و زلزله تاکید کرد

عمر مفید ساختمان در ایران ۳۰ سال

اکبر ترکان، رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان ایران در هفدهمین همایش سالانه بتن و زلزله در محل دائمی نمایشگاه‌های بین المللی تهران تاکید کرد که امروز چنانچه شرایط ساخت و ساز شهری مساعد باشد، سالانه ۱۲۰ میلیون مترمربع امکان اجرای پروژه توسط حدود ۳۰ هزار نفر مهندس وجود دارد، در حالی که ۱۴۸ هزار نفر مهندس از این سازمان پروانه اشتغال گرفته‌اند.

به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، اکبر ترکان در این همایش که دوشنبه اول دی ماه برگزار شد گفت: «اکنون شمار اعضای سازمان یادشده در سطح کشور به ۳۰۸ هزار نفر مهندس رسیده و دو نقیصه اصلی در حوزه فعالیت سازمان نظام مهندسی ساختمان وجود دارد، نخست فقدان مجری ذیصلاح و دوم ضعف نظارت در اجرا.» به گفته ترکان، پدیده امضا فروشی ناشی از ضعف نظارت است و حاصل آن ساخت و ساز فاقد کیفیت می‌شود و بارهای از موارد به اسم بتن، مقاومت ۲۰۰ کیلوگرم بر سانتیمتر مربع نیز به مردم تحویل نمی‌شود. ترکان با بیان اینکه کشورهای پیشرفته امروز با مصالحی که در ایران هم مورد بهره برداری قرار می‌گیرد، خانه‌هایی با عمر یک قرن احداث می‌کنند، گفت: «ساخت و سازهای مسکونی ایران به عمری حدود ۳۰ سال می‌رسند.» او در توضیح دلایل این مسئله گفت: «موضوع مجری ذیصلاح در بخش ساختمان تاکنون محقق نشده، زیرا هر کس در تخصص خود تمرکز ندارد و بخش ساختمان و مسکن به عرصه فعالیت پزشکان، کسبه و صاحبان حرف مختلف تبدیل شده و به این ترتیب مساله مجری ذیصلاح که در قانون نظام مهندسی ساختمان مورد تاکید قرار گرفته، عملی نشده است.» به گزارش ایرنا، به گفته ترکان، ضعف اعمال نظارت در ساخت و ساز از دیگر موضوعات مورد اشکال این بخش است و ناظر با دریافت مبلغی، اوراق مربوطه را در برخی موارد به شکل انبوه امضای کند تا بتواند پول خود را دریافت نماید.

معماری و شهرسازی استفاده نامناسب از فرهنگ‌های بومی و اقلیمی و تکامل آن با روح زمان عدم شکل‌گیری موسسات غیردولتی منسجم در راستای مشارکت مردم جهت تصمیم‌گیری در مورد محیط زندگی خود. فرهنگ مصرفی جامعه ایران. عدم توجه به پتانسیل بافت‌های سنتی در جهت پیوند با معماری امروز. رویکردهای تاریخ‌گرایانه بدون توجه صحیح به مولفه‌های معماری مدرن. لزوم توجه به رابطه بین معمار، اثر و مخاطب به عنوان سه رکن اساسی معماری که علاوه بر شکل‌گیری یک معماری مناسب، سبب انسجام هویتی آنها نیز می‌شود.

موارد فوق تنها قسمتی از حلقه‌های مفقوده معماری معاصر ایران می‌باشد. البته روند جهانی شدن نیز بر عوامل ذکر شده بی‌تاثیر نیست، چنانکه استوارت هال اعتقاد دارد، منطق هویت به پایان خود رسیده و در واقع جنبه‌های بزرگ هویت اجتماعی از قبیل طبقه اجتماعی، ملیت، نژاد، جنسیت و... در معرض شکست قرار گرفته است. او اعتقاد دارد فرد تک مرکزی گذشته تبدیل به یک فرد چند مرکزی گشته که این تکثر منشأ ضعیف شدن لایه‌های هویتی فرد شده است.

و نشانه‌ای از وجود عقیده‌ای مشترک هستند. عدم شکل‌گیری عناصر لازم برای ارتباط دهی این نمادها با معماری امروز، علاوه بر احساس جدائی از گذشته، سبب قطع تداوم روند هویتی معماری ایران گشته است.

علیرغم دغدغه همیشگی معماران ایران در جهت برقراری پیوند با معماری گذشته و تامین تداوم آن، عمدتاً این تلاش‌ها ناموفق بوده که صرف نظر از ضعف مدیریت شهری، عدم انسجام لایه‌های فرهنگی عمده معماران می‌باشد. یافتن راه‌حلی برای آنچه که معماری امروز ایران را از محتوا و مفاهیم عالی تهی کرده و دچار بحران هویت نموده، تنها راه خروج از بحران پیش آمده است.

عمده‌ترین مشکلات معماری امروز ایران، نکات ذکر شده در ذیل است:

انقلاب اسلامی به عنوان حکومتی منحصر بفرد، تجربه ایدئولوژیکی جدیدی می‌باشد که در تکمیل زیرساخت‌های فرهنگی، کاستی‌های زیادی به همراه دارد که بی‌ریزی مبانی فرهنگی متناسب با روح مکان و زمان، قابلیت انسجام بخشی به همه عرصه‌های فرهنگی را دارد.

ضعف نظام مدیریت و نظارت در عرصه معماری و شهرسازی عدم تبیین الگوهای سنتی معماری ایران بصورت فرهنگ نام‌های مدون جهت استفاده در طرح‌های

سنت و معماری

عهدی ایرانی

سنت‌ها اصول پایدار هر تمدن هستند که گاه‌گام کم‌رنگ شده اما وجود آنها را می‌توان در جای‌جای زندگی مان تجسم کنیم. شاخص‌های سنت می‌تواند ارزش‌ها، بستری‌های فرهنگی و طبیعت و عوامل دیگری باشد. عامل طبیعت دو نظم متفاوت را در مکان شکل‌گیری انسان می‌دهد. نظم عینی که در تبعیت کامل از طبیعت است و نظم ذهنی که پایدار بر مبانی و اصول بر گرفته از نظم موجود در طبیعت می‌باشد. نمود این نظم خود را در شکل‌گیری مکان معماری سنتی نشان می‌دهد. سنت در معماری دارای مقوله‌های متفاوتی با توجه به نوع نگاه به سنت است. سنت می‌تواند به مفهوم حفظ و یا بازسازی، و یا به مثابه انتقال و یا اینکه به مثابه تبدیل در معماری خود را نشان دهد. یکی دیگر از عوامل دخیل در معماری سنتی هندسه است که شاخصه بیان مفهوم و محتوای متعالی در معماری سنتی است. در این نوشتار سعی شده با تعریف سنت و مقوله‌ها و شاخص‌های تأثیرگذار آن مراتب آن را در معماری امروز به بررسی و نقد بگذاریم.

مقدمه

نگاه به سنت در شرق، به صورت بوم‌گرایی در دهه ۷۰ در کشورهای اسلامی رونق یافت که هدف آن توجه به معماری بومی و سنتی و شاخص‌های آن بود. در مفهوم کلی بوم‌گرایی یا سنت‌گرایی راد گسترده‌ترین معنای توان آموزه‌های دانست که خواستار باز آمدن، باز آوردن، یا ادامه رسم، باورها و ارزش‌های فرهنگی بومی است. (۱)

هم‌سوی با نگرش بوم‌گرایی در شرق جنبش منطقه‌گرایی نیز که متأثر از گونه‌شناسی سنتی، ساختمان‌سازی محلی و بازگشت به سنت بود در غرب شکل گرفت. اما هیچگاه این جنبش‌ها نتوانستند به صورت ماندگار مبانی خود را در جامعه حفظ نمایند. معماری سنتی به دور از تخصص و در ارتباط با عوامل طبیعی و خواسته‌های معنوی انسان‌ها شکل می‌گیرد که البته در جامعه امروز رفته‌رفته جایگاه خود را از دست می‌دهد.

تعریف سنت و شاخصه‌های آن

صفت سنتی گویای همه آن دسته از تجلیات تمدن سنتی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم اصول معنوی آن تمدن را جلوه گرمی سازد (۲). و یا به تعبیری کاملتر سنت‌ها موجودیت‌هایی اندر رفتاری، که بر مبنای ریشه‌های ادبی و فرهنگی و دینی - مذهبی و اندیشه‌ای که به داشتن مبدأ و منشأ کهن و مورد قبول آدمیان، نزد قوم و گروه‌ها و نژادها یا فرقه‌هایی که در کنار یکدیگر و یا در آفرینش با یکدیگر و به‌اتکاء یکدیگر امامت‌کی بر یافته‌ها و دانسته‌ها و اندوخته‌های پیشینیان می‌زیند را به رفتار و پنداشت و اندیشه‌ای که همگن یا یکدیگر و همسوی همگن دعوت می‌کند و تاروژی که زمینه‌های این سه (رفتار، پنداشت و اندیشه) سست نشده‌اند می‌یابد. (۳)

عوامل دخیل و تأثیرگذار در سنت به طور کلی در چارچوب ارزش‌ها، بستر فرهنگی و طبیعت و بسیاری دیگر از عوامل قرار می‌گیرد که هر کدام به نوبه خود بیانگر اصولی برای برپایی یک جامعه یا اجتماع همگن است که می‌تواند محصول مشترک در یک

فرایند زمانی و مکانی داشته باشد. اصولاً ارزش‌ها موجودیت‌هایی اندر خواسته از بستر آنچه اخلاقیات نامیده می‌شود، که نزد آدمیان، به توافقی ضمنی، مورد پذیرش قرار می‌گیرند؛ ارزش‌هایی می‌توانند از راه سنت‌ها و مذاهب و اسطوره‌ها و نیز از کیتایپ‌ها به مقیاس روز آیند و از طریق جایگزین کردن سلیقه‌ها به نظر به‌ای که می‌خواهد رسمی و قانونی شود، فضای اجتماعی آدمیان یک جانشین و سازمان یافته را رنگ و حالی ویژه بخشند. ارزش، به مثابه امری جاری در مکانی مرجع در گستره رفتارها و پنداشت‌های جمعی، همیشه در محدوده زمانی - مکانی خاصی، به میان می‌آید و بیرون از این محدوده، چیزی کم‌تر است؛ و دیگر ارزش نام می‌گیرد (۳). اما بستری‌های فرهنگی که یکی از شاخصه‌های سنت می‌باشد به صورت آنچه که آدمیان، بر پایه تفاهم‌ها و همدلی‌ها و دوستی‌ها و رفاقت‌ها و دل‌آزردگی‌ها و ستم‌های تجربه‌ای یا تحمیل شده و نیز بهره‌وری‌های پراکنده یا موزون و نظم یافته از خویشتن خود را در یابند و بر آن تکیه زنند تا جهان درون خود را از جان بیرون خویش بزیزند (۳).

یکی دیگر از ارکان شکل‌گیری و تأثیرگذار در سنت و معماری سنتی فراورهای طبیعی و طبیعت می‌باشند که این عناصر علاوه بر اینکه، طبیعت نقش الهام‌بخشی در شکل‌گیری معماری سنتی دارد، بیان‌کننده رابطه ناگسستنی انسان و طبیعت نیز می‌باشد. پدیدار شدن سنت‌ها، معلول وجود دو گونه نظم در دو جهان مختلف (طبیعت‌آمی باشد: الف) نظم عینی در طبیعت که این سنتی بود که طبیعت بدان وفادار بود. برای نمونه: ویژگی‌های تقارن در معماری نخست از سوی طبیعت به ذهن هوشیار انسان گوشزد شده است. ب) نظم ذهنی، یعنی دستیابی به گونه‌ای برداشت و نگرش سامانمند که می‌توانست جهان پیرامون را به خوبی توجیه و تبیین کند. نگرشی که به آن آدمی می‌توانست آنهمه پدیده‌های کثیر و رویدادهای پیرامون خود را سامان کند و ارتباط میان آنها را در یابد و جایگاه خود را در آن میانه تعیین کند و بدین گونه آرامش یابد. نظم ذهنی خود تحت تأثیر نظم عینی بود، یعنی طبیعتی که در بسیاری

موارد و نزد اقوام و فرهنگ‌های گوناگون جلوه‌های یکسانی را از خود نشان می‌داد. از همین رو بود که برخی از سنت‌ها و شیوه‌های سامان دهی و قاعده‌ها در فرهنگ‌های مختلف، یکسان جلوه می‌کردند و هنوز هم می‌کنند (۴).

نمود سنت در معماری

شناخت محیط و معماری تنها با درک فعالیت‌های انسان در دنیای پیرامونش امکان پذیر است، و هدف معماری را می‌توان ایجاد انگارهای انسانی در درون شکل کالبدی دانست. بنابراین اگر بپذیریم که معماری بازتاب کالبدی زندگی بشری است زندگی با تمام ابعاد (نیازها، باورها، اعتقادات و به طور کلی ارزش‌ها)، باید در بایم که معماری امروز و فردای مانمی تواندی رابطه با معماری گذشته باشد (۵).

معماری سنتی از آن روی دارای هویت دانسته می‌شود که مظهر و محل تجلی اصول پایداری است که معماران راه و به واسطه آنان معماری را جهت و شکل می‌دهد (۶). وقتی از سنت معماری اسلامی و ایرانی سخن می‌گوئیم، مراد اصول و مبانی ثابتی است که می‌توانند تفسیر و تجلی کالبدی خاص خویش را در هر زمان و برای هر مکان و هر خرده فرهنگ اسلامی (فرهنگ‌های ملی و منطقه‌ای) داشته باشند. این مبانی مشتق و منبعث از اصولی هستند که برای حیات و فعالیت انسان در زمین مطرح می‌شوند (۷). این اصول و ارزش‌ها که نقش هویت ساز و کالبدی در معماری سنتی دارد، اولاً ریشه در اعتقادات و باورهای

آسمانی و معنوی ایرانیان داشته و ثانیاً بدون انقطاع تاریخی در اثر ممارست و حقیقت جوئی و نوگرایی ایرانیان در تماس با سایر تمدن‌ها بر پایه جهان بینی اسلامی - ایرانی و در بستر فرهنگ با یونانی و تصفیه و تکامل دائمی هدایتگر و راهنمایی پدید آورندگان آثار برجسته معماری و شهری بوده و ثالثاً می‌توان به عنوان اصولی ثابت از آنها یاد کرد که البته همواره تفاسیر و تجلیات کالبدی نو و متناسب با زمان و مکان از آنها ظهور و بروز نموده است (۷). در معماری‌های بومی آسنستی آ گذشته هر فرد برای خود ساختمانی را مطابق نیازهایش و بر اساس الگوهای عینی، فرهنگی که در آن زندگی می‌کرد بنا می‌کرد. از چنین فرآیندی عینیت، مولد عینتی جدید می‌شود. اجزاء ساختمان در، پنجره، حیاط و حوض تنها یک فرم نبودند، بلکه حضور معناداری بودند که با زندگی خود رابطه‌ای مشخص و تعریف شده داشته‌اند (۸).

حفظ این حضور معنادار بستگی به

نحوه و نگرش به سنت در معماری امروز دارد. سنت در معماری می‌تواند در سه شکل متفاوت جلوه گر نماید که در هر رده به نوعی تداعی کننده مفهوم سنت در معماری ایرانی می‌باشد.

الف) سنت به مفهوم [حفظ یا بازسازی آنچه موجود است: نظیر پروژه‌های سنتی (مثال پروژه طرح توسعه حرم حضرت معصومه (ع) آدر قم). در این نوع برخورد رابطه‌ای صرفاً ماصر فی با تاریخ معماری برقرار شده و پیشرفتی حاصل نمی‌شود.

ب) سنت به مثابه انتقال: یعنی بهره گیری از الگوها و تیپولوژی‌های تاریخی در قالبی جدید، به گونه‌ای که بتوانند در شرایط تغییر یافته امروز نقش جدیدی را بیابند (نظیر پروژه موزه فرستجان اثر هادی میرمیران) که از یک یخچال سنتی الهام گرفته است.

ج) سنت به مفهوم تبدیل: در این نوع برخورد، تاریخ نقطه شروع فرآیندی است که هدفش افزودن ارزشهای جدیدی به معماری است. این روش که به خلاقیت نزدیکتر است رابطه‌ای تولید می‌کند و به تاریخ اجازه می‌دهد، وظیفه اصلی خود را انجام دهد. تاریخی کردن دستاوردهای گذشته (۹).

در نگاه اول می‌توان این مقوله را در مرمت ابنیه سنتی و یا فضاهای کلاسیک که برگرفته از الگوها و تبعیت کامل از فرم‌های معماری گذشته است، جستجو کرد. در موضوع مسکن که رکن شکل‌گیری بافت شهری است این مقوله بواسطه عدم توجه به تکنولوژی و همخوانی آن با رفیع نیازهای امروز و عدم جوابگوئی به خواسته‌های بهرور در هر زمینه امکان استفاده از آن را در منازل صرفاً با کاربری مسکونی منتفی می‌کند. البته سعی در ایجاد فضاهای سنتی با این نگاه مطمئناً با تبعیت کامل نیز نمی‌توان آن فضای کاملاً متعالی موجود در معماری سنتی گذشته را ایجاد کند. در نگاه دوم بحث سنت گرایی قوت می‌گیرد. در این نگاه آمیزه‌ای از الگوها و فرم‌هایی که در قالب معماری سنتی تعریف می‌شوند با رویکرد جدید و با بروز رسانی و همراه با تکنولوژی در کاربری‌های جدید تعریف می‌شود. هدف از این نگاه حفظ ارکان و الگوهای شکل‌گیری معماری سنتی و بکارگیری آن با نمودهای جدید می‌باشد. این مقوله می‌تواند در فضاهای وسیع با کاربری‌های مختلف و متفاوت وجود داشته باشد. ولی در فضاهای مسکونی با توجه به تیپولوژی‌های معماری سنتی ساختار فضا با ساختار کنونی هم خوانی نخواهد داشت. وجود الزامات سازهای، ضوابط شهرسازی، محدودیت زمین، آئین نامه‌های مختلف از ارکان‌های زیربنا باعث می‌شود نتوان از تمام الگوهای معماری سنتی در باب خانه در معماری امروز استفاده کرد. اما در بحث باز شوها، ورودی‌ها، تزئینات، محدودیت‌های باز و بسته پلان، ایوان‌ها و گاه پوشش بنا می‌تواند به عنوان مکملی در بنا از این الگوها استفاده کرد. در نگاه سوم الگوهای سنتی به صورت تجریدی القاء کننده بیان جدیدی در معماری در قالب کاملاً نو اما برگرفته از مفاهیم و مبانی الگوهای معماری سنتی هستند. این مقوله کامل‌ترین نوع بیان و حفظ فلسفه و جودی سنت و تاریخ معماری در بیان استعاره‌ای جدید می‌باشد. شاید نتوان به صورت کامل همچون دیدگاه دوم الگوی فرمی فعل سنت را در این مقوله دید اما فضا و مکان، کیفیت القا کننده و نمود مفاهیم همان سنت پایدار و همیشگی در معماری ایرانی می‌باشد.

یکی دیگر از عوامل تأثیر گذار که لازمه معماری سنتی در گذشته بوده و تأثیر آن متأسفانه در معماری امروز کم رنگ شده است هندسه می‌باشد. در معماری سنتی هندسه محدود به جنبه‌های کم و بیش کمی نیست، مثلاً مهندسی جدید بلکه کیفی دارد که در قوانین متناسب و هم‌آهنگی نمایان است و توسط آن یک بنا وحدت تقریباً بی‌مانند خود را به دست می‌آورد. (۱۰) به طور کلی می‌توان نظم هندسی را در همه بخشهای فضاهای مختلف معماری سنتی از کل تا جزء دید. این هندسه، علاوه بر آنکه ساختار کل طرح را مشخص می‌کند، تک تک اجزای آن را در معماری سنتی شکل می‌دهد و فضاهای مختلف را به نسبت اهمیت در جاهای مختلف و متفاوت قرار می‌داده است و ارتباطشان را با سایر فضاها معین می‌ساخت. نمود دیگر هندسه در

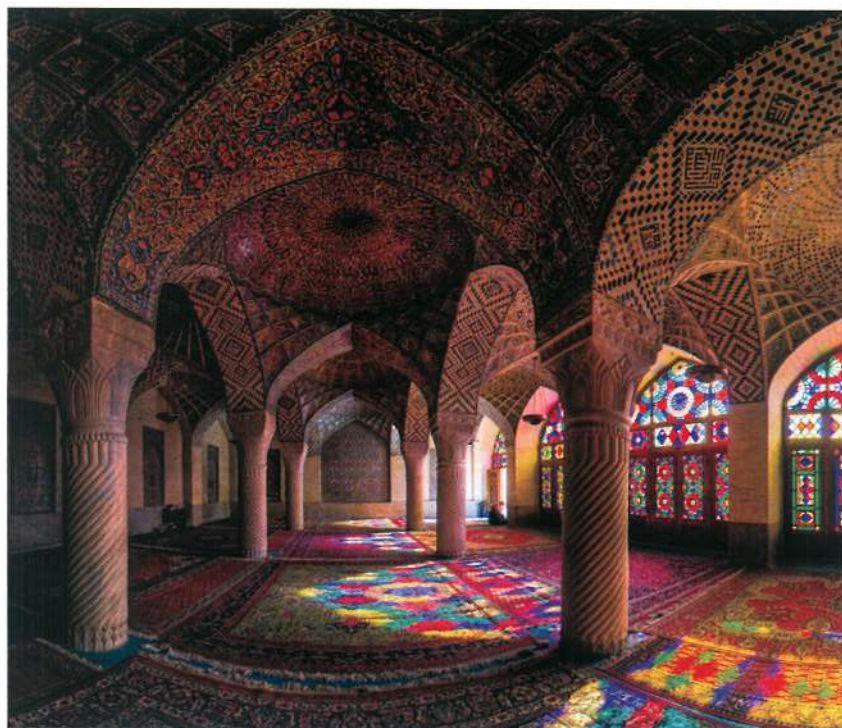

از هماهنگی و پایداری سخن می‌گوید که آشکارا با سیاست‌های ایدئولوژی مصری که بر پایه ناپایداری، بیگانگی و پاره‌پارگی استوار است، در تعارض است (۱۳). در این بین اینگونه نمی‌توان تصور کرد که سنت از بین رفته و نمودی در جوامع آینده نخواهد داشت، بلکه مسئله سنت مسئله اصول پابرجا، خواست گاهی آسمانی و کاربرد این اصول در لحظه‌های گوناگون زمان و مکان است، مسئله‌ی پیوستگی تعالیمی و ویژه و قالب‌های مقدسی که ابزار انتقال این تعالیم به انسان هستند و آموزه‌های سنت را درون انسان محقق می‌کنند بر اساس تعریفی که در این جاز سنت ارائه شد، سنت رسم و عادت و یا شیوه‌ای گذرای گذران عمر نیست. سنت، که اساسی‌ترین مؤلفه جهانی آن دین است، تازمانی که تمدنی به وجود آورده و مردمی که سنت اصل هدایت‌شان است در قید وجود باشند، می‌ماند. حتی زمانی که به ظاهر وجود ندارد یک سره نمی‌میرد، بلکه تنها سایه‌ی دنیوی‌اش ناپدید می‌شود و خود با حقیقت اساسی و روحانی‌اش به خواست گاه آسمانی‌اش بازمی‌گردد (۱۴).

نتیجه‌گیری

سنت‌ها در هر فرهنگ و جامعه‌ای رکن و زیربنای یک ساختار همگن می‌باشند که آن اجتماع را با توجه به جهان بینی مشخص و با هویتی معلوم هدایت می‌کنند. نیازهای جدید و خواست‌های امروزی انسان او را از این هویت دور کرده است. شرایط مادی بر این ساختار و ارزشها قالب شده است. البته باید توجه داشت که سنت‌ها در هیچ زمانی حتی با

بروز تحولات متعدد فرهنگی اجتماعی از بین نمی‌روند و همچنان پایدار خواهند ماند اما نمود کمتری در جامعه با توجه به طبقات مختلف اجتماعی و فرهنگی خواهند داشت. معماری در قالب سنت بیانگر شکل‌های مختلف و متفاوتی به لحاظ کالبدی می‌باشد. گاهی می‌تواند کاملاً از معیارهای شکلی و الگوهای فرمی آن تبعیت کند و یا با توجه به این الگوها و معیارهای شکلی و فرمی، در فرمی جدید نمود پیدا کند و یا اینکه فرم خود را در تبعیت از مبانی فکری و ساختارهای مفهومی سنت شکل دهد. یکی از ویژگی‌های مهم در معماری سنتی کیفیت مطلوب مکان می‌باشد. که در معماری امروز به واسطه عوامل و محدودیت‌های متعدد این کیفیت نمود وجود ندارد. عدم توجه به مبانی نظری و تاریخی معماری سنتی و ایرانی در سطوح عالی آموزشی، عدم اشتیاق نسل جدید دانشجویان به معماری سنتی ایرانی، ضوابط و محدودیت‌های مختلف در ارگانها و سازمانهای مربوط، عدم آشنائی توده مردم به الگوهای معماری سنتی و ایرانی در جهت استفاده در بناهای عمومی، نفوذ ایده‌های غربی و توجه فوق العاده زیاد دانشجویان نسل جدید به آنها و بسیاری عوامل دیگر باعث عدم وجود کیفیت در معماری امروز و ایران شده است. امید است معماران امروز همراه با سازمان‌ها و نهادهای ذیربط، نسل جدید آموزش یافته دانشگاهی، نگاهی عمیق و تأمل برانگیز در جهت آشنائی با ابعاد مختلف معماری ایرانی و فضاهای کیفی آن داشته باشند تا بتوانند هویت ماندگار معماری سنتی را در معماری امروز ارائه نمایند.

بحث تزئینات می‌باشد که سطح، کف و سقف را شامل می‌شد و با هویتی تعریف شده که کاملاً برگرفته از نوع جهان بینی می‌باشد و با سبک کردن سطوح مفهوم تعالی در آن قالب می‌گردد.

به طور کلی معماری بومی (سنتی) که به دور از تخصص‌ها تحقق می‌یابد، جوابگویی به نیازهای یک جامعه را در ارتباط با عوامل طبیعی و خواسته‌های معنوی انسانی عهده دار است، زیرا با مشارکت آنان در تدبیر و در اجراء زاده می‌شود و از زندگی روزمره‌ی آنها الهام می‌گیرد و به دور از خودنمائی و برون آرائی استقرار می‌یابد (۱). در فرهنگ سنتی اشیاء در خانه‌ها و نمادها در شهر حاوی ارزش و دارای حرمت‌اند. در این فرهنگ خانه با نیت ماندگاری ساخته می‌شود و این نیت نه تنها در ساختمان بنا بلکه در فضای آن نمود پیدا می‌کند. فضای خانه سنتی بر خلاف خانه مدرن دعوت به سکونت می‌کند. به همین دلیل است که در خانه‌های سنتی فضاها گرم، پر نشاط مرتبط با یکدیگر و اطمینان بخش هستند (۱۱). سرعت تحول مسائل فرهنگی و پیدایش نیازهای جدید انسانی معماران را وادار کرده است مرتباً به بازنگری مبانی معماری و ایده‌های اصلی آن بپردازند. به همین جهت پیشرفت معماری حتی در مقاطعی کوتاه، نه از طریق تکمیل تدریجی یک گونه شناسی مشخص، بلکه از طریق جایگزین کردن مفاهیم فضائی موجود با مفاهیمی جدید صورت پذیرفته است. در حالی که معماری گذشته با تلفیق، تطبیق و تکمیل ایده‌های فضائی مشخص که فرم و مصداق‌های عینی آن، نظیر هشتی و ایوان، حیاط و پنج‌دری، از قبل موجود بود، سر و کار داشت. معماری امروز به همین جهت بیشتر از گذشته به جوهر معماری، فضا، فرم، نور و رنگ توجه دارد (۱۲).

البته بازنگری در روند شکل‌گیری مبانی معماری از شرایط موجود زندگی بسیار تأثیر پذیر است و سنت دیگر محتوا و مفهوم گذشته خود را در زندگی امروز ندارد. تمدن مابعد طور فزاینده‌ای تجربی و ماده‌گرا شده است، صنایع دستی و ساختمان‌های مابعد ویژه شیوه زندگی، جوهر معنوی و هستی نمادین و فراطبیعی خود را از دست داده است جامعه با تمام ثروت‌هایش، قابلیت زندگی منطقی و عقلانی خود را از دست داده و به گونه‌ای مادی‌گرایی فراطبیعی تبدیل شده است، که در آن معیار سنجش کیفیت زندگی، وضعیت مادی آن است (۱۳).

بی تردید پیش‌بینی و یکتور هوگو مبنی بر آن که معماری به عنوان مهم‌ترین پیام فرهنگی جایگاه خود را از دست می‌دهد، درست از آب در آمده است. جایگاه معماری، در معرض تغییر بوده، زیرا روند آن سریع، زودگذر و یک بار مصرف بوده است. اکنون که حتی ایدئولوژی‌ها، پندارها و اسلوب‌ها در جامعه مصرفی امروزه جنبه کالا پیدا کرده‌اند، معماری به‌طور ناامیدکننده‌ای به صورت وسیله و ابزار ناهنجار برای مصرف توده‌های اطلاعات یک بار مصرف در آمده است. پیام اصلی و بنیادین معماری

منابع و ماخذ:

۱. بی‌نی مسعودالدین (۱۳۸۷)، پست‌مدرنیته و معماری، ایریسی، جریان‌های فکری و معماری معاصر غرب، تهران: نشر خاکه، ۲، ص ۱۰۰.
۲. سید حسین (۱۳۸۹)، هنر و معنویت اسلامی، ترجمه رحیم‌آسمان، تهران: مؤسسه انتشارات حکمت، ۳، قاره‌مکی، محمدمنصور (۱۳۹۰)، ریشه‌ها و گرایش‌های نظری در معماری تهران، نشر فضا، ۴، نقاره کار، عبدالحمید و دیگران (۱۳۸۹)، جزوه درسی، خراسانی، بهر هویت اسلامی در معماری و شهرسازی، انتشارات دانشگاه علم و صنعت، ۵، آلیاگونو، لویا، بارنود و دیگران (۱۳۸۴)، معماری بومی، ترجمه علیمحمد سادات قسری و دیگران، تهران: نشر فضا، ۶، حجت‌عیسی (۱۳۸۴)، هویت آسمان ساز، انسان هویت پرداز، تأملی در رابطه هویت و معماری، تهران: نشر بهر هویت، شماره ۳۴، صفحه ۵۸، ۷، نقی زاده محمد (۱۳۷۹)، رابطه هویت سنت معماری ایران با مدرنیسم و نوگرایی، تهران: نشر بهر هویت، شماره ۷، ۸، افشار نادری، کامران (۱۳۷۸)، از فرم تا فضا، تهران: مجله معمار، شماره ۵، ۹، افشار نادری، کامران (۱۳۷۹)، خلاقیت، تهران: مجله معمار، شماره ۱۰، کرین‌هانی (۱۳۷۷)، مجموعه مقالات علمی-هنر معنوی، مقاله پژوهشی جای پدیدان هنر اسلامی، ترجمه سیدحسین نصر، انتشارات دفتر مطالعات دینی، هنر، ۱۱، نقاره کار، عبدالحمید و دیگران (۱۳۸۹)، جزوه درسی، مجموعه مقالات برگزیده دروس نظری فلسفه هنر و معماری و شهرسازی، انتشارات دانشگاه علم و صنعت، ۱۲، افشار نادری، کامران (۱۳۷۷)، از ایده تا فرم، تهران: مجله معمار، شماره ۴.

نگاهی به تأثیر کاهش بهای طلای سیاه بر اقتصاد جهان

خطر در کمین دولت‌های نفتی

بزرگترین تولیدکننده را وادار کردند که از افزایش ۳۰۰ هزار بشکه‌ای تولیدش سخن براند، با اینکه تحلیل اعضای اوپک بر این استوار بود که میزان تولید بانباز بازار برابر است. مشکل به سفته‌بازان و عدم سرمایه‌گذاری زیرساختی در صنعت نفت و اقتصادهای بزرگ و نوظهوری چون هند و چین و شرق آسیا و رشد تولید بالای ۱۰ درصد آنها نیز مربوط می‌شود. به هر حال در آمدهای ۱۱۰۰ میلیارد دلاری اعضای اوپک طی سال ۲۰۰۸ و چندین میلیارد دلاری روسیه رقمی نبود که قدرت‌ها بتوانند ادامه این ماجرا را تحمل نمایند. همین عامل باعث شد فشارهای سیاسی بر اعضای اوپک روز به روز بیشتر شود.

زمان دهندگان بازی کاهش قیمت

به گزارش خیرگزاری‌های خارجی و تحلیل‌گران بازار، این کاهش قیمت برای کشورهایمانند ایران، روسیه، و عراق تأثیرات منفی قابل توجهی داشته است و خواهد داشت و برای برخی از کشورهای واردکننده نفت نیز تأثیرات مثبتی را داشته است. در این میان روسیه بزرگترین بازنده کاهش قیمت نفت به شمار می‌آید؛ به گونه‌ای که وزارت اقتصاد این کشور اعلام کرده که به دلیل کاهش بهای نفت، ۱۰۰ میلیارد دلار به اقتصاد این کشور بزرگ صادرکننده نفت ضرر وارد شده است.

در این بین دو تئوری درباره علت کاهش قیمت نفت مطرح است. نخستین دلیل آن است که عربستان سعودی با افزایش تولید به دنبال از بین بردن فناوری نفت شیل ایالات متحده و حفظ سهم‌اش در بازار است. دومین دلیل نیز به این نکته بازمی‌گردد که ایالات متحده با همکاری عربستان سعودی به دنبال تنبیه روسیه است و با این اقدام در آمد روسیه از نفت کاهش می‌یابد. در واقع مدارک کمی وجود دارد که ثابت کند کدام تئوری درست است. در حالی که در معرض خطر قرار گرفتن تولید نفت شیل و منضر شدن روسیه، اثرات رویکرد

بررسی عوامل کاهش قیمت نفت

وقوع بحران مالی در اقتصاد آمریکا و بروز رکود، عمده‌ترین دلیل است که در وهله اول برای کاهش قیمت نفت می‌توان بیان کرد. با توجه به اینکه کشور آمریکا ۲۵ درصد تولید جهانی را در اختیار دارد و بزرگترین مصرف‌کننده نفت خام در دنیاست، کاهش تقاضا برای این کالا در نتیجه وقوع بحران مالی و بروز رکود در آمریکا تأثیر چشمگیری در کاهش قیمت آن داشته است.

خروج پول از بورس بازی نفت دومین عامل تأثیر گذار بر کاهش بهای نفت به شمار می‌رود. به عبارت دیگر یکی از مهم‌ترین دلایل افزایش ناگهانی قیمت نفت حجم عظیم پولی بود که وارد بورس بازی در مورد تمام کالاها از جمله نفت شد. در سال ۲۰۰۳، حدود ۱۳۰ میلیارد دلار وارد بورس بازی کالاها می‌مختلف شد که این رقم در سال ۲۰۰۸ میلادی به ۲۶۰ میلیارد دلار رسید. وقتی این حجم عظیم پول وارد بورس بازی کالاها از جمله نفت شد قیمت‌ها اوج گرفت و افرادی که در چنین فضایی فعالیت می‌کردند بر اساس شرایط و دیدگاه‌های انتفاعی زودبازده، تمایل زیادی به سرمایه‌گذاری در بورس نفت پیدا کردند. اما بحران مالی و افت شدید بورس باعث شد بسیاری از سرمایه‌گذاران پولشان را از این بخش خارج کنند.

گروهی از تحلیلگران بین‌المللی نیز بر این باورند که کاهش مناقشات سیاسی در مناطق نفت‌خیز و استفاده از ذخیره‌های استراتژیک توسط کشورهای مصرف‌کننده از دیگر عوامل کاهش التهاب بازار نفت، طی روزهای هفته‌های اخیر به شمار می‌رود. در این بین فشارهای سیاسی عربستان سعودی از تمام موارد بیشتر به چشم می‌آید. تا آنجا که گروهی کاهش بهای نفت را تحریم عربستان علیه ایران می‌دانند. به عنوان مثال در اجلاس سران اوپک در سال گذشته در عربستان که قرار نبود برای تولید نفت در آن تصمیم‌گیری شود،

نفت جایگاه همواره مهمی در نظام اقتصادی بین‌الملل و فضای تجاری کشورهای جهان دارد. بر همین اساس نوسان بهای این طلای سیاه تأثیر غیر قابل انکاری بر اقتصاد کشورهای تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت دارد. این تأثیر آنجا بیشتر می‌شود که اقتصاد کشوری وابسته به دلارهای بدست آمده از این کالای استراتژیک شود. ایران هم در زمره کشورهایانی است که سرنوشته خزانه دولت به دلارهای نفتی گره خورده و تا امروز تلاش مردان دولت برای این کاهش وابستگی با نتیجه نرسیده و هنوز اقتصاد ایران وابسته به نفت است. بدون شک کاهش قیمت نفت معلول عوامل و دلایل مختلفی است و از طرف دیگر خود، به عنوان عاملی تأثیرگذار در فعل و انفعالات اقتصادی کشورهای صادرکننده تلقی می‌گردد. اگر کمی به عقب برگردیم و نوسانات قیمتی بازار نفت را طی ماه‌های گذشته بررسی نمایم متوجه خواهیم شد که قیمت‌ها تا قبل از تیر ماه یک روند کاملاً صعودی داشته و پس از این تاریخ شروع به کاهش نموده است. به طوری که از رقم ۱۳۱ دلار و ۲۲ سنت در تیر ماه به زیر ۶۰ دلار رسیده است و انطور که برخی کارشناسان حوزه انرژی پیش‌بینی کرده‌اند ممکن است روند کاهش قیمت‌ها، همچنان ادامه پیدا کند. این فرایند در حالی شکل می‌گیرد که سازمان کشورهای صادرکننده نفت (OPEC) با برگزاری نشست‌های متعددی سعی در تنظیم بازار و کنترل قیمت‌ها از طریق به کارگیری برنده‌ترین سلاح خود، یعنی کاهش عرضه داشته که البته برای دستیابی به این هدف تاکنون ناموفق بوده است. این مسئله نشان می‌دهد که مسئله کاهش قیمت نفت بسیار پیچیده‌تر و شدیدتر از آن است که کاهش تولید بتواند آن را جبران کند. اما سوال اساسی آن است که چه عواملی باعث شکل‌گیری این فرایند شده و روند نزولی قیمت نفت را در بازارهای جهانی شدت بخشیده است؟

زیر ساخت‌ها شود و به جای مصرف صرف، به رونق تولید هم توجه شود، در آن صورت می‌توان هم شکوفایی اقتصادی، هم استقلال اقتصادی و هم کاهش دغدغه‌های مالی را به دست آورد. اما در کل می‌توان گفت نوسان قیمت نفت تجارت جهانی را تهدید می‌کند و باید راهی برای کاهش یا تعادل این نوسان یافت.

● تبعات کاهش قیمت بر اقتصاد ایران

در خصوص تأثیرات کاهش قیمت نفت در اقتصاد ایران باید گفت بخش عمده‌ای از درآمد دولت از درآمدهای نفتی تأمین می‌شود، بنابراین کاهش قیمت نفت درآمدهای دولت را به شدت کاهش می‌دهد و از این طریق پروژه‌های عمرانی را به شدت تحت تأثیر قرار خواهد داد. کسری بودجه مهم‌ترین واکنش اقتصاد به کاهش بهای نفت است. از آنجا که دولت بودجه را انبساطی تنظیم می‌کند و بیش از ۵۰ درصد بودجه نیز به نفت متکی است بنابراین با کاهش قیمت نفت کسری بودجه امری محتمل است. عدم کنترل نرخ ارز، کاهش ارزش پول ملی، گسترش پدیده تورم و افت ذخایر ارزی خارجی از دیگر تبعات کاهش جهانی قیمت نفت بر اقتصاد ایران است که حلالا باید منتظر ماند و دید مردان اقتصادی دولت یازدهم چه برنامه‌هایی برای کاهش تبعات نزول قیمت نفت و کنترل این بازارها دارند.

● راهکارها و توصیه‌ها

به عقیده کارشناسان و تحلیلگران بازار، اجرای راهکارهای ذیل می‌تواند تا حد زیادی پیامدهای منفی سیر نزولی قیمت نفت را کاهش دهد:

- پیش‌بینی قیمت واقعی نفت در بودجه سال آینده
- قطع نظر از اجرای طرح تحول و تدوین انقباضی بودجه
- اجرای سیاست‌های پولی برای کنترل نقدینگی و تورم
- تسریع در اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ - توجه ویژه به تولیدات بخش کشاورزی، چون داده‌های آماری حاکی از آن است که واردات سال گذشته محصولات کشاورزی شش میلیارد و ۱۹۰ میلیون و ۱۰۸ هزار دلار بوده و برای سال جاری با توجه به بروز خشکسالی و کاهش تولیدات در این بخش واردات ۱۲ میلیارد دلار از این محصولات برای تأمین نیاز مردم گرفته شده است. اما کاهش درآمدهای نفتی منجر به محدودیت در واردات محصولات کشاورزی خواهد شد. پس چه خوب است دولت برای سال آینده تولیدات کشاورزی یک برنامه مدون استراتژیک داشته باشد.
- کاهش وابستگی بودجه به نفت همانگونه که در برنامه چهارم و چشم‌انداز پیش‌بینی شده است. طبق این برنامه‌ها، هر سال باید حدود ۱۱۰ الی ۱۲ درصد از وابستگی بودجه به نفت کاهش پیدا کند.
- مدیریت مصرف انرژی بویژه آن بخشی که از خارج وارد می‌شود، مثل بنزین
- تلاش برای ایجاد انضباط مالی از طریق کاهش هزینه‌های دولت و ایجاد توازن در بودجه کشور
- اجرای سیاست‌های انقباضی مثل چاپ و توزیع اوراق مشارکت در بین مردم

وی می‌افزاید: نفت جایگاه بسیار بااهمیتی در نظام اقتصادی بین‌الملل دارد و دقیقاً به همین دلیل بازار جهانی همیشگی و واکنشی سریع به ارزان یا گران شدن نفت نشان می‌دهد. کشورهای که تک‌محصولی هستند و عمده اقتصادشان به درآمدهای نفتی تکیه دارد، در شرایط فعلی دشواری‌های زیادی پیش رو خواهند داشت. چراکه افت درآمد در وهله اول کاهش ارزش پول ملی و تورم را در پی خواهد داشت. اما اگر بگویم آثار منفی فقط مختص صادرکنندگان است، مرتکب اشتباه شده‌ایم، چرا که صادرکنندگان هم از افت قیمت نفت متضرر می‌شوند.

وی در خصوص ضرر کشورهای صادرکننده نفت نیز می‌گوید: کشورهای واردکننده هم با کاهش قیمت نفت ضرر می‌کنند. چرا که آنها بازارهای جهانی محصولات خود را از دست می‌دهند و به تبع درآمدهای ارزی‌شان با افت شدید مواجه خواهد شد. البته در این بین حساب آنهایی که اقتصادی پیشرفته دارند، جدا است، چرا که هزینه‌های تولیدشان به دلیل خرید انرژی آن کم می‌شود و در نتیجه مقدار ارز بیشتری به خزانه‌شان وارز می‌شود. به عنوان مثال کشوری مثل چین که اقتصادش چند محصولی است، در این بین ضرر نمی‌کند و حتی می‌تواند از بازار جدید بیشترین منفعت را ببرد. همانطور که گفتیم کشورهای بحران را در یک قدمی خود می‌بینند که به دلارهای نفتی وابستگی شدیدی دارند.

این کارشناس بین‌الملل در ادامه با اشاره به کشورهای عربستان و قطر می‌گوید: عربستان با قطر به دلیل ذخایر تمام نشدنی ارزی هیچگاه به مشکل مالی بر نمی‌خورد. درآمدهای نفتی بسیار زیاد و تعداد جمعیت بسیار کم در این مناطق باعث شده تا سرانه مالی مردم این کشورها بالا باشد و به همین دلیل رفاه را با تمام وجود حس کنند. عربستان به همین دلیل هیچ تلاشی برای کاهش نیافتن قیمت نفت انجام نداد و حتی شواهد نشانگر آن است که این کشور کوشش زیادی برای ارزان شدن نفت داشت تا از این طریق به همسایه‌های مهمش ضرر اقتصادی وارد کند و به تنهایی قدرت اصلی منطقه شناخته شود. وی در خصوص نحوه مدیریت کاهش قیمت نفت در اقتصاد ایران می‌گوید: ایران تقریباً وابستگی صددرصدی به بازار جهانی نفت دارد که کاهش مقدار فروش و همچنین ارزان شدن نفت محدودیت‌های مالی زیادی را برای کشور مادر پی خواهد داشت. اما با توجه به اینکه در چند سال اخیر تحریم نفت و انواع و اقسام محدودیت‌ها به ما تحمیل شده است، تقریباً آگاهی لازمی درباره نوع مدیریت شرایط سخت به دست آورده‌ایم. البته معمولاً در اینگونه شرایط کسری بودجه دولت را مجبور به برداشت از صندوق ارزی می‌کند تا به نوعی کاستی‌ها جبران شود. قائم پناه تأکید دارد که به هر حال این منطقه دارای نعمتی به نام نفت است که نمی‌توان به راحتی از کنار آن گذشت. مهم این است که کشورهای نفتخیز دلارهای نفتی خود را به گونه‌ای مدیریت کنند که بتوانند بیشترین بهره‌وری را داشته باشند. همچنین اگر درآمدهای ارزی صرف ساخت

افزایش تولید عربستان است اما به احتمال زیاد هدف اصلی عربستان اعمال قدرت بر سایر اعضای اوپک است. به علاوه سقوط قیمت نفت منجر به کاهش در آمد عربستان هم می‌شود.

آسیب به اقتصاد جهان و خاورمیانه

به عقیده کارشناسان، کاهش رشد اقتصاد جهانی یکی دیگر از عوامل کاهش بهای نفت است. به طوری که رشد اقتصاد جهانی نسبت به ماه‌های اخیر با کاهش قابل توجهی روبه‌رو شده است و براساس پیش‌بینی اقتصاددانان ممکن است در این روند، در سال‌های آینده کشورهای مختلف و حتی کشورهای صنعتی، رشد منفی با صفر را تجربه کنند.

اما نفت برای خاورمیانه معنای دیگری دارد. این در حالی است که منطقه خاورمیانه به عنوان مرکز نفت جهان از اهمیت فوق‌العاده‌ای نیز برخوردار است. زیرا از یک طرف این منطقه بزرگترین تولیدکننده نفت به شمار می‌رود و از طرفی دیگر مسیر عبور و انتقال بیش از دوسوم انرژی مصرفی جهان است. کاهش تنش‌ها در کشورهای منطقه خاورمیانه از جمله عراق و ایران به عنوان بزرگترین کشورهای تولیدکننده نفت، نوعی اطمینان از عرضه نفت را فراهم آورده و به نحوی باعث کاهش قیمت آن شده است؛ زیرا در ادبیات اقتصادی، اصلی با عنوان انتظارات مطرح می‌شود که بر اساس آن اگر پیش‌بینی به گونه‌ای باشد که عرضه کالایی در آینده افزایش یابد میزان مصرف در زمان حال کاهش یافته تا در آینده با قیمت ارزان‌تر، مقدار بیشتری به واسطه افزایش عرضه آن اتفاق می‌افتد علاوه بر اینکه بر تقاضای سفته‌بازی (دلالی و واسطه‌گری) نفت اثر می‌گذارد باعث کاهش تقاضای واقعی نفت و نیز منجر به کاهش قیمت آن می‌شود. از سوی دیگر ناآرامی‌های خاورمیانه و افریقا روی تولید اوپک و قیمت این ماده بی‌تأثیر نیست. بنابراین می‌توان گفت که کاهش بهای نفت بر تجارت جهان و اقتصاد خاورمیانه تأثیر مستقیم دارد و سیاستمداران باید برای کاهش این تأثیر برنامه‌ریزی دقیق‌تری داشته باشند.

تجارت جهان در تهدید

در همین حال صمد قائم پناه، کارشناس اقتصاد بین‌الملل، با اشاره به روند نزولی قیمت نفت می‌گوید: کشورهای تک‌محصولی هستند و عمده اقتصادشان به درآمدهای نفتی تکیه دارد، در شرایط فعلی دشواری‌های زیادی را پیش رو خواهند داشت. چرا که افت درآمد در وهله اول کاهش ارزش پول ملی و تورم را در پی خواهد داشت. به گفته این کارشناس اقتصاد بین‌الملل اگر بگویم آثار منفی کاهش بهای نفت در بازارهای جهانی فقط مختص صادرکنندگان است، مرتکب اشتباه شده‌ایم، چرا که صادرکنندگان هم از افت قیمت نفت متضرر می‌شوند. به عقیده این کارشناس بین‌الملل مدیریت دلارهای نفتی در حال حاضر شاه کلید حل بحران اقتصادی کشورهای نفتخیز است. قائم پناه پیشنهاد می‌دهد که کشورهای نفتخیز دلارهای نفتی خود را به گونه‌ای مدیریت کنند که بتوانند بیشترین بهره‌وری را داشته باشند.

نیاز به عزم ملی در رفع وابستگی به درآمدهای نفتی

وابستگی اقتصادی به درآمد حاصل از یک منبع طبیعی یا غیر طبیعی از جمله مسائلی است که در طول تاریخ دامنگیر بسیاری از کشورها شده است به همین دلیل سیاستمداران برای رفع این وابستگی تلاش زیادی کرده اند. وابستگی به یک منبع درآمدی موجب می شود تا نوسان احتمالی در میزان درآمد حاصل از این منبع در آمدی بر همه بخش های اقتصادی و اجتماعی تاثیر گذار باشد. اگر این منبع درآمدی از منابع تجدید پذیر باشد می توان به صورت یک چرخه و برای سالیان متمادی از این منبع استفاده و بخشی از درآمد اقتصاد را تامین کرد اما در اکثر کشورهای در حال توسعه شاهد وابستگی شدید در تامین بودجه به منابع غیر تجدید پذیر مانند نفت خام و گاز طبیعی می باشیم.

در خصوص منابع تجدید ناپذیر این موضوع از اهمیت ویژه ای برخوردار است که حفظ این منابع برای نسل های آینده و همچنین چگونگی مصرف منبع طبیعی نسبت به حفظ محیط زیست و تبدیل آن به منبع درآمدی دیگر مدنظر باشد. ایران نیز از جمله کشورهای می باشد که اقتصاد آن در طبقه بندی اقتصادهای تک محصولی قرار می گیرد، متأسفانه از سال ۱۳۵۲ در آمد نفتی جز بودجه ایران قرار گرفت و بخش عمده تامین بودجه از فروش نفت خام و گاز می باشد که متأسفانه با تغییر قیمت آن این درآمد دارای نوسان بسیاری می باشد و در بعضی از مواقع به عنوان یک ابزار سیاسی از آن استفاده می شود.

در حقیقت اقتصاد نفتی، اقتصادی است که بر پایه درآمدهای نفتی ساخته شده باشد و هر گونه نوسانی در درآمدهای نفتی، منجر به نوسانات محیط داخلی اقتصاد می شود. بنا بر این ممکن است کشوری از منابع نفتی غنی برخوردار باشد، اما در زمره کشورهای نفتی قرار نگیرد. در حقیقت مسئله مهم در خصوص این کشورها که دارنده منابع طبیعی

می باشد، این است که آنان اقتصاد خود را مبتنی بر درآمدهای حاصل از نفت بنا نکرده اند و از آن در آمد تنها در بخش توسعه کشور استفاده می نمایند. بر این اساس عدم وابستگی به نفت برای کشور ما یک اصل و ضرورت است و باید به تدریج وابستگی به نفت را کاهش داد سهم درآمدهای نفتی در بودجه عمومی دولت بیش از ۸۰ درصد بوده و صرفاً طی چند سال اخیر بین ۶۰ تا ۸۰ درصد در نوسان بوده است که حاکی از اتکای بالای کشور به درآمدهای نفتی می باشد. نفت بیش از آنچه که نعمتی در جهت رفاه و پیشرفت کشور باشد به صورت عذاب و آفتی برای انحراف اقتصاد از مسیر اصلی بروز نموده است. لذا هر چه سریعتر وابستگی راهکاری جهت برون رفت از این مشکل یافت. این در حالی است که نفت در واقع یک ثروت بین نسلی است، باید خرج سرمایه گذاری ماندگار و بلند مدت شود نه مخارج روزمره و مصرفی.

از جمله راهکارهای بشرح ذیل می تواند کمک به رفع این مشکل باشد:

۱ لزوم جداسازی در آمد نفت از حساب بودجه و التزام به هزینه کردن آن فقط در جهت سرمایه گذاری مولد و توسعه ای کشور

۲ اخذ در آمد گمرکی از واردات

۳ تدوین نظام مالیاتی قدر تمند و ایجاد درآمدهای مالیاتی از طریق اخذ مالیات از فعالیتهای اقتصادی پنهان

۴ سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و تولید صنایع دستی

۵ ارتقای بنیان های تولید و کمک به تغییر استراتژی

تولید از سنتی به تولید تجاری و دانش بنیان

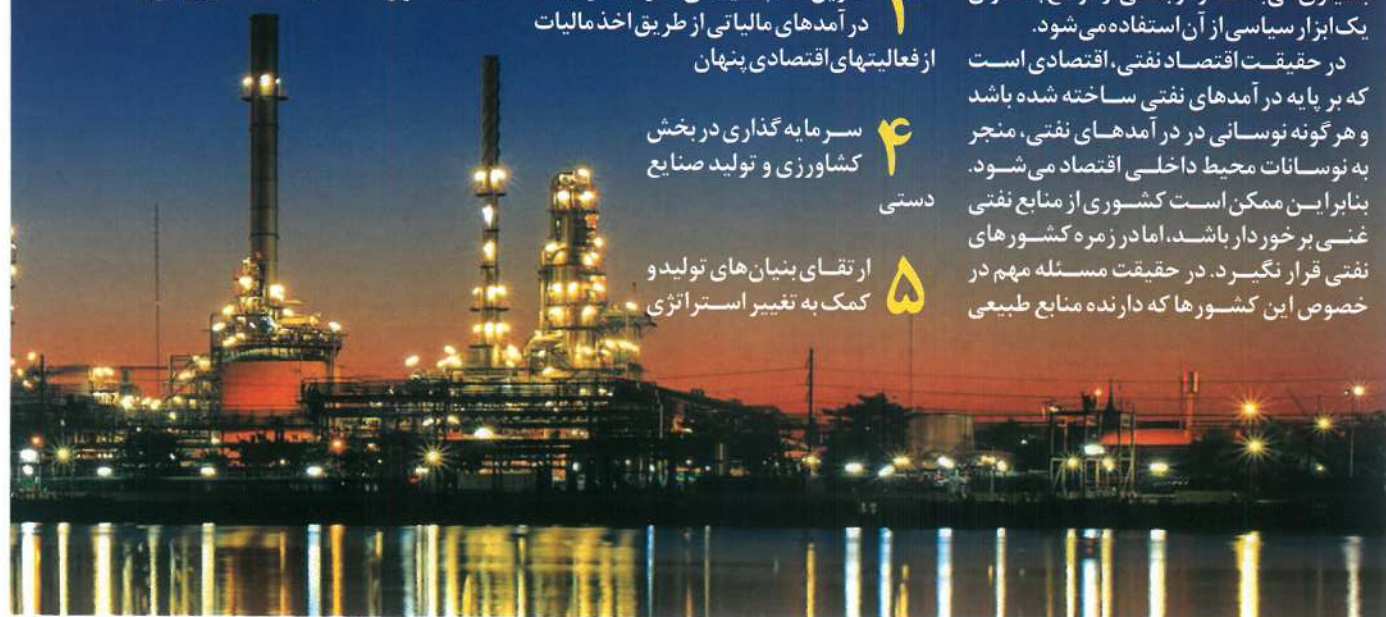
۶ سرمایه گذاری بر نیروی انسانی متخصص، ماهر و عمل گرا

۷ صرف درآمدهای ارزی نفت برای طرح های تولیدی دارای توجیه فنی، اقتصادی و زیست محیطی

۸ در نظر گرفتن بهای واقعی سوخت هایی از جمله گاز طبیعی و اختصاص یارانه آن به تحقیقات در جهت بهینه سازی کیفیت وسایل و تجهیزات در بخش انرژی های تجدید پذیر و همچنین تجدید ناپذیر

۹ صرفه جویی در مصرف انرژی های فسیلی در بخش صنعت، حمل و نقل و ساختمان البته به موازات آن بایستی بهره وری در بخش های غیر نفتی کشور نیز افزایش یابد مصرف انرژی در بخش ساختمان حدود ۴۰ درصد از کل مصرف انرژی کشور را به خود اختصاص داده و روند رشدی معادل ۷/۴ درصد داشته است.

این در حالی است که این بخش از بخش های غیر مولد بوده و هیچ تاثیری در افزایش تولید ناخالص ملی ندارد و با مقایسه این میزان مصرف انرژی در ساختمان های مسکونی و تجاری با بخش صنعت که فقط ۲۷ درصد می باشد نشان دهنده الگوی نامناسب مصرف انرژی می باشد.

فناوری‌های نوین که حداقل مصرف را دارند. (استفاده از تجهیزات با برچسب انرژی رده بالا) از دیگر راهکارهای کاهش مصرف انرژی در ساختمان‌ها هستند. یکی دیگر از راههای اساسی جهت کاهش مصرف انرژی در ساختمانها بهینه نمودن سوخت موتورخانه‌ها و استفاده از موتورخانه به جای استفاده انبوهی از یکپیک در مجموعه‌های مسکونی است. بی‌گمان برای اجرایی و اقتصادی نمودن پروژه‌های انرژی خورشیدی در سطح کشور نیاز به ارائه راهکارهایی است زیرا با توجه به رشد روزافزون جمعیت و نیز روبه‌تمام بودن انرژی‌های تجدیدپذیر ارائه برنامه‌ها و راهکارهای مناسب برای افزایش استفاده از انرژی‌های نو، به ویژه انرژی خورشیدی لازم و ضروری بنظر می‌رسد. از این رو نهادهای ذیربط در امر ساختمان و کلیه عوامل دست‌اندر کار واجب است که رعایت ضوابط مقررات ملی ساختمان و دیگر مقررات بین‌المللی را به جد عملی نموده و در این عزم ملی که همانا عدم وابستگی به درآمدهای نفتی است سهم و رسالت و نقش تعهدآور خود را ایفا نمایند.

در اکثر نقاط کشور تابش خورشید بزرگترین منبع تجدیدپذیر انرژی روی کره زمین می‌باشد و اگر فقط یک درصد از صحرای جهان با نیروگاههای حرارتی خورشیدی بکار گرفته شوند همین مقدار برای تولید برق سالانه مورد تقاضای جهان کافی خواهد بود. کشور ایران با میانگین سیصدروز تابش آفتاب در طول سال از پتانسیل بالایی در استفاده از این انرژی خدادادی برخوردار است. بدون شک وقت آن فرارسیده است که مادر طراحی و اجرای ساختمانهای خود از روش‌های جذب و تولید انرژی‌های تجدیدپذیر استفاده نماییم. امروزه ساختمانهای zero energy در بعضی از کشورها ساخته شده‌اند. در این ساختمانها تمامی انرژی مورد نیاز از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر فراهم می‌گردد. موارد عمده مصرف انرژی در ساختمان‌ها شامل گرمایش، سرمایش و تهیه آبگرم مصرفی در حدود ۶۰ درصد از مصارف انرژی خانگی را به خود اختصاص می‌دهند. تولید آبگرم مصرفی ساختمان‌ها از اقتصادی ترین روش‌های استفاده از انرژی خورشیدی است. بدون شک آبگرم‌کن‌های خورشیدی از نوع گرم‌کننده‌های ترموسیفونی بیشترین سهم را در تولید آبگرم مصرفی خانوارها دارند. همچنین میتوان از این آبگرم‌کن‌ها جهت تامین گرمایش و یا حداقل پیش‌گرمایش سیستم گرمایشی ساختمانها نیز بهره برد. از طرفی میتوان با نصب پنل‌های فتوولتائیک در بام ساختمانها، نور خورشید را تبدیل به انرژی الکتریکی نمود. استفاده از پمپ‌های زمین‌گرمایی که یکی از فن‌آوریهای جدید است نیز میتواند در ساختمانهای آینده سهم بسزایی از تامین آبگرم حتی بادهای بالارا عهده‌دار باشد. استفاده حداکثری از نور روز از طریق طراحی و سطح بازشوها، استفاده از چیلرهای جذبی آبگرم جهت تامین سرمایش از طریق آبگرم‌کن‌های خورشیدی، هوشمند سازی تاسیسات به منظور استفاده از انرژی به مقدار لازم و در زمان و مکان مورد نظر و نیز استفاده از تجهیزات انرژی بر با

سهم بالای بخش ساختمان در مصرف انرژی کشور، بهینه‌سازی مصرف سوخت در این بخش را بسیار ضروری ساخته است با توجه به این که کشور ما از صادرکنندگان نفت به کشورهای مختلف است و هنوز قیمت واقعی آن از مصرف‌کنندگان داخلی دریافت نمی‌شود، لذا مصرف‌کنندگان در پی صرفه‌جویی و یا استفاده منطقی از آن نیستند. در حالیکه در کشورهای صنعتی بحث صرفه‌جویی مطرح نمی‌باشد و ساختمانها خود باید انرژی مصرفی خود را با کمک از فناوری‌های نوین تامین نمایند. یکی از راهکارهای اساسی جهت کاهش مصرف انرژی‌های ناشی از سوخت‌های تجدیدپذیر ناپذیر استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر می‌باشد. استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر در کشورهای جهان مورد توجه خاص برنامه ریزان فنی و اقتصادی قرار گرفته است. پاره ای از دلایل رویکرد به این نوع انرژی‌ها به شرح ذیل است:

۱ زوال ناپذیر بودن و تجدیدپذیری این نوع انرژی‌ها

۲ کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی

۳ امکان دسترسی به فناوری تولید این قبیل انرژی‌ها در کشور بدون اتکاء به سایر کشورها

۴ وجود پتانسیل و استعدادهای بالای منابع انرژی‌های تجدیدپذیر از قبیل تابش مستقیم و طولانی اشعه خورشید، وجود باد نسبتاً مداوم و با سرعت بالا در نقاطی از کشور و منابع انرژی زمین‌گرمایی.

تناقض در آمار گمراه کننده است

اعتماد ملت، پاشنه آشیل دولت

این رقم برای سال قبل ۱۰.۴ درصد اعلام شده بود. ... حالا دولت مانده است و همان ۱۸ میلیونی که برای رها شدن از سال های دروغ به اواری داده اند.

مردان روحانی در طول تمام ماه هایی که سکان هدایت کشور را به عهده گرفتند، مقبول بوده اند. چرا که کنترل تورم و جلوگیری از افزایش ناگهانی قیمت ها، اولین خواسته ای بود که مردم از آنها طلب کردند و آنها هم به خوبی پاسخ دادند.

نگاهی به جداول قیمت ها، میزان خرید، فروش و همه پارامترهایی که در طول دو دولت نهم و دهم برای مردم کابوس شده بود، دوباره شرایط عادی پیدا کرده است اما چه شده که دولت آماری را منتشر کرده که حداقل در نگاه اول با واقعیت ها تطبیق ندارد، سوالی است که هنوز پاسخ قانع کننده ای برای آن داده نشده است.

حامیان دولت معتقدند که تفاوت شیوه محاسبه سبب تفاوت بین آمارها شده است. مرکز آمار ایران براساس اطلاعاتی که در جریان آمارگیری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ انجام داده، جمعیت فعال کشور را ۲۲ میلیون و ۵۷۰ هزار نفر در نظر می گیرد. در فرمول محاسبه نرخ بیکاری، جمعیت نیروی کار آماده فعالیت کشور در «مخرج کسر» قرار می گیرد و جمعیت شاغلان نیز در «صورت کسر». اما در سوی مقابل محافل کارشناسی و حتی برخی نهادهای دولتی اعتقاد دارند جمعیت آماده فعالیت (فعال) کشور در سال ۱۳۹۳ به عدد ۲۶ میلیون نفر رسیده است.

براین اساس اختلافی که میان منتقدان نرخ بیکاری و مرکز آمار در مورد بیکاری تک رقمی رخ داده، تنها در شیوه تعریف محاسبه این نرخ است. در حال حاضر نیز مرکز آمار تاکید دارد که محاسبه جمعیت نیروی کار کشور باید همچنان براساس آمارگیری سال ۱۳۹۰ باشد. اظهارنظرهای مسؤولان رسمی کشور نیز نشان می دهد که دولت بر همین آمار تاکید دارد.

از سویی دیگر مشاور و سخنگوی دولت هم تفاوت شیوه محاسبه را دلیل تناقضات می دانند و معتقدند به آمار نباید نگاه مقطعی داشت....

در هر حال این روزها یادآور، روزهای نه چندان خوشی است که رئیس دولت قبل در حمایت از آمار عجیب و غریبش از هر کلمه و اصطلاح برای واقعی کردن اعداد کارنامه اش استفاده می کرد. نه اینکه این دولت از جنس آن دولت باشد و نه حتی اینکه مسئولان این کابینه اندکی شباهت به آن کابینه داشته باشند اما جو ساخته شده در این باره تفاوت زیادی با گذشته ندارد. تجربه تلخ اعتماد کردن به کسانی که مدعی بهبود دادن به شرایط بودند، دیگر اجازه نمی دهد که تعلل کرد و اجازه نمی دهد راحت گذشت.

دولت روحانی با اعتماد مردم به روی کار آمده است و با همین «اعتمادها» سرپا ایستاده است و همین بس که «مردم» هم او هم مردانش را قبول کردند... اینکه آیا تفاوت در داده های اولیه سبب ضد و نقیض بودن آمار و ارقام شده اند یک سوال است و سوال دیگر اینکه آیا دولت روحانی می خواهد بیشتر از همیشه دوست داشته باشد؟!

در این پرونده نگاهی داشته ایم به نرخ شاخص هایی که دولت آنها را اعلام کرده است و در ادامه بررسی گزارش صندوق بین المللی پول.

« ۱۸.۶۱۳.۳۲۹ نفر » : این تعداد آرایبی است که حسن روحانی بیست و چهارم خردادماه سال گذشته بدست آورد... یعنی ۵۱ درصد از رای دهندگان؛ همان جمعیتی که به خاطر پیروزی در انتخابات و روی کار آمدنش تا صبح در خیابان ها پایکوبی می کردند.

همان جمعیتی که کلید او را، باز کننده قفلی می دانستند که محمود احمدی نژاد ۸ سال تمام نتوانست بازش کند و هر چه کرد قفلی روی قفل دیگر بست... همان مردمی که تفاوت نگاه او به اقتصاد، سیاست، اجتماع و هنر را در همان جمله «من نظامی نیستم...» شناختند... و دل به شعاری بستند که قصد داشت آن را سر لوحه هدایت دولت و اداره کشور کند. اعتدال و تدبیر، هر دو واژه هایی بودند که سالها بود ایران از آن فاصله گرفته بود.

همان مردمی که اقتدر در طول ۸ سال عمر دولت نهم و دهم صبوری کردند، رنگ بنفش که هیچ: آبی و سبز و قرمز را هم نمی دیدند... همان هایی که دوباره اعتماد کردند و دل به امید بستند...

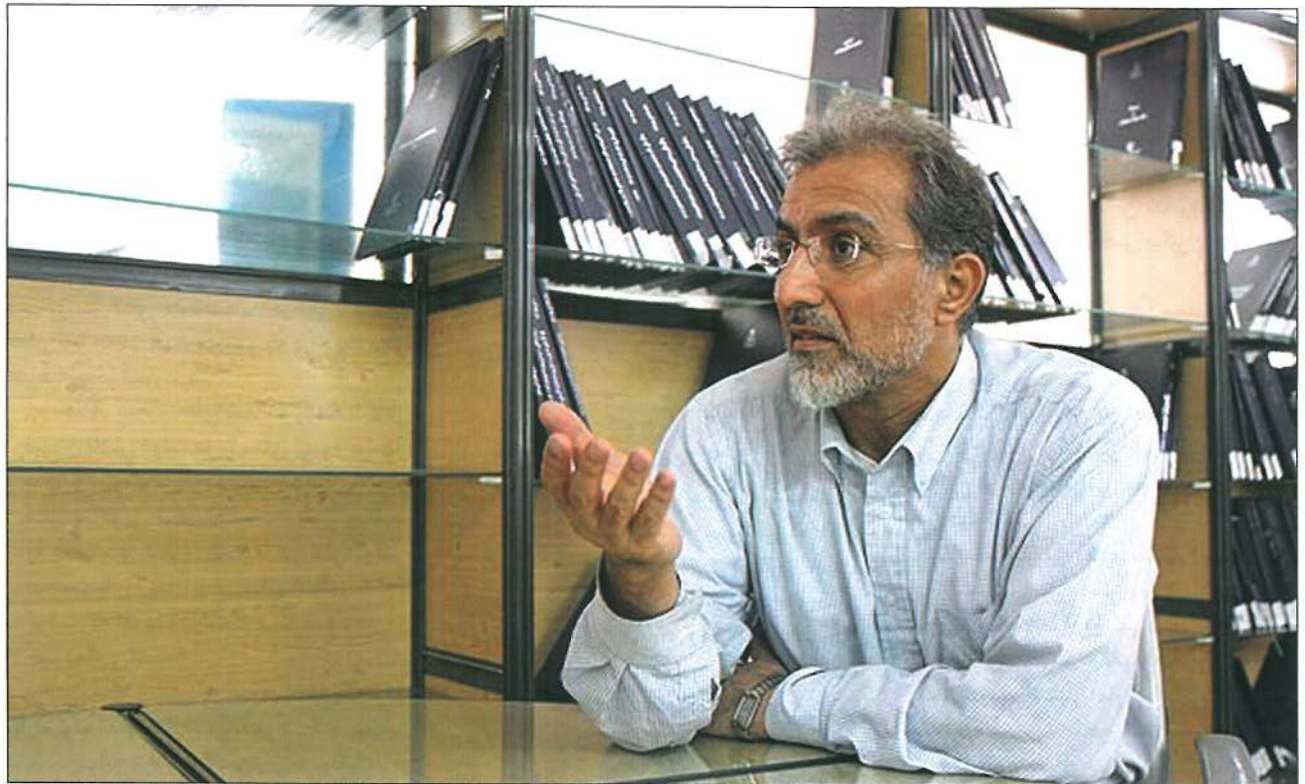
از آن روز، بیشتر از ۱۶ ماه گذشته است. مردان کابینه او تکمیل شده اند و تیم اقتصادی اش تا امروز هر چه را گفته، عملی کرده است. دولتمردان هم در روز رای اعتماد مجلس با کمترین تنش و بالاترین آرا رای اعتماد گرفتند و در ارائه کارنامه یک ساله نمره قبولی گرفته اند. در اثبات این مدعا هم همین بس که توانسته اند بازار را به آرامش برسانند و امید از دست رفته را تا حدی به جامعه بازگردانند. حالا ما بین او و همان ۱۸ میلیون نفری که انتخابش کرده اند، فاصله افتاده است. شکاف از آماری نشأت می گیرد که چندی پیش از سوی بانک مرکزی اعلام شد: نرخ بیکاری به ۹.۵ درصد کاهش یافته (رکوردی که در طول ۹ سال گذشته برای اولین بار ثبت شده است)، نرخ رشد اقتصادی به ۶.۴ درصد رسیده، تورم کم شده و...

آماری که در همان ابتدا از سوی منتقدان دولت، به شدت تکذیب شد. آنها معتقد بودند که برای رد این ادعا کافی است شرایط جامعه را برای چند لحظه در نظر بگیریم تا روشن شود که نه تغییری در تعداد بیکاران به وجود آمده است و نه تغییری در شرایط اقتصادی.

اصرار و رسانه های شدن اظهارات منتقدان زمره تازه های به وجود آورد. اینکه آیا دولت روحانی باز هم در ادامه سیاست های دولت احمدی نژاد با دادن آمار و ارقام به دنبال آرام کردن جامعه است یا...

مردان دولت برای حمایت از عملکردشان، باز هم روی همین ارقام پافشاری کردند تا جایی که حتی طیب نیا، وزیر امور دارایی کشور در حاشیه نشست نمایندگان بخش خصوصی و دولت اعلام کرد که بدست آوردن رشد اقتصادی فرمول واضحی دارد. کسانی هم که به رشد اقتصادی حاصل شده معترض هستند، کافی است بر اساس آمار و داده ها، خودشان نرخ رشد اقتصادی را محاسبه کنند. دفاع تمام قد هیات دولت، عقب نشینی منتقدان را در پی داشت.

تنها چند روز بعد، صندوق بین المللی هم در گزارشات سالیانه، کارنامه اقتصادی کشورهای جهان را منتشر کرد. صندوق هم درست شبیه هر آنچه منتقدین اعلام کرده بودند، از بدتر شدن وضعیت بیکاری در ایران خبر داد و پیش بینی کرده است نرخ بیکاری در سال ۲۰۱۴ به ۱۱.۵ درصد برسد در حالی که

بررسی کارنامه دولت در شاخص‌های کلان اقتصادی در گفت‌وگو با حسین راغفر

برای موفقیت بر نامه‌های دولت به عزم ملی نیاز داریم

نگار خبری

• دولت سال ۹۳ را با شعار حل معضل بیکاری شروع کرد. آقای روحانی در اولین جلسه‌اش با هیات دولت اعلام کرد که رفع بیکاری، خط قرمز کابینه‌اش است و تمام تلاش‌اش را برای کاهش این مشکل به کار می‌گیرد. حالا و در شرایطی که ۹ ماه از شروع سال گذشته است، معتقدید چند درصد از وعده‌های دولت محقق شده است؟

مساله اشتغال به عوامل متعددی بستگی دارد و اغلب این عوامل به تنهایی در کنترل دولت نیستند. واقعیت این است که در کشور ما عملاً یک دولت فعالیت نمی‌کند و دولت‌های حاشیه‌ای دیگری وجود دارند که اقتصاد ایران را در دست گرفته‌اند. اتفاقاً این دولت‌های حاشیه‌ای در بسیاری موارد از دولت اجرایی یا متن قدرتمند تر هستند و منابع بسیار بزرگ تری دارند. بنابراین اصل معتقدم که دولت اجرایی، برای ایجاد اشتغال یا رفع مشکلات اقتصادی به همکاری جدی این نهادها نیازمند است و به تنهایی نمی‌تواند معضل را برطرف کند. با در نظر گرفتن مشکلات متعدد به ارت رسیده از جمله منابع محدود مالی بدهی‌ها و... باز هم مشخص می‌شود که روحانی و هیات دولت‌شان به تنهایی نمی‌توانند در این امر موفق باشند و کشور به یک عزم ملی نیازمند است.

از آنجایی که دولت به تنهایی مسئول مشکلات اقتصادی نیست؛ به تنهایی هم توانایی حل این مساله را ندارد. اما اینکه دولت در حد توانایی‌ها و ظرفیت‌های خودش چقدر توانسته موفق باشد باید بگویم که تلاش‌هایی صورت گرفته است اما به نظر من کافی نیست و قطعاً می‌توانست تلاش‌های بیشتر و مفیدتری انجام داد که متأسفانه این اتفاق نیفتاده است.

عملکرد اقتصادی دولت قابل دفاع است. این را می‌شود از آرامشی احساس کرد که این از روزهای روی کار آمدن دولت یازدهم بین مردم و کوچه و بازار حاکم شده؛ دیگر نه خبری از افزایش چند برابری قیمت کالاها در میان است و نه خبر کمبود خوراکی‌ای خاص. هر چند که در هفته‌های اخیر بعد از تمدید مذاکرات، نرخ دلار با نوسان و افزایش مواجه شد؛ اما این بار دولت دست به کار شده و برای ثابت کردن قیمت دلار تا سقف ۳۲۰۰۰ ریال در تلاش است. اما رها از شاخص‌های کلان اقتصاد هم حاکی از رویکرد متفاوت دولت یازدهم در کنترل و بهبود اقتصاد دارد. چنانچه بانک مرکزی چندی پیش گزارشی از شاخص‌های مختلف اقتصادی منتشر کرد که دولت یازدهم موفق شده آنها را بهبود ببخشد؛ نرخ رشد اقتصادی ۶/۴+ درصد، کاهش نرخ بیکاری ۹/۵ درصد و...

آمار وارقامی که از سوی بانک مرکزی منتشر شده به زعم بسیاری از منتقدان و حتی موافقان دولت غیر واقعی است. آنها معتقدند که رشد اقتصادی در این شرایط امکان‌پذیر نبوده و کاهش نرخ بیکاری آنهم در روزهایی که هیچ واحد صنعتی خاصی شروع به کار نکرده است غیر عقلانی است. پافشاری دولت و دفاع تمام‌قد مردان اقتصادی کابینه روحانی، سبب شد ماجرا وارد فاز پیچیده تری شود و منتقدان دولت برای اثبات ادعای‌شان از هر کمکی استفاده کنند. اما انتشار آمار از سوی صندوق بین‌المللی پول تیری بود بر جان این بحران تازه به راه افتاده؛ طبق گزارشی که این نهاد هر ساله منتشر می‌کند، نرخ بیکاری در ایران نه تنها بهبود نیافته است بلکه پیش‌بینی شده تا پایان سال ۲۰۱۵ و خیم تر هم خواهد شد. تناقض بین اعداد شاخص‌های این دو گزارش (بانک مرکزی و صندوق بین‌المللی پول) موج تازه‌ای از انتقادات را به راه انداخت. هر چند دولت تا مدت‌ها موضع سکوت اختیار کرد و دست مخالفان اقتصادی روحانی را بر پافشاری بر ادعاهایشان باز گذاشت. اما کارشناسان موافق بر نامه‌های دولت هم کم نبودند که بر بر نامه‌ها و آمارهای دولت مهر تایید و تاکید گذاشتند. حسین راغفر یکی از بان کارشناسان است. از این روی گفت وگویی داشته‌ام با حسین راغفر؛ کارشناس اقتصادی‌ای که معتقد است داده‌های دولت در بهبود نرخ بیکاری، حداقل با آنچه در جامعه وجود دارد، همخوانی ندارد.

فرمولی وجود ندارد که بتوان بر اساس آن صحت یا عدم صحت نرخ اعلام شده از سوی دولت را بررسی کرد؟

بله وجود دارد. ببینید در محاسبه این نرخ یکسری متغیرهای کنترلی وجود دارد که بر اساس آنها و با توجه به آمار کنونی جامعه، این متغیرها، نرخ‌های که دولت در رشد اقتصادی و کاهش بیکاری اعلام کرده است را تایید نمی‌کنند.

• اعلام آمار و ارقام از سوی صندوق جهانی هم نشان می‌دهد که منتقدان دولت، نقد واقعی و بدون موضعی داشته‌اند. نکته جالب اینجاست که به اعلام آمار صندوق بین‌المللی پول، نرخ بیکاری افزایش هم داشته است. به نظر تان دولت چطور می‌خواهد این تفاوت‌ها را توجیه کند؟

دقیقا. به هر حال این آمارها متناقض است و قابل توجیه نیست. از سویی دیگر توضیح روشن و اقناع‌کننده‌ای هم از سوی مراجع رسمی داده نشده است.

• دولت نهم و دهم به تغییر در آمار و یا بهتر است بگوییم انتشار آمار عوام فریبانه متهم است. آیا می‌شود اینطور گفت که دولت آقای روحانی هم به دنبال همان سیاست‌ها این رقم و آمار را اعلام می‌کند؟

من نمی‌توانم این صحبت شما را حکم کنم و بگویم که دقیقا چنین است اما می‌توانم اینطور بگویم که این آمارهایی که منتشر شده است عملا در شرایط کنونی با واقعیت‌های اقتصادی ایران همخوانی و انطباق ندارد. مگر اینکه در آینده اتفاق خاصی بیفتد یا رویه تغییر کند در غیر اینصورت در حال حاضر نمی‌توانم جمله‌ای دیگر اضافه و یا قضاوت کنم.

• با فرض اینکه آمار و ارقام که دولت در رابطه با کاهش نرخ بیکاری (اینکه این نرخ در سال ۹۳ با کاهشی مواجه شده است که در طول ۹ سال گذشته بی سابقه بود) درست باشد، به نظر تان تعداد خانواده‌هایی که با در نظر گرفتن این آمار باید زیر خط فقر زندگی کنند، چقدر است؟

بررسی دقیق این مسایل نیازمند به محاسبه است اما با کاهش قابل توجه نرخ بیکاری که از سوی دولت اعلام شده، فقر هم باید کاهش پیدا کند چرا که کاهش نرخ بیکاری یعنی مشغول به کار شدن افراد جامعه که در نهایت منجر به درآمدزایی خانواده‌ها می‌شود. اتفاقی که فشار اقتصادی را از خانواده‌ها بر می‌دارد و چه بسا بسیاری از آنها را از فقر خارج می‌کند. اما در هر صورت برای محاسبه دقیق این مساله نیازمند به داده‌هایی هستیم که در حال حاضر در اختیار ما نیست. از جمله این داده‌ها، هزینه درآمد خانوار است که باید در سال ۹۳ اعلام می‌شد. متأسفانه همیشه این داده‌ها با یک سال و نیم تاخیر تولید می‌شوند و بعد از این مدت در اختیار ما قرار می‌گیرند. بنابر این هنوز به وضعیتی نرسیده‌ایم که بتوانیم ارزیابی کامل و صحیحی داشته باشیم.

• چندی پیش آقای نبلی، رئیس مرکز پژوهش‌های پولی و بانکی گزارشی را منتشر

نهادهای نظامی، انتظامی و بنیادها؛ این ارگان‌ها بخش گسترده و مورد توجه اقتصاد کشوری را در دست دارند اما متأسفانه هیچ یک پاسخگو مشکلات اقتصادی در کشور نیستند. این در حالی است که حضور آنها چه در جهت مثبت و چه در جهت منفی تاثیر فراوانی در کشور دارد

آنها با در نظر گرفتن شرایط موجود عملا این آمار نادرست است.

در ابتدا باید این نکته را بگویم که مساله اشتغال، محصول یک فرآیندی است که یکی از عوامل تاثیرگذار بر آن، سرمایه‌گذاری است. حالا بر می‌گردیم به آماری که منتشر شده؛ آمار اعلام شده مربوط به سه ماهه نخست سال ۹۳ است. در نتیجه اگر نرخ بیکاری کاهش داشته است باید تغییراتی در سرمایه‌گذاری‌های سال گذشته صورت می‌گرفته که محصول آن سرمایه‌گذاری‌ها در سال ۹۳ خودشان را نشان دهند. اما در عمل ما شاهد چنین سرمایه‌گذاری‌هایی نبوده‌ایم.

جالب اینجاست که دولت هم معتقد است چنین اتفاقی رخ نداده چرا که در گزارشی که برای تحلیل و خروج از وضعیت رکود اقتصادی مطرح کرده است صراحتا به این نکته اشاره می‌کند که «با توجه به اتفاقات سال ۹۲ و اینکه در این سال سرمایه‌گذاری‌ای صورت نگرفته، نمی‌توان انتظار خروج از رکود در سال ۹۳ را داشته باشیم.» به هر حال این گزارش خود دولت است که به آن اشاره می‌کند. حالا و با در نظر گرفتن این مسایل، باید بررسی کرد که چطور دولت می‌گوید توانسته است نرخ بیکاری را کاهش دهد. به هر حال همانطور که پیشتر اشاره کردم، اگر هم چنین موفقیت‌هایی صورت گرفته است، هنوز در جامعه دیده نمی‌شود.

• با در نظر گرفتن صحبت‌های شما و البته نگاهی به آمار تعدیل نیرو در شهرهای صنعتی سوال اینجاست که آیا برای محاسبه این نرخ،

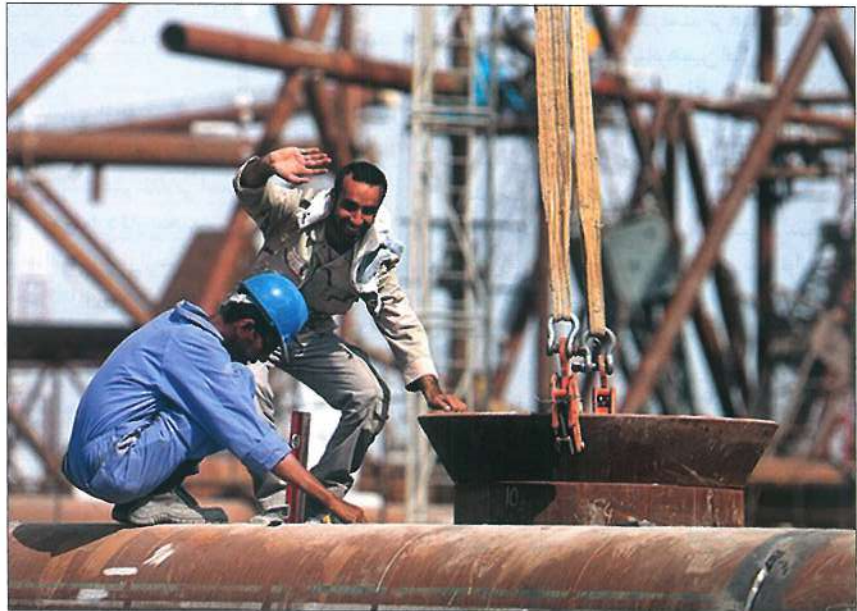
• در صحبت‌های تان به دولتی اشاره کردید که در حاشیه قرار گرفته و قدرت بیشتری نسبت به دولت متن و اجرایی دارد. ممکن است به طور مشخص بفرمایید منظور تان کدام نهاد و ارگان است؟

نهادهای نظامی، انتظامی و بنیادها؛ این ارگان‌ها بخش گسترده و مورد توجه اقتصاد کشوری را در دست دارند اما متأسفانه هیچ یک پاسخگو مشکلات اقتصادی در کشور نیستند. این در حالی است که حضور آنها چه در جهت مثبت و چه در جهت منفی تاثیر فراوانی در کشور دارد.

• خلاف صحبت‌های شما در رابطه با کافی نبودن تلاش دولت در راستای بهبود مشکل بیکاری، دولت اعتقاد دارد که حداقل تا نیمه سال به خوبی توانسته است معضل بیکاری را هدایت و کنترل کند. با در نظر گرفتن صحبت‌های شما آیا می‌توان اینطور نتیجه گرفت که تعریف دولت از بیکاری و رفع آن چیز دیگری است؟

دولت‌ها عملا با توجه به محدودیت‌هایی که با آنها مواجه بوده‌اند، عملکردشان را می‌سنجند. بنابر این شاید تعریف این دولت هم از دستیابی به موفقیت با در نظر گرفتن همین محدودیت‌ها اعلام شده است. به هر حال ظرفیت‌های این دولت نسبت به دولت قبل بسیار محدود تر است و شاید بتوان از این منظر موفقیت دولت را تایید کرد اما باید به این نکته توجه داشته باشیم که معضلات کشور بسیار گسترده و عمیق است. واقعیت این است که موفقیت‌هایی که دولت از آن اسم می‌برد حداقل هنوز در سطح زندگی روزمره جامعه دیده نشده است.

• البته پافشاری دولت بر موفقیت‌هایش نسبت به پارامترهایی که شما مطرح می‌کنید، متفاوت است. طبق آماری هم که مرکز آمار ایران منتشر کرده، نرخ بیکاری به ۹٫۵ درصد رسیده است. رقمی که از سوی منتقدان دولت، قابل قبول نیست و به عقیده

کرد که بر اساس آن، ایشان اعلام کرد فقر در کمین خانواده‌های ایرانی است. این اظهارات همزمان با اعلام کارنامه اقتصادی دولت بود. با این اوصاف می‌شود گفت که جامعه ایران به سمت فقر حرکت می‌کند؟

اینکه فقر در کمین خانواده‌هاست یک عبارت بسیار کلی و کلان است. بسیاری از خانواده‌ها دچار فقر هستند و فقیر محسوب می‌شوند که متأسفانه جمعیت قابل توجهی هستند. بر اساس محاسبات ۴۰ درصد از جمعیت کشور، در فقر مطلق زندگی می‌کنند. بنا بر این ممکن است منظورشان از اینکه فقر در کمین خانواده‌هاست این باشد که آن دسته از خانواده‌هایی هم که فقیر نیستند، در آستانه فقیر شدن قرار گرفته‌اند. یعنی شرایط سیستم توزیع درآمد کشور به گونه‌ای شده که این خانواده‌ها در حال سقوط به زیر خط فقر هستند.

• شما این موضوع را قبول می‌کنید؟

بله واقعیت دارد.

• اخیراً عادل آذر رییس مرکز آمار ایران دو نرخ حدود یک میلیون و ۱۰۰ هزار و یک میلیون و ۸۰۰ هزار تومان برای جامعه روستایی و شهری برای درآمد خط فقر اعلام کرده‌اند. به نظر شما نرخ درآمدی که بر اساس آن خانواده‌ها در گروه فقیر یا در آستانه فقر قرار می‌گیرند، چقدر است؟

این آمار از یک شهر به شهر دیگر و از یک استان به استان دیگر متفاوت است. بنابر این نمی‌توان یک رقم برای همه شهرها اعلام کرد اما به نظر من برای مناطق شهری تهران و برای خانواده‌های ۵ نفره حداقل ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان لازم است تا از خط فقر فاصله بگیرند یعنی اگر خانواده‌های ۵ نفره کمتر از این میزان درآمد داشته باشند، فقیر محسوب می‌شوند.

اما به طور کلی و برای کل کشور بر اساس خط فقرهای متفاوتی که استانی تعیین می‌شود حدود ۴۰ درصد مردم ایران فقیر هستند.

• به نظر شما ایران از نظر شاخص فلاکت در چه شرایطی قرار دارد؟

این شاخص از نظر من شاخص تعیین کننده‌ای برای اقتصاد یک کشور نیست چراکه جمع و حاصل شاخص‌های بیکاری و تورم، شاخص فلاکت را مشخص می‌کند. گاهی ممکن است در یک کشور نرخ بیکاری پایین اما تورم بسیار بالا باشد. گاهی هم ممکن است بیکاری به شدت افزایش اما تورم روند عادی داشته باشد. اما آنچه مسلم است این است که بالا بودن این شاخص حاکی از رکود تومری در کشور، در ایران هر دو شاخص بیکاری و تورم بالاست در نتیجه این شاخص رقم بالایی دارد.

به نظر من تعیین کننده نبودن شاخص فلاکت، بحث سلیقه‌ای نیست. این نظر کاملاً تخصصی است و از لحاظ حرفه‌ای مطرح می‌شود. حقیقت این است که شاخص فلاکت به طور کلی شاخص ناقصی است و پارامتر مناسبی برای انعکاس وضعیت رفاهی کشور نیست. درست است که ساده بودن این شاخص گویای بسیاری از موارد است اما به تنهایی برای ارزیابی

وضعیت کشور کافی نیست.

• مشکل دیگر جامعه امروز ایران، افزایش بیکاری در قشر تحصیل کرده کشور است. اول اینکه آیا شما این مسأله را تایید می‌کنید؟ بله. متأسفانه همینطور است.

• این معضل کم کم به آفت بزرگی برای اقتصاد و حتی اجتماع کشور تبدیل شده است. فارغ از مسایل فرهنگی، اصولاً در کشورهای در حال توسعه، قشر تحصیل کرده اهرم و به نوعی نقش کلیدی ایفا می‌کنند. اما حالا در ایران به دلیل بیکاری این افراد، شاهد خروج آنها به کشورهای دیگر یا به اصطلاح شاهد فرار مغزها هستیم. به نظر تان راه حلی برای متوقف کردن این روند وجود دارد؟ برنامه‌های دولت در این زمینه چیست؟

نظر شما درست است. کشور در حال حاضر به صورت کلی با فرار مغزها روبرو شده است و متأسفانه بسیاری از دانش‌آموختگان دانشگاهی از ایران خارج می‌شوند. این امر دو علت دارد: اول نداشتن شغل مناسب و مرتبط و دوم کافی نبودن دستمزدها است. از نظر من هر دو عامل باید با هم و در کنار هم درست شوند. اما با در نظر گرفتن شرایط فعلی، اقتصاد کشور چنین ظرفیتی را ندارد و در نتیجه دانش‌آموختگان ایران که سرمایه اصلی کشور محسوب می‌شوند به سهولت از کشور خارج می‌شوند. عمق مشکل اینجاست که جامعه و دولت برای این قشر سرمایه‌گذاری‌های هنگفتی انجام داده است و رفتن آنها به منزله رفتن

بر اساس محاسبات ۴۰ درصد از جمعیت

کشور، در فقر مطلق زندگی می‌کنند

و شاید منظور از اینکه فقر در کمین

خانواده‌هاست این باشد که آن دسته

از خانواده‌هایی هم که فقیر نیستند، در

آستانه فقیر شدن قرار گرفته‌اند. یعنی

شرایط سیستم توزیع درآمد به گونه‌ای

شده که این خانواده‌ها در حال سقوط به

زیر خط فقر هستند

همه سرمایه‌گذاری‌هاست. ظاهر این مسأله تا به امروز دغدغه هیچ کدام از سیاست‌گذاران کشور نبوده چرا که حتی یک قدم هم برای آن برداشته نشده است. در هر صورت رفتن این تحصیلکرده‌ها و دانش‌آموختگان مسأله مهم، اساسی و جدی است و به نظر می‌رسد که دولت جدید هم با توجه به مشکلات عدیده‌ای که با آنها مواجه است، نگاه خاصی به این امر ندارد.

• چه راهکاری برای متوقف کردن یا بهبود

این وضعیت دارید؟

به هر حال برای متوقف یا کند کردن این روند می‌توان اقدامات خاصی برای این گروه خاص انجام داد که از جمله آنها در اختیار گذاشتن اعتبارات بانکی برای حمایت از کارآفرین‌های تحصیلکرده جامعه است. یعنی دولت از طرح‌های صنعتی یا فعالیت اقتصادی این گروه حمایت و به نوعی آنها را تامین اعتبار کند. واقعیت این است که این قشر هم علم کافی برای پیشروی در اهدافش دارد و هم انگیزه؛ بنابراین دولت باید تسهیلات لازم برای حمایت از آنها را فراهم کند تا این دانش‌آموخته‌ها با خلاقیت‌شان در جامعه ایجاد شغل کنند.

• آیا با در نظر گرفتن شرایط کنونی کشور،

این راهکارهایی که به آنها اشاره کردید عملی

و قابل اجرایی شدن هستند؟

توجه به این گروه خاص اهمیت زیادی دارد. زیرا این قشر می‌تواند شروع کننده و برطرف کننده معضل بیکاری باشد. شاید در نگاه اول تخصیص این منابع از سوی دولت تعجب برانگیز باشد اما اگر مسئولان برای رفع بیکاری برنامه‌ای دارند باید از این قشر حمایت کنند و حضور آنها را بخشی از برنامه‌هایشان قلمداد کنند چون این افراد می‌توانند با منابع کم، فعالیت‌های بزرگ راه اندازی کنند که نتیجه‌اش هم منجر می‌شود به خلق ثروت و ایجاد شغل. از نظر من پرداختن این تسهیلات امکان‌پذیر است؛ فقط کافی است دولت در فرآیند نقدی شدن یارانه‌ها از اتلاف یارانه‌های نقدی جلوگیری کند و بخشی از این منابع را به این بخش تخصیص بدهد.

ترازوی سنجش عملکرد اقتصادی دولت "تراز" است

منتقدان بی انصافی نکنند!

عاطفه حسروی

یکی از معیارهای اصلی برای ارزیابی عملکرد اقتصادی دولت‌ها، بررسی شاخصهای اقتصادی است. شاخصهایی همچون نرخ تورم، نرخ بیکاری، میزان نقدینگی و نرخ رشد اقتصادی؛ در این بین سطح زندگی مردم و احساس شهروندان از شرایط اقتصادی ملاک ظاهری تمام شاخصها به شمار می‌رود. بر همین اساس است که هر سال شاخص‌های کلان اقتصادی از سوی مراکز آماري بین المللی و دولت اعلام می‌شود تا ترازوی باشد برای میزان سنجش عملکرد اقتصادی دولت در یک سال گذشته. امسال اما اعلام دولت از شاخص‌های کلان اقتصادی با آمارهایی که در ذهن کارشناسان و تحلیلگران بازار بود تفاوتی نداشت. این تفاوتها آنقدر بود که با محاسبات برخی از کارشناسان منتقد جور در نمی‌آمد. در نهایت بازار نقد و نظرها داغ شد تا آنجا که گروهی دولت را متهم کردند به ارایه آمارهایی که با هدف القای آرامش به جامعه و اقناع افکار عمومی انجام می‌گیرد. طیب نیا، وزیر امور اقتصاد و دارایی کابینه هم که در اجلاس پاییزه صندوق بین المللی پول حضور یافته بود محور سخنرانی اش در این اجلاس را "ابتکار جهش اقتصادی" قرار داد و با صراحت اعلام کرد که این جهش اقتصادی به همت برنامه‌های دولت روحانی به وقوع پیوسته است. طیب نیا باتکیه بر ثبت رشد اقتصادی مثبت ۴/۶ درصدی و کاهش تورم تاکید کرد که از زمان روی کار آمدن دولت یازهم، روند احیا و توسعه اقتصادی در ایران آغاز شده و با اتخاذ سیاست‌های مناسب، چشم‌اندازی روشن برای اقتصاد ایران متصور است. آن روز طیب‌نیا در مورد وضعیت شاخص‌های کلان در کشور، گفت که تورم از ۴۰ درصد به ۲۱ درصد کاهش یافته است. سخنان طیب نیا حاکی از آن بود که بسیاری از شاخص‌ها در حال حاضر رشدی مثبت را برای اقتصاد ایران رقم می‌زنند.

نرخ رشد اقتصادی، سنگ بنای انتقادات

آمارهای ارایه شده از شاخصهای اقتصادی دولت یکی پس از دیگری اعلام شد و به جز نرخ تورم که کمتر مورد انتقاد مخالفان قرار گرفت، دو آمار دیگر یعنی نرخ رشد اقتصادی و نرخ بیکاری با حمله شدید مخالفان مواجه شد. در مقابل برخی از استادان دانشگاه به دفاع از دولت پرداخته و با ارائه تحلیل‌هایی دلایل اعلام تکرر کمی شدن نرخ بیکاری را به تغییر نرخ مشارکت اقتصادی مربوط دانستند. ولی مخالفانی هم بودند که بی‌محابا و با زیر سؤال بردن آمار مراجع رسمی کشور از جمله بانک مرکزی و مرکز آمار ایران، این دستاورد دولت را آمارسازی و بازی با اعداد

در سه ماهه اول سال ۹۳ به ۴٫۶ درصد رسیده باشد؟ این به افسانه شبیه تر است.

بعد از افزایش موج انتقادات، مردان دولت که تا کنون سکوت پیش کرده بودند و به دفاعیات پراکنده کارشناسان و تحلیلگران اقتصادی بسنده کرده بودند؛ یکی یکی در مصاحبه‌ها و برنامه‌های مختلف، در مقام پاسخگویی به شبهات و انتقادات برآمدند. طیب نیا، کلیددار وزارت اقتصاد و دارایی دولت، ولی الله سیف، رییس بانک مرکزی، نوبخت، معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی و حتی مسعود نیلی، مشاور اقتصادی رییس جمهور هر یک پاسخ‌هایی را در دفاع از آمار و ارقام اعلام شده ارائه دادند. در کل توضیح مسئولان اقتصادی دولت بر این اصل بود که رسیدن به رشد اقتصادی ۴٫۶ درصدی به معنای رسیدن به

اعلام کردند. این چنین بود که انتقادات نسبت به رشد نرخ شاخص‌های اقتصادی اعلام شده آغاز شد. منتقدان عنوان می‌کردند که چگونه ممکن است طی یک سال نرخ رشد اقتصادی از منفی ۵٫۸ درصد به مثبت ۴٫۶ درصد برسد. غلامرضا مصباحی مقدم نماینده اصولگرای مجلس از نخستین نفراتی بود که انتقاد به نرخ رشد ۴٫۶ درصدی دولت را آغاز کرد. مصباحی مقدم در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی اعلام کرد؛ نرخ رشد ۴٫۶ درصدی دولت غلط است و مطبوعات را در تیراس انتقاد قرار داد و گفت این نوشته مطبوعات "غلط و غلط انداز است". این عضو جامعه روحانیت مبارز تهران، که دارای درجه کارشناسی ارشد اقتصاد نیز هست با صراحت اعلام کرد که "مگر می‌شود نرخ رشد منفی ۵٫۸ سال گذشته

پیش بینی صندوق بین المللی پول از شاخص‌های اقتصادی ایران

نرخ تورم بهبود می‌یابد...

صندوق بین المللی پول در گزارشی از چشم انداز ۱۵ شاخص کلان اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۴، تولید ناخالص داخلی ایران را بر اساس شاخص قدرت خرید در این سال ۱۲۸۳ میلیارد دلار بر آورد و پیش بینی کرد واردات در این سال ۵ برابر صادرات رشد کند. در پیش بینی این صندوق آمده است:

● تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۴ به ۴۰۲ میلیارد دلار افزایش می‌یابد. در سال ۲۰۱۳ تولید ناخالص داخلی ایران ۳۶۷ میلیارد

دلار اعلام شده بود.

● رشد اقتصادی ایران که در سال ۲۰۱۳ منفی ۱٫۹ درصد بوده است در سال جاری که کمتر از ۳ ماه دیگر تمام می‌شود به مثبت ۱۰٫۴۵ درصد خواهد رسید.

● سرانه تولید ناخالص داخلی ایران بر اساس شاخص قدرت خرید نیز که در سال ۲۰۱۳ بالغ بر ۱۶۱۶۴ دلار بوده در سال جاری به ۱۶۶۶۳ دلار افزایش خواهد یافت.

● سهم ایران از اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۴ کاهش می‌یابد و به ۱۰٫۲ درصد می‌رسد. این رقم برای سال قبل ۱۰٫۲۲ درصد اعلام شده بود.

● کل سرمایه‌گذاری انجام شده در اقتصاد ایران در سال جاری میلادی به معادل ۴۳ درصد تولید ناخالص داخلی می‌رسد در حالی که این رقم طی سال گذشته میلادی ۴۴٫۷ درصد بوده است.

است. شاید به خاطر همین حساسیت است که نرخ بیکاری اعلامی دولت زبان نقد به شاخصهای کلان اقتصادی دولت را تیز تر کرد.

اما واقعیت آن است که...

اکنون بیش از یک سال از عمر دولت تدبیر و امید می گذرد. دولتی که از ابتدا اعلام کرد از اعتدال و مدیریت عقلانی تبعیت خواهد کرد. در مدیریت عقلانی افراط و تفریط وجود ندارد. میانه روی اساس کار است و در میانه روی است که تعقل تحقق پیدا می کند. به همین دلیل است که به گواه بسیاری از تحلیلگران دنیای سیاست و اقتصاد، روحانی و مردان دولتش در بستری از عقلانیت گام برمی دارند و در این یک سال و اندکی به دستاوردهایی رسیده اند که در آغاز شروع کار دولت بعید به نظر می رسید، چرا که روحانی و برانه بی تحویل گرفت که باور ترمیم و حرکت به سمت آبادانی هنوز هم برای بسیاری از منتقدان و برخی از کارشناسان بعید به نظر است. بازگرداندن امید به زندگی و کاهش وحشت مردم در راستای موفقیت در مذاکرات با غرب از جمله دستاوردهای غیر قابل انکار است. در عرصه اقتصادی نیز واقعیت انکار ناپذیر آن است که با اتخاذ سیاست‌هایی که به طور کامل با دوره گذشته متفاوت است، دستاوردهای چشمگیری نصیب کشور شده است. جلوگیری از افزایش بی مهار قیمت دلار، ایجاد ثبات در بازار تجارت و گردش دوباره چرخ‌های از کار افتاده صنعت از جمله اقدامات به ثمر نشسته مردان دولت روحانی است. به علاوه دولت در نخستین ماههای فعالیت با در دستور کار قرار دادن انضباط مالی، موفق به کاهش چشمگیر میزان زیادی از شتاب نرخ تورم شد و با تغییر سیاست‌ها و برنامه‌ها، نرخ رشد اقتصادی را بهبود بخشید. ارایه بسته خروج از زکود در کنار بسته‌هایی مانند بسته حمایت از تولید از جمله اقدامات دولت برای بهبود شرایط اقتصادی است. در بسته خروج از زکود تورمی، دولت ضمن اشاره به موانع چهارگانه خروج از زکود مانند تحریم‌ها، تنگناهای مالی، کاهش تقاضای داخلی و کاهش سرمایه‌گذاری‌ها پیشنهاد خود را در قالب سیاست‌ها در حوزه‌های اقتصاد کلان، بهبود فضای کسب و کار، تامین مالی و محرک‌های خروج از زکود ارائه کرده است. بسیاری از این سیاست‌ها در برنامه‌های گذشته آورده شده است ولی با بدون اجرا به پایگانی طرح و برنامه‌ها منتقل شده و یا ناقص و ابر اجرا شده است. متأسفانه تجربه چند دهه گذشته در اقتصاد کشور حاکی از آن است که با وجود قوانین راهگشا در کشور، اقتصاد آن‌ها سود کافی نبرده است. حالاً مردان دولت یازدهم با تمرکز روی حوزه‌های مختلف می‌توانند، اقتصاد ایران را از تنگنا خارج کنند. هر چند که اگر دولت برای اجرای این بسته هم، به رسم و روش گذشته عمل کند، نباید انتظار چندانی از پیامدهای مثبت آن داشت و چه بسا با اجرای ناقص، خسارت‌های مضاعفی به اقتصاد کشور تحمیل گردد. بنابراین طراحی و عملی کردن نظام و سیستم اجرایی این بسته و پایش عملکرد آن به صورت پیوسته و مداوم امری لازم و ضروری است که دولت باید به آن اهتمام ورزد.

هم صراحتاً انتقاد کند. معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور این بار به گفت‌وگوی ویژه خبری شبکه ۲ صدا و سیما رفت و با بیان اینکه دولت قبل و حتی قبل تر هم نرخ بیکاری را با روش آماری ما محاسبه می‌کردند تصریح کرد: "ایجاد ۴۰۰ هزار شغل در ۶ ماهه جای مطالعه داشته و قابل هو کردن یا تشکیک نیست و تخریب ذهن مردم نسبت به این ادعای نوعی بی‌انصافی است." نوبخت در دفاع از عملکرد دولت گفت: سرمایه‌گذاری دولت در طرح‌های عمرانی - ورود بخش خصوصی به بازار - افزایش ۱۲ درصدی تسهیلات مربوط به سرمایه در گردش - تزریق ۱۱۳ هزار میلیارد تومانی تسهیلات در ۵ ماهه اول امسال و... همگی از برنامه‌هایی بوده که در ۶ ماهه نخست سال جاری به ایجاد ۴۰۰ هزار شغل منتهی شده است که در صورت ادامه این روند در ۶ ماهه دوم و ایجاد ۴۰۰ هزار شغل دیگر مجموع تولید اشتغال به ۸۰۰ هزار نفر می‌رسد که هنوز رقم بالایی نیست و دولت باید گام‌های جدی‌تری بردارد. جندی بعد عادل آذر، رئیس مرکز آمار ایران هم که برای توضیح مرکز تحت فرمانش پشت دوربین شبکه یک سیما قرار گرفته بود به دفاع از نرخ بیکاری پرداخت و به صراحت اعلام کرد که "جنس بیکاران مادر حال متفاوت شدن است. نرخ بیکاری ۹.۵ درصدی امروز ما به لحاظ کیفیت و سرمایه‌گذاری برای اشتغال با نرخ بیکاری ۱۲.۵ و ۱۴.۶ درصدی سال ۸۹ قابل قیاس نیست." آذر برای اثبات این نظر به آمار جامعه تحصیل کرده اشاره کرد و گفت: "در سال‌های ۸۸ و ۸۹ نمودار افراد تحصیل کرده متوسط به پایین، بالا بوده اما الان در سال ۹۲ و ۹۳ آمار لیسانسه‌ها و فوق لیسانس‌ها هم افزایش یافته است." رئیس مرکز آمار ورود جامعه تحصیل کرده به بازار کار را از جمله بحران‌هایی دانست که در کمین اقتصاد ایران است و متذکر شد که مردان دولت روحانی باید با دقت و برنامه‌ریزی نسبت به آن برخورد کنند. به هر تقدیر باید پذیرفت که بیکاری پاشنه آشیل اقتصاد هر کشوری است به طوری که بزرگترین نگرانی فعالان اقتصادی دولتها، همواره موضوع بیکاری و ایجاد اشتغال بوده

ظرفیت تولید سال ۱۳۹۰ نیست بلکه این رقم نسبت به بهار سال گذشته که محمل بدترین دوران رکود اقتصادی ایران بود، محاسبه شده است. هر چند که دلایل تیم اقتصادی دولت تا حدودی قابل قبول است، اما به گفته منتقدان چند نکته در این میان هنوز مبهم به نظر می‌رسد.

اینبار جنجال دامن نرخ بیکاری را گرفت

هنوز جنجال آماری بر سر نرخ رشد ۴.۶ درصدی اقتصاد ایران در بهار امسال نسبت به بهار سال گذشته فروکش نکرده بود که اعلام کاهش نرخ بیکاری به ۹.۵ درصد در تابستان امسال به محل اختلاف بین دولت و کارشناسان اقتصادی تبدیل شد. نرخ بیکاری ۹.۵ درصدی دولت به این معناست که بیکاری به کمترین سطح در ۹ سال گذشته رسیده است. در این میان بانک جهانی هم با گزارشی جدید وارد شد و اعلام کرد سیر صعودی بیکاری در ایران متوقف نشده است. طبق گزارش دولت، در ۶ ماهه نخست امسال ۴۰۰ هزار شغل ایجاد شده است. مرکز آمار هم با تأیید نرخ بیکاری در تابستان امسال از کاهش نرخ مشارکت جمعیت فعال اقتصادی خبر داد که نشان می‌دهد با این تغییر در شاخص کلان بازار کار، دست کم ۶۷۰ هزار شغل از بین رفته است. اینجا بود که منتقدان با استناد بر بررسی‌های آماری اعلام کردند که میزان سرمایه‌گذاری‌های صنعتی در کشور در سال ۱۳۹۲ کاهش داشته است. این در حالی است که بر اساس گزارش‌های رسمی نیز، سرمایه‌گذاری صنعتی در شهرهای بزرگ صنعتی بافت مواجه بوده است. از سوی دیگر، بررسی نرخ مشارکت اقتصادی در استان‌های کشور نیز حاکی از آن است که دستیابی به نرخ بیکاری ۹.۵ درصدی چندان قابل اتکانش نیست.

دفاع از دولت و انتقاد از صدا و سیما

موج انتقادات و حاشیه‌سازی‌ها آنقدر بالا گرفت که سخنگوی دولت در کمتر از ۲۰ روز دوباره راهی صدا و سیما شد تا این بار به جای دفاع از رشد اقتصادی، از نرخ بیکاری اعلام شده دفاع و از عملکرد صدا و سیما

- نرخ بیکاری در سال میلادی ۲۰۱۴ به ۱۱.۵ درصد می‌رسد در حالی که این رقم برای سال قبل ۱۰.۴ درصد اعلام شده بود.
- کل درآمد دولت معادل ۱۳ درصد تولید ناخالص داخلی و کل هزینه‌های دولت معادل ۱۵.۲ درصد تولید ناخالص داخلی خواهد بود. درآمد دولت در سال گذشته معادل ۱۴.۵ درصد تولید ناخالص داخلی و هزینه‌های آن معادل ۱۵.۵ درصد برآورد شده است.
- پیش‌بینی می‌شود بدهی ناخالص دولت ایران در سال جاری به ۱۲۰ هزار میلیارد تومان افزایش یابد. این رقم برای سال قبل ۱۰۲ هزار میلیارد تومان گزارش شده است.
- تراز حساب‌های جاری ایران نیز که در سال گذشته بالغ بر ۲۷.۴ میلیارد دلار بوده است در سال جاری به ۱۶ میلیارد دلار کاهش می‌یابد.

- در سال ۲۰۱۴ میلادی کل پس‌اندازهای ملی نسبت به تولید ناخالص داخلی کاهش خواهد یافت و از ۵۲.۲ درصد جی‌دی‌پی در سال گذشته به ۴۷.۲ درصد در سال جاری می‌رسد.
- نرخ تورم از جمله شاخص‌هایی است که در سال ۲۰۱۴ بهبود می‌یابد. این نرخ سال گذشته میلادی بالغ بر ۳۴.۷ درصد بوده است که در سال جاری به ۱۹.۸ درصد کاهش می‌یابد.
- واردات ایران در سال میلادی گذشته افت ۸ درصدی داشته است اما انتظار می‌رود واردات ایران در سال ۲۰۱۴ میلادی رشد ۱۱.۳ درصد داشته باشد.
- صادرات سال گذشته ۳.۴ درصد کاهش یافته بود، اما امسال ۲.۳ درصد رشد می‌کند. رشد صادرات در این سال حدوداً یک پنجم رشد واردات خواهد بود.

نکاتی در باره آمار اعلام شده شاخص‌های کلان اقتصادی

غلی دینی ترکمانی
مدرس دانشگاه تهران
وسازمان مدیریت صنعتی

۲

آمار اعلام شده دولت در باره میزان تورم، میزان رشد اقتصادی و میزان بیکاری موجهی از بحث‌های کارشناسی را درباره صحت و سقم آنها برانگیخته است. اولین نکته در اینجا، اساساً، مخدوش شدن جایگاه نظام آماری کشور است. طی سالهای گذشته چنان با آمار و ارقام بازی شده است که اعتماد افکار عمومی به آمارهای اعلام شده به شدت کاهش یافته است. این اعتماد باید ترمیم شود. لازمه‌ی آن نیز آرایه استقلال عمل کامل به مراکز آماری کشور از جمله بانک مرکزی و مرکز آمار ایران در تخمین‌ها و برآوردهای آماری است. واقع امر در نظام اداری ما این است که از اجزای وابسته به دولت این انتظار می‌رود که تحلیل‌ها و دیدگاه‌ها و برآوردهای آماریشان چندان تفاوتی با آنچه مد نظر دولت است نداشته باشد. این قاعده‌ی کلی است که البته در دولتی بسیار تشدید می‌شود و در دولتی دیگر کمی کم رنگتر می‌شود. از کارشناسان این انتظار می‌رود که اگر دیدگاه کارشناسی شان در تضاد با مقامات ارشد دستگاه‌ها قرار می‌گیرد آن را بیان نکنند. این سنت نامیمونی است که ماحصل آن چیزی نمی‌تواند باشد جز آرایه آماری کم و بیش نادرست و تحلیل‌های نادرست مقامات پسند. نتیجه نهایی نیز، شکل گیری پایه اطلاعاتی و تحلیلی ضعیف و نادرستی است که نمی‌تواند در پیشبرد سیاست‌ها و برنامه‌ها سودمند باشد. این سنت باید با تغییر رویکرد بالاترین مقامات تصمیم گیرنده دستگاه اداری کشور تغییر کند. باید به کارشناسان اجازه داده شود که دست کم در مقام شخص حقیقی سخن خود را به راحتی بگویند و باید به مراکز آماری اجازه داده شود بدون هیچ ملاحظه‌ای حقیقت را بیان کنند. دولت به معنای عام کلمه باید خود فضای مناسبی برای طرح ایده‌های انتقادی فراهم کند تا در آینه آن نقدها، خود را بهتر ببیند.

از نکته‌ی مذکور که بگذریم، گاهی بی‌اعتمادی به آمار ناشی از برداشت نادرست ما از داده‌های اقتصادی است. برای مثال، وقتی گفته می‌شود میزان تورم از ۴۰ به ۲۱ درصد کاهش یافته، در ذهن گروهی از مردم شائبه ایجاد شده و در واکنش می‌گویند: "ولی قیمت‌ها که همچنان در حال افزایش است!". وقتی پاسخ می‌دهی که معنای کاهش میزان تورم، کاهش قیمت‌ها نیست بلکه کاهش سرعت افزایش قیمت‌هاست؛ متقاعد می‌شوند. یا اینکه برخی می‌گویند: "مگر می‌شود اقتصاد از نرخ رشد منفی ۶/۸ درصد منفی در سال ۱۳۹۱ و ۲/۲ درصد منفی در سال ۱۳۹۲ به نرخ رشد مثبتی تغییر جهت دهد!" در اینجا این برداشت نادرست وجود دارد که گویا نرخ رشد مثبت به معنای بازگشت اقتصاد به نقطه‌ای بالاتر از نقطه اولیه پیش از افتادن در رکود است. یعنی، ۹ درصد رشد منفی دو سال را با برای مثال ۴/۶ درصد رشد مثبت اعلام شده جمع می‌زنند و می‌پرسند مگر می‌شود در یکسال (بافرض تعمیم ۴/۶ درصد برای کل سال ۱۳۹۳) اقتصاد به اندازه ۱۳/۶ درصد رشد داشته باشد. طبیعی است بعد از یک دوره رشد منفی کوتاه مدت یا بلندمدت تر، سرانجام ماشین اقتصاد از سرازیری به سربالایی می‌افتد و نرخ رشد مثبت می‌شود اما این به معنای بازگشت اقتصاد به شرایط پیش از رکود نیست. اگر فرض را بر صحت همین رقم ۴/۶ درصد بگذاریم و اگر فرض کنیم سال بعد نیز به همین اندازه نرخ رشد وجود خواهد داشت، تولید ناخالص داخلی به قیمت واقعی در

۳

ابتدای سال ۱۳۹۵ معادل آن در انتهای سال ۱۳۹۰ خواهد شد. یعنی میانگین نرخ رشد طی سالهای ۱۳۹۱-۱۳۹۴ برابر صفر خواهد شد. به بیانی دیگر، چهار سال مذکور را از دست داده‌ایم.

حال می‌رسیم به صحت و سقم آمار اعلام شده. نرخ تورم تاحدی قابل قبول است. شاخص آن نیز به گمان من تثبیت نرخ دلار حول و حوش ۳۱۰۰ تومان طی خرداد ۱۳۹۲ تا یک ماه پیش است. این کاهش سرعت افزایش قیمت دو علت دارد. اول، کاهش تنشها در عرصه سیاست خارجی و پرونده هسته‌ای موجب افت تب و تاب در بازار ارز و در نتیجه تا حدی سایر قیمت‌ها شده است. دوم، رشد منفی موجب کاهش درآمد سرانه و افت مصرف و تقاضای کل شده است.

میزان رشد مثبت ۴/۶ درصدی به نظر بیش از اندازه می‌رسد. علت اصلی نرخ رشد منفی ۶/۸ درصدی سال ۱۳۹۱، نرخ رشد منفی بیش از ۳۰ درصدی بخش نفت و گاز (به دلیل کاهش صادرات به میزان یک میلیون بشکه) است که در سال بعد نیز با ضریب فزاینده کینزی (اثر دومینویی) موجب رشد منفی ۲/۲ درصدی دیگر شد. اگر صادرات نفت و گاز در سال جاری به میزان ۲۰۰ هزار بشکه افزایش یافته باشد، نمی‌تواند موجب رشد مذکور شود. رشد قطعاً می‌تواند مثبت شود اما نه در این حد. میزان رشد ۱ تا ۲ درصد منطقی تر است. البته این نکته را هم باید در نظر گرفت که اگر در برآوردها از شاخص تولیدات بنگاه‌های بزرگی چون شرکت ملی نفت ایران، خودروسازان و غیره استفاده شود میزان رشد مذکور می‌تواند درست باشد اما تعمیم عملکرد این بنگاه‌ها به سایر بنگاه‌ها نمی‌تواند صحیح باشد. در عین حال، نمی‌توان عملکرد فصل اول سال را هم به سایر فصول تعمیم داد به ویژه در این شرایط که قیمت جهانی نفت افت قابل توجهی یافته است (در بودجه سال جاری قیمت ۱۰۰ دلار به ازای هر بشکه لحاظ شده حال آنکه در حال حاضر به ۸۵ دلار کاهش یافته است. این کاهش قیمت تأثیر افزایش ۲۰۰ هزار بشکه‌ای صادرات را خنثی می‌کند).

آمار مربوط به تک رقمی شدن میزان بیکاری بیش از آمار نرخ رشد جای بحث دارد. همانطور که پیشتر عرض کردم اگر رقم اعلام شده رشد اقتصادی صحیح باشد و اگر سال آینده نیز به همین میزان باشد، در اینصورت در ابتدای سال ۱۳۹۵ به انتهای سال ۱۳۹۰ باز خواهیم گشت. یعنی، از نظر ظرفیت‌های تولیدی و از نظر اشتغال زایی در موقعیت سال ۱۳۹۰ خواهیم بود. اگر در آن سال میزان بیکاری حول و حوش ۱۳ درصد بوده است چگونه با توجه به نرخ‌های رشد منفی سالهای ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ و نرخ‌های رشد مثبت جبران کننده امسال و سال آینده، میزان بیکاری به زیر ۱۰ درصد کاهش یافته است. اگر نرخ‌های رشد مثبت نه از محل ظرفیت سازی‌های جدید بلکه از محل استفاده از ظرفیت‌های خالی بوجود آمده بر اثر رشد منفی تأمین شده باشد، چگونه بیکاری با این سرعت می‌تواند کاهش پیدا کند؟ اگر بیکاری با این سرعت کاهش پیدا کرده باشد چرا اقتصاد همچنان درگیر مشکل مصرف پایین، و بازارها در سطح خرده فروشی درگیر کساد هستند؟ اینها پرسش‌هایی است که از دیدگاه کارشناسی پیش می‌آید و به نظر من پاسخ قانع کننده‌ای ندارند.

بررسی واکنش بازارهای پولی، مالی و سرمایه‌ای از تاثیر مذاکرات هسته‌ای

نفس «امید» را بگیرید!

عائنه حمودی

رییس کل بانک مرکزی هم در جمع خبرنگاران اعلام کرد که شرایط نرمال است و اتفاق خاصی که باعث ایجاد شوک در بازار شود، به وجود نیامده است. سوم آذر یعنی روز مذاکرات ایران و ۵+۱، دلار با قیمت ۳۲۶۵ تومان معاملات خود را آغاز کرد و صبح سه شنبه (۴ آذر) قیمت اولیه ثبت شده بر تابلوی صرافی‌ها همان ۳۲۶۵ تومان بود. سکه نیز با صعودی که تحت تاثیر طلای جهانی صورت گرفت به قیمت ۹۳۰ هزار تومان رسید. نوسان قیمت سکه همچنان ادامه دارد و این روزها بر قله یک میلیون تومان ایستاده است. اما با وجود اینکه در چند روز نخست بعد از اعلام نتیجه مذاکرات بازار ارز با بی‌اعتنایی از کنار نتیجه مذاکرات

حدود یک ماه پیش نتیجه مذاکرات ایران با ۵+۱ اعلام شد و طبق توافق، زمان مذاکرات تا ۷ ماه آینده تمدید شد. هر چند که وزیر امور خارجه ایران بارها اعلام کرده که دوطرف سعی بر آن دارند تا زودتر از زمان مقرر به نتیجه نهایی برسند. در این بین آزاد شدن بخشی از دارایی‌های ایران (۹/۴ میلیارد دلار) و تزریق ماهانه ۷۰۰ میلیون دلار به اقتصاد ایران یکی از دستاوردهای مهم مذاکرات به شمار می‌رود که بدون شک نقش مهمی در اقتصاد ایران خواهد

داشت و نباید از آن غافل بود. فعالان بازار در یک ماه گذشته در حالی با نوسانات بازار روبرو بودند که واکنش‌های بازار یکی پس از دیگری نمایان می‌شود. سکه، ارز، طلا، بورس، مسکن از جمله بازارهای کلان اقتصاد ایران هستند که تحت تاثیر اتفاق‌های داخلی و منطقه‌ای و بین‌المللی با نوسان مواجه می‌شوند و بر بازارهای خرد داخلی تاثیر می‌گذارند.

ارز در تیررس واکنش‌های سیاسی

بازار ارز، آینه تمام‌نمای اقتصاد و سیاست است. به عبارت دیگر بازار جزو نخستین بخش‌هایی است که به مسائل روز سیاسی واکنش نشان می‌دهد. بازار ارز از جمله نخستین بازارهایی است که از مسائل روز سیاسی متاثر می‌شود. بر همین اساس بازار ارز ایران به عنوان یکی از شاخص‌های مهم اقتصادی تاکنون چند دوره تاثیرگذاری عمده را تجربه کرده است. کارشناسان نخستین تاثیر مسائل سیاسی بر اقتصاد و

بازار را بعد از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ در سال ۶۷ می‌دانند که ایران پس از ۸ سال جنگ تحمیلی قطعنامه را پذیرفت و بدین ترتیب جنگ عراق با ایران پایان یافت. با پایان جنگ، دوره‌ای از اقتصاد آغاز شد که دیگر «جنگ» محور آن نبود. در نخستین واکنش قیمت دلار و سکه سقوط کرد؛ به طوری که در پایان سال، قیمت دلار با ۳ درصد کاهش نسبت به سال ۶۶ به ۹۶۶ ریال رسید. در همین سال قیمت سکه طلا هم با ۱۳ درصد کاهش به ۹ هزار و ۹۴۰ تومان تنزل کرد. دومین واکنش، رامی‌توان در سال ۸۰ مشاهده کرد. در این سال هم اقتصاد ایران وارد برنامه سوم توسعه شد و مذاکرات ایران و غرب بر سر انرژی هسته‌ای ایران کلید خورد. باز هم بازار ارز و طلا نخستین واکنش را نشان داد. در این سال قیمت دلار با ۲/۲ درصد کاهش نسبت به سال ۷۹ به ۸۰۰ تومان در بازار آزاد رسید و قیمت سکه طلا هم با اندکی رشد قابل اغماض از ۶۰ هزار و ۵۳۶ تومان به ۶۰ هزار و ۸۸۰ تومان افزایش یافت.

اما سومین واکنش عینی‌تر رامی‌توان در مذاکره ۲۷ فروردین سال ۹۱ میان ایران و گروه ۵+۱ دید. فضای مثبتی که قبل از شروع مذاکرات چه از سوی ایران و چه از سوی گروه مقابل به وجود آمده بود، این نوید را می‌داد که دو طرف به نتیجه مثبتی خواهند رسید. کاهش قیمت دلار به ۱۸۵۰ تومان و سکه طلا به ۷۰۰ هزار تومان و رکورد زدن شاخص کل بورس و گذشتن آن از مرز ۲۷ هزار نشانه انتظار بازار از روند مثبت مذاکرات بود. بر اساس شواهد، این بار اما نتیجه مذاکرات با بی‌اعتنایی بازار سکه و ارز مواجه شده است. تا آنجا که ولی‌الله سیف،

عبور کرد، اما بی‌اعتنایی دلار به نتیجه مذاکرات در حالی بود که از چند روز بعد از اعلام نتایج، قیمت دلار در بازار ایران به رقم ۳ هزار و ۵۰۰ تومان رسید. این عدد بالاترین نرخ دلار در دولت حسن روحانی به شمار می‌آید. تحلیلگران اقتصادی اعتقاد دارند، هجوم فعالان بخش خصوصی و نتایج اجلاس اوپک و قیمت نفت دلیل اصلی رشد قیمت‌ها در بازار ارز بوده است. سال گذشته پیش از انتخابات ریاست جمهوری، دلار به بالاتر از ۳ هزار و ۷۰۰ تومان رسید که پس از آن با اعلام نتایج انتخابات، شرایط به کلی تغییر کرد و بهای دلار کاهش یافته و به کمترین نرخ خود یعنی ۲ هزار و ۸۷۰ تومان رسید. حالا افزایش اخیر قیمت دلار در بازار، موج‌امیدی که پس از تمدید توافقات ایجاد شده بود را تا حدودی تحت تاثیر قرار داده است و گفته می‌شود در صورتی که بانک مرکزی در کوتاه‌مدت برای کنترل نرخ دلار اقدام نکند، ظرفیت رشد بیشتر قیمت‌ها نیز در بازار وجود دارد. باین حال همچنان گروهی از فعالان اقتصادی اعتقاد دارند فضای عمومی کشور می‌تواند امیدوار باقی بماند. واقعیت آن است که این بار آرامش و امید بازگشته به بازار به راحتی به دست نیامده که به راحتی از دست رود.

بازار مسکن به دور از تحولات بین‌الملل

مسکن هم در زمره بازارهایی است که اهرم‌های اصلی اقتصاد ایران را رقم می‌زند. روند ۱۵ سال گذشته بازار نشان می‌دهد که در مقطعی با کاهش ارزش پول ملی، قیمت ملک تا ۳ برابر افزایش یافته است. تاریخ بازار مسکن نشان

رابطه با شرایط موجود در بازار سرمایه گفته است خاصیت بورس‌ها آینده‌نگری است و بورس تهران هم روزهایی که به آخرین دور مذاکرات ژنو منتهی می‌شود، بیش از اندازه خوشبین شد و همین‌جا خوشبینی باعث ایجاد رفتارهای هیجانی در بین سرمایه‌گذاران شد. این در حالی بود که اتفاقات پیرامون مذاکرات به صورت واقع‌بینانه، درصد زیادی از پیش‌بینی‌های فعالین بازار سرمایه را تأمین کرده بود، اما ایجاد جو خوشبینی بیش از اندازه، پیش از مذاکرات که انجام توافق کامل را قطعی می‌دانست، باعث ایجاد جوی نامناسب شد و همین عامل موجب ایجاد روند نزولی در قیمت شرکت‌های شاخص بورس را فراهم کرد. ستاک با بیان اینکه ولی به هر حال هر صعود و نزولی پایانی دارد و پس از فروکش شدن هیجانات بازار به روند عادی خود باز می‌گردد، تأکید کرده است سرمایه‌گذاران حرفه‌ای کمتر دچار هیجانات می‌شوند، هر چند در بسیاری از موارد به دلیل زیاد بودن تعداد فعالینی که دچار هیجان شده‌اند، افراد حرفه‌ای هم ترجیح می‌دهند که با روند بازار مبارزه نکرده و هم جهت با سایرین اقدام به خرید و فروش کنند. این کارشناس بازار سرمایه در پاسخ به این سؤال که پیش‌بینی می‌کنید بازار سرمایه کشورمان چه زمانی به این روند نزولی پایان بدهد و سقوط متوقف شود گفته است برای قیمت تمام‌داری‌ها، از جمله سهام، آدابی برای ارزش‌گذاری وجود دارد که بر اساس آنها و باروش‌های مختلف به ارزش‌های ذاتی خواهیم رسید و دور شدن قیمت‌ها از ارزش ذاتی خود چه در جهت مثبت و چه در جهت منفی نوبت بازگشت به ارزش ذاتی داری را می‌دهد. وی با اشاره به اینکه با توجه به این موضوع به نظر می‌رسد که بسیاری از سهام‌ها در بازار، پایین‌تر از ارزش ذاتی خود بوده و هر چند ممکن است تعدادی هم بالاتر باشد، می‌گوید اما اتفاقات بنیادی سیاسی و اقتصادی رخ داده برای بازار سرمایه، اتفاقات عادی و یا بدی نبوده و ریزش قیمت‌ها بیشتر جنبه هیجانی داشته است و می‌توان گفت که هیجانات با پائین آمدن قیمت‌ها و جذاب شدن، فروکش کرده است و تصور ریزش شدید دوباره‌ای برای بازار بسیار سخت است. همچنین امید احمدی کارشناس بازار سرمایه در خصوص عوامل افت بازار سهام گفته است بررسی روند معاملات بورس در دو ماه گذشته نشان می‌دهد با توجه به خبرهای ضد و نقیضی که از نتیجه مذاکرات وین شنیده می‌شود، برآیند بازار سرمایه توافق در مذاکرات را پیش‌بینی می‌کرد و بر این اساس سهامداران زودتر از آنچه که اتفاق بیفتد، به این مذاکرات و نتایج آن واکنش مثبت نشان دادند و این موضوع موجب افزایش قیمت‌ها و شاخص بورس و پیش‌خور شدن خبرهای مثبت از مذاکرات شد. این کارشناس بازار سرمایه می‌گوید در این میان نیز برخی حقیقی‌ها با آوردن نقدینگی به بورس به موج هیجانی افزایش قیمت‌ها دامن زدند که رشد سریع قیمت‌ها و شاخص بورس را نیز به دنبال داشت که پس از مشخص شدن نتیجه مذاکرات با همان سرعت هم صف‌های فروش سهام در بورس تشکیل شد. این کارشناس بازار سرمایه با اشاره به نقش دولت و مجلس در منطقی شدن معاملات در بورس تأکید کرده است سرمایه‌گذاران بر مبنای درآمدها و سود آتی اقدام به خرید سهام در بازار سرمایه می‌کنند و اگر درآمد شرکت‌ها قابل پیش‌بینی نباشد خرید و فروش سهام همراه با احتیاط و سردرگمی و نیز هیجان صورت می‌گیرد؛ بنابراین دولت و مجلس باید از تصمیمات ناگهانی که بر بازار سرمایه تأثیرگذار است بپرهیزند.

مدیریت صحیح انتظارات روانی

در این بین این واقعیتی انکارناپذیر است که یکی از مهم‌ترین پارامترها در اقتصاد، انتظارات روانی است که موجب افزایش یا کاهش قیمت کالا می‌شود. تمدید توافقات در پایان مذاکرات وین این امید را به فعالان بخش خصوصی داده که تا تیرماه سال آینده وضعیت اقتصادی کشور دوران ثبات را سپری می‌کند. بنابراین فعالان بخش خصوصی در این شرایط می‌توانند برنامه‌ریزی برای آینده پیش‌روی‌شان داشته باشند؛ این در حالی است که پیش از این اصلی‌ترین نگرانی بخش خصوصی کشور افزایش سطح تحریم‌ها بود. حالا با توجه به میزان تأثیر تمدید مذاکرات بر بازار و انتظارات روانی شکل گرفته، به نظر می‌رسد مهم‌ترین عامل مدیریت، تصحیح انتظارات روانی در بازار است. حالا بیش از هر زمان دیگر دولت و ملت باید دوشادوش یکدیگر گام بردارند تا نتایج به کنترل بازار و جلوگیری از هرگونه جوسازی و سوءاستفاده‌های احتمالی بی‌انجامد.

می‌دهد که بازار در این حوزه با حرکت سینوسی مواجه است که با زمان‌بندی مشخصی پیش می‌رود. به این معنا که به‌طور معمول بازار شاهد ۳ سال دوره رکود و یک‌سال رونق است. به علاوه این واقعیتی انکارناپذیر است که بخش مهمی از نوسانات بازار مسکن مربوط به سیاست‌های دولت‌ها است اما حوزه مسکن نیازمند بسته‌های حمایتی است که دولت‌ها باید با نگاه فراتر از سیاست‌های بخشی به آن بپردازد. به علاوه متغیرهای بازار مسکن، برخلاف سایر بازارهایی همچون ارز، سکه و بورس، وابستگی به بازارهای جهانی ندارد؛ چراکه نهادهای اصلی ساخت مسکن شامل زمین و مصالح پر مصرف، کاملاً بی‌ارتباط با واردات است. بنابراین تحولات عرصه سیاست بین‌الملل از جمله مذاکرات هسته‌ای، تأثیر مستقیم و آنی بر رویدادهای بازار مسکن ندارد؛ اما از آنجا که اقتصاد کشور و شاخص‌های کلان همچون نرخ ارز، تحریم‌ها، مبادلات نفتی و... همه بخش‌های اقتصادی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و جریان حرکت سرمایه بین بازارها را تنظیم می‌کند، در نتیجه بازار مسکن به‌صورت غیرمستقیم از نتیجه مذاکرات وین تأثیر می‌پذیرد. صاحب‌نظران اقتصادی معتقدند، تأثیر غیرمستقیم توافق وین در بازار مسکن، به دورتر شدن سفته‌بازها از خرید و فروش‌های مکرر منجر خواهد شد. کمال اطهری، صاحب‌نظر و کارشناس حوزه مسکن در این باره معتقد است، تمدید مذاکرات هسته‌ای به معنای تمدید رکود در بازار مسکن است. به گفته این کارشناس حوزه مسکن، ایجاد قطعیت و توافق نهایی در مذاکرات هسته‌ای، عملاً هیچ تأثیر منفی و ناگهانی از بابت تغییر قیمت‌ها و خروج بازار مسکن از حالت رکود در ماه‌های آتی

نخواهد داشت. هر چند که در صورت نهایی شدن توافق‌ها و تنش‌زدایی روابط سیاسی ایران با جامعه جهانی، در بخش مسکن نیز اثرات مثبتی به لحاظ خروج از رکود و ایجاد رونق وارد می‌شود.

اوج موج نوسان در بازار سرمایه

اما بازار بورس از جمله بازارهایی بود که با نوسان بالایی از نتیجه مذاکرات مواجه شد. یک روز شاخص‌ها ریخت و روز دیگر دوباره صف‌های خرید شکل گرفت. اما در کل واکنش بازار سرمایه به روند چند هفته‌آخر و افت شاخص کل بورس موجب شده تا نگرانی فعالان بازار درباره آینده حضور در بازار افزایش یابد و با توجه به نوسان‌های اخیر بازار ارز تقاضا برای حضور در بازار ارز افزایش و حضور در بازار بورس کاهش یابد. محمدحسن نژاد عضو ناظر مجلس در شورای پول و اعتبار در رابطه با شرایط موجود در بازار بورس می‌گوید: از دلایل افت شاخص بورس می‌توان به افزایش قیمت دلار در بازار اشاره کرد که موجب شد بسیاری از فعالان بازار بورس به سمت بازار ارز هدایت شوند و همین موضوع باعث فروش سهام از سوی فعالان و در نهایت کاهش شاخص بورس شد. به گفته حسن نژاد با توجه به این که نوسان بازار ارز مقطعی خواهد بود پیش‌بینی می‌کنیم به زودی افرادی که به بازار ارز رفته‌اند مجدداً در بازار سرمایه حضور پیدا کنند و این موضوع منجر به افزایش شاخص بورس شود.

در همین رابطه علی طیب‌نیا وزیر امور اقتصادی و دارایی با بیان این که امیدوارم مذاکرات سیاسی زودتر از ۷ ماه به نتیجه برسد گفته است با به نتیجه رسیدن مذاکرات، بازار سرمایه نیز از بلا تکلیفی خارج خواهد شد و رونق بورس هم سرعت عرضه‌های سازمان خصوصی‌سازی و رونق و رشد واگذاریهایی دولتی را به دنبال خواهد داشت. همچنین حامد ستاک از کارشناسان بازار بورس در

حال در این سالها توجه به مسکن ارزان قیمت، حل مشکل اسناد مسکن روستایی، بازسازی مناطق جنگ زده و استفاده اقتصادی از زمین به عنوان سیاست‌های راهبردی دولت در بخش مسکن طرح شد. در کنار این برنامه‌های نسبتاً جامع اما آمارها چیز دیگری را گواهی می‌دهد. خانه‌دار شدن خانواده‌های کم درآمد ایرانی هیچ گاه به واقعیت نپیوست. از سوی دیگر در راستای کمک به اقشار کم درآمد، مقرر شد دولت از سازندگان واحدهای بازبربنای کم حمایت کند، همچنین دولت از طریق پرداخت بخشی از سود تسهیلات اعتباری تلاش کرد توان خرید اقشار کم درآمد را افزایش دهد اما واقعیت این است که این برنامه نیز آنطور که باید محقق نشد و کلاف سردرگم مسکن همچنان به قوت خویش باقی ماند.

سابقه مسکن در دولت خاتمی

در شروع کار دولت سید محمد خاتمی، بخش مسکن وارد رکود شده بود و بر حل مشکل کم درآمدها و آزادسازی بازار مسکن تأکید می‌شد اما همچنین حمایت از کوچک‌سازی و انبوه‌سازی مورد تأکید بود. در این سال‌ها بر نقش سیاست‌های پولی و تسهیل شرایط اعطای وام مسکن تأکید زیادی می‌شد. اما بررسی میزان ساخت و ساز نشان می‌دهد؛ در سال ۸۰، در کل مناطق شهری مسکونی پروانه ساخت ۳۹۰ هزار واحد مسکونی صادر شد که فراتر از هدف برنامه بود اما تمرکز ساخت و ساز در تهران این موفقیت را کم اعتبار کرد. در این دوران طرح‌هایی مانند مسکن استیجاری برای بهبود شرایط مسکن صورت گرفت اما در عمل وضعیت مسکن اقشار آسیب پذیر بهبود نیافت.

مسکنی که عمل نکرد

هنگام روی کار آمدن دولت احمدی نژاد، بازار مسکن روند نزولی داشت. بنابراین نمی‌توان رشد قیمت مسکن در دولت نهم را ادامه حرکت بازار مسکن در دوره قبل، دانست. هر چند در آن سالها دولت شوق شدیدی برای خدمت به مردم داشت، اما تکرار چرخه معیوب اتخاذ سیاست‌های نادرست اقتصادی از سوی دولت‌مردان، بی‌توجهی به هشدار کارشناسان، اصرار لجاجت‌آمیز بر تداوم برنامه‌های غلط و کنار گذاشتن تدریجی مدیران کارشناس اما منتقد سیاست‌های غلط اقتصادی دولت، موجب رشد چندبرابری قیمت مسکن شد. بسته مالیاتی بازار مسکن که آخرین تیر در ترکش دولت نهم برای رسیدن به هدف کنترل التهاب موجود در بازار مسکن بود، با اما و اگرهای بسیاری از سوی کارشناسان روبرو شد. بسیاری اجرای این مصوبه را موجب فرار سرمایه گذار در بخش تولید مسکن دانستند. دولت دهم هم با طرح‌هایی مانند پروژه مسکن مهر و تصویب آرایه و امه‌های دستوری مسکن و... دستاوردهای به جز افزایش قیمت رابه بازار مسکن هدیه نداد. طرح مسکن مهر به عنوان شاخص‌ترین

مسکن: بزرگ برنده یا پاشنه آشیل دولت‌ها

بازار در رکود

عاطفه خسروی

و دهم میپردازیم و بعد بازار امروز مسکن از نگاه کارشناسان را بررسی می‌کنیم.

مسکن زیر سایه خصوصی سازی

دوران سیاست‌های تعدیل اقتصادی و خصوصی سازی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر بخش مسکن بود. اعطای تسهیلات ویژه برای سازندگان مسکن استیجاری از جمله مهم‌ترین راهبردها و برنامه‌های دولت سازندگی بود. هدف این برنامه تولید یک میلیون و ۵۸۲ هزار واحد مسکونی شهری بود که سهم بخش خصوصی از این میزان ۹۵ درصد در نظر گرفته شده بود. اگر چه به گفته کارشناسان، تحقق این عدد محقق نشد اما با تکیه بر آمار، این مقطع را می‌توان دوران افزایش قیمت زمین و مسکن هم دانست. در این دوران واگذاری زمین از طرف سازمان زمین شهری همچنان ادامه یافت ولی در پایان دوره و آغاز فروش تراکم در شهر تهران زمین، قیمت زمین و ملک را از کنترل دولت خارج کرد. در دور دوم ریاست جمهوری هاشمی تأکید بیشتری بر آزادسازی اقتصادی، تک‌نرخ کردن ارز و آزادی واردات به عمل آمد. همچنین کاهش دخالت دولت و استفاده از سازوکار قیمت به عنوان دو شعار اصلی مطرح شد. در چنین شرایطی در بخش مسکن نیز همانند سایر بخش‌های اقتصادی از شدت دخالت و تأثیرگذاری دولت در بازار کاسته شد و در عین

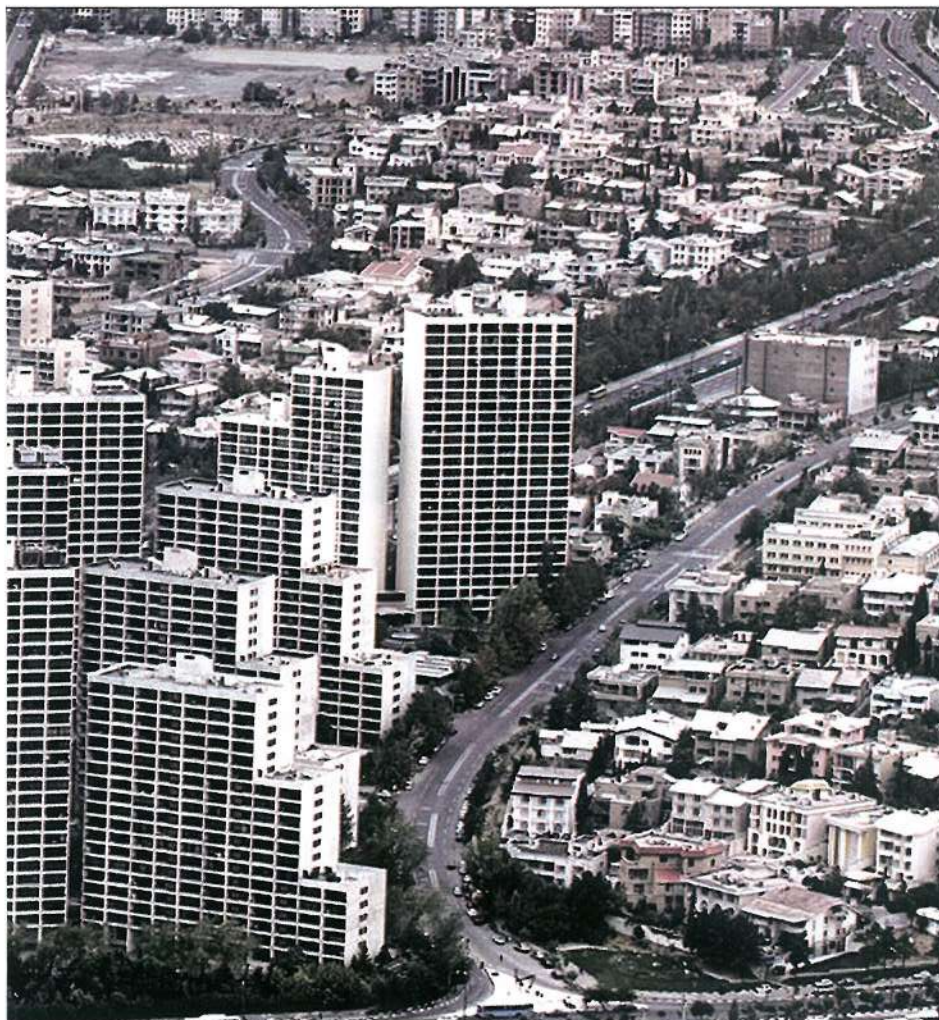
طلا، سکه، زمین، ارز، مسکن همه بازارهایی هستند که اهرم‌های اصلی اقتصاد ایران را رقم می‌زنند. روند ۱۵ سال گذشته بازار نشان می‌دهد که در مقطعی با کاهش ارزش پول ملی، قیمت ملک تا ۳ برابر افزایش یافت. افزایش تورم افسار گسیخته‌ای که به دنبال سیاست‌های اقتصادی دولت نهم و دهم بر اقتصاد کشور تحمیل شد، نه تنها بازار مسکن و زمین، بلکه معادلات اقتصادی بسیاری از بازارهای کشور را برهم زد. تاریخ بازار مسکن نشان می‌دهد که بازار در این حوزه معمولاً با حرکت سینوسی مواجه است که با زمان‌بندی مشخصی پیش می‌رود. به این معنا که به طور معمول بازار شاهد ۳ سال دوره رکود و یک سال رونق است. به علاوه این واقعیتی انکار ناپذیر است که بخش مهمی از نوسانات بازار مسکن مربوط به سیاست‌های دولت‌ها است اما حوزه مسکن نیازمند بسته‌های حمایتی است که دولت‌ها باید با نگاه فراتر از سیاست‌های بخشی به آن بپردازد. بررسی بازار مسکن در سال جاری و پیش بینی سال آینده این بازار در هفته‌های اخیر در صدر اخبار بازار است. اما برای بررسی بازار مسکن دولت یازدهم، چاره‌ای جز بررسی بازار مسکن در دولتهای قبل نداریم، چرا که بازار مسکن متأثر از مجموع سیاست‌های دیروز و امروز است. بر همین اساس در این گزارش به بررسی بازار مسکن در دولتهای پیشین و به خصوص دولت نهم

سیاست دولت نهم به بزرگ‌ترین طرح عمرانی کشور تبدیل شد. قرار بود تا پایان کار دولت دهم در قالب مسکن مهر، ۲/۵ میلیون واحد مسکونی یعنی هفت برابر دولت‌های قبلی، مسکن ساخته شود. مسکن‌هایی که هنوز در حال ساخت است و دولت دهم با تمام شعارهای تبلیغاتی نتوانست کلید خانه‌ها را تحویل به شهروندانی دهد که به امید خانه دار شدن تمام سرمایه خود را در این پروژه سرمایه‌گذاری کرده بودند. آنهايي هم که کلید واحدها را گرفتند با مشکلات دیگری دست به گریبان بودند که تمایل به سکونت را کم میکرد. پروژه‌ای که به درستی مکان‌سنجی نشده بود و به دلیل آماده نبودن زیرساخت‌هایی مانند آب، برق، گاز، مدرسه و فضای تفریحی و فرهنگی، مشکلات متعددی را برای صاحبان خانه و سکنه ایجاد کرد.

خانه ۵ برابر گران شد

بررسی نوسانات قیمت مسکن از سال ۸۴ تا مردادماه سال ۹۲ حاکی از آن است که براساس آمار رسمی مرکز آمار ایران در این مدت قیمت هر مترمربع زیربنای مسکونی ۴۵۹ درصد افزایش یافته است. در کل میتوان گفت مسکن در ۸ سال دولت احمدی نژاد فراز و نشیب‌های فراوانی را تجربه کرد تا آنجا که بازار مسکن در تمام این سالها روی آرامش به خود نديد. بر اساس آمار مرکز آمار ایران متوسط قیمت یک مترمربع زیربنای مسکونی در شهر تهران در بهار سال ۸۴ یعنی در آستانه فعالیت دولت نهم ۵۸۷ هزار تومان بوده که به فاصله چند ماه پس از روی کار آمدن یعنی در تابستان همان سال با ۱۲٫۲ درصد رشد به ۶۵۹ هزار تومان افزایش یافت. روند افزایش قیمت در فصل پاییز و زمستان ۸۴ ادامه داشت و قیمت هر متر مربع زیربنای مسکونی در پایان این سال به ۶۸۳ هزار تومان رسید. در پایان بهار سال ۸۵ متوسط قیمت هر مترمربع واحد مسکونی به ۷۲۴ هزار تومان افزایش یافت، روند افزایشی در فصل تابستان، پاییز همان سال همچنان ادامه داشت و قیمت‌ها به ترتیب به ۷۷۶ هزار و بعد از آن به ۸۸۰ هزار تومان رسید. اما در زمستان ۸۵ رکورد افزایش قیمت شکسته شد و قیمت هر متر مربع واحد مسکونی به یک میلیون تومان افزایش یافت. سیستم انبساطی دولت در پرداخت تسهیلات بانکی و افزایش و هجوم نقدینگی‌های سرگردان جامعه به سمت بازار مسکن سال ۸۶ را به سالی فراموش نشدنی برای این بخش تبدیل کرد.

در سه ماه نخست این سال قیمت هر متر مربع واحد مسکونی با ۳۵ درصد افزایش به یک میلیون و ۳۵۷ هزار تومان رسید در سه فصل بعدی روند افزایشی به مدد اصرار دولت در پرداخت بی حد و حساب تسهیلات بانکی ادامه داشت و در پایان سال ۸۶ قیمت هر متر مربع واحد مسکونی بارش ۲۵ درصدی به یک میلیون و ۶۹۹ هزار تومان رسید. بهار سال ۸۷ متوسط قیمت هر متر مربع زیربنای مسکونی رکوردزنی کرد و بارش ۱۸٫۸ درصدی نسبت به زمستان ۸۶ به دو میلیون و

درصد در مقایسه با سال ۹۰ افزایش یافت تا به گفته فعالان بازار مسکن اتفاق سال‌های ۸۵ و ۸۶ در بازار مسکن تکرار شود. بررسی آمار رسمی در بازه زمانی سال ۸۴ تا سال ۹۱ متوسط قیمت هر مترمربع زیربنای مسکونی در تهران ۴۵۹ درصدی افزایش یافته، به عبارت دیگر در این مدت قیمت‌ها ۵٫۵ برابر شده است.

دیوار کجی که به روحانی تحویل شد

رکود بازار مسکن از اواخر سال ۹۱ علائم خود را نشان داد و با گذشت بیش از دو سال از ابتلا به این بیماری هنوز نشانه‌هایی از بهبود در این بازار دیده نمی‌شود، این در حالی است که بارها مسئولان به این مهم در لابه‌لای نوبدهایی که از خروج اقتصاد کشور از رکود داده‌اند، اشاره کرده‌اند که مسکن نقش اساسی در اقتصاد کشورمان دارد و اگر بتوان این بخش را از رکود خارج کرد سایر بخش‌ها هم از رکود نجات می‌یابند، اما گویا هنوز هیچ یک از راهکارهای وزارت راه و شهرسازی به عنوان متولی این بخش نتوانسته درمانی برای این بیماری باشد. به گفته کارشناسان، در دو سال گذشته آمار معاملات خرید و فروش مسکن در مشاوران املاک به حداقل رسیده و این روند نزولی همچنان ادامه دارد. البته این رکود نه تنها در بخش تقاضا، بلکه در بخش عرضه حادثتر است. هر چه دولتی‌ها از

۱۹ هزار تومان افزایش یافت. با کاهش پرداخت تسهیلات بانکی توسط دولت روند افزایشی قیمت مسکن در تابستان، پاییز و زمستان ۸۷ روند کاهشی در پیش گرفت و این روند در بهار سال ۸۸ نیز ادامه داشت تا متوسط قیمت هر مترمربع واحد مسکونی در پایتخت به یک میلیون و ۵۰۳ هزار تومان برسد.

البته در تابستان ۸۸، روند صعودی قیمت مسکن یکبار دیگر آغاز شد و به یک میلیون و ۶۲۹ هزار تومان برای هر متر مربع رسید. این روند در دو فصل بعدی این سال و چهار فصل سال ۸۹ ادامه داشت و متوسط قیمت هر متر مربع واحد مسکونی در پایان این سال به یک میلیون و ۸۸۵ هزار تومان افزایش یافت. افزایش قیمت در بهار و تابستان سال ۹۰ تداوم یافت تا در پاییز این سال رکود دو میلیون و ۱۴۸ هزار تومان ثبت شود.

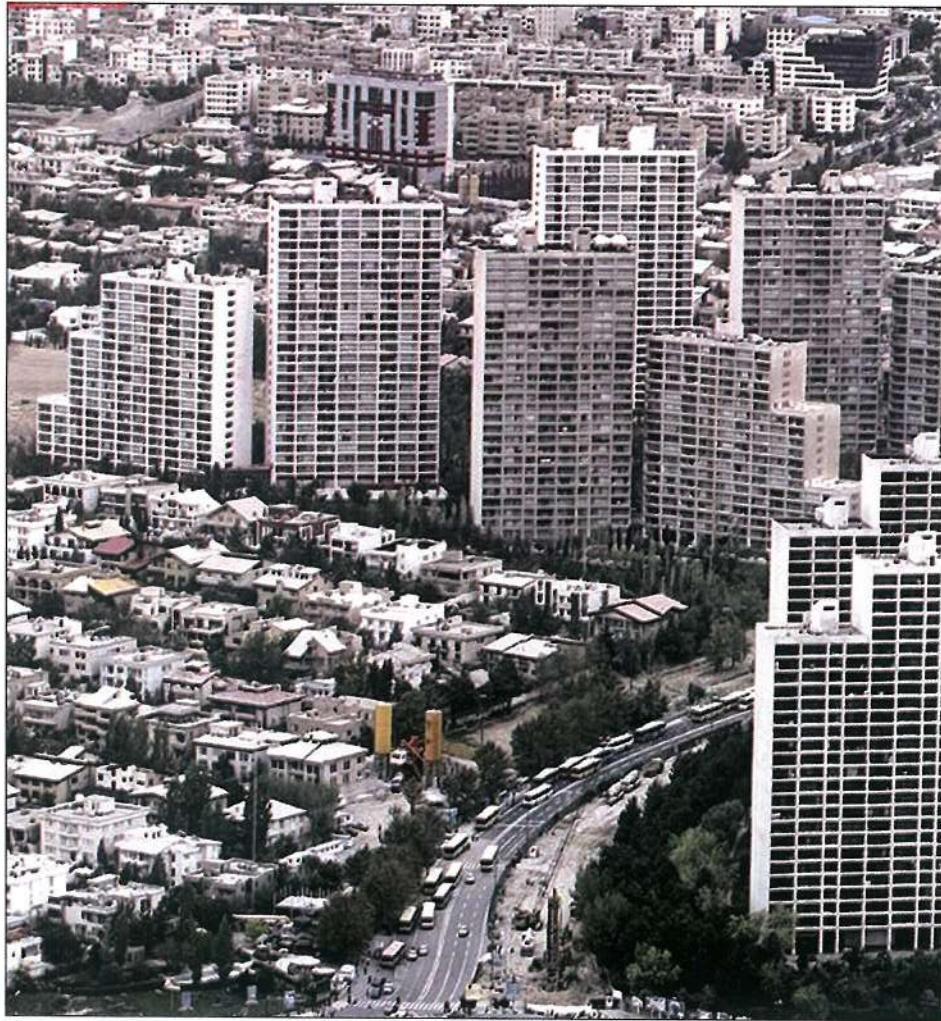
در زمستان ۹۰ متوسط قیمت به دو میلیون و ۲۶۲ هزار تومان افزایش یافت. در بهار و تابستان سال گذشته نیز متوسط قیمت هر مترمربع واحد مسکونی به ترتیب به دو میلیون و ۲۴۴ هزار و ۲ میلیون و ۷۵۸ هزار تومان افزایش یافت. سرانجام در پاییز سال ۹۱ قیمت هر متر مربع با رشد ۱۸٫۹ درصدی رکورد ۳ میلیون و ۲۸۲ هزار تومانی را ثبت کرد. زمستان ۹۱ یکبار دیگر قیمت‌ها بر اساس آمار غیر رسمی بین ۳۰ تا ۵۰

و از افزایش قیمت‌ها جلوگیری کند. مجتبی بیگدلی، رییس انجمن انبوه‌سازان کشور تاکید میکند که باید منتظر سونامی قیمت‌ها باشیم. اما پیش‌بینی کارشناسان بازار مانند بیت‌الله ستاریان نشان می‌دهد که توافقات هسته‌ای بازار را به سمت رونق هدایت خواهد کرد... به گفته او در صورت رفع تحریم‌ها، دست دولت برای سرمایه‌گذاری در بخش مسکن باز می‌شود و از سوی دیگر درآمدهای سرانه مردم نیز افزایش می‌یابد. این اتفاقات در نهایت منجر به رشد معاملات مسکن می‌شود. در همین حال سعید لیلان نیز اعتقاد دارد، وضعیت بازار مسکن به شدت وابسته به قدرت خرید مردم شده است. در مقابل این اظهارات حسام عقابایی، رئیس اتحادیه مشاوران املاک تهران معتقد است: قرار گرفتن در انتهای دوره رکود و افزایش نسبی معاملات از یک سو و همچنین کاهش قیمت مسکن از سوی دیگر، بهترین شرایط معامله برای متقاضیان مصرفی را به وجود آورده است.

تئوری روند سینوسی بازار مسکن

واقعیت‌های بازار مسکن حاکی از آن است که با وجود گذشت بیش از یک سال و نیم از سکنداری دولت یازدهم، اما هنوز این بخش آشفته است و آرامش به بازار مسکن بازنگشته است. بنابراین میتوان گفت تا زمانی که طرح‌های دولت به بار نشیند و اجرا نشود، رکود در بازار مسکن ادامه‌دار خواهد بود و صحبت از طرح‌ها، تأثیری در این بازار نخواهد داشت. حال باید منتظر ماند و نتیجه برنامه‌های دولت را برای سروسامان دادن به این بازار را کد دید. به علاوه اگر تئوری روند سینوسی بازار مسکن را بپذیریم، باید منتظر خروج از رکود و افزایش قیمت در این بازار باشیم.

تثبیت قیمت مسکن در آینده چند ماهه بازار حرف می‌زنند، کارشناسان مشکل افزایش قیمت خانه و زمین را هشدار می‌دهند و معتقدند دولت نمی‌تواند در بلندمدت مکانیسم بازار را سرکوب

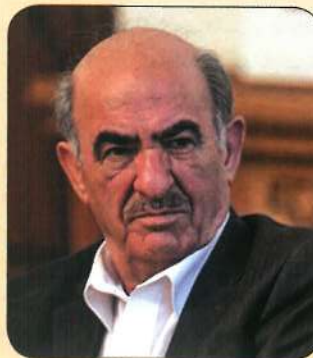
نگرانی فعالان مسکن از افزایش نرخ دلار

❖ بحث مالیات بر ساخت و ساز و انبوه‌سازی هم مطرح است. به نظر شما مالیات بر ساخت و ساز انبوه‌سازی هم میتواند بر بازار تأثیری داشته باشد؟

در کل به نظر بنده، مالیات بر ساخت و ساز انبوه‌سازی اثر منفی در فروش مسکن در کشور خواهد داشت. زیرا طبیعی است که فعال بخش صنعت ساختمان، هزینه‌های ساخت مسکن و مالیات بر آن را از جیب خود نخواهد پرداخت و این میزان افزایش قیمت را بر روی قیمت مسکن و فروش آن خواهد آورد. این امر علاوه بر افزایش قیمت مسکن، رکود در این بازار را نیز منجر خواهد شد.

❖ پیش‌بینی شما از قیمت مسکن در سال آینده چیست؟

قیمت مسکن ارتباط مستقیمی با وضعیت اقتصادی در کشور دارد. اگر اوضاع اقتصادی کشور بهبود یابد می‌توان به ثبات در این بازار امید داشت. به هر حال همچنان باید در انتظار نتایج مذاکرات و امضای توافقنامه ژنو باشیم. از سویی نرخ دلار نیز که وابسته به نتایج این مذاکرات است، روند افزایشی را در پی گرفته و این امر موجب تأثیر سوء بر روی بازار مسکن شده است و قیمت مصالح نیز که در گروی افزایش نرخ دلار است در افزایش قیمت با آن همراهی می‌کند.

بنفشه قادری - جواد خوانساری، نایب‌رئیس انجمن شرکت‌های ساختمانی در گفت‌وگو با "شمس" با اشاره به تأثیر مالیات بر ساخت و ساز بر روی قیمت مصالح ساختمانی و در نتیجه افزایش قیمت مسکن، در رابطه با سیر صعودی نرخ دلار در بازار ابراز نگرانی کرد. خوانساری روند افزایشی قیمت دلار را عاملی بر افزایش قیمت مصالح ساختمانی که بعضاً از خارج از کشور تأمین می‌شود، دانست. در ادامه این گفت‌وگو می‌خوانید:

❖ در ماه‌های پایانی سال هستیم آیا در چند ماه باقی‌مانده قیمت مصالح افزایش خواهد داشت؟

در حال حاضر بار رکود و تورم موجود در کشور مواجهیم. در کنار آن در ماه‌های گذشته افزایش قیمت سوخت از سویی دیگر منجر به افزایش قیمت مصالح شده است. در حال حاضر نمی‌توان پیش‌بینی دقیقی از آینده قیمت‌های مصالح ساختمانی داشت و باید در انتظار تعیین قیمت بنزین و گازوئیل و ارقام لایحه بودجه ۹۴ بود زیرا تأثیر مستقیم بر روی قیمت مصالح و مسکن در کشور دارد.

با مسکن برای تحقق اقتصاد مقاومتی چه می توان کرد؟

مهندس مراحمی
کارشناس مسکن

چکیده:

در سال‌های گذشته و با شدت یافتن تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف متوقف کردن پیشرفت‌های کشور در زمینه‌های مختلف علمی، فنی و تخصصی و همچنین شکوفایی صنعت در حوزه‌های مختلف، واژه‌ی جدید «اقتصاد مقاومتی» به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشور مان مورد بحث قرار گرفته است.

برای مفهوم اقتصاد مقاومتی در همین مدت زمان کم، تعاریف متفاوتی ارائه شده که هر کدام از جنبه‌ای به این موضوع نگاه کرده‌اند. در این میان، تعریف جامع و کامل از اقتصاد مقاومتی را خود رهبر فرزانه انقلاب ارائه داده‌اند. ایشان در دیدار با دانشجویان فرمودند:

اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد.

اماد این میان و با توجه به سهم زیادی که صنعت ساختمان و حوزه عمرانی کشور از بودجه سالیانه کشور می‌برد، تعریف الزامات مورد نیاز برای تحقق اقتصاد مقاومتی از سوی این حوزه لازم و ضروری به نظر می‌رسد از این رو ترسیم فرآیند موثر و راهبردی برای اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی و به تبع آن خودکفایی کشور در حوزه‌های علمی و فنی برای محقق ساختن واژه اقتصاد مقاومتی انکارناپذیر است.

مقدمه:

جایگاه مسکن در اقتصاد ملی به عنوان یکی از زیربخش‌های عمده اقتصاد کاملاً روشن است. در بین تمامی بخش‌های اقتصادی در جوامع توسعه یافته و با در حال توسعه، مسکن یکی از بزرگترین حجم سرمایه‌گذارها را به خود اختصاص می‌دهد و در کشور ما نیز بیش از یک سوم بودجه کشور به بخش عمران و سهم زیادی از بودجه عمرانی به

مسکن تعلق می‌گیرد.

از این رو رابطه مستقیمی میان شاخص‌های اقتصاد کلان با سرمایه‌گذاری مسکن و توسعه، سرمایه‌گذاری مسکن و اشتغال، سیاست‌گذاری مسکن و ساختار تشکیلاتی و نیز دیدگاه مسکن به عنوان یک سرمایه‌گذاری اجتماعی، اقتصادی، اجتماعی، تولیدی وجود دارد.

توسعه بخش مسکن و رشد اقتصادی به صورت مستقیم و غیر مستقیم از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند. بخش مسکن مقتدر و اقتصاد قدرتمند بر یکدیگر هم افزایی دارند. همان گونه که رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال و افزایش درآمد را به دنبال دارد و یکی از پیامدهای افزایش درآمد، افزایش تقاضا برای مسکن است، تقاضای مسکن نیز به نوبه خود به وجود آورنده شغل و فرصت‌های جدید کسب و کار است.

لذا موفقیت برنامه‌های مسکن تا حدود زیادی بستگی به کارآمدی سیاست‌گذاری‌های اقتصادی در بخش کلان دارد که به تبع بر تولید و تقاضا در بخش مسکن اثر می‌گذارد. نرخ بهره وام‌ها، هدایت اعتبارات، مالیات، تعرفه‌ها، سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی و مالکیت از جمله شاخص‌های اقتصاد کلان هستند که در موفقیت و عدم موفقیت برنامه‌های مسکن اثرگذارند و در مقابل نیز توفیق و یا عدم توفیق در برنامه ریزی‌های این بخش اقتصاد کلان را با چالش جدی روبرو می‌کند.

از این رو شناخت الزامات جایگاه مسکن در اقتصاد انکارناپذیر و در مولفه‌های زیر خلاصه می‌شود:

۱. تحلیلی مناسب و ارائه شناخت کامل از تحولات و دگرگونی‌های ابعاد مختلف مسکن
۲. شناخت و تبیین روابط حاکم بر ابعاد مختلف مسکن از سیاست‌گذاری تا طرح مسئله و اجرا.
۳. بررسی نتایج حاصل از سیاست‌های مختلف در ابعاد مختلف مسکن و روابط حاکم بر آن‌ها.
۴. ایجاد روابط صحیح در بین عوامل موثر در فرایند تولید و عرضه مسکن.

۵. در سال‌های گذشته تولید مسکن در چارچوب قوانین و مقررات ملی ساختمان شکل هدفمندتر و تخصصی‌تری به خود گرفت و با

تصویب این قانون در سال ۱۳۷۴، فرآیند تولید و عرضه را دگرگون ساخت. آنچه امروز در صنعت ساختمان رخ می‌دهد اجرای زنجیره‌ای با توالی منظم در بی‌نظم‌ترین حالت ممکن است و این مسئله از آنجا ناشی می‌شود که از گان‌های دخیل در امر ساخت و ساز تابع یک نظام واحد نیستند و هر کس در این میان مستقل و سلیقه‌ای عمل می‌کند.

شاخص‌هایی در این میان تعریف می‌شود که برای هیچ یک از این نهادها شناخته شده نیست و همین امر اتلاف سرمایه‌های بیشماری را در این بخش به دنبال داشته است. به عنوان مثال، اگر نسبت هزینه مسکن را با درآمد خانوارهای ایرانی بسنجیم مسئله مهم‌تر جلوه می‌کند و این در حالی است که این میزان در ایران بیش از ۵۰ درصد درآمد است. این عامل باعث می‌شود که در ایران مشکلات مسکن برای اقشار مختلف جامعه به میزان بیشتری نمود پیدا کند.

موارد دیگری چون بهای خدمات ساختمانی و مصالح ساختمانی در سال‌های مختلف نیز که با توجه به شاخص‌های فرعی دیگری نظیر مزد نیروی فنی و کارگر ساختمانی و... محاسبه می‌شود قابل ذکر است که به همراه قیمت زمین و شاخص بهای مصالح ساختمانی می‌تواند معیار مناسبی جهت بررسی روند تغییرات بهای مسکن باشد و با عدم مدیریت مناسب اقتصاد را با مشکل جدی روبرو کند. لذا در زمانی که داعیه تحقق اقتصاد مقاومتی برای سر و سامان دادن به شرایط اقتصادی کشور مدنظر است توجه به چند مسئله اجتناب‌ناپذیر است:

- بازنگری در قوانین و مقررات مرتبط با ساخت و ساز که مباحث بیست و چندگانه مقررات ملی ساختمان بر آن دلالت دارد و تأکید بر تدوین مباحثی که عدم وجود آنها خلأ قانونی بسیاری به وجود آورده است.

- یکسان‌سازی سیاست‌گذاری نهادهای دخیل در حوزه مسکن از وزارت راه و شهرسازی، شهرداری‌ها تا سازمان نظام مهندسی، سازمان نظام کاردانی و...

- توجه ویژه به بازسازی و بهسازی بافت‌های

می‌برد و این موضوع که تداوم رکود به هیچ عنوان به صلاح این بخش و کل اقتصاد نیست، بر کسی پوشیده نیست، اما در خصوص نحوه تعامل با بخش مسکن و به منظور حمایت از تولید مسکن در راستای کمک به اقتصاد کلان نباید چند نکته را نادیده گرفت:

● در طول چهار دهه اخیر همواره رونق ساخت و ساز با افزایش تورم و نیز رکود و تثبیت قیمت در بخش مسکن با رکود ساخت و تولید توأم بوده است. دولت برای پایان بخشیدن به این رویه مذموم و مخرب، حذف انگیزه‌های سفته‌بازی از بخش را در دستور کار قرار داده و از طریق وضع مالیات بر نقل و انتقال مکرر مسکن و کنترل تسهیلات خرید مسکن، این چرخه معیوب را اصلاح کند.

● شرایط ویژه حاکم بر این بخش که به کرات توسط کارشناسان حوزه مسکن گوشزد شده است و نباید از آنها غافل ماند، شامل دو موضوع است:

اول اینکه این بخش طی دهه‌های گذشته با کمبود انباشته موجودی مسکن مواجه بوده است و دوم با توجه به ساختار جمعیتی جوان کشور، میزان تولید واحد مسکونی طی سالهای گذشته حتی در اوج ساخت و ساز، پاسخگوی میزان نیاز مسکن نبوده است. همچنان که بین توان تولیدی مسکن در کشور با تقاضای مسکن شکاف عمیقی وجود دارد و کمبود انباشته مسکن سال به سال رو به گسترش است. تحت این شرایط، نادیده گرفتن مقدار نیاز واقعی کشور به مسکن و کندی در ساخت و ساز قطعا به مفهوم فراهم شدن زمینه برای افزایش غیر منتظره قیمت در زمان آغاز دوره بعدی رونق مسکن در کشور خواهد بود.

اگرچه اهتمام دولت در به پایان رساندن ساخت و ساز طرح مسکن مهر و تسریع در احداث ساختمان‌های مزبور، گزینه مناسبی برای جبران کم تحرکی بخش خصوصی در این شرایط است، اما رفع چالشها و کمبودهای بخش مسکن صرفا به طرح مسکن مهر محدود نمی‌شود.

واقعیت آن است که برای جبران کمبود انباشته مسکن در کشور و به منظور ایجاد محیطی با ثبات در این بخش جهت تحقق سیاست‌های کلان در بخش اقتصاد مقاومتی، لازم است راهکارها، در مقیاسی وسیع تر و با هدف اصلاح نابسامانی‌های موجود سیاستگذاری شود.

منابع:

۱. احمدی، سید وحید (۱۳۸۷)، آسیب شناسی بازار مسکن در ایران، بایدها و نبایدهای دخالت دولت در بخش مسکن، تهران: انتشارات چوک آشتیان.
۲. اداره حساب‌های اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نماگرهای اقتصادی، سنوات مختلف آمار www.cbi.ir حساب‌های ملی ایران، از سایت
۳. عملکرد بخش خصوصی در ساختن نهایی جدید مناطق شهری کشور در سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ بر اساس سالنامه آماری بانک مرکزی
۴. سخنان مقام معظم رهبری در جمع دانشجویان در خصوص اقتصاد مقاومتی

مجلس محترم شورای اسلامی با تخصیص منابع مشخص به آموزش گروه‌های مختلف فعال در ساخت و ساز اقدام کند.

● بین کلیه نیازهای خانوار، مسکن همواره گران ترین نیاز بوده است و تقاضا برای خرید آن معمولا جز با حمایت مؤسسات مالی شکل نمی‌گیرد. بنابراین توجه سیاستگذار اقتصادی به تقویت تقاضای خرید از الزامات حرکت صحیح و با ثبات این بخش تلقی می‌شود. لذا با اعطای هدفمند تسهیلات خرید، می‌توان ضمن ارتقای قدرت خرید اقشار هدف و همچنین حمایت از فعالان بخش ساخت و ساز مانع تحریک تقاضای سفته بازی و التهاب در بخش مسکن گردید.

● کاستن از نوسان‌های یکباره در بخش مسکن و جبران کمبود انباشته مسکن در کشور در گرو شرکتی و صنعتی کردن تولید مسکن. متأسفانه بخش مسکن در ایران کاملاً سنتی است و تحقق نیاز کشور به مسکن با سنتی سازی امکانپذیر نمی‌باشد. شخصی سازی در ساخت مسکن اگر چه در شرایط رونق بخش در جهت تسریع ساخت و ساز و تقویت تولید مفید به نظر می‌رسد، اما مادامی که تولید مسکن به سمت صنعتی سازی و شرکتی بودن حرکت نکند، علاوه بر اینکه شاهد افزایش قیمت تمام شده ساخت هستیم، این بخش همواره در معرض نوسانهای شدید افت و خیز در تولید است. به بیان دیگر، نازمانی که شرکت‌های بزرگ تولید مسکن در بورس اوراق بهادار حضور نداشته باشند و سهام و سرمایه این شرکت‌ها با سهام سهامداران خرد گره نخورده باشد، بایستی شاهد ورود و خروج فعالان در بخش ساختمان در پی هر رونق و رکود باشیم.

● لزوم جذب سرمایه گذاری خارجی به منظور جبران شکاف میان موجودی مسکن و تقاضای انباشته در بخش.

نتیجه:

در حال حاضر بخش مسکن در رکود به سر

فرسوده شهری و روستایی که تبعات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی آن بر بافت شهرها به خوبی درک شده و آسیب‌های ناشی از آن می‌تواند برای مدیریت‌های شهری مشکل آفرین باشد و اجرای سیاست‌های کلان اقتصادی را با موانعی مواجه سازد.

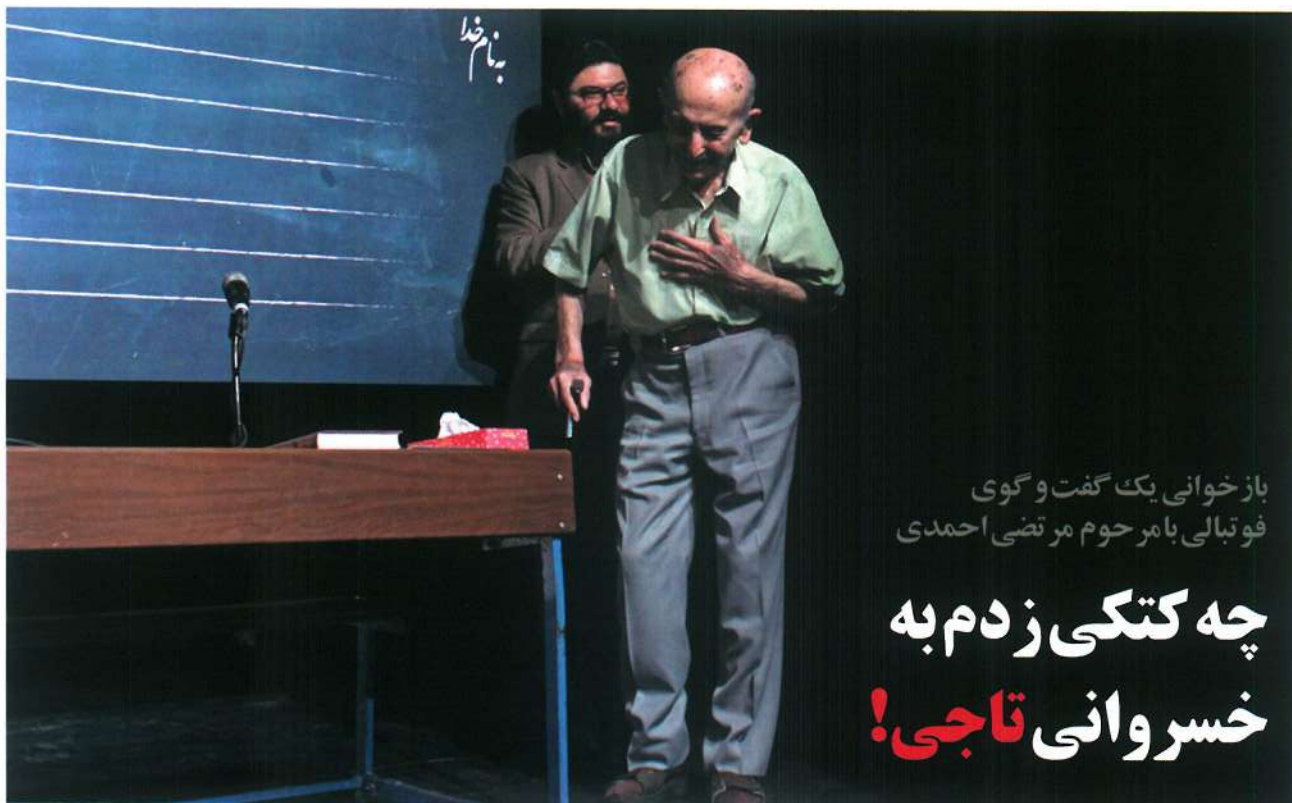
● استفاده از ظرفیت بخش‌هایی که از منابع مشخص و تعریف شده برای تامین مسکن بهره‌مندند و سازمان اوقاف و امور خیریه از آن جمله است.

● اجرای طرح مالیات بر خانه‌های خالی که می‌تواند در کنترل قیمت‌ها در بازار مسکن تاثیر گذارده و نیاز جامعه به مسکن را مدیریت کند و یا از آنجا که یکی از عوامل مهم رکود فعلی بخش مسکن، انباشت خانه‌های خالی نوساز است که خریداری برای آنها پیدا نمی‌شود؛ از این رو می‌توان با اتخاذ راهکارهای حمایت از فروش این واحدها، سرمایه لازم برای ادامه ساخت و ساز را در اختیار سازندگان حائز صلاحیت قرار داد.

● استاندارد سازی مصالح ساختمانی جهت ارتقای کیفیت ساخت و ساز و افزایش عمر ساختمان‌ها و تبدیل ساختمان به یک سرمایه بین نسلی. تولید مصالح ساختمانی بدون در نظر گرفتن استانداردهای لازم و عدم نظارت کافی بر استفاده از آنها می‌تواند از عمر ساخت و سازهای کشور بکاهد. از طرفی استفاده از فناوری‌های وارداتی که با شرایط اقلیمی کشور سازگاری نداشته باشد نیز همان تبعات را به دنبال دارد از این رو توجه به هر دو نکته ذکر شده الزامی است.

● استفاده از نیروی کار دارای صلاحیت در ساخت و ساز و مدیریت دانش و علوم ضمنی سازندگان با مهارت آموزی و کنترل فعالیت‌های مالکان در کشور. آنچه امروز به عنوان آسیب جدی و جبران ناپذیر در حوزه ساخت و ساز کشور تلقی می‌شود حضور نیروی انسانی شاغل در این بخش بدون داشتن مهارت لازم و کافی است که لازم است

باز خوانی یک گفت و گوی
فوتبالی با مرحوم مرتضی احمدی

چه کتکی زدم به خسروانی تاجی!

فیلمبرداری شد. سند می خواهی می توانی فیلم «ممل آمریکایی» را ببینی. تصاویر زدیدی اولش همان گل های بازی ۶ تایی هاست. البته یکسری از عکاس ها هم آن روز عکس بازی را گرفتند اما به دستور خسروانی که مالک تاج بود ناچار شدند عکس هایشان را پاک کنند.

چه کتکی زدم من به تیمسار خسروانی

این خاطره نیاز به توضیح ندارد؛ «تیمسار خسروانی در سنن جوانی بچه محل ما بود. یک شب در محل دیدم حالت طبیعی ندارد و دارد به بچه ها گیر می دهد، یکدفعه با هم دعویمان شد و من هم از خجالتش در آمدم. چه کتکی آنجا به او زدم! سال ها بعد یکبار عبده خدا بیامرز در باشگاه پرسپولیس مراسمی گرفته بود و خسروانی هم دعوت داشت. تا من را دید گفت این احمدی واسه چی اینجاست؟ من هم گفتم اینجا پرسپولیس است توی تاجی آمدی اینجا چی کار. بعد هم کلی به دعوی آن روزمان خندیدیم! آدم خوبی نبود اما فوتبال و ورزش را خیلی خوب اداره می کرد.

من اولین کاپیتان راه آهن بودم!

«فکر می کنم ۱۵ یا ۱۶ سال داشتم، خانه ما اطراف میدان راه آهن کنار ایستگاه بود. با بچه های محل فوتبال بازی می کردیم. در به در یک زمین بازی بودیم که تصمیم گرفتیم برویم زمین کنار ایستگاه که الان هم چمن شده و آنجا تمرین کنیم. زمین پر از سنگ و کلوخ بود. با بچه ها شروع کردیم به پاکسازی زمین که دیدیم یک آقای با چند نفر همراه آمد و گفت چی کار دارید می کنید؟» این خاطره ای از پیدایش باشگاه قدیمی راه آهن است به روایت مرتضی احمدی؛ «به مافرغون دادند تا سنگ ها را از زمین به بیرون منتقل کنیم. بعد هم فهمیدیم آن آقارئیس راه آهن است.

خدا یا غلط کردم، بگو گل نزنند!

او مدام کرمی می خواند فرقی هم نداشت که طرفش استقلالی باشد یا پرسپولیس، استاد کرمی می خواند و خاطره تعریف می کرد: «۶ تایی ها یک نتیجه استثنایی است که دیگر هیچ وقت تکرار نمی شود. آن روز یادش بخیر، نشسته بودم تو جایگاه پرسپولیس ها، داشتم نذر و نیاز می کردم که بازی را ببریم. تو جیبم ۷۰۰ تومان پول داشتم، گفتم خدایا هر گلی که پرسپولیس بزند، ۱۰۰ تومان صدقه می دهم. آن موقع ۱۰۰ تومان خیلی پول بود. پول چند تا کار تلویزیونی بود که یک جا گرفته بودم! بازی شروع شد و انگار گل های ماقرار نبود تمام شوتند، گل اول، ۱۰۰ تومانی اول و همین جوری رفتیم تا رسیدیم به ۱۰۰ تومانی ششم، دیگر گفتم خدایا غلط کردم، بگو بس کنند، پول ندارم برگردم خانه!»

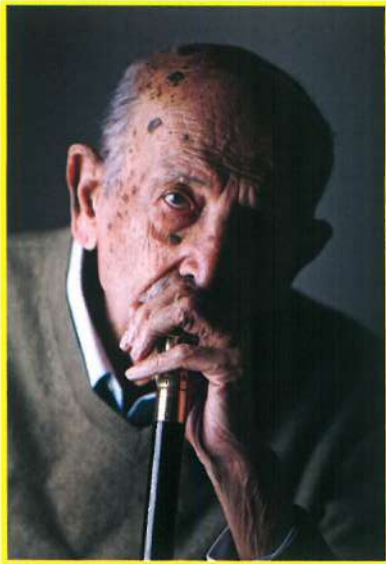
خسروانی دستور داد نوارهای ۶ تایی ها را بشکنند

به او می گوئیم، بازی ۶ تایی ها افسانه ای بیش نیست که اگر واقعیت داشت، اسنادش هم باید وجود می داشت. مسابقه ای که تصویری ندارد، حتما بر گزار نشده که در جواب می گوید: «دیدید گفتم استقلالی هستید! بابامن و ۱۰۰ هزار نفر تو ورزشگاه بودیم. حالا بماند که آن روز بازی جام جهانی کشتی هم بود و خیلی از عکاس ها را برده بودند ورزشگاه سر پوشیده اما همان مسابقه هم

مرتضی احمدی مرد دوست داشتنی رادیو و تلویزیون ایران اخیرا دارفانی را وداع گفت. او بعد از ۹ دهه زندگی و به جای گذاشتن آثار هنری بسیار در تاریخ هنر ایران چشم از جهان فرو بست. این مرد دوست داشتنی اما نه فقط در عالم هنر که در ورزش هم نامی ماندگار است. مردی که ۷۰ سال پیش و به عنوان کارمند راه آهن سنگ بنای تشکیل یکی از ریشه دار ترین تیم های فوتبال ایران را گذاشت. مردی که یک عمر شاهینی بود و پرسپولیس، او خود را همیشه اینگونه معرفی می کرد: «پرسپولیس ترین مرد روی زمین». مردی که سال های سال در کنار پرسپولیس بود و برایش حتی از درآمدهای شخصی هزینه می کرد. کرمی می خواند، تلاش می کرد تا این تیم سر پا باشد و در نزدیک به ۹۰ سالگی هنوز شال قرمز روی دوش می انداخت و به ورزشگاه آزادی می رفت تا تیم مورد علاقه اش را تشویق کند. او البته حالا دیگر نیست و مثل این چند سال گذشته برای دیدن پرسپولیس حرص نمی خورد. او ۳ سال قبل در همین روزها به کافه خیر رفت و دقایقی هم از خاطرات فوتبالی اش گفت. خاطراتی شیرین که هنوز هم باز خوانی شان لذت بخش است. در زیر باز خوانی یک مصاحبه بدون دخل و تصرف آمده است که می خوانید:

زجری که مرتضی احمدی کشید

منتشر شد، این بار هم پای اماوگرها در میان بود و نگذاشتن و باز حرص خوردن مرتضی احمدی از رفتاری که در این دوره و زمانه با گنجینه‌ای می‌شد که او در ذهن داشت.

زمان گذشت و مدیران عدالت گستر جایشان را به مدیران تازه دادند، سدی که بی دلیل جلوانتشار کتاب‌های این هنرمند را گرفته بود، کنار رفت و این مرد دوست‌داشتنی در ماه‌های پایانی عمرش هم شاهد تجدید چاپ کتاب‌هایی قدیمی‌اش بود (پرسه در احوالات ترون و ترونیا و فرهنگ بر و بچه‌های ترون) و هم انتشار اثر تازه‌اش «پیش‌برده و پیش‌برده خوانی» را دید که مدت‌ها در ارشاد خاک خورده بود.

زجرهای ناخواسته مرتضی احمدی با مرگ او در ۳۰ آذر سال ۹۳ به پایان رسید، اما این داستان هنوز ادامه دارد، هنوز هستند کسانی که می‌خواهند همان فضای جهنمی در حوزه فرهنگ و هنر ایران ادامه داشته باشد و فیلم‌ها، تئاترها، نوشته‌ها، موسیقی‌ها و هر چیز دیگری که به مذاقشان خوش نمی‌آید، روی اکران، اجرا و انتشار نبینند. دستشان از دولت کوتاه شده، اما حالا می‌توانند دوروبر یک فیلم یا یک تئاتر یا یک رمان فضایی ایجاد کنند که انتشار آن مصادف شود با بازگشت فتنه. کاش این دوستان در لحظه‌ای که خبر درگذشت مرتضی احمدی را می‌شنوند و دست‌به‌قلم می‌شوند تا چیزی در مورد او و هنرش بنویسند، به رفتارهایی که باعث زجر کشیدن هنرمندان در زمان حیاتشان می‌شود هم، فکر کنند، رفتارهایی که می‌شود به راحتی و با چشم پوشیدن بر منافع سیاسی و جناحی، شاهد رخ دادن آنها در فضای فرهنگ و هنر این دیار نبود.

محمد رضا رستمی - نمی‌دانم مدیران فرهنگی که در دولت نهم و دهم مانع چاپ آثار نوشتاری مرتضی احمدی شدند، حالا با شنیدن خبر درگذشت او به چه فکر می‌کنند؟ آیا یادشان می‌آید که چرا او به چه دلیلی، سدی در راه رسیدن گنجینه نقش بسته در ذهن این هنرمند به دست مردم و جوانان مشتاق فرهنگ و هنر این سرزمین شدند؟ آثار و نوشته‌های او هم از دید این مدیران، آیا ربطی به فتنه داشت؟ یا نه با خواندن آن نوشته‌ها ممکن بود نسلی دچار مشکل شود و خدای ناکرده از صراط مستقیم خارج شود؟

کسی که این کتاب‌ها را تروق کرده باشد می‌داند که در این آثار غیر از روایت برگ‌هایی از تاریخ و فرهنگ این سرزمین چیز دیگری نبود. مرتضی احمدی بدون آن که عرض نیاز پیش دستگاهی ببرد یا از بنیادی تقاضای دریافت کمکی کند، خودش به تنهایی بار وظیفه بسیاری از بنیادها و نهادهای فرهنگی را بر دوش کشید، در کنج کاشانه‌اش نشست و بی هیچ چشم‌داشتی، روایت‌هایی را که در ذهن داشت مکتوب کرد. به قول خودش کوشید تا دانسته‌هایش را با دیگران به اشتراک بگذارد. دیگرانی که نه در آن دوره و حال و هوای تهران قدیم زیسته‌اند و نه راهی به گنج‌هایی داشته‌اند که سینه احمدی میزبانشان بود.

او در زمان و زمانه‌ای این کار را انجام داد که برخی به لطف مدیران مهرورز برای فهرست‌نویسی بر آثار چاپ‌شده یا تألیف‌رمان‌ها و داستان‌های بی‌خاصیت یا جمع کردن گفت‌وگوهای مرتبط با یک موضوع از بین نشریات قراردادهای میلیونی امضاء می‌کردند، قدر می‌دیدند و بر صدر هم می‌نشستند؛ اما احمدی و همه تلاش‌های فردی‌اش در زمینه حفظ و انتقال بخشی از میراث فرهنگی این سرزمین نه تنها قدر ندید که باسد هم مواجه شد. آن‌هایی که در آن سال‌ها با احمدی هم صحبت شده‌اند، خوب می‌دانند که این پیرمرد دوست‌داشتنی چه حرصی می‌خورد از بابت این رفتار و چه زجری می‌کشید وقتی تعریف می‌کرد که جلوه‌چاپ کتابش را گرفته‌اند. مدیرانی که در درستی کار خود هیچ شکمی نداشتند، اما یک بار پای درد دل‌های این هنرمند نشستند تا این گره نابه‌جارا از کار او بکشایند و بگذارند آثارش در فضای فرهنگی ایران نفس بکشد. آثاری که پیش از این چاپ شده بودند اما برای گرفتن مجوز تجدید چاپ به مشکل خورده بودند.

احمدی اما از پاننشست، همان روزها بود که وقتی در نشر کتاب رابسته دید، بخشی از ترانه‌های تهران را با همت و تلاش مدیر فرهیخته نشر بتهوون اجرا کرد و روانه بازار ساخت. ترانه‌هایی که احمدی در ذهن داشت بسیار بیشتر از آن‌هایی بود که

گفت یک تیمی از مستشاران روس آمدند و می‌خواهند با ایرانی‌ها فوتبال بازی کنند، شما می‌توانید با آن‌ها بازی کنید؟ من شدم کاپیتان و رفته‌ام بازی با روس‌ها، نیمه اول که به خیر گذشت امانیمه دوم کلی گل خوردیم، شاید ۱۰ تا بعد از آن زمین راه آهن رسمیت پیدا کرد و آقامد به نوعی شد همه کاره‌اش»

باشکستن دو قطبی، فوتبال ملی نابود شد

این هنر پیشه قدیمی درباره افت فوتبال ملی هم دلالی دارد و می‌گوید: «از روزی این اتفاق افتاد که استقلال و پرسپولیس ضعیف شدند. وقتی فوتبال دو قطبی از بین برود این اتفاقات هم می‌افتد. استقلال و پرسپولیس که در اوج بودند، فوتبال ملی ما هم بالنده می‌شد. تا زمانی که اینگونه فوتبال را اداره کنیم شرایطمان بهتر از اینی که هست هم نمی‌شود!»

واکنش ورزشی‌ها به درگذشت عمو مرتضی

در پی درگذشت مرحوم مرتضی احمدی فدراسیون فوتبال در اطلاعیه‌ای نوشت: «مرتضی احمدی بازیگر پیشکسوت سینما، تئاتر و تلویزیون و هوادار قدیمی تیم فوتبال پرسپولیس در سن ۹۰ سالگی دارفانی را وداع گفت. فدراسیون فوتبال در پیامی درگذشت وی را به خانواده ایشان، جامعه هنری و همچنین خانواده فوتبال تسلیت گفت. «همچنین باشگاه استقلال و کریم باقری در پیام‌های جداگانه‌ای درگذشت او را تسلیت گفتند. علی کریمی هم در صفحه اینستاگرام خود نوشت: «قدیمی‌ترین پرسپولیسی از بین مارفت، روحش شاد و یادش گرمی.» تعداد دیگری از فوتبالیست‌ها و اهالی ورزش هم نسبت به درگذشت احمدی واکنش نشان داده‌اند که این افراد پیام‌های خود را از طریق صفحه شخصی خود در اینستاگرام منتشر کرده‌اند. پیام تعدادی از اهالی ورزش در مورد درگذشت مرتضی احمدی را می‌خوانید:

محمد نصر تی: خدایش بیمارزد، واقعا همیشه باعث شادی مردم بود و دوست داشتنی.
کیانوش رستمی (وزنه بردار): به خانواده این بزرگوار و ملت ایران تسلیت می‌گویم.
پیام صادقان: روح شاد.
حسین ماهینی: یک پرسپولیسی اصیل از بینمون رفت، روح شاد استاد.
محسن خلیلی: روح شاد بزرگ مرد پرسپولیسی.
علی انصاریان: یلدا ت مبارک عمو مرتضی دوست داشتنی، روح آرام و شاد.

Group C

AFC ASIAN CUP Australia 2015

Iran

UAE

Qatar

Bahrain

اشک ها و لبخندهای ایران در جام ملت های آسیا

قتل عام یوز

در سرزمین کانگورو

تمام شد. همه آن آرزوها و رویاهایی که برای تیم شایسته ایران داشتیم و رویاپردازی هایی که می کردیم، بر باد رفت. تیمی به غایت شایسته که با یک آمار حیرت انگیز مرحله گروهی را در محاصره سه تیم عربی حاشیه خلیج فارس قدرتمندانه پشت سر گذاشته بود و آنقدر نمایشی عالی داشت که بعد از سال ها دل به آن بسته بودیم و پیش بینی می کردیم که طلسم ۴ دهه ای فوتبال ایران در کسب نتیجه بشکند، اما در میانه راه و در مرحله یک چهارم و در یک بازی نفسگیر و پایاپای و البته نابرابر در قمار پنالتی ها مغلوب عراق شدیم تا باز هم در حسرت فینال و جام بمانیم. حسرتی ۴ دهه ای که حالا ۴۳ سال خواهد شد. سیاهه زیر مروری دارد بر آنچه در این جام بر تیم ملی ایران گذشت.

خط و نشان کشید. به همین دلیل شکست تیم بحرین اهمیت بیشتری پیدا کرد.

ایران بازی را آرام آغاز کرد اما رفته رفته بر بازی مسلط شد و با درخشش ستاره های بین المللی و باتجربه اش کار را در دست گرفت. بعد از دو گل آفساید در آخرین ثانیه های نیمه نخست، روی یک ضربه کرنر احسان حاج صفی با یک ضربه قوسی و زیبا طلسم دروازه بحرین را گشود تا ایران با برتری به رختکن برود. بزرگترین ویژگی گل حاجی صفی این بود که خیال مارا از ضدفوتبال و بازی تاخیری بحرین راحت کرد. طبیعی بود که آنها برای جبران گل خورده از لاک دفاعی خارج شوند

پنجه یوز بر تن شغال!

استارت اولیه ما در جام ملت ها پر فروغ و تماشایی بود. تیم ملی فوتبال ایران با ارائه یک نمایش منطقی و متفکرانه گام اول را در جام ملت های آسیا با قدرت برداشت.

کارلوس کی روش

برای بازی نخست برابر بحرین اسکلت و استخوان بندی تیمش را بر اساس ستاره های جام جهانی دیده اش گذاشت اما حضور دو چهره تازه وارد یعنی مرتضی پورعلی گنجی و وریا غفوری در ترکیب اصلی نشان داد که کی روش فاز پوست اندازی در تیمش را آغاز کرده. دقیقی قبل از این بازی، امارات با پیروزی یک-۴ مقابل قطر برای تیم های حاضر در گروه

شکست ۷۲ ملت!

بازی با قطر در گام دوم، یک بازی حساس و حیثیتی بود. چند ملیتی خود و البته عنوان قهرمانی جام خلیج فارس به جام ملت‌ها آمده بود و بعد از شکست هولناک و تحقیرآمیز روز نخست برابر امارات به سه امتیاز این بازی احتیاج مبرمی داشت. برای این بازی کارلوس کی‌روش یک تغییر جذاب دیگر را در ترکیب تیمش نسبت به بازی نخست برابر بحرین انجام داده بود و سردار آزمون یکی دیگر از جوانان و تازه واردهای تیمش را در ترکیب اصلی قرار داده

اما شروع خوب ملی پوشان، خلق موقعیت‌ها همچنان ابتکار عمل را به ایران داده بود و در نهایت بعد از یک گل آفساید دیگر، گل دوم باز هم روی یک ضربه کرنر از راه رسید. بغل پای مسعود شجاعی در دقیقه ۷۰ برتری ایران را دو برابر کرد تا خیال ماز برد راحت شده و قدم نخست را محکم برداریم. تیم ملی در این مسابقه در دفاع محکم و در حمله خطرناک بود و سورپرایز ترکیب حضور درخشان دو بازیکن تازه وارد دور یا غفوری و پورعلی گنجی بود. در عین حال باید از نمایش بی نقص جواد نکونام در رهبری میانه میدان و سیدجلال حسینی در قلب دفاع نوشت.

به تور دروازه حریف دوخت. ایران بازی را کمی تهاجمی‌تر از مسابقه بحرین آغاز کرد اما در نهایت از بازی اول کمتر گل زد این در حالی است که با فرارهای قوچان نژاد و دژاگه می‌توانستیم بارها دروازه قطر را در نیم ساعت پایانی باز کنیم. اما ۴، ۵ بخت مسلم گلزنی بایی دقتی حمله‌وران ایران هدر رفت. خود خواهی عاملی بود که هم عصبانیت کارلوس کی‌روش از بازیکنانی را به همراه داشت که موقعیت‌های خوب را یکی پس از دیگری از دست دادند و هم در نهایت ایران را تنها با یک گل برتری از میدان خارج کرد. نکته مهم در این مسابقه دفاع یکپارچه و سختگیرانه بلوک دفاعی ایران بود که حتی یک موقعیت گل صدر دروازه هم به قطر نداد.

صدر نشینی با تیم دوم

ترکیب کروش سورپرایزمان کرد. حضور بازیکنانی چون وحید امیری، سروش رفیعی و حتی علیرضا جهانبخش و خسرو حیدری نشان می‌داد که کروش علاقه‌ای برای برد قاطعانه در این بازی ندارد. گویی برای او صعود به عنوان تیم اول یا دوم تفاوتی نداشت. تیم ملی با ترکیبی جوان شده و نیمکت نشینی اشکان دژاگه، احسان حاجی صفی، مسعود شجاعی و وریا غفوری در حالی با به زمین گذاشت که امارات را با تمام دارایی‌هایش مقابل خود می‌دید. کی‌روش با بازی دادن به نیمی از نیمکت نشینانش نشان داد که پروژه تغییر نسل را در فوتبال ایران به طور جدی کلید زده و برای ساختن تیم آینده‌اش روی این جوانان حساب ویژه ای باز کرده است. عجیب بود که امارات، تیمی که با یک تساوی مقابل ایران هم به عنوان تیم اول به مرحله بعد صعود می‌کرد از همان ابتدا به آب و آتش می‌زد و این ایران بود که خون‌سرد و با حوصله بازی را اداره کرد و به دنبال استفاده از موقعیت‌ها بود. استراتژی کی‌روش برای این بازی مالکیت توپ را به شکل عجیبی به امارات داد و در عوض مثل همیشه فضاها از آن ما بود. امارات با وجود شکست و غافلگیری در لحظات پایانی بهتر از ایران توپ

بود تا نشان دهد در تغییر نسل فوتبال ایران مصمم است. تغییری مثبت و کلیدی که البته پایه گذار پیروزی و برتری ما شد. برتری مقابل قطر پایان تمام التهاب‌هایی بود که پیش از ورود به جام ملت‌های آسیا بر افکارمان استیلا یافته بود. بردی که صعود به مرحله یک چهارم نهایی جام ملت‌های آسیا را قطعی کرد. ایران برای رسیدن به یک چهارم نهایی جام ملت‌های آسیا متحمل رنج بسیار شد چرا که قطری‌ها با انگیزه‌های متفاوت گام به این میدان گذاشتند و دیگر آن تیم پراشتباه بازی نخست نبودند. ملی پوشان فوتبال ایران نیز با انرژی و انگیزه‌های مثال زدنی در حالی که نمی‌خواستند کار به اما و اگرها و شاید تبنی‌های احتمالی تیم‌های عربی در روز پایانی کشیده شود از همان ابتدای بازی با در اختیار گرفتن نبض بازی بر حریف خود مسلط شدند. قطر که آن تیم بازی قبل نبود و استحکام بیشتری هم داشت برای ناکام گذاشتن ایران از انگیزه‌های کافی بهره می‌برد اما ایران پی در پی صاحب موقعیت می‌شد که این انگیزه‌های بیشتر تیم کی‌روش برای رسیدن به مرحله بعد را نشان می‌داد. اگر چه قطری‌ها برای این بازی با ساز و برگ کامل و برای پیروز و حمله به زمین آمده بودند. آنها کار را برای ما سخت کردند تا کی‌روش روی به تعویض‌های دفاعی هم بیاورد و در نهایت با حسابگری به دور بعد برسد. ایران با درخشش یک مهاجم و فرصت طلبی تیمی و دفاع کم‌نقص از این مسابقه دشوار با ۱۲ امتیاز بیرون آمد تا صعود خود به دور دوم رقابت‌ها را قطعی کند.

برای ایران سردار آزمون در دقیقه ۵۲ با یک ضربه استثنایی گل زد تا با این گل ایران پنجمین تیم صعودکننده به دور حذفی تورنمنت باشد. ایران نیمه اول را با برتری محسوس در ایجاد موقعیت به پایان برد اما دقیقه ۵۲ نیمه دوم بود که تیموریان با تکی عالی توپ را از زیر پای قطری‌ها ربود و اشکان را در موقعیت ارسال قرار داد که این بازیکن هم به خوبی توپ را در فضایی ایده‌آل به سردار سپرد و در نهایت مهاجم فوتبال ایران با چرخشی ماهرانه مدافع قطر را از جریان بازی خارج کرد و توپ را دور از دستان قاسم برهان

بولادی که شاید از سر ناآگاهی یا دشمنی او با کی‌روش، تیم ایران را ۸۰ دقیقه ۱۰ نفره کرد و دو یاسه کارت‌سی که به عراقی‌ها نداد و منجر به اخراج بازیکنان این تیم نشد، نقش پررنگی در شکست ایران در یک فوتبال تمام‌عیار داشت. کی‌روش تیمش را با ترکیب بازی قطر (بازی دوم در مرحله گروهی) به زمین فرستاد و آزمون در نوک حمله بازی کرد تا پیام آور شادی برای ایران باشد. این اولین باری بود که جوورزشگاه بکطرفه به سود ایران نشد اما باز هم تیم ملی با پشتوانه ایرانی‌های حاضر در کانراشور و شوق زیادی برای صعود داشت. ایران کارلوس کی‌روش که حساسیت خاصی در گل زدن نشان می‌داد در این بازی مجبور شد سه گل بزند و مقابل عراق بازی را به تساوی بکشاند، آنهم در شرایطی که بیش از ۹۰ دقیقه بازی را با توجه به اخراج مهرداد پولادی ۱۰ دنبال می‌کردند. کارلوس کی‌روش که با استراتژی دفاع تیمش را روانه این مسابقات کرده بود نتوانست مقابل چهارمین حریف عرب خود در این رقابت‌ها در ضربات پنالتی مقاومت کند و تیمش ناکام ماند. ایران در این بازی گل اول را با ضربه سر آزمون زد و بعد از اخراج گل تساوی را پذیرفت و در دقت اضافه دوبار از حریف افتاد و هر دو بار روی ضربه‌های کرنر بی‌نقص آندرانیک تیموریان و ضربه سر پورعلی گنجی در گل دوم و ضربه سر قوچان نژاد در گل سوم به بازی بازگشت تا بازی به قمار پنالتی‌ها کشیده شود. قمار کی که در نهایت مثل همیشه مابازنده آن بودیم. احسان حاج‌صفی اولین ضربه ایران را به بیرون زد و وحید امیری هم با بدشانسی ضربه هشتم ایران در این ماراتن را به تیرک زد تا کی‌روش دست خالی شاگردانش را به تهران بازگرداند. البته نمی‌توان عملکرد ضعیف بنیامین ویلیامز استرالیایی را در این نتیجه بی‌تأثیر داشت و این داور بعد از اخراج سختگیرانه پولادی و در ادامه حساسیت در دادن کارت به عراقی‌ها جریان بازی را به نفع شاگردان شنیشل برگرداند. این پایان کار تیم ملی ایران در جام ملت‌های آسیا بود و ناکامی دیگری گریبان فوتبال ایران را گرفت که می‌توان به غیر از مسائل فنی و ریشه‌ای، قضاوت بد داور استرالیایی و البته بدشانسی را عامل این ناکامی دانست.

راه‌گردش در آورد و با وجود اینکه هرگز موقعیت خطرناکی روی دروازه ایران خلق نکرد، اما بخصوص با حفظ توپ عمر عبدالرحمان و حرکات تکنیکی او بازی را در نیمه دوم در اختیار گرفت. آنها البته با ورود بازیکنان با تجربه ایران و بالا رفتن حساسیت بازی عقب رفتند تا در نهایت رضا قوچان‌نژاد یک گل حساس و به یادماندنی دیگر را برای تیم ملی به ثمر برساند. این بازی برای ایران پایان خوشی داشت. اسلحه‌های پنهان کی‌روش، یعنی اشکان و گوچی بازی را به دست گرفتند و در نهایت این قوچان‌نژاد بود که موفق شد گل برتری را وارد دروازه امارات کند. در دقیقه ۹۰+۱ در حالی که همه تصور می‌کردند با تساوی این بازی، ایران به عنوان تیم دوم به مرحله حذفی صعود کند این رضا قوچان‌نژاد بود که از فرصت استفاده کرد و روی دخالت آندرانیک با ضربه سر دروازه امارات را باز کرد. این گل امارات و آرزوهایش را از بین برد. اگرچه نمایش نه چندان جذاب ایران باز هم به برتری شاگردان کی‌روش منجر شد اما هواداران فوتبال چندان از آنچه در این مسابقه رخ داد، راضی نبودند. البته کسب ۹ امتیاز از گروه دشوار ایران در جام ملت‌ها نتیجه قابل توجهی است اما نمایشی که تیم ملی از خود نشان داد، کمی نگران‌انمان کرد. نگران از اینکه با حریفانی با تجربه‌تر از مرحله گروهی روبه‌رو شویم و مقابل آنها راه به جایی نبریم. این می‌تواند دلیل موجهی برای نگرانی‌مان باشد.

حماسه ناتمام

حیف شد. می‌توانست یک حماسه باشد. یک بازی به یادماندنی و خاطره‌انگیز. یک فوتبال فراموش‌نشدنی که اوج غیرت ایرانی را آشکار می‌کرد. می‌شد همه اینها با صعود به نیمه‌نهایی همراه باشد اما ضربات پنالتی جان‌مان را گرفت تا در سومین جام ملت‌های پیاپی یک چهارم‌نهایی آخرین ایستگاه تیم ملی ما در بین غول‌های آسیا باشد. غیر از پنالتی‌ها، بنجامین ویلیامز استرالیایی هم در این ناکامی نقش داشت. اخراج سختگیرانه

پر سپولیس و استقلال بالاخره
قیمت گذاری شدند

سرخابی های پایتخت در میدان واگذاری

استقلال

ESTEGHLAL F.C

1945-۱۳۲۴

باشگاه فرهنگی ورزشی
پرسپولیسFC PERSEPOLIS
Since 1967

و پرسپولیس را نخواهند داشت. بر این اساس چنانچه برنده مزایده در مهلت مقرر از تاریخ ابلاغ توسط این سازمان، نسبت به پرداخت ثمن نقدی معامله و ارائه اسناد تضمین اقدام ننماید، هیچ گونه ادعایی نسبت به مبلغ سیرده نداشته و سپرده وی در اسرع وقت به نفع سازمان ضبط خواهد شد. همچنین نقل و انتقال دارایی ها در چارچوب قرارداد فیما بین انجام خواهد گرفت و کلیه هزینه های مربوط به نقل و انتقال دارایی ها و ترفین بر عهده خریدار خواهد بود. بعلاوه این که از نظر سازمان خصوصی سازی اقدام به شرکت در مزایده به معنی اطلاع و رعایت کامل و قبول شرایط مزایده و اسناد آن است و خریداران موظف به رعایت مفاد آن می باشند. افزون بر این؛ روز پس از آخرین مهلت مجاز خریدار برای پرداخت بخش نقدی ثمن معامله به عنوان مبدا زمانی دوران بازپرداخت اقساط خواهد بود.

زمان مزایده آبی و قرمزها

پاکت های شرکت در این مزایده راس ساعت ۱۴ روز دوشنبه (۲۷ بهمن) در سازمان خصوصی سازی گشوده خواهد شد و حضور پیشنهاد دهندگان یا نمایندگان قانونی آنان با در اختیار داشتن مدارک شناسائی و دلیل نمایندگی در جلسه آزاد است. همچنین مبلغ ۵۸۰ میلیارد تومانی تعیین شده، قیمت پایه کل دارائی های قابل واگذاری دو باشگاه استقلال و پرسپولیس بوده و بدیهی است بالاترین قیمت پیشنهادی در مزایده مبنای ثمن معامله قرار می گیرد و به درخواستهای خارج از فرم مزایده ترتیب اثر نخواهد شد.

چگونگی شرکت در این رقابت

بر پایه این گزارش؛ سپرده نقدی جهت شرکت در مزایده سرخابی ها می بایست صرفا به صورت نقدی و به حساب سیبا شماره ۲۱۷۰۱۵۹۰۰۸۰۰۲ نزد بانک ملی ایران -

اعیان و ملک واقع در منطقه تلو به مساحت عرصه ۳۰ هزار متر مربع از جمله دارایی ها و املاک باشگاه استقلال برای واگذاری هستند. همچنین اسم و علامت تجاری (برند) و دارائی های ثابت متعلق به شرکت فرهنگی ورزشی پیروزی (پرسپولیس) - سهامی عام نیز در مجموع به ارزش ۲۹۰ میلیارد تومان در روز دوشنبه ۲۷ بهمن به مزایده گذاشته می شود. اسم و علامت تجاری (برند)، مجموعه ورزشی شهید درفشی فر و تاسیسات و تجهیزات مجموعه به مساحت عرصه ۱۷۹۶۹ متر مربع و مساحت اعیان ۱۲۵ متر مربع بعلاوه ساختمان مرکزی شرکت به مساحت عرصه ۱۹۴ متر مربع و مساحت اعیان ۷۵۰ متر مربع از جمله دارایی ها و املاک باشگاه پرسپولیس برای واگذاری هستند.

شرایط پرداخت مبلغ پیشنهادی

این گزارش می افزاید: مبلغ سپرده شرکت در واگذاری این دو تیم نیز ۸۷ میلیارد ریال تعیین شده و قرار است دو باشگاه استقلال و پرسپولیس به صورت ۴۰ درصد نقد و بقیه اقساط دو ساله واگذار شوند و خریدار هم ۲۰ روز کاری پس از قطعیت معامله، زمان دارد تا وجه نقد پیشنهادی خود را بپردازد. فواصل زمانی اقساط از یکدیگر نیز شش ماهه و نرخ سود فروش اقساطی پانزده درصد (۱۵٪) می باشد و در واگذاری های اقساطی، خرید کلا نقدی بلامانع است. معادل مانده اقساطی مورد معامله هم تا پرداخت کامل بهای آن نزد فروشنده به عنوان وثیقه باقی خواهد ماند و حداقل معادل ۵۰ درصد از مانده بدهی ناشی از اقساط، اسناد تضمینی دریافت می شود. همچنین خریداران قبلی سهام بلوکی اقساطی از سازمان خصوصی سازی که در اجرای قرارداد های منعقد، اقساط آنان معوق گردیده، تا تسویه بدهی های قبلی، حق شرکت در مزایده و خرید دارائی های عرضه شده استقلال

بالاخره بعد از سال ها کش و قوس گویا قرار است دو باشگاه بزرگ پرسپولیس و استقلال صاحب مالک شوند. دو باشگاهی که تقریبا از بدو تاسیس به شکل دولتی اداره شدند و در همه این سال ها با مصائب و مشکلات بیشماری مواجه بودند. سازمان خصوصی در دولت حسن روحانی به شکلی جدی وارد پروسه خصوصی سازی این دو باشگاه شده و گام های اساسی هم در این خصوص برداشته است. اتفاقی که در دولت محمود احمدی نژاد علیرغم تبلیغات گسترده ای که می شد هیچگاه رخ نداد تا حالا دولت یازدهم دست به چنین کاری بزند. در همین رابطه اخیرا سازمان خصوصی سازی به استناد تکالیف مقرر در قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، مصوبات هیئت واگذاری، سایر قوانین و مقررات و در اجرای حکم مندرج در بند (ع) تبصره (۳) قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور و نیز مطابق مفاد ماده (۶) آئین نامه ماده (۱۹) قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ اقدام به برگزاری مزایده واگذاری دو تیم استقلال و پرسپولیس در روز دوشنبه ۲۷ بهمن خواهد کرد. دارایی های به شرح جدول ذیل را از طریق مزایده واگذار نماید.

جزئیات قیمت گذاری و قیمت پایه ۵۸۰ میلیاردی برای سرخابی ها

بنابر اعلان این سازمان اسم و علامت تجاری (برند) و دارائی های ثابت متعلق به شرکت فرهنگی ورزشی استقلال ایران - سهامی خاص در مجموع به ارزش ۲۹۰ میلیارد تومان در روز دوشنبه ۲۷ بهمن به مزایده گذاشته می شود. بر اساس این گزارش، اسم و علامت تجاری (برند)، مجموعه ورزشی شهید مرغوبکار و تاسیسات و تجهیزات مجموعه به مساحت عرصه ۲۸۵۰۰ متر مربع و ۴۲۸۹ متر مربع اعیان، ساختمان مرکزی شرکت به مساحت عرصه ۲۲۴ متر مربع و ۹۰۰ متر مربع

علائم تجاری (برند) و دارائی های خریداری شده، از ابتدای مرداد ماه سال ۱۳۹۴ تعیین شده است.

خریداران مکلف به رعایت ضوابط وزارت ورزش هستند

همچنین صدور مجوز فعالیت ورزشی این باشگاه ها (شرکتهای تاسیس شده توسط خریداران) و تعیین ضوابط صلاحیت حرفه ای هیات مدیره باشگاه های ورزشی توسط وزارت ورزش و امور جوانان صورت خواهد پذیرفت و خریداران ملزم به رعایت موارد اعلامی این وزارتخانه هستند.

نکاتی که خریداران باید به آنها توجه کنند

بنابر اعلان سازمان خصوصی سازی کسب اطلاعات کافی و وافی از وضعیت دارائی های قابل واگذاری استقلال و پرسپولیس قبل از تاریخ انجام معامله بر عهده متقاضیان است و خریدار بعد از واگذاری حق هیچ گونه ادعا علیه سازمان به استناد نداشتن اطلاعات لازم مربوط به دارائی های مورد معامله مربوطه را ندارد. همچنین متقاضیان متعهدند مشمول ماده ۲۴ قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۰۴/۳۱ نباشند. بعلاوه این که خریدار هر یک از این دو باشگاه متعهد است چنانچه فعالیت بنگاه بر اساس تشخیص و ابلاغ سازمان پدافند غیرعامل متضمن امور حساس امنیتی و طبقه بندی حیاتی باشد، در اداره هر یک از مجموعه های آبی و قرمز و مدیریت امور، ضوابط مربوطه ابلاغی از این مرجع را به دقت رعایت و اجرا کنند. همچنین موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکتهای تابعه و وابسته آنها موضوع ماده ۵ قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن که متقاضی خرید هستند، متعهد می شوند، موضوع ماده ۱۶ اصلاحی قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی را رعایت نموده و در زمان معامله مشمول آن نباشند. بدیهی است، مسئولیت ناشی از عدم رعایت آن به عهده خریدار خواهد بود.

افزون بر این؛ خریدار مکلف است نسبت به رعایت مواد (۴۴) و (۴۵) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل (۴۴) قانون اساسی اقدام کند و در غیر این صورت گزارش تخلفات به شورای رقابت داده خواهد شد. و در پایان خریداران ملزم به رعایت دستورالعمل حفاظت و مراقبت از اماکن مورد واگذاری در اجرای قانون اجرای سیاستهای کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، مصوب شورای امنیت کشور از جمله تبصره (۱) ماده (۷) آن خواهند بود و مکلفند در واگذاری موارد خریداری شده به سایر اشخاص نیز (در آتی) این شرط را رعایت نکنند.

فوتبال می باشد و شرایط و نحوه انتقال سند مالکیت این ساختمان ها متعاقباً از طریق انتشار اطلاعیه تکمیلی به اطلاع متقاضیان خواهد رسید. مالکیت مجموعه ورزشی شهید مرعوبکار و مجموعه ورزشی شهید درفشی فر موضوع مصوبه شماره ۲۰۳۱۷۹/ت/۴۸۶۶۳-ه مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۱۷ هیات محترم وزیران نیز توسط وزارت ورزش و جوانان بنام خریداران منتقل خواهد شد. همچنین مالکیت زمین تلو که به نام شرکت فرهنگی ورزشی استقلال ایران است در دفترخانه اسناد رسمی بنام خریدار منتقل می شود.

تکالیفی برای مالکان جدید پس از قطعیت معامله

این گزارش می افزاید: خریداران هر یک از دو باشگاه استقلال و پرسپولیس باید حداکثر طی سه ماه از تاریخ واگذاری، نسبت به تاسیس یک شرکت سهامی و سپس انتقال موارد خریداری شده به شرکت تاسیس شده اقدام نکنند و سهام شرکت تاسیس شده به میزان حصه غیر نقدی معامله نزد سازمان خصوصی سازی توثیق می شود.

پیشکسوتان مقدم بر هواداران

همچنین خریداران باید ۲۰ درصد سهام شرکتهای تاسیس شده را در مدت سه ماه از تاریخ تاسیس به پیشکسوتان و هواداران (اولویت پیشکسوتان) همان باشگاه، که اسامی، شرایط، نحوه شناسایی و میزان قابل تخصیص به آنان توسط وزارت ورزش و امور جوانان تعیین و به سازمان خصوصی سازی اعلام می شود، با قیمت و شرایط خریداری شده یا قیمت کمتر و شرایط سهل تر واگذار نمایند.

استقلال و پرسپولیس فعلی منحل می شوند

بر پایه این گزارش؛ پس از انعقاد قرارداد قطعی واگذاری، وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری وزارت ورزش و امور جوانان تشریفات انحلال دو شرکت «فرهنگی ورزشی استقلال ایران» و «ورزشی فرهنگی پیروزی (پرسپولیس)» را به عمل می آورد. بعلاوه این که پاسخگویی به کلیه دعاوی له و علیه استقلال و پرسپولیس در سنوات قبل و بعد، بر عهده شرکت های فعلی خواهد بود.

تعیین تکلیف اسپانسر ها

افزون بر این؛ قراردادهای اسپانسری شرکت فرهنگی ورزشی استقلال ایران و شرکت ورزشی فرهنگی پیروزی (پرسپولیس)، تا پایان فصل ۹۴-۹۳ لیگ برتر فوتبال (۳۱ تیر ماه ۱۳۹۴) معتبر خواهد بود و بهره مندی و استیفای خریداران نسبت به حقوق اسم و

شعبه مسجد جامع شهرک قدس کد (۱۴۵۸)، قابل پرداخت در کلیه شعب بانک ملی ایران و اریز و اصل فیش و پیشنهاد خرید (صرفاً در قالب فرم درخواست شرکت در مزایده) بصورت دو پاکت جداگانه درون یک پاکت لاک و مهر شده، حداکثر تا آخر وقت اداری روز یکشنبه (۲۶ بهمن) به سازمان خصوصی سازی تسلیم و رسید دریافت شود. همچنین تاخیر در انتقال وجه به این حساب و ارائه هر گونه چک منجر به رد پیشنهاد از سوی سازمان خصوصی سازی خواهد شد.

توصیه به متقاضیان

همچنین سازمان خصوصی سازی به متقاضیان خرید این دو باشگاه توصیه کرده به علت امکان تاخیر در انتقال وجه ناشی از عملیات سیستم بانکی، از انتقال وجه سپرده به حساب تعیین شده در زمان مقرر اطمینان حاصل کنند و چنانچه حداکثر تا قبل از جلسه مزایده، مبالغ سپرده شرکت در مزایده هر یک از متقاضیان (که در مهلت اعلام شده در این آگهی اقدام به واریز آن نموده اند) به حساب اعلامی این سازمان منتقل شده باشد، پاکت پیشنهاد قیمت مربوط به آن، گشوده خواهد شد و در غیر این صورت پاکت پیشنهاد قیمت گشوده نشده و عیناً مسترد خواهد شد.

اهلیت خریدار باید تایید شود

این گزارش می افزاید: شروط نداشتن «بدهی معوق بانکی»، «عدم سابقه محکومیت موثر کیفری» و «عدم سوء سابقه امنیتی ثبت شده»، جزو شرایط اهلیت متقاضیان تعیین شده است و بر این اساس سازمان خصوصی سازی پس از برگزاری مزایده و قبل از اعلام برنده، این سه مورد را از مراجع ذی صلاح استعلام و نتیجه به وزرای عضو هیات واگذاری گزارش می کند و پس از تایید صلاحیت توسط وزرای یاد شده، اعلام برنده نهایی صورت خواهد پذیرفت.

اعمال محدودیتهایی برای خریداران سرخابی ها

همچنین متقاضیان شرکت در مزایده استقلال و پرسپولیس نمی توانند همزمان در مزایده هر دو باشگاه شرکت کنند و دارندگان سهام کنترلی باشگاه های ورزشی با فعالیت مشابه نیز مجاز به شرکت در مزایده نیستند.

توضیحاتی در مورد املاک این دو باشگاه

بر اساس این گزارش؛ مالکیت ساختمان دفتر مرکزی «شرکت فرهنگی ورزشی استقلال ایران» و «شرکت ورزشی فرهنگی پیروزی (پرسپولیس)» بنام فدراسیون

احسان حدادی، نایب قهرمان پرتاب دیسک المپیک لندن در گفت‌وگو با شمس

معماری ایرانی در دنیای نظیر است

جلال پاپایی

منظور است. رقابت‌های مهمی پیش رو دارم که در هیچ کدام شان فرصت اشتباه ندارم.

❖ **خودتان چه قدر به نمای داخلی و خارجی ساختمان اهمیت می‌دهید؟**

از آنجایی که خودم خیلی عاشق معماری و طراحی نما و داخل خانه هستم، طرح‌های زیادی را دادم و همان‌ها هم اجرا شده است. ساختمان‌هایی که پدرم ساخته است را بیشتر طرح‌هایش را من داده‌ام.

❖ **پس علاقه زیادی به معماری دارید، چه قدر از طرح‌هایتان استقبال شده است؟**

طرح‌هایی که دادم خوب بوده است. نمی‌خواهم تعریف از خود بکنم، اما هر کسی دیده، خوشش آمده است.

❖ **در رشته معماری تحصیل کرده‌اید؟**

نه خیر، من چون کشورهای زیادی را در جهان دیده‌ام به همین دلیل چند نوع معماری را با هم ترکیب می‌کنم، تا چیزی که خوب است، به دست بیاید. به نظر من اگر این اتفاق بیفتد طرح‌های بسیار خوبی را در کشورمان شاهد خواهیم بود.

❖ **چه قدر اعتقاد دارید که ساختمان روی اصول مهندسی باید ساخته شود؟**

اینکه روی اصول مهندسی ساخته شود، بسیار مهم است. اما ما می‌بینیم ساختمان‌های زیادی روی اصول ساخته نشده است. به عنوان مثال می‌بینیم در کنار ساختمان ۵ طبقه یک ساختمان ۱۰ طبقه قرار دارد که یک بی‌نظمی را به وجود می‌آورد. البته مادر تهران زندگی می‌کنیم و اگر بخواهیم واقع بینانه نگاه

❖ **باید شاهد مدال طلا در جهان و المپیک باشیم؟**

تمام تلاش من همین است. طلای مسابقات جهانی و المپیک کار آسانی نیست، اما دور از دسترس هم نمی‌تواند باشد.

❖ **شما در کنار ورزش شغل دوم دارید؟**

من آنقدر درگیر تمرین و مسابقه هستم که به کار دیگری نمی‌رسم.

❖ **در حال حاضر برخی از ورزشکاران در کنار ورزش ساخت و ساز هم می‌کنند، در مورد شما هم این موضوع صدق می‌کند؟**

من اهل ساخت و ساز نیستم و علاقه‌ای به این کار ندارم. اکثر روزهای سال هم در اردوها هستم و نمی‌توانم به این کار بپردازم، اما پدرم قبلاً در این کار بوده است.

❖ **یعنی مخالف این کار هستید؟**

مخالف نه، اما دوست دارم در جایی سرمایه‌گذاری کنم که علاقه دارم و به سود بیشتری برسم. سرمایه‌گذاری در کار ساخت و ساز مانند گذاشتن پول در بانک است و باید منتظر بمانید تا سودی در آینده برسد. به نظر من همه می‌توانند ساخت و ساز را انجام دهند، چون خودت کار نمی‌کنی و تنها نظارت را برعهده‌داری.

احسان حدادی معروف‌ترین و پرافتخارترین ورزشکار ایرانی در رشته دوومیدانی است. نایب قهرمان پرتاب دیسک المپیک ۲۰۱۲ لندن که کمتر کسی فکرش را می‌کرد در حضور قدرت‌های دنیا جوانی از ایران به چنین عنوانی برسد. حدادی که هم اکنون ۲۹ سال دارد می‌گوید اگر اتفاق بدی برایش نیفتد تا ده سال دیگر هم در ورزش قهرمانی می‌ماند. این تصمیم او را از مسائل دیگر زندگی دور می‌کند؛ از ازدواج، کارهای اقتصادی که به فکر انجامشان است و... اما احسان می‌گوید اولویتش در زندگی ورزش و این بدهی‌ای است که به مردم دارد. حدادی این روزها آنقدر وقتش برای تمرین، اردو و مسابقه شلوغ است که وقتی برای کاری دیگر ندارد. او در گفت‌وگویش با «شمس» از ساخت و ساز در ایران گفت و معماری ایرانی که در دنیا زبانزد است. گفت‌وگوی «شمس» با احسان حدادی بهترین پرتابگر دیسک ایران و آسیا را در ادامه می‌خوانید:

❖ **روزهای پس از قهرمانی در بازی‌های آسیایی را چگونه سپری می‌کنید؟**

مدتی را استراحت داشتم، اما پس از آن چند هفته‌ای است که تمریناتم را آغاز کرده‌ام. قرار است اردویی را در داخل کشور داشته باشم، اما هنوز زمانش مشخص نیست.

❖ **هدف‌تان برای آینده چیست؟**

تمام برنامه‌هایم برای مسابقات قهرمانی جهان و المپیک ۲۰۱۶ برزیل است و تمریناتم هم برای این

هم‌بادوربین حرفه‌ای. برنامه‌ای برای این عکس‌ها دارید؟

عکس‌های زیادی از طبیعت و پرندگان دارم. واقعا هم عکس‌های خیلی قشنگی هستند. تصمیم دارم نمایشگاه بگذارم ولی فرصت ندارم. من ۱۵۰ تا ۲۰۰ کشور رفته‌ام. کمتر کسی پیدا می‌شود این همه سفر رفته باشد. خیلی هم عکس‌های متنوعی دارم. اگر وقت باشد و نمایشگاه بگذارم، کار جالبی می‌شود.

معماری کدامیک از کشورهای زیادی که به آن سفر کردید، نظر تان را جلب کرد؟

من ساختمان‌های زیادی را در دنیا دیده‌ام که زیبا هم بودند، اما معماری ایرانی چیز دیگری است. معماری ایرانی در دنیایی نظر است و فکر می‌کنم تمام جهان هم این را می‌دانند. ساختمان‌ها و بناهایی که در ایران وجود دارد زیاده‌د هستند.

زیباترین بنا یا ساختمانی که دیده‌اید، کجا بوده است؟

ساختمان زیبا در ایران بسیار زیاد است و واقعا نمی‌دانم کدام را بگویم. عمارت شمس‌العماره تهران یکی از بناهای خوب است که من خوشم می‌آید. البته نوع معماری‌هایی که در شهرهایی مانند شیراز، اصفهان یا کاشان وجود دارد بسیار جذاب است و وقتی در این شهرها باشید، متوجه می‌شوید توریست‌هایی که از خارج می‌آیند یا چه دقتی نگاه می‌کنند.

کدام شهر یا منطقه از ایران را برای زندگی می‌پسندید؟

شمال ایران و جزیره کیش را دوست دارم، آن هم به این دلیل است که ترافیکی وجود ندارد و آب و هوای خوبی هم دارند.

ورزش را تا کی و کجای خواهد ادامه دهید؟

من فعلا ۲۹ سال دارم. رقبایم تاسی هشت، نه سالگی مسابقه می‌دهند. من هم فعلا تمرین می‌کنم. اگر اتفاق بدی نیفتد، تا چهل سالگی مسابقه می‌دهم. این بهترین کاری است که می‌توانم، هم برای خودم و هم برای شاد کردن مردم انجام بدهم.

بعد از چهل سالگی؟

در فکر همان کارهای اقتصادی که گفتم، هستم. یک کار خوب راه می‌اندازم و می‌دانم که موفق می‌شوم.

نمی‌خواهید در ورزش بمانید، رئیس فدراسیونی یا بالاتر از آن وزیر ورزشی، عضو شورای شهری یا نماینده مجلس بشوید؟

هنوز به این مسائل فکر نکرده‌ام. اگر بتوانم کمکی کنم، حتماً انجام می‌دهم.

دلیل وقت نمی‌شود جایی بروم. بیشتر یا سر تمرین هستم یا در هتل. بلیت راهم طوری می‌گیریم که بعد از مسابقه فوری به فرودگاه برویم. اصلا فرصت نمی‌شود جایی را ببینیم. مثلاً در فرانسه که بودم، هتل‌مان تا برج ایفل صد متر فاصله داشت، اصلا فرصت نشد بروم برج را ببینم. البته خیلی هم حوصله ندارم جایی را ببینم. بیشتر ترجیح می‌دهم در هتل بمانم. در نیویورک که برای لیگ الماس رفته بودم، همه رفتند و بلندترین ساختمان نیویورک را دیدند. به من هم گفتند برو ببین خیلی جالب است. حتی حوصله نداشتم برای دیدن مجسمه آزادی بروم. من باید تمرکز کنم تا بتوانم خوب مسابقه بدهم.

خب حیف نیست این همه کشور می‌روید ولی جایی را نمی‌بینید؟

فکر می‌کنم همه از من طلبکارند؛ یعنی من بدهکارم. همه از من توقع دارند خوب تمرین کنم و نتیجه خوبی بگیرم. این کار اصلی من است. البته جاهایی را هم دیده‌ام. بستگی به فرصت دارد.

از کدام کشور بیشتر خوشتان آمده؟

من در کل ایتالیا را خیلی دوست دارم. در رم بوده‌ام و این شهر را خیلی گشته‌ام.

سفر تفریحی می‌روید؟

هشت سال است نرفته‌ام.

حتی در خود ایران؟

حتی در خود ایران، خیلی دوست دارم یک هفته تعطیل کنم و سفر بروم، ولی نمی‌شود.

آخرین جایی که سفر رفتید، کجا بود؟

باورتان می‌شود یا دم نمی‌آید.

گفتید عکس‌های زیادی گرفته‌اید، آن

کنیم یکی از شهرهای خوب ایران است.

چه راهکارهایی برای زیبایی ساختمان دارید که هنوز کسی آن را عملی نکرده است؟

به نظر من باید در بحث نورپردازی ساختمان‌ها کارهای زیادی را انجام دهیم، چون در این صورت نمای شهر تهران بسیار زیباتر از حال حاضر خواهد شد. شما اگر در شهرهای مهم دنیا باشید، متوجه می‌شوید نورپردازی ساختمان‌ها چه قدر اهمیت دارد.

بیمانکارها و کسانی که این ساختمان‌ها را می‌سازند چه قدر در این زمینه مقصر هستند؟

مقصر که هستند، اما وقتی مجوزی داده می‌شود، نمی‌توان کاری انجام داد. به نظر من مجوزهایی که داده شود باید همخوانی داشته باشد و بی‌نظمی به وجود نیاید.

در اردوهای ساعت‌های زیادی بیکارید. چه می‌کنید، کتاب می‌خوانید؟

کتاب که می‌خوانم، ولی بستگی دارد کجا باشم و چه کار کنم. تازگی‌ها کتاب‌های تاریخی می‌خوانم. قبلا کتاب‌های مختلف را دوست داشتم ولی الان بیشتر ترجیح می‌دهم کتاب‌هایی درباره تاریخ ایران بخوانم.

اهل رمان و شعر که نیستید؟

نه اصلا. نه رمان دوست دارم و نه شعر.

موسیقی چطور؟

موسیقی خیلی دوست دارم. خیلی آرام می‌کند. فرقی هم ندارد که چه باشد، فقط باید خود موسیقی آرام باشد.

خواننده خاصی را دوست دارید؟

نه برایم فرقی نمی‌کند. شعرش برایم مهم است. شعرهایی را که درباره وطن هستند خیلی دوست دارم. مثلاً ترانه وطنم و وطنم سالار عقیلی را خیلی دوست دارم.

پس وقتتان را بیشتر با کتاب و موسیقی پر می‌کنید.

عکاسی هم می‌کنم. عکس‌های زیادی هم گرفته‌ام. دوربین حرفه‌ای دارم. بعضی وقت‌ها هم که دوستانم از تمریناتم فیلم می‌گیرند، کلب می‌سازم. وقت هم داشته باشم، می‌روم رودخانه و ماهی می‌گیرم. البته چندسالی است نرفته‌ام.

سفرهای خارجی زیاد می‌روید، از بین کشورهای که رفته‌اید کجا برایتان جذاب‌تر بود؟

من در پنج ماه مجبورم ۳۰ کشور بروم. به همین

ساختمان برتر سازمان های نظام مهندسی

اصفهان؛ نصف جهان

بنابر نظر ریاست محترم سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور در نظر داریم در هر شماره نشریه شمس بهترین ساختمان های نظام مهندسی استان ها را معرفی کنیم و از استانداردهای رعایت شده در آنها بگوئیم. بر همین اساس در این شماره به سراغ همکاران خوبمان در اصفهان رفتیم که این ساختمان نمونه را معرفی کنیم.

۲- تاسیسات HVAC

میزان بار سرمایشی و گرمایشی این ساختمان به واسطه کاهش تلفات حرارتی ساختمان و استفاده از تاسیسات سرمایشی و گرمایشی راندمان بالا و سیستم های بازیافت حرارتی کاهش داده شده است.

در جهت کاهش مصرف انرژی الکتریکی در تامین بار سرمایشی و گرمایشی نیز اقدامات صورت گرفته است که از این جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- استفاده از نور طبیعی روز در تامین روشنایی ساختمان
- تهویه طبیعی
- استفاده از تجهیزات و لوازم اداری با استاندارد Energy Star

اتلاف حرارتی

• انتخاب پنجره های ساختمان از نوع دوجداره با شیشه های Low-e و فریم های UPVC

• انتخاب شیشه های این ساختمان از نوع Low-e با U-value و emissivity value در بازه ۰/۲ تا ۰/۳ به منظور بازگشت ۸۰ تا ۹۸ درصد هوای گرم داخل ساختمان در فصول سرد سال و کاهش میزان بار سرمایشی به میزان ۴۰ درصد در فصول گرم سال در اقلیم گرم و خشک اصفهان

• استفاده از نمای دو پوست DSF در طبقات بالایی برای کنترل میزان عبور اشعه خورشید به داخل بنا در فصول گرم سال در جهت کاهش بار سرمایش ساختمان

با توجه به نیازهای فضایی برای ارائه خدمات سازمان نظام مهندسی ساختمان، استان اصفهان اقدام به طراحی و ساخت ساختمان اداری مرکزی خود از سال ۱۳۹۲ نموده است. ساختمان اداری سازمان نظام مهندسی ساختمان استان اصفهان در خیابان اشراق اصفهان قرار گرفته است.

شهر اصفهان از نظر موقعیت جغرافیایی به ترتیب دارای طول و عرض جغرافیایی ۵۱/۶۷ و ۳۲/۶۵ می باشد و از نظر میزان شدت تابش خورشید دارای بهره ۲۱۰۰ Y/kWh/m^۲ می باشد.

ساختمان از نقطه نظر انرژی با کانسپت Building Envelop و نگرش یکپارچه سازی طراحی می گردد.

اولین قدم در بهینه سازی مصرف انرژی در این ساختمان در مرحله طراحی برداشته شده است بدین صورت که از راهکارهای انرژی نهان با انرژی پیرامونی "Passive Energy" در آن رعایت گردیده است که در بخش های زیر قابل تشریح است.

۱- معماری:

• رعایت اصول جهت گیری ساختمان، چیدمان گسترده های داخلی، نوع دیوارهای خارجی و پارتیشن های داخلی در راستای معماری منطبق با اقلیم

• انتخاب و استفاده از مواد و مصالح مناسب ساختمانی با ضریب انتقال حرارت پایین به منظور کاهش تلفات حرارتی

• استفاده از روش های ایزولاسیون دیوارهای خارجی و داخلی، پوششهای نما، سطوح شیشه ها، سقف ها و کف، رعایت گریزگاه ها و پل های حرارتی به منظور کاهش

پرسپکتیو نمای شرقی و جنوبی ساختمان اداری سازمان نظام مهندسی ساختمان

۳- استفاده از انرژی‌های تجدید پذیر گرم دیواره‌ها Air Heating Wall

با توجه به نوع اقلیم اصفهان و به منظور کاهش بار گرمایشی ساختمان تا حدود ۶۰ درصد و کمک به تجهیزات سرمایشی و گرمایشی در تامین هوای مطلوب ساختمان، استفاده از گرم دیواره‌ها در ساختمان اشراق پیشنهاد شده است. استفاده از این ساختار با مزایای بسیار زیادی از قبیل کاهش آلاینده‌گی صوتی، جلوگیری از پل‌های حرارتی، حفاظت از نمای ساختمان در برابر فرسایش‌های طبیعی و بازده عمر ۳۰ ساله دارای بازگشت سرمایه ای حدود سه سال می‌باشد. لازم به ذکر است استفاده از گرم دیواره در نمای جنوبی و انتهای غربی دیوار ساختمان صورت گرفته و عمق دیواره گرم ۳۵ سانتی متر بوده و حجم هوای دویاره حدود ۲۰۵ مترمکعب خواهد بود، جنس گرم دیواره از شیشه‌های سولار با ضریب SHGC حداکثری انتخاب شده است. رنگ شیشه‌ها از مشکی تا قهوه‌ای تیره و بسته به انتخاب گروه معماری برای هماهنگی با سایر المان‌های نمای باشد.

انرژی خورشیدی

در این ساختمان از انرژی خورشیدی به دو صورت انرژی گرمائی - Thermal Solar Eergy (به منظور گرمایش آبگرم مصرفی و پیش گرم کردن هوا جهت اختلاط با سیستم هواساز و کاهش انرژی مصرفی) و انرژی الکتریکی خورشیدی (Photo Voltaic (P.V) در نظر گرفته شده است.

سیستم فتوولتائیک

در طراحی سیستم فتوولتائیک ساختمان اداری سازمان نظام مهندسی ساختمان استان اصفهان بادر نظر گرفتن پانل‌های موجود خریداری شده و با توجه به سطح قابل استفاده

نصب سیستم‌های آبگرم خورشیدی برای ۱۰۰ درصد آبگرم مصرفی امکان پذیر بوده ولی با توجه به مباحث فنی تصمیم بر این شد ۷۰ درصد آبگرم مصرفی ساختمان با انتخاب سه کلکتور خورشیدی از نوع تیوب‌های خلاء که شامل دو دستگاه با ۲۲ تیوب و یک دستگاه با ۳۰ تیوب و یک تانک ذخیره تامین گردد.

سیستم مدیریت هوشمند ساختمان

با توجه به شرایط بهره برداری ساختمان، سیستم مدیریت و انرژی ساختمان BEMS مناسب ترین گزینه و قابل دستیابی برای ساختمان فوق بوده که این سیستم وظایف کنترل موتورینگ و بهینه کردن خدمات ساختمان از جمله روشنایی، سرمایش، گرمایش، ایمنی، کنترل رفت و آمد، سامانه‌های هشدار دهنده، پیجینگ و صوت و تصویر، هوارسانی و کنترل کیفی هوا و کنترل و هشدار نارسائی‌های موردی تجهیزات ساختمان را بعهده دارد.

در بام که حدود ۳۱۰ متر مربع پراکنده است، سعی شده است از حداکثر سطح قابل حصول بام برای چینش سیستم فتوولتائیک و نیز کلکتورهای خورشیدی آبگرم استفاده شود. • لازم به ذکر است در حال حاضر ۲۰ کیلووات پنل خورشیدی در ساختمان فعلی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان اصفهان در حال بهره برداری می‌باشد، که با نصب پنل‌های فوق در دو مجموعه ساختمان اصلی و ساختمان مهندسی این سازمان که از اواخر خرداد ماه نصب گردیده این پنل‌ها تا پایان دی ماه یعنی در حدود ۷ ماه بیش از ۲۳۰۰۰ کیلووات ساعت برق تولید نموده است که این میزان معادل ۳۴,۵ تن نفت خام بوده و از انتشار بیش از ۹۹۰۰۰ کیلوگرم گاز CO₂ جلوگیری نموده است.

انتخاب سیستم آبگرم خورشیدی

با توجه به میزان آبگرم مورد نیاز برای کارکنان ثابت و نیز میانگین تعداد افراد مراجعه کننده و بادر نظر گرفتن شرایط آب و هوایی اصفهان،

تجهیزات پنل‌های فتوولتائیک نصب شده بر روی ساختمان موجود نظام مهندسی اصفهان - ۱۳۹۳

بوی عیدی، بوی چرم، بوی مسئولیت...!

در

رسانه‌ای اثربخش برای ترویج استانداردهای فنی و تعالی صنعت ساختمان

هم‌اکنون، پس از گذشت یک دهه مطالعه و نیازسنجی جامع از صنعت ساختمان، حاصل تلاش و ممارست واحد تولید سالنامه‌های تخصصی-کاربردی خانه عمران، ۱۴ عنوان سالنامه می‌باشد که از آن جمله می‌توان به سالنامه دستیار مهندس، سالنامه دستیار معمار، سالنامه دستیار مدیر، سالنامه دستیار کاربردی HSE، سالنامه دستیار کاربردی سنگ و سرامیک و کاشی و سالنامه‌های منحصر به اعضای محترم سازمان‌های نظام مهندسی کشور به نام‌های دستیار کاربردی عمران، دستیار کاربردی معماری، دستیار کاربردی شهرسازی، دستیار کاربردی نقشه‌برداری، دستیار کاربردی ترافیک، دستیار کاربردی تأسیسات برقی و دستیار کاربردی تأسیسات مکانیکی، اشاره نمود.

شایان ذکر است، در زمستان ۱۳۹۲ در جریان برگزاری مراسم باشکوهی با حضور تنی چند از اساتید حوزه صنعت ساخت، پیشکسوتان حرفه مهندسی و اعضای هیأت

حرفه‌ای مهندسی ساختمان و نیز استفاده از مشورت اساتید مطرح صنعت ساختمان کشور و تشکیل تیم تخصصی «کمیته تبیین و تدوین اطلاعات فنی»، سنگ بنای این خدمت منحصر به فرد را بر اساس تمرکز بر هویت صنفی و توجه به استفاده مطلوب در کاربری سالنامه‌ها، در سال ۱۳۸۳ بنیان نهاد. این کارگروه‌ها، همه ساله، ضمن برنامه‌ریزی دقیق و تلاش مستمر، مصممتراز پیش به تولید محتوای نوین و روزآمد به صورت کاملاً تخصصی برای یکایک متخصصان فعال در صنعت ساختمان همت می‌گمارند. بر این اساس با گردآوری، گزینش، ویرایش و درج دقیق کاربردی‌ترین اطلاعات و متداول‌ترین جداول فنی مورد نیاز از منابع معتبر، با هدف استفاده کارکردگرا از یکی از مهمترین سرمایه‌های ملی (کاغذ) و کمک به اقتصاد عمومی، مرجعی مطمئن فراهم آمده است تا دسترسی متخصصان را به خواسته‌های اطلاعاتی خود در کمترین زمان، ممکن سازد.

توجه به دانایی مهمترین مزیت رقابتی در تولید سالنامه‌های تخصصی-کاربردی خانه عمران برای کلیه فعالان صنعت ساختمان، اعم از مهندسان ناظر و طراح، معماران، مجریان، کارفرمایان، مدیران پروژه‌ها و تمامی تکنیسین‌ها و مهندسان عمران، معماری، برق، مکانیک، نقشه‌برداری، تأسیسات برقی و مکانیکی، ترافیک و شهرسازی است.

دستیار مهندس، اولین محصول انتشارات خانه عمران، هدیه‌ای با محتوای جذاب علمی کاربردی می‌باشد که با هدف توسعه دانش کاربردی، بهبود و اعتلای مهارت‌های فنی، فرهنگ ساخت و ساز و ارتقای اخلاق فردی و حرفه‌ای، منجر به بهبود و توسعه دانش فعالان در کلیه حوزه‌های مرتبط با حرفه مهندسی ساختمان، گردیده است.

مؤسسه تحقیق و توسعه خانه عمران، با تشکیل کارگروه‌های تخصصی در تدوین محتویات و بهره‌گیری از دانش و تجربیات هیأت علمی خود به عنوان بنیانگذار آموزش

مباحث قانونی و حقوقی، گزیده مقررات ملی ساختمان، اصول فرهنگی و اخلاقی و پیام‌های مدیریتی است و از منظر تنوع مخاطب، مدیران ارشد سازمانها، مدیران پروژه، مدیران میانی، سرپرستان کارگاهها، مهندسان طراح، ناظر و مجری، کارشناسان دفاتر فنی، کاردانه‌ها و تکنیسین‌های تجربی، سازندگان و فعالان بخش‌های مختلف ساخت و ساز و کارکنان شرکتها و سازمانها را شامل می‌شود.

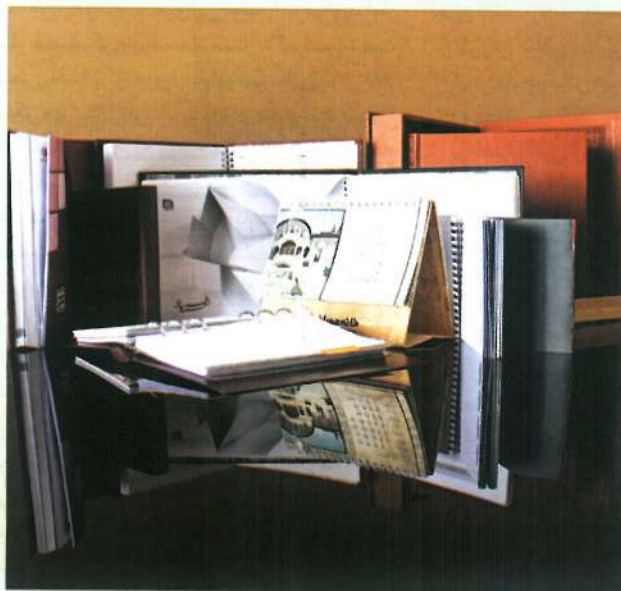
در صورت تمایل به خرید یا سفارش سالنامه‌های تخصصی - کاربردی خانه عمران، با شماره تلفن ۸۴۳۶۰-۰۲۱ واحد سالنامه تماس حاصل نموده و یا به آدرس اینترنتی WWW.KATSA.IR مراجعه فرمایید.

علاوه بر سالنامه‌های تخصصی صنعت ساختمان، در مراسم رونمایی از دستاوردهای جدید واحد تولید سالنامه‌های تخصصی - کاربردی خانه عمران، سالنامه دستیار عالی کارکنان که برای اولین بار در کشور با رویکرد استفاده فراگیر کارکنان و کارشناسان ادارات و سازمانها و با هدف بهبود و توسعه مهارت‌های فردی - اجتماعی و سازمانی در راستای ارتقای بهره‌وری تولید شده بود معرفی گردید.

در پایان یادآور می‌شود که سالنامه‌های تخصصی - کاربردی خانه عمران به لحاظ محتوایی شامل مطالب مهم و ضروری برای مهندسان، معماران و تکنیسین‌ها، جداول، اشکال و نمودارهای توصیفی - توضیحی، پیام‌های فنی و تشریح نکات کلیدی،

مدیره و بازرسان سندیکای شرکت‌های ساختمانی از سالنامه‌های کاربردی با موضوعات جدید رونمایی شده و از اعضای کارگروه علمی تدوین محتوای سالنامه‌ها تقدیر به عمل آمد.

از نکات مورد تحسین پیشکسوتان حاضر در این مراسم، رونمایی از ۵ عنوان سالنامه منحصر به استفاده اعضای محترم سازمان نظام مهندسی کشور در سایر حوزه‌های مرتبط با ساختمان و شهرسازی با موضوعات شهرسازی، نقشه برداری، ترافیک، تأسیسات برقی و تأسیسات مکانیکی که این عناوین به همراه دستیار کاربردی عمران و دستیار کاربردی معماری در اجلاس هفدهم سازمان نظام مهندسی کشور نیز معرفی و مورد توجه و توصیه بر گزار کنندگان واقع شد.

سایه سنگین میراث دولت نهم و دهم بر سر رویای خانه دار شدن

مسکن مهر مثنوی هفتاد من...

تکمیل پروژه راه اعتبارات عمرانی دولت یازدهم تحمیل کرد. انتقادات از مسکن مهر بسیار زیاد است اما شاه بیت انتقادات از این طرح به بنا شدن شالوده آن در بستری نامناسب بازمی‌گردد. در واقع زیرساخت‌های لازم برای این طرح آماده نبوده و گاه مسکن مهر در محیطی بدون زیرساخت‌های زیست محیطی لازم بنا شد که پس از آن هزینه دیگری را به این طرح برای فراهم کردن آب و برق، جاده و... تحمیل کرد. مسکن مهر در واقع بسیاری از ساختارهای شهری را نیز برهم زد و در واقع کالبد شهری را در نقاطی بوجود آورد که با المان‌های کارشناسی چندان سختی نداشت. اما این کار ضربتی هر چه که بود بر روی راه خانه دار شدن امیدوار کرد.

یک بافت فرسوده رسمی!

چرا مسکن مهر این روزها مانند یک کلاف سر در گم، آنچنان به هم تنیده است و گره آن کور شده که حتی مسئولان و متخصصان هم از باز کردن گره آن عاجز مانده‌اند؟ چه رسد به بی‌خانه‌ها که با هزار و یک امید، اندک سرمایه خود را با اعتماد به دولت، به میان آوردند و حالا اندر خم یک کوچه مانده‌اند. فرسودگی و نامرغوب بودن مصالح استفاده شده در واحدهای مسکن مهر یکی دیگر از رشته‌های سردرگم این پروژه است. نگاهی به عکس‌های منتشر شده از مسکن مهر پس از زلزله شهرستان ایلام و آسیب‌های وارد شده به واحدهای این مجموعه، گواه این ادعاست. به طوری که بعد از زلزله ایلام دوباره پای پرونده مسکن مهر به مجلس باز شد و اینبار نمایندگان مردم در خانه ملت نسبت به کیفیت مصالح استفاده شده در این واحدهای ساختمانی تمرکز کردند. در همان روزها سخنگوی کمیسیون عمران در گفتگو با ایسنا از احضار پیمانکاران و مهندسان ناظر به دلیل استفاده از مصالح ساختمانی بی‌کیفیت و بررسی علت‌های این اقدام در مسکن مهر خبر داد. منصور آرامی با ابراز تاسف از استفاده مصالح بی‌کیفیت در

قیمت مسکن را در کشور طوری بالا برد که خبرگزاری فرانسه طی گزارشی به مقایسه قیمت مسکن در تهران و پاریس پرداخت. در این گزارش آمده، قیمت مسکن در تهران قابلیت رقابت با قیمت مسکن در پاریس را دارد. این گزارش گواهی است بر افزایش قیمت مسکن باروی کار آمدن طرح مسکن مهر که سنگینی آن بر دوش دولت یازدهم افتاد.

بر همین اساس میتوان گفت؛ مسکن مهر از جمله طرح‌های دولت گذشته بود که به چالش دولت یازدهم تبدیل شد. وزیر مسکن و شهرسازی را برای پاسخگویی به مجلس کشاند و بار تامین اعتبارات کارشناسی نشده

مسکن مهر به عنوان پاشنه آشیل دولت‌های نهم و دهم، میراثی را برای دولت یازدهم به جای گذاشت که نه تنها مشکلاتش به پایان نرسید بلکه صدای وزیر مسکن، راه و شهرسازی این دولت را نیز در آورد. آمار میگوید؛ مسکن مهر قیمت زمین را ۹۱ برابر و قیمت مسکن را ۶ برابر کرده و وزارت راه و شهرسازی را به وزارت مسکن مهر تبدیل کرده است. اجرای مسکن مهر در دوره ریاست جمهوری محمود احمدی‌نژاد با وعده خانه‌دار کردن اقشار ضعیف و ایجاد اشتغال در کشور آغاز شد. وعده‌هایی که به گفته بسیاری از کارشناسان، نه تنها به حقیقت نپیوست بلکه با ایجاد نابسامانی در بازار مسکن شرایط پیچیده‌ای را برای اقتصاد کشور ایجاد کرد. در حالی که دولت‌مردان دولت احمدی‌نژاد معتقد بودند که توانسته‌اند با کمک پروژه مسکن مهر، قیمت مسکن در کشور را مهار کنند، بر اساس مرکز آمار ایران، در خلال سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ متوسط قیمت هر متر مربع زیربنای مسکونی در تهران ۴۵۹ درصد افزایش یافته است. این آمار بدان معناست که قیمت مسکن در ایران در حدود ۶ برابر شده است که نشان از حضور پررنگ دلالتان مسکن در دولت‌های نهم و دهم در مقوله مسکن از جمله مسکن مهر بوده است. این طرح

مسکن مهر از جمله طرح‌های دولت گذشته بود که به چالش دولت یازدهم تبدیل شد. وزیر مسکن و شهرسازی را برای پاسخگویی به مجلس کشاند و بار تامین اعتبارات کارشناسی نشده تکمیل پروژه راه اعتبارات عمرانی دولت یازدهم تحمیل کرد

ساخت در صورتی که قرار است به ازای هر مترمربع آن ۲۵۰ هزار تومان هزینه شود؟ باید اذعان کرد قیمتی که از سوی دولت به پیمانکاران ارائه شد، قیمت درست و منطقی نبود. به همین دلیل پیمانکاران توانایی تهیه مصالح ساختمانی مرغوب را نداشته و در نتیجه برای تکمیل واحدهای مسکونی، به ناچار از مصالح نامرغوب استفاده کردند.

احضار پیمانکاران و مهندسان، مقصر دانستن ارگان‌ها و وزارتخانه‌های مسئول و هزاران اما و اگر که در رابطه با مسکن مهر عنوان می‌شود، بی‌شک دردی از مالکان و متقاضیان این واحدها دوانمی‌کند. اسباب و عواملی که مسکن مهر را به این شرایط سوق داده هم در یکی، دو عامل خلاصه نمی‌شود و همانند حلقه‌های یک زنجیر به هم متصل شده است. آنچه مسلم است، آن است که یک دست‌اندارد و نباید انتظار داشت وزارت راه و شهرسازی به تنهایی مشکل مسکن مهر را ریشه کن کند.

بالاترین دخالت دولت در ساخت و ساز

حامد مظاهریان، معاون وزیر راه و شهرسازی در امور مسکن و ساختمان نیز می‌گوید: اتفاقی که در دوره اجرای طرح مسکن مهر افتاده، آن است که فضای نقد به کارهای دولت بسته شد و نگاه‌های کارشناسی در نظر گرفته نشد. به این ترتیب طرح مسکن مهر که می‌توانست یک پاسخ سازنده برای نیاز بخشی از جامعه باشد، از این امر محروم ماند. وی با بیان اینکه مسکن ساخته شده در کشور همیشه توسط مردم بوده است، افزود: در حال حاضر اگر یک دوره ۴۰ تا ۵۰ ساله را در نظر بگیریم، در حدود نیم تا ۳۰ درصد ساخت‌وسازها توسط دولت انجام گرفته است و در طرح مسکن مهر حداکثر دخالتی که از سوی دولت وجود داشته اتفاق افتاده است. مظاهریان با بیان اینکه حوزه مسکن یک بخش مردمی بوده و بخش خصوصی نقش اصلی را در آن ایفا می‌کند، تأکید کرد: دولت همیشه می‌تواند تسهیل‌گر، ناظر و برنامه‌ریز، در این زمینه باشد اما در طرح مسکن مهر نقش دولت پررنگ‌تر شد و به دیدگاه‌های کارشناسی و توصیه‌هایی که

در مورد مشکلات اجرای این طرح عنوان شد، از سوی دولت هیچ توجهی نشد تا جایی که طرح مسکن مهر به سمت و سوی فعلی پیش رفته است. معاون وزیر راه و شهرسازی با بیان اینکه عوارض ناشی از طرح مسکن مهر محصول نهایی است که در حال حاضر وجود دارد، در گفتگو با ایسنا گفته: تبعات اقتصادی در شاخص‌های کلان اقتصادی به وجود آمد که به خلق پول انجامید، این مسئله خود نقش عمده‌ای در تورم ناشی از ۵۰ هزار میلیارد تومانی بود که به بازار تزریق شده است.

به گفته مظاهریان وقتی این میزان نقدینگی به وجود می‌آید همه شاخص‌های اقتصادی متاثر می‌شود و همه عوامل از تبعات این میزان تزریق پول تأثیر می‌پذیرند. وی با اشاره به اینکه در عمل هزینه‌هایی برای تأمین زیرساخت‌ها که شامل آب، برق و فاضلاب و همچنین رویناها مانند مراکز بهداشتی، تجاری، مدرسه و مسجد در طرح مسکن مهر پیش‌بینی نشده بود، افزود: قرار بود که ساختمان‌ها ساخته شوند و بعد این خدمات تکمیل

محمدعلی پور شیرازی، عضو هیات مدیره سندیکای شرکت‌های ساختمانی نیز در این زمینه می‌گوید: طرح مسکن مهر نخستین بار در دنیا اجرا شد که با آزمون و خطاهای زیادی روبه‌رو باشد؛ طرح مارشال در آلمان و طرح ماهاتیر محمد در مالزی نیز از جمله چنین طرح‌هایی بود که با موفقیت روبه‌رو شد، با این تفاوت که طرح مسکن مهر از لحاظ کمی و کیفی با فاجعه و شکست همه‌جانبه مواجه شد.

هدف: معرفی یک دولت موفق!

به گفته وی، هدف از ساخت مسکن مهر، مردم نبودند بلکه یک هدف سیاسی را دنبال می‌کرد؛ هدفی که دولت نهم و دهم را در زمره دولت‌های موفق در بخش تهیه مسکن برای مردم معرفی کند چرا که اگر قرار بود مردم هدف باشند، این طرح‌ها باید در دوره افتاده‌ترین مناطق ایران که از نظر امکانات معیشتی با مشکلات زیادی مواجه هستند، ساخته می‌شد.

پور شیرازی معتقد است که هیچ کجای دنیا، مسکن

یک کالای سرمایه‌ای نیست و دولت‌ها به این بخش به عنوان یک کالای مصرفی نگاه می‌کنند، از این رو سیاست‌های اتخاذ شده در این بخش را با توجه به نیاز مردم تنظیم و تدوین می‌کنند. شرایط نامطلوب مسکن مهر، وزارت راه و شهرسازی را نیز دچار سردرگمی کرده و دست و پای مسئولان را برای تسریع در تکمیل آن بسته است.

یک دست‌اندارد

اینکه چرا در زمان واگذاری پروژه مسکن مهر به پیمانکاران، هیچ تضمین و تأییدی از سوی هیچ ارگانی صورت نگرفت و پیمانکارانی که اکنون متهم به استفاده از مصالح ساختمانی غیراستاندارد هستند احضار شده‌اند و بدون در نظر گرفتن عواقب ناشی از آن، اقدام به استفاده از چنین مصالحی کرده‌اند، موضوعی است که پور شیرازی در مورد آن می‌گوید: اجرای این پروژه‌ها به صورت مشارکتی بود، در این صورت چگونه می‌شود ساختمانی را با استفاده از مصالح ساختمانی با کیفیت

مسکن مهر، گفته بود که متأسفانه به دلیل تعجیل دولت قبل، امتیاز ساخت مسکن مهر به افراد فاقد صلاحیت داده شد و حالاً مردم گرفتار عملکرد نادرست این افراد هستند.

به گفته وی گاهی اوقات برخی پیمانکاران برای سرعت دادن به ساخت مسکن از سازه‌های پیش ساخته سبک در ساخت دیوار استفاده می‌کنند که اگر در نصب این سازه‌ها دقت لازم نشود، این وسیله به درستی به سازه متصل نشده و با کوچک‌ترین فشار یا لرزش کج شده و ترک می‌خورد؛ این در حالی است که سازمان استاندارد در بسیاری از موارد کیفیت مصالح ساختمانی را تأیید نکرده بود به همین دلیل مصالحی که در مسکن مهر کشور مصرف می‌شود حتی در کشورهای آسیای میانه نیز از این مصالح استفاده نمی‌شود.

زیر سایه تعجیل و سیاست

بهرام غفاری، مشاور شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی کشور نیز با بیان اینکه شرایط سیاسی حاکم بر زمان احداث پروژه‌های مسکن مهر تأثیر بسیار زیادی بر شیوه ساخت‌وساز این طرح گذاشت، به شمس می‌گوید: به دلیل شرایط فوق‌العاده تعجیلی و بیشتر سیاسی که در آن دوران حاکم بود و دولت تصمیم داشت واحدهای این پروژه را با حداقل قیمت در حداکثر سرعت و کوتاه‌ترین زمان ممکن بسازد، عموماً به کیفیت ساخت آن توجه خاصی نداشت.

به گفته وی، هر ارگان یا بخشی که در ارجاع مسکن‌های مهر به پیمانکاران دخالت داشت یا در بخش نظارت و مهندسی تعلل و کوتاهی کرد، اکنون باید در قبال هدر رفتن زمان، انرژی و بخش عمده مصالح کشور پاسخگو باشد.

غفاری معتقد است که پروژه مسکن مهر نه تنها ماهیت مسکن نداشت، بلکه فقط ایجاد یک بافت فرسوده دیگری بود که به صورت رسمی ساخته شد؛ چرا که به جرات می‌توان گفت، واحدهای این پروژه‌ها از هم‌اکنون در زمره بافت فرسوده قرار می‌گیرد.

ورود بی نتیجه به مسکن مهر

به نظر می‌رسد اگر پروژه‌های مسکن مهر زیر نظر نظارت ناظران سازمان نظام مهندسی ساخته می‌شد، مشکلاتی را که اکنون با آن دست‌به‌گریبان است نداشت، اما مشاور شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی کشور این وظیفه را در حیطه کاری سازمان نمی‌داند و می‌گوید: سیاست عمومی سازمان نظام مهندسی این بود که در مسکن مهر مداخله نکند؛ چرا که مهندسان و کارشناسان سازمان به خوبی می‌دانستند با شرایطی که به واسطه ارزان بودن قیمت زمین بر ساخت مسکن مهر حاکم است، ساخت‌وسازهای با کیفیتی در این زمین‌ها انجام نمی‌شود، از این رو ورود به این حوزه اقدامی بی‌نتیجه می‌شد.

وی می‌افزاید: اگر چه در بسیاری از استان‌ها سازمان نظام مهندسی بدون توجه به سیاست‌های کلی این سازمان به بخش مسکن مهر ورود پیدا کرده، اما در نهایت، نتوانست هیچ اقدامی برای بالا بردن کیفیت ساخت‌وساز این پروژه‌ها انجام دهد.

شوند. وی در ادامه با اشاره به نقاط قوت مسکن مهر گفت: با اجرای این طرح حاشیه‌نشینی در بخش‌هایی از کشور ساماندهی شده و تا حدودی در زمینه صنعتی‌سازی ساختمان توفیقاتی نیز به وجود آمده است.

مثنوی هفتادمن...

قصه مسکن مهر، به منزله یک مثنوی هفتاد من است که مرور و بررسی آن در یک یادو سطر نمی‌گنجد. واقعیت غیر قابل کتمان آن است که مشکل مسکن مهر یکی، دو تا نیست. از نبود تجهیزات و زیرساخت‌های معیشتی آن گرفته تا مشکلات و حوادثی که ناشی از کاربرد تجهیزات و مصالح ساختمانی بی کیفیت در ساختمان است. مصطفی ایزدی، کارشناس راه‌وساختمان نیز در این خصوص می‌گوید: با توجه به اینکه مسکن مهر یک طرح برای خانه‌دار کردن افراد به ارزان‌ترین قیمت بود، همه مصالح و تجهیزات به کار برده شده در واحدهای مسکونی آن برای کاهش هزینه تمام‌شده ساختمان، بسیار ارزان قیمت به کار برده شد. وقتی قرار باشد یک واحد مسکونی به قیمت ۳۰۰ هزار تومان به ازای هر متر مربع فروخته شود و در همین حال

هیچ نظارتی نیز بر نحوه ساخت و ساز آن وجود نداشته باشد، مثلاً نمی‌توان انتظار داشت که آسانسورها از استانداردها برخوردار باشند. در این میان پیمانکارانی که بیشتر به دنبال کاسبی و کسب سود بیشتری بودند از مصالح نامرغوب و بی کیفیت در همه بخش‌های واحدهای مسکونی استفاده کردند. حتی در اسکلت بندی ساختمان به جای استفاده از بتن آرمه از اسکلت فلزی استفاده کردند که ارزان‌تر از بتن است، چراکه این واحدها قرار بوده به گونه‌ای ساخته شود که فقط قابل سکونت باشد و موارد دیگر از جمله ایمنی، امنیت و استانداردها آسانسور هم مدنظر قرار نگرفت.

امنیت سرمایه‌گذاری، درخواست جدی سرمایه‌گذاران

کارشناسان می‌گویند سرمایه‌گذاری در بازار مسکن به علت تغییر رقم تورم و به تبع آن افزایش یا کاهش قیمت مسکن اقدامی ریسک‌پذیر است، اما در صورتی که بسترهای مناسب و شرایط ایده‌آل برای سرمایه‌گذاری مهیا باشد خطر پذیری آن نیز کاهش می‌یابد. در واقع باید گفت در صورتی که شرایط سرمایه‌گذاری در بازار مسکن چندان فراهم نباشد یا سود حاصل از

سرمایه‌گذاری در بازارهای رقیب بیشتر پیش‌بینی شود، نمی‌تواند محل مناسبی برای استقرار سرمایه‌ها و کسب ارزش افزوده محسوب شود. حال که مسئولیت دولت نهم بر دوش دولت یازدهم افتاده است، کارشناسان توصیه می‌کنند برای تکمیل هر چه سریع‌تر این طرح زمینه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را از طریق ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری فراهم کنند.

محمد فیروزی، عضو کمیسیون عمران مجلس در زمینه امنیت سرمایه‌گذاری در مسکن مهر با تأکید بر این که یکی از محسنات حوزه مسکن سودآوری است به شمس می‌گوید: معمولاً کسانی که در بخش مسکن سرمایه‌گذاری می‌کنند، علاوه بر اطمینان از سوددهی سرمایه خود، از امنیت سرمایه نیز در این بخش برخوردارند. این یک قانون کلی است، از این روست که ورود بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در حوزه مسکن توجیه منطقی و اقتصادی دارد.

به گفته نماینده مردم نطنز و قمصر اکنون فضای کشور در خصوص مسکن دارشدن افراد در اولویت قرار دارد؛ بنابراین زمینه ورود بخش خصوصی به این بازار به خوبی فراهم است، اما این در حالی است که سرمایه‌گذاران با برنامه ریزی‌های درست و کارآمدی که از سوی دولت ارائه می‌شود وارد این عرصه شوند. وجود برنامه و بررسی‌های کارشناسی شده، برای سرمایه‌گذار، بی‌شک امنیت سرمایه را تضمین می‌کند. فیروزی ادامه می‌دهد: مسکن مهر طرح درست و خوبی برای خانه‌دار شدن افراد بود، اما با حجم بالای کار و پیش‌بینی نشدن مشکلات پیش‌رو نه تنها نتوانست به سرانجام برسد، بلکه اعتماد به دولت در امنیت سرمایه را از سرمایه‌گذار گرفت و باعث شد که سرمایه‌گذاران با نگرانی وارد این بازار شوند. وی انگیزه سرمایه‌گذاری را فقط حاصل ایجاد امنیت و نبود قوانین دست‌وپاگیر برای سرمایه‌گذار می‌داند و می‌افزاید: اگر شرایط و امکانات سرمایه‌گذاران به گونه‌ای فراهم شود که منافع عوامل ذینفع به خطر نیفتد، به یقین تمایل بیشتری به آوردن سرمایه خود در بخش مسکن خواهند داشت. فیروزی، رغبت مردم به سکونت در خانه‌های مسکن مهر را نیز انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری افراد عنوان می‌کند و ادامه می‌دهد: دولت، مردم و سرمایه‌گذار مانند یک زنجیره ۳ حلقه‌ای هستند که در صورت فقدان یک حلقه این زنجیره تکمیل نخواهد شد. اگر مردم از فراهم بودن امکانات معیشتی در مسکن مهر اطمینان داشته باشند،

هدف از ساخت مسکن مهر، مردم

نیبودند بلکه یک هدف سیاسی را دنبال می‌کرد؛ هدفی که دولت نهم و دهم را در زمره دولت‌های موفق در بخش تهیه مسکن برای مردم معرفی کند چرا که اگر قرار بود مردم هدف باشند، این طرح‌ها باید در دور افتاده‌ترین مناطق ایران ساخته می‌شد.

تمایل سرمایه‌گذار نیز برای سرمایه‌گذاری بیشتر است و اگر سرمایه‌گذار از ایجاد امنیت سرمایه خود از سوی دولت اطمینان حاصل کند می‌تواند روند تکمیل این پروژه را هر چه زودتر به سرانجام برساند.

تأثیر سرمایه‌گذاری در قیمت مسکن

احمد جباری، عضو کمیسیون عمران مجلس هم مدیریت فضای روانی و اجتماعی جامعه، هدایت صحیح نقدینگی و تسهیلات بانک‌ها در حوزه مسکن، امنیت در سرمایه‌گذاری و اجرای درست قوانین را از شاخصه‌های مهم در کنترل و ثبات بخشی بازار مسکن می‌داند. به گفته وی دولت باید موضوعات روانی تأثیرگذار در بازار مسکن را به درستی مدیریت کند. علاوه بر این هدایت صحیح نقدینگی و تسهیلات بانک‌ها باید در حوزه واقعی مسکن سرمایه‌گذاری شود تا پای واسطه‌گری و دلالتی از این بخش بریده شود. جباری تأکید می‌کند که امنیت سرمایه‌گذاری در تولیدات مسکن به ویژه تکمیل مسکن مهر یکی از عواملی است که می‌تواند در کنترل قیمت مسکن نیز تأثیرگذار باشد. نماینده مردم مرزگان، قشم و ابوموسی افزود: امنیت سرمایه‌گذاری در بخش مسکن بیشتر باید متوجه شیوه صنعتی‌سازی باشد چرا که ضریب اطمینان مالی سرمایه‌گذاری در ساخت و ساز به شیوه سنتی بسیار پایین است. وی می‌افزاید: انسجام و هماهنگی مجموعه‌های دولت در کنار برنامه ریزی کارشناسی شده و تقویت نقاط مثبت طرح‌های نیمه‌کاره می‌تواند بازار مسکن را از رکود خارج کند. به نظر می‌رسد دولت باید در شرایط کنونی بازار مسکن، فضا را به دست بگیرد و امنیت سرمایه‌گذاری را با مشورت و برنامه ریزی درست برای سرمایه‌گذاران فراهم کند. کارشناسان نیز بر این نکته تأکید می‌کنند که سرمایه‌گذاری در مسکن مهر می‌تواند بازار عرضه و تقاضا و خرید و فروش را نیز از رکود خارج کند.

میراثی که از آن گریزی نیست!

با وجود تمام این گفته‌ها باید اذعان داشت که مسکن در اقتصاد همه کشورها از اهمیت بالایی برخوردار است، چرا که به عنوان یکی از اصلی‌ترین نیازهای جامعه، زمینه‌ای برای رشد و پویایی اقتصاد یک کشور محسوب می‌شود. نقش و حساسیت این گنجینه اقتصادی در سال‌های اخیر، در ایران بسیار پررنگ‌تر از سال‌های پیش از آن بوده است. به ویژه پس از آغاز اجرای طرح مسکن مهر، همه نگاه‌ها به چگونگی تأمین منابع مالی این طرح و روند پیشرفت یا پسرفت این پروژه معطوف شد. باور این اتفاق که طرحی با چنین عظمت به دلیل نبود بررسی‌های کارشناسی، بی‌برنامگی و تأمین نشدن منابع مالی نتواند به سرانجام برسد، دور از ذهن نبود. در صورتی که هشدار کارشناسان در سال‌های نخستین دولت نهم در زمان برنامه ریزی این دولت برای اجرای چنین طرحی مورد توجه قرار می‌گرفت، بی‌شک اکنون بودجه مصرف شده در این طرح گوشه‌های از اقتصاد زخمی حاصل از دولت نهم و دهم را تسکین می‌بخشید. حالاً این دولت یازدهم است که باید طرح‌ها، پروژه‌ها و برنامه‌های کارشناسی نشده دولت نهم و دهم را بعد از گذشت بیش از یک سال و نیم از عمر دولتش، سروسامان بخشد. میراثی که با تمام کاستی‌ها به این دولت رسیده و از آن گریزی نیست.

برگزاری نشست بررسی عملکرد سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان پس از زلزله بم

ترکان: مهندسان نسبت به ایمن بودن ساخت و ساز متعهدند

آن سکونت دارند. به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، او با بیان این مطلب تأکید کرد با وجود چنین شرایطی توجه به حوزه آموزش و برگزاری سمینارهای تخصصی جهت مدیریت صنعت ساختمان، ضروری است. رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان خوزستان در تشریح اقدامات سازمان خوزستان نیز گفت: «یکی از مواردی که در بالا بردن کیفیت ساخت و سازها در حوزه ایمنی تأثیر گذار است، نظارت جدی و مضاعف بر پروژه‌های ساختمانی است که کمیته‌ای با این عنوان در استان جهت ارتقای بحث اجرا و عوامل ساخت در حال فعالیت است.» از دیگر سو، دکتر حمید بدیعی، عضو شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور نیز در این نشست گفت ایران از لحاظ خسارات و تلفات ناشی از بلایا در وضعیت نابسامانی قرار دارد و در سال گذشته جزء ۶ کشور اول جهان قرار گرفت. به گفته بدیعی، تجربه کشورهای پیشرفته ثابت می‌کند برای کاهش تلفات و خسارات ناشی از بلایا بهترین راه کاهش آسیب پذیری و تقویت مدیریت بحران است. وی افزود زلزله بم صنعت ساختمان کشور را به سمتی سوق داد تا در روند ساخت و ساز و فرایند تولید ساختمان بازنگری شود.

مهندس فرج الله رجبی نیز از دیگر سخنرانان این همایش بود؛ رجبی تأکید کرد سازمان نظام مهندسی ساختمان در حوزه گردآوری اطلاعات و آمارهای تخصصی به خوبی عمل نکرده و نبود چنین منبعی در سازمان نظام مهندسی ساختمان به خوبی درک می‌شود. او با بیان این موضوع گفت این مسئله به اندازه‌ای ضروری است که باید برای تعیین حرکت‌های رو به جلو در سازمان نظام مهندسی ساختمان به آن‌ها اتکا کرد.

در ادامه همایش، مهندس فرخزاد، رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان قزوین با بیان این که زلزله از جمله مواردی است که می‌تواند جوامع مختلفی را با چالش جدی روبرو سازد گفت: «برای مقابله به چنین چالش‌هایی لازم است تفضای اعتماد بین ارگان‌های مختلف در سطح مدیریت شهری در تمام شهرهای کشور ایجاد شود.»

اکبر ترکان، رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان، در نشست تخصصی بررسی عملکرد سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان در یک دهه اخیر پس از زلزله بم گفت: «سازمان نظام مهندسی ساختمان و مهندسان عضو این سازمان به شهروندان این کشور متعهدند ساختمان‌هایی بسازند که در برابر زلزله ایمن بوده و از جان انسان‌ها در برابر چنین مخاطراتی محافظت کند. به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، با بیان این مطلب افزود: «با گذشت ۱۱ سال از حادثه

تلخ زلزله بم با آنچه مشاهده می‌شود می‌توان ادعا داشت که به وضعیت قابل اطمینانی نسبت به گذشته رسیده‌ایم و سازمان نظام مهندسی ساختمان و فن آوری‌های مرتبط با صنعت ساختمان در وضعیت بهتری نسبت به گذشته قرار دارند.» به گفته ترکان در گزارش‌های سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استان‌ها بر رعایت این سه اصل که صنعت ساختمان باید از حضور مجری ذی صلاح بهره برده و مصالح استاندارد در آن مورد استفاده قرار گیرد و آموزش مهندسان نیز برای ساخت و سازهای استاندارد آموزش ببینند تأکید شده است که نشان می‌دهد خلا احتمالی موجود در صنعت ساخت و ساز را باید توسط چه بخش‌هایی جبران کرد. رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان تأکید کرد که تمام این موارد همان تعهداتی است که باید نسبت به جامعه مصرف کنندگان و بهره برداران ساختمان مد نظر داشت. مهندس ترکان در پایان افزود: «اگر مردم در برابر آنچه به ایمن سازی ساختمان مرتبط است آگاه باشند در هنگام خرید در خصوص ایمن بودن خانه متوقع می‌شوند و مطالبه‌گری در خصوص ساخت و ساز فنی و اصولی در جامعه نهادینه خواهد شد.»

ایران بیش از ۱۱۰ هزار هکتار بافت فرسوده دارد

همچنین مهندس شیخ الاسلام، رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان خوزستان نیز در نشست تخصصی بررسی عملکرد سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان در یک دهه اخیر پس از زلزله بم گفت بیش از ۱۱۰ هزار هکتار بافت فرسوده در کشور وجود دارد و ۳۰ میلیون نفر از جمعیت کشور در

آخوندی در همایش سیاست‌های توسعه مسکن؛ «به ۱۲ میلیون واحد مسکونی نیاز داریم»

عباس آخوندی، وزیر راه و شهرسازی در چهاردهمین همایش سیاست‌های توسعه مسکن در ایران با بیان اینکه نیاز به ۱۲ میلیون واحد مسکونی داریم، گفت که ۵،۵ میلیون ایرانی در یک اتاق زندگی می‌کنند. به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، عباس آخوندی در این همایش تاکید کرد: «متأسفانه بخش مسکن به شکل گسترده‌ای با حوزه سیاست‌گره خورده و این باعث شده است که ما بخش عمده‌ای از متفکران و اندیشمندان را در حوزه مسکن از دست بدهیم و نتوانیم از امکانات آنها بهره بگیریم.» وی افزود: «به همین جهت است که این همایش را دوباره زنده کردیم، البته جای تأسف است که این همایش با استقبال زیادی مواجه نشده است.» به گفته وزیر راه و شهرسازی، در سال‌های ۷۳، ۷۴ و ۷۵ که این همایش برگزار شد، تمام سالن پر از جمعیت بود ولی در همایش

اخیر که اوایل دی ماه برگزار شد جمعیت اندکی حاضر شدند. آخوندی می‌گوید این مسئله نشان می‌دهد ما با مشکلات ساختاری مواجه هستیم. وی با بیان اینکه به طور حتم در سال‌های بعد با استقبال بیشتری از سوی جامعه علمی مواجه می‌شویم، گفت: «مشکل این است که جامعه علمی اعتماد خود را به نظام سیاست‌گذاری از دست داده است، زیرا نظام سیاست‌گذاری در گذشته جامعه علمی را کنار گذاشت.»

همچنین وزیر راه و شهرسازی در رابطه با حوزه مسکن و سیاست‌های شهری، گفت: «باید شهرهای ما قابلیت زندگی را داشته باشد و موضوع دیگر قابلیت جابجایی در سطح شهرها است، زیرا اکنون به شهرهای ۲۵ هزار نفری هم شهر می‌گوییم و از سویی کلانشهر تهران را هم شهر می‌نامیم؛ در حالی که حمل و نقل و جابجایی در این دو شهر تفاوت‌های زیادی با هم دارند.»

وی با اشاره به اینکه پیوند نظام حمل و نقل و شهرسازی باید در چارچوب قابلیت شهری انجام شود، توضیح داد که سهم بخش مسکن از سرمایه ثابت حدود ۳۰ درصد، سهم بخش مسکن از اشتغال مستقیم حدود ۱۲ درصد، سهم بخش مسکن از تسهیلات بانکی حدود ۲۵ درصد، سهم بخش مسکن از کل گردش نقدینگی حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد، سهم دولت از کل سرمایه‌گذاری بخش مسکن نیم تا سه درصد و سهم مسکن از بودجه خانوار ۳۳ درصد است. در عین حال آخوندی با تاکید بر اینکه «بخش مسکن متکی به بخش خصوصی است» افزود که مداخلات بی‌جای دولت می‌تواند تاثیر زیادی را بر این بخش بگذارد. وی گفت: «یک سوم بودجه خانوار به بخش مسکن اختصاص می‌یابد که سهم بسیار بزرگی محسوب می‌شود و یک اتفاق در خانوار شهری است.»

کاهش ۴۰ درصدی تلفات جان‌ومال ناشی از گودبرداری‌ها

رئیس سازمان نظام مهندسی استان تهران از کاهش ۳۰ تا ۴۰ درصدی تلفات جانی ناشی از گودبرداری‌ها خبر داد و گفت: «در یکسال اخیر از ۱۴ هزار گودبرداری تهران بازدید شده که از این تعداد حدود ۱۳۰۰ گود پرخطر بوده و تذکرات لازم برای تثبیت آنها داده شد.» به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی و به نقل از تسنیم، سعید غفرانی افزود: «قانون نظام مهندسی دو هدف را پیگیری می‌کند که آن حضور ۷ رشته ساختمانی در شکل‌گیری شهرها بوده است. اگر مهندسان در ۷ رشته بتوانند در شهرها ایفای نقش کنند باید شاهد شکل‌گیری خوب فضای

شهری باشیم.»

رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان تهران توضیح داد: «گودهای با عمق بیش از ۶ متر کنترل شده و تذکرات لازم به مالکان و ناظران داده شده و به همین دلیل شاهد ۳۰ تا ۴۰ درصد از تلفات جانی گودبرداری‌ها کاسته شده است.» غفرانی با بیان این که در دوره جدید از ۱۴ هزار گود تهران بازدید کرده‌ایم، تصریح کرد: «از این تعداد حدود ۱۳۰۰ گود پرخطر بوده که در مکاتبه با شهرداری دستور توقف کار برای تثبیت کار را داده‌ایم.»

انتصاب رئیس دفتر رئیس سازمان نظام مهندسی

مهندسی

تاریخ: ۹۳/۱۰/۱۵ شماره: ۴۸۹/۱۷/۲۵ پوسته:	بسمه تعالی	
سازمان نظام مهندسی ساختمان		
سرکار خانم زینب‌مانی		
سلام علیکم!		
نظر به سوابق و تجربیات سرکار عالی به موجب این ابلاغ به عنوان رئیس دفتر رئیس شورای مرکزی نظام مهندسی ساختمان منصوب می‌شوید.		
ساماندهی امور دفتر رئیس شورای مرکزی و تنظیم برنامه‌های کاری و ملاقات‌های اینجانب، پاسخگویی به مراجعین، تنظیم متن نامه‌های اداری مرتبط و پیگیری دستورات ابلاغی به حوزه‌های تابعه برای انجام امور با رعایت سرعت، صحت و دقت از مهمترین وظایفی است که انتظار می‌رود با همکاری مسئولین محترم بخش‌های مختلف در صدر برنامه‌های سرکار عالی قرار گیرد.		
توفیق روزافزونتان را از درگاه خداوند متعال مسئلت دارم.		
امیر نورکان رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان		

عدم تاثیر نوسانات ارزی بر بازار مسکن

رئیس انجمن صنفی انبوه‌سازان استان تهران تاکید کرد با توجه به اینکه نوسانات قیمت ارز اتفاق جدیدی نیست، تاثیر چندانی در روند بازار مسکن نخواهد داشت و در حال حاضر به دلیل شرایط حاکم بر اقتصاد کشور به طور کلی در وضعیت رکود تورمی به سر می‌بریم. حسن محتشم، رئیس انجمن صنفی انبوه‌سازان استان تهران در گفت‌وگو با ایسنا، درباره نوسانات قیمت ارز و تاثیر آن بر بازار مسکن گفت: «در حال حاضر نوسانات قیمت ارز نقشی در روند بازار مسکن نخواهد داشت چرا که این نوسانات تجربه جدیدی نیست.»

رئیس انجمن صنفی انبوه‌سازان استان تهران با اشاره به اینکه دولت توانسته تورم را تا حدودی کنترل کند، افزود: «امار کود همچنان وجود دارد و از آنجایی که حوزه مسکن جدا از اقتصاد کشور نیست و تابع شرایط حاکم بر اقتصاد جامعه است، به همین روال پیش می‌رود.» وی در ادامه درباره پیش‌بینی وضعیت بازار مسکن توضیح داد که در نیمه دوم بهمن برای واحدهای کوچک طبق روال معمول شاهد نقل و انتقالات خواهیم بود و با توجه به تقاضای هر ساله در اواخر سال و یا به عبارتی نیمه دوم بهمن، تا حدودی میزان تقاضا افزایش می‌یابد.

« بازار مسکن دیگر پرسود نیست

حامد مظاهریان، معاون وزیر راه و شهرسازی در گفتگو با ایسنا درباره وضعیت بازار مسکن گفت که این بازار دیگر بازار پر سودی برای سرمایه‌گذاران نخواهد بود. در عین حال معاون وزیر راه و شهرسازی در امور مسکن و ساختمان تاکید کرد طرح‌هایی مثل وام خرید مسکن که در حال حاضر مطرح است، می‌تواند تا حدودی نگرانی‌های مردم را کاهش دهد، بدین ترتیب می‌توان توقع داشت که سازندگان هم اطمینان بیشتری به حوزه مسکن پیدا کنند. وی افزود: «سیاست‌هایی که دولت در نظر دارد و طرح‌هایی مثل وام خرید مسکن که در بانک مرکزی مطرح است می‌تواند محرک را به این بازار بازگرداند و تا حدودی نگرانی‌های مردم را کاهش دهد.» وی در پایان تاکید کرد که نتایج مذاکرات هسته‌ای تاثیر خاصی در روند بازار مسکن نخواهد داشت.

« ضرورت توجه به معلولین باتکیه بر اخلاق و جایگاه حرفه‌ای مهندسان

می‌گذرد، گفت: «می‌توان با مرور آنچه تا به امروز بر ساخت و ساز کشور گذشته است به این نتیجه برسیم که روند کامل شدن قانون و آیین‌نامه آن تا حد زیادی مورد قبول بوده و دستاوردهای خوبی در خصوص مناسب‌سازی ساخت و ساز شهری صورت گرفته است. اما قانون نیز می‌تواند بهتر از آنچه امروز در دست داریم باشد اما پیش از آن آنچه در اختیار است باید به مرحله اجرا در بیاید.»

مناسب‌سازی فضاهای شهری برای حضور معلولان

عامری نیز در این نشست تاکید کرد با افزایش تعداد معلولان و افراد دارای شرایط خاص جامعه در کشور، باید در خصوص تسهیل نمودن فضای زندگی و فعالیت‌های اجتماعی برای آنان جدی‌تر و علمی‌تر عمل کرد. به گفته نایب رییس اول شورای مرکزی، آنچه امروز در سطح جامعه می‌توان دید، حرکت و حضور معلولان با سختی و مشقت بسیار است و بعضاً آنان را به انزوا از اجتماع کشانده است که باید در نحوه برنامه‌ریزی و عملکرد ارگان‌های مختلف در این خصوص دقت بیشتری اعمال شود. دکتر بدیعی نیز مناسب‌سازی ساخت و ساز شهری برای معلولان را از جمله مسئولیت‌هایی دانست که وظیفه‌سنجینی را به لحاظ حرفه‌ای

دوازدهم آذر ماه مصادف با سوم سپتامبر، روز جهانی گرامیداشت مقام معلولین است، به مناسبت این روز نشستی تخصصی برای بررسی راهکارهای مناسب‌سازی طراحی و ساخت و ساز شهری برای معلولین برگزار شد. در این نشست که در محل شورای مرکزی برگزار شد افرادی همچون مهندس اکبر ترکان، رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان، دکتر شیبانی اصل، مدیر کل دفتر سازمان‌های مهندسی و تشکل‌های حرفه‌ای، دکتر بدیعی عضو هیات ریس شورای مرکزی نمایندگان سازمان‌های مرتبط و اصحاب رسانه، مهندس عامری، نایب رییس شورای مرکزی،

دکتر قناعت، خزانه‌دار شورای مرکزی و آقایان دکتر آیت الهی مهندس اسماعیلی، مهندس احد محمدی، مهندس اله دادی و مدیران روابط عمومی ۲۷ سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها حضور داشتند. مهندس ترکان در این نشست تاکید کرد که موضوع مناسب‌سازی محیط و ساخت و ساز شهری برای معلولان باید به شکل مطالبه اجتماعی مطرح شود تا سازمان نظام مهندسی ساختمان در برابر این مطالبه اجتماعی، تکالیف خود را مرور و نقص و کاستی‌ها را بررسی و رفع کند. به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، وی با

اجتماعی بر عهده حوزه مدیریت شهری و ساخت و سازهای بخش خصوصی و عمومی می‌گذارد. در ادامه آیت الهی با تاکید بر این موضوع که برای مناسب‌سازی محیط شهرها حتی انسان‌های سالم نیز با مشکل مواجه‌اند و بعضاً با عارضه‌هایی در اثر حوادث ناخواسته از نامناسب بودن سطح پیاده‌روها و یا طراحی‌های شهری دچار انواع معلولیت می‌شوند، گفت اما این تنها مسئله نیست و معلولان نیز برای تردد در سطح شهرها با مشکل جدی روبرو هستند. وی افزود: «موانع موجود و کاستی‌هایی که به چشم می‌خورد نیازمند عقلانیت است و نه قانون.»

بیان این مطلب افزود: «تکالیف دستگاه‌های مختلف در این خصوص مشخص است و در بخش اماکن عمومی کارهای ارزشمندی انجام شده که شایسته تمجید است اما در حوزه ساخت و سازهای بخش خصوصی شرایط باید ایده آل شود.» رئیس سازمان نظام مهندسی کشور یادآور شد: «به مناسبت روز جهانی معلولین باید نسبت به تکالیفی که هم حوزه اخلاق و هم جایگاه حرفه‌ای مهندسان از سوی قانون برای ما در نظر گرفته مروری داشته و ضرورت آن را درک کنیم.» مهندس ترکان با اشاره به اینکه قریب به دو دهه از تصویب قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان

« اتصال ریلی ایران و عراق

کمک کند. وزیر راه و شهرسازی با بیان این که اتصال ریلی با عراق از نظر اقتصادی نیز اهمیت بسیاری دارد گفت: «با توجه به حجم بالای کالاهای انتقال یافته از عراق به ایران و به خصوص اتصال آن‌ها با بندر امام خمینی (ره) می‌توان از طریق این خط ریلی کالاهای ترانزیت شده را نیز به مرزهای داخلی ایران انتقال داد.» آخوندی درباره محورهای دیگر مذاکره شده بین ایران و طرف عراقی نیز گفت: «ما به طور عمده در رابطه با پنج محور اصلی با عراقی‌ها مذاکره نشستیم، گسترش همکاری‌های ریلی، جاده‌ای، دریایی، هوایی و انتقال خدمات مهندسی از جمله این مذاکرات بود که در رابطه با بسیاری از آن‌ها به پیشرفت‌های محسوسی دست یافته‌ایم.»

وزیر راه و شهرسازی از اتصال ریلی ایران و عراق در ۱۸ ماه آینده خبر داد. به گزارش ایسنا، عباس آخوندی در مراسم اختتامیه مذاکرات ایران با وزیر حمل و نقل عراق با بیان این خبر گفت: «طبق توافقات صورت گرفته ایران در مسیر اتصال بصره با مرز عراق یک پل متحرک ۷۰۰ متری خواهد ساخت که قریب به ۱۸ ماه زمان می‌برد. با نهای شدن ساخت این پل و البته همکاری کشور عراق در تکمیل مسیر باقیمانده در این کشور اتصال ریلی ایران با عراق نهایی خواهد شد.» وی ادامه داد: «با توجه به تعداد بالای مسافران ایرانی که در سال از طریق جاده‌ها خود را به عراق می‌رسانند انتظار می‌رود برپاشدن این خط به انتقال بخش عمده‌ای از این سفرها به خطوط ریلی

« مهندسان برتر کشور انتخاب خواهند شد »

به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، با ابلاغ مهندس اکبر ترکان، رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان، مهندسان برتر کشور در رشته‌های مختلف انتخاب خواهند شد.

در این نامه آمده است:

نظر به اینکه ۱۵ اسفندماه زادروز خواجه نصیرالدین طوسی روز مهندس نامیده شده است و سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها در این روز به بررسی عملکرد سال گذشته می‌پردازند و خود را برای آغاز سالی جدید برای جامعه مهندسی آماده می‌سازند، لازم است در خصوص دستاوردهای یکساله خود نگاه کارشناسی و برخوردی شایسته دانست.

فعالیت مهندسان در کشور و در مسیر رو به پیشرفت قرار داشته و همواره شاهد بروز خلاقیت‌ها و کارهای ارزنده‌ای از سوی آنان می‌باشیم شایسته است نسبت به انتخاب برگزیدگان مهندسی هر استان که در حرفه و تخصص خود کارهای شاخصی انجام داده‌اند، اقدام گردد.

شرایط گزینش:

۱. انتخاب مهندسان برگزیده بر اساس عملکرد و طرح‌های برجسته آنان

با شرح ویژگی و مشخصات عملکرد و طرح‌ها بر اساس رای داوران در استان صورت خواهد گرفت.

۲. از مهندسان برگزیده

رتبه‌های اول، دوم و سوم گروه‌های تخصصی مربوطه استانی در مراسم روز مهندس سال جاری تقدیر به عمل آید.

۳. منتخبان از اعضای هیات

مدیره (اصلی و علی‌البدل)، شورای انتظامی و بازرسان دوره ششم نباشند. مهندسان رتبه‌های اول تا

سوم هر استان در گروه‌های تخصصی به شورای مرکزی معرفی شده تا با ارائه عملکرد و طرح‌های خود به هیات داوری شورای مرکزی، برای انتخاب مهندسان برگزیده کشور اقدام شود.

« خانه‌های ایرانی فقط ۴۰ سال عمر می‌کنند »

رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان کرمانشاه میانگین عمر ساختمان‌های کشور را بین ۳۵ تا ۴۰ سال اعلام کرد. به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، مهندس منوچهر کولانی در گفت‌وگو با ایسنا، میانگین عمر ساختمان در ایران را ۳۵ تا ۴۰ سال اعلام و تاکید کرد: «این در حالیست که عمر ساختمان‌ها در شرایط ایده‌آل بیش از ۱۰۰ سال تعریف شده است.» وی با بیان اینکه می‌توان به این افزایش عمر ساختمان رسید، افزود: «چنانچه اصول ساختمان‌سازی به دقت رعایت شده و از مصالح استاندارد در ساخت و ساز استفاده شود و مواردی مانند آزمایش جوش و

بتن جدی گرفته شود، قطعاً می‌توان عمر ساختمان‌های ایران را به بیش از ۱۰۰ سال افزایش داد.» رییس نظام مهندسی ساختمان استان کرمانشاه بر بکارگیری افراد ماهر و متخصص برای ساخت و سازها جهت افزایش عمر ساختمان در کشور تاکید کرد و گفت با بازنگری قانون نظام مهندسی مصوب سال ۱۳۷۴ و تعریف قوانین نظام مهندسی مطابق با شرایط روز، دخالت‌های موجود در صنف مهندسی نیز کمتر خواهد شد و به این ترتیب قطعاً می‌توان گام موثری در جهت افزایش طول عمر ساختمان‌های کشور برداشت.

« سازندگان ساختمان باید در مقابل مردم پاسخگو باشند »

معاون امور مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی می‌گوید زمان بی‌مسئولیتی در حوزه طراحی، کنترل و تولید ساختمان به پایان رسیده و سازندگان ساختمان‌ها باید در مقابل خریداران و مردم پاسخگو باشند. به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی و به نقل از ایرنا، حامد مظاهریان افزود: «سازندگان در مقابل خریداران و مصرف‌کنندگان ساختمان‌ها مسئولیت دارند و باید ضامن جبران خسارت‌های احتمالی مصرف‌کنندگان در این زمینه باشند.» مظاهریان تاکید کرد: «هر چند تاکنون در صنعت ساختمان در جامعه چنین انضباط قانونی و اخلاقی قابل اعتمادی نهادینه نشده، اما استقرار آن تنها بر عهده قانونگذاران و مسئولان برقراری نظم و امنیت حقوقی برای مصرف‌کنندگان ساختمان نیست، بلکه فراتر از آن بر عهده کسانی است که حرفه آنها تولید و فروش ساختمان در سطح کشور است.»

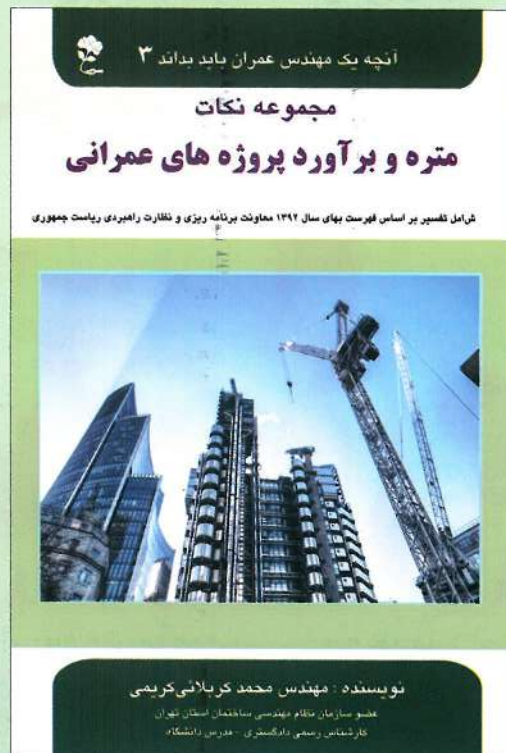

« اسکان هشت میلیون نفر در سکونتگاه‌های غیررسمی »

است. به گفته برنر، سه طرح در شورای عالی اشتغال به منظور ساماندهی وضعیت اشتغال کشور در دست اجراست که در طرح آن در حوزه سازمان فنی و حرفه‌ای قرار می‌گیرد. وی افزود: «توسعه مشاغل خرد، کسب و کارهای کوچک و خانگی از برنامه‌های وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی است که با آرایه آموزش‌های مهارتی به جامعه هدف در این وزارتخانه دنبال می‌شود.»

معاون وزیر کار، تعاون و رفاه اجتماعی می‌گوید بیش از هشت میلیون نفر از جمعیت کشور در سکونتگاه‌های غیررسمی و مناطق حاشیه‌ای زندگی می‌کنند. به گزارش ایرنا، کوروش برنر، در نشست شورای سرمایه‌گذاری و اشتغال استان ایلام معضل حاشیه‌نشینی و مهاجرت روستاییان به شهرها را از مشکلات کنونی کشور برشمرد و اظهار کرد: «زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی ناشی از کم‌توجهی به رفاه اجتماعی در مناطق محروم و روستایی

مجموعه کتاب های «آنچه یک مهندس عمران باید بداند»

جلد سوم:

متره و برآورد پروژه های عمرانی

شامل تفسیر براساس فهرست بهای سال ۹۲

سال انتشار: ۱۳۹۳

ناشر: انتشارات جاودان خرد

مرکز پخش:

تهران خ انقلاب، مقابل دانشگاه تهران، جنب بانک ملت، پلاک ۱۲۱۲،

کتابفروشی گوتنبرگ تلفن: ۶۶۴۰۲۵۷۹-۶۶۴۱۳۹۹۸

همزمان با عیدسعید قریان، سومین جلد از مجموعه کتب «آنچه باید

یک مهندس عمران بداند» با موضوع «متره و برآورد پروژه های عمرانی

براساس فهرست بهای سال ۱۳۹۲ معاونت نظارت راهبردی ریاست

جمهوری «رونمایی شده و در سطح کشور توزیع شد. در این کتاب

سعی شده است تا متره و برآورد در پروژه های عمرانی بصورت کاربردی

و تخصصی ارائه شده و ویژگیهای خاص بشرح ذیل در نگارش کتاب

مدنظر قرار گرفته است.

ویژگی های خاص کتاب

۱ - به جای ارائه مثال های ساده متره شامل محاسبه سطوح و حجم

و... که بدیهی می باشند، به نکات خاص و ردیف ها و تعاریف فهرست بها

اشاره شود

۲ - با تاکید بر نکات و اصطلاحات و آیتم های خاص موجود در فهرست بها، مهندسين محترم با نحوه «برآورد» عمليات ابنیه آشنا شوند.

۳ - جهت فراهم نمودن امکان استناد ساده خوانندگان عزیز، کلیه فصول کتاب براساس فصول فهرست بها ابنیه سال ۱۳۹۲ ارائه شده است

سرشناسه: کربلای کریمی، محمد، ۱۳۵۹

عنوان و نام پدیدآور: مجموعه نکات متره و برآورد پروژه های عمرانی

شامل تفسیر بر اساس... نویسنده محمد کربلای کریمی.

مشخصات نشر: مشهد، جاودان خرد، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۸۶ص.

فروست: آنچه یک مهندس عمران باید بداند.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۶۸-۱۰-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: ساختمان سازی - برآورد

موضوع: مهندسی - برآورد

موضوع: ساختمان سازی - صنعت و تجارت - هزینه ها

رده بندی کنگره: HF۵۶۸۶/ش ۴۴۵۵/۱۳۹۳

رده بندی دیویی: ۸۶۹۰۴۲/۶۵۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۵۴۹۸۶

نکاتی برای پیشگیری از آتش سوزی در خانه

آتش ساختمان سوز

آتش سومین عامل منجر به مرگ در آمریکا است. در این کشور هر روز بیش از ۱۵۰ واحد صنعتی دچار آتش سوزی می شود، اما، باید توجه داشت، بیشتر آتش سوزی های منجر به مرگ در خانه اتفاق می افتد. نکته تأسف آور آنکه بسیاری از این حوادث دلخراش بار عایت نکات نه چندان مشکل قابل پیشگیری است. در این نوشتار کوشش شده است مهم ترین این نکات مورد بررسی قرار گیرد. همچنین در مورد آمادگی برای مقابله با آتش سوزی و نجات جان در مواقعی که خروج فوری از خانه حریق زده الزامی است، مطالبی ارائه شده است.

۱ آتش خانه کانون خطر

به طور معمول بیشتر حریق های خانگی از آتش خانه شروع می گردد. بنابراین، بایستی نسبت به این محل بسیار مراقب بود.

• اجاق موجود در آتش خانه از هر نوع گازی، برقی و یا حتی نفتی باشد، باید توسط کارخانه های معتبر ساخته شده و علامت استاندارد داشته باشد.

• سطح و جوانب اجاق نباید به روغن، باقی مانده مواد غذایی و... آغشته باشد. بنابراین، بایستی آن را در فواصل زود به زود و به ترتیبی که کارخانه سازنده توصیه کرده است، نظافت نمود.

• هرگز نباید در بالا و یا اطراف اجاق گاز پرده آویزان شود. همچنین دستمال ها، دستکش آشپزی و سایر فرآورده های آتشگیر به قدر کافی از آن دور باشد.

• هنگام آشپزی نباید از لباس های نازک و گشاد استفاده نمود.

• در مورد اجاق گاز بایستی بسیار محتاط بود. زیرا، علاوه بر خطر آتش سوزی، در صورت کمترین اهمال، عدم رعایت نکات ایمنی و یا نقص فنی احتمال نشت گاز و خطر انفجار نیز وجود دارد.

۲ برق و وسایل برقی

• عبور دادن سیم های برق از زیر فرش، قالیچه و مبلمان بسیار خطرناک است.

• هرگز نباید از یک پریز بار الکتریکی بیش از حد گرفت، زیرا ممکن است گرم شده و باعث آتش سوزی شود. بنابراین از نصب دوراهی و چند راهی به یک

پریز جدا خودداری گردد.

• عایق روی تمام کلید و پریزهای نصب شده در خانه بایستی به طور کامل سالم و بی عیب و نقص باشد. موارد معیوب را بایستی فوری با انواع مناسب تعویض نمود. (توسط تعمیر کاران مجاز و مجرب).

• همیشه باید از فیوزهای مناسب استفاده نمود.

• وسایل برقی موجود در خانه را بایستی طبق دستور سازنده آن به کار برد. بنابراین، با خرید هر نوع وسیله برقی، قبل از به کار انداختن آن دفترچه یا بروشور آن به دقت مطالعه شود، سپس در محل مشخصی نگهداری شود. (در این قبیل دفترچه ها علاوه بر توصیه های ایمنی مربوطه، روش صحیح کار آنها و... اطلاعات مفیدی راجع به نمایندگی ها و تعمیر کاران مجاز ذکر شده است).

• بیشتر وسایل برقی، در هنگام کار و روشن بودن، مقداری گرم می شوند. از این نظر بایستی از روشن نگه داشتن آنها برای مدت زمان به نسبت طولانی خودداری شود.

• هنگامی که یک وسیله برقی خاموش بوده و از آن استفاده نمی شود، دو شاخه آن از پریز برق خارج شود.

• هرگونه سیم برق که عایق آن فرسوده شده است، باید فوراً تعویض شود. تعمیر و چسب زدن این گونه سیم ها بسیار خطرناک می باشد (هم از نظر خطر آتش سوزی و هم از نظر مخاطرات منجر به برق گرفتگی).

• همه تعمیرات وسایل برقی و تعویض کلید، پریز، سیم های برق و... باید توسط تعمیر کاران با

تجربه و مجاز انجام گیرد. انجام این امور توسط افراد متفرقه هم خطر آتش سوزی و هم خطر برق گرفتگی به دنبال دارد.

۳ وسایل گرمایش خانگی

• قبل از شروع فصل سرما وسایل گرمایش خانگی از نظر هر نوع عیب و نقص مورد بازدید، سرویس و در صورت نیاز، مورد تعمیر قرار گیرد (توسط تعمیر کاران باتجربه و مجاز).

• اطمینان حاصل شود که نصب بخاری و آبگرم کن، به ویژه بخاری و آبگرم کن گازی و لوله ها و دودکش های مربوط به آنها توسط افراد باتجربه و مجاز صورت می گیرد.

• محل نصب بخاری بایستی از هر نوع مواد و وسایل قابل اشتعال به قدر کافی فاصله داشته باشد.

• از قرار دادن هر نوع لباس، پارچه و... برای خشک شدن در نزدیکی بخاری جدا خودداری شود.

• هنگام خواب و هنگام ترک منزل، حتی برای یک مدت به ظاهر کوتاه، بایستی تمام بخاری ها را خاموش کرد.

• چنانچه از بخاری دیواری هیزمی (شومینه هیزمی) استفاده می شود، باید یک توری ایمنی مناسب در جلوی آن قرار گیرد.

• هرگز نباید کودک را در کنار بخاری با شعله باز تنها گذاشت.

۴ کودکان و خطر آتش سوزی

تعداد زیادی از آتش سوزی های خانگی

فقط باید توسط افراد بزرگسال انجام گیرد.
 • بایستی به کودکان یادآور شد، چنانچه گرسنه هستند، هرگز به ماهیتابه یا ظرف محتوی غذا که روی اجاق قرار دارد، دست نزنند، بلکه به افراد بزرگسال مراجعه کنند.
 • لباس اطفال و کودکان از انواع پارچه‌هایی که به سادگی آتش می‌گیرد، تهیه نشود.

سایر موارد ایمنی

• سیگار کشیدن و استفاده از سایر دخانیات علاوه بر مخاطرات بهداشتی، از نظر آتش سوزی نیز خطرناک است. بنابراین، بهترین کار ترک آن است. اما، تا ترک کامل استعمال سیگار و سایر دخانیات،
 • هرگز هنگام خستگی، خواب آلودگی و چرت زدن نباید سیگار کشید. زیرا ممکن است با خواب رفتن شخص، سیگار به روی میلمان و... خانه سقوط کرده و آنها را به آتش بکشد. بر این اساس لازم به ذکر نیست که هرگز نباید در موقع خوابیدن، سیگار کشید.
 • همیشه از زیر سیگاری‌های ایمن و نسوز استفاده شود. بهتر است در این زیر سیگاری‌ها مقداری آب ریخت.
 • زیر سیگاری بایستی زود به زود تخلیه شود، اما، قبل از خالی کردن آن در سطل زباله، بایستی مطمئن شد که هیچ ته سیگار در آن روشن نمانده باشد.
 • اطمینان حاصل شود که ته سیگار قبل از دور

توسط کودکان صورت می‌گیرد. متأسفانه در بیشتر موارد، خود این کودکان اولین قربانیان این آتش سوزی‌ها را تشکیل می‌دهند. موضوع دیگر، سوختگی اطفال در اثر آتش بازی، نزدیک شدن بیش از حد به وسایل گرمایشی یا شعله‌های باز، ریزش آبجوش یا غذا و... است. در کشور استرالیا از هر چهار حادثه‌ای که برای کودکان اتفاق می‌افتد، یکی سوختگی است.

برای پیشگیری از این حوادث دلخراش

• همه کبریت‌ها، فندک‌ها و شمع‌ها از دسترس اطفال دور باشد. به کودکان بزرگتر نیز مخاطرات کبریت بازی و به طور کلی خطرات آتش آموزش داده شود. به کودکان آموزش داده شود، چنانچه به هر دلیل کبریت یا فندک به دستشان رسید، آن را فوری و بدون دستکاری به افراد بزرگتر تحویل دهند.
 • به ویژه در فصول سرد سال که وسایل گرمایشی در حال کار است، والدین باید بیشتر مراقب کودکان خود باشند. به عنوان مثال، خطرات نزدیک شدن به وسایل گرمایشی را به آنها یادآور شوند. اطفال کوچکتر را هرگز، حتی برای یک فاصله زمانی بسیار کوتاه، در کنار بخاری یا شعله آتش تنها نگذارند. هرگز نباید بستر کودکان را در فاصله نزدیک به منابع حرارتی قرار دهند، زیرا، با یک غلطیدن ناگهانی کودک در حال خواب، وی با خطر جدی روبرو خواهد شد. باید موارد ایمنی وسایل گرمایشی را، بر حسب نوع آنها، به کودکان آموزش داد. به ویژه به آنها یادآور شد هرگونه روشن یا خاموش کردن، یا کم و زیاد کردن درجه بخاری و سایر وسایل حرارتی

انداختن خاموش شده باشد.

• هنگام استفاده از شمع، حتما از جاشمی مناسب استفاده شود و همیشه آنها را روی سطوح نسوز قرار دهید. شمع روشن باید از پرده‌ها و سایر مواد قابل اشتعال به قدر کافی دور باشد.

• شمع روشن را شب موقع خواب و یا هنگام ترک منزل، باید به طور کامل خاموش نمود. این باور غلط که شمع به خودی خود خاموش خواهد شد، تاکنون خانه‌های بسیاری را به آتش کشیده است.

• بنزین از جمله مواد به شدت آتشگیری است که در خانه جایی ندارد. بنابراین، هرگز نباید حتی در مقدار به ظاهر جزئی و کم در خانه مورد استفاده قرار گرفته و یا ذخیره شود.

• در صورت استفاده از رنگ‌ها و چسب‌هایی که با حلال‌های صنعتی رقیق شده‌اند، از نگهداری باقیمانده آنها جدا خودداری شود. در طی مدت انجام کارهایی مثل نقاشی ساختمان، چسباندن موکت، نکات ایمنی مربوطه، از جمله برقراری تهویه کافی و مناسب، اجتناب از روشن کردن هر گونه منابع حرارتی و استعمال دخانیات و... به دقت رعایت شود.

• انواع اسپری (افشانه) حشره کش، خوشبو کننده هوا، رنگ و... به شدت قابل اشتعال است. بنابراین، از به کار بردن آنها در نزدیکی حرارتی مثل اجاق گاز، آبگرمکن و... خودداری شود. همچنین باید به خاطر داشت این نوع فرآورده‌ها در محل امنی قرار داده شوند که دور از هر گونه منابع حرارتی و تابش مستقیم آفتاب باشد.

استفاده از وسایل ایمنی - حفاظتی

برای کسب حفاظت مطلوب در مقابل آتش سوزی، علاوه بر رعایت دائمی نکات ایمنی، بایستی خانه را به بعضی وسایل مجهز نمود. مهم‌ترین این تجهیزات عبارتند از: وسایل هشدار دهنده، کپسول آتش نشانی و پتوی ضد حریق.

۱-۶- وسایل هشدار دهنده آتش سوزی

این وسایل دامنه وسیعی از انواع تجهیزات گرانیقیمت ردیاب آتش که به وسیله سیم‌کشی مخصوص به یکدیگر و به جعبه کنترل مرکزی، آژیر خطر و ... متصل می‌گردد تا وسایل ساده

و ارزان هشدار دهنده دود را شامل می‌گردد. در این جامنطور، نوع دوم این وسایل است.

چنانچه هنگامی که اعضاء خانواده در خواب هستند، خدای ناخواسته، خانه دچار حریق شود، آیا کسی از آنها متوجه بوی دود خواهد شد و یا شعله آتش را خواهد دید؟ در بیشتر موارد، متأسفانه پاسخ این سوال منفی است. در نتیجه، اعضاء خانواده با خطر واقعی روبرو خواهند بود. اما، چنانچه همین خانه به دستگاه هشدار دهنده دود مجهز باشد، در کمترین زمان پس از شروع آتش سوزی، دستگاه

آن را تشخیص داده و با به صدا در آوردن زنگ یا بوق قوی خود، اعضاء خانواده را باخبر می‌کند. در نتیجه این افراد فرصت لازم برای نجات جان خود را در اختیار خواهند داشت.

خانواده‌های بسیاری در سراسر جهان به کمک این وسیله توانسته‌اند جان خود و سایر اعضاء خانواده را نجات دهند. این وسیله به نسبت ارزان و نصب آن آسان است. دو نوع از هشدار دهنده‌های دود کاربرد بیشتری دارد.

هشدار دهنده‌های یونیزاسیونی (-ionisation) که وجود مقدار کمی دود را تشخیص داده و فعال می‌شود. و دیگری نوع جدیدتر که هشدار دهنده با چشم الکترونیکی (-photo-electric) نام دارد. این هشدار دهنده دود قابل رویت را تشخیص می‌دهد. این وسایل با باتری کار می‌کنند. باتری مربوط به آن‌ها را بایستی حداقل سالی یک بار عوض کرد. نصب صحیح این وسایل امر مهمی است که به ویژه به چگونگی ساختمان خانه، مثل یک یا دو طبقه بودن، تعداد اتاق‌های خواب و... بستگی دارد. نکته بعدی چگونگی امتحان دستگاه و ترتیب صحیح نگهداری آن است. تمام این اطلاعات و سایر مطالب مورد نیاز در بروشور دستگاه ذکر شده است. تا بدین ترتیب، بتوان از حاضر به کار بودن آن مطمئن شد. بدیهی است، هشدار دهنده دود وقتی که به درستی کار نکند و یا غیرفعال باشد، وسیله بی‌فایده‌ای خواهد بود که تنها احساس اطمینان دروغین می‌دهد.

۲-۶- کپسول آتش نشانی

از آن جایی که بیشتر آتش سوزی‌ها در لحظات اولیه وقوع، چندان شدید و گسترده نمی‌باشند، در اختیار داشتن وسیله‌ای که بتوان به کمک آن در بدو شروع، آتش را در نطفه خفه کرد، دارای اهمیت است. بر این اساس و پس از سال‌ها تحقیق، امروزه سلاح قدرتمندی برای مبارزه با انواع آتش سوزی‌ها در لحظات اولیه وقوع آنها در دسترس همگان است. این سلاح قدرتمند «کپسول آتش نشانی قابل حمل و نقل به وسیله نفر» یا «خاموش کننده دستی» نام دارد. انواع کپسول‌های آتش نشانی در وزن‌های مختلف ساخته شده است. کپسول‌های آتش نشانی را با توجه به نوع ماده خاموش کننده داخل آن به انواع زیر تقسیم نموده‌اند:

کپسول آتش نشانی گاز کربنیک

کپسول آتش نشانی پودر

کپسول آتش نشانی هالون (جان‌کشین هالون، مواد پاک)

کپسول آتش نشانی کف

کپسول آتش نشانی آب

به طور معمول برای نصب در خانه، کپسول آتش نشانی پودر چند حالتی (ABC) و یا کپسول آتش نشانی هالون (جان‌کشین هالون، مواد پاک) مناسب‌تر است. البته، با توجه به اینکه نوع کپسول آتش نشانی مورد نیاز، رابطه مستقیمی با نوع آتش سوزی احتمالی دارد، از این نظر بهتر است

از ۶۰۰ درجه سانتیگراد قرار دهد، ولی بیشتر مردم قبل از آنکه حتی شعله به آنها برسد، در اثر تنفس دود و گازهای سمی جان خود را از دست می‌دهند. باید قبل از اینکه دری را باز کرد، ابتدا مطمئن شد که داغ است یا خیر. برای این کار از پشت دست استفاده می‌شود. چنانچه در داغ بود، نباید آن را باز کرد. بلکه بایستی از راه دیگری فرار کرد. برای خروج از هر اتاق بایستی حتی‌المکان دوراه امن وجود داشته باشد (از قبل مشخص شده باشد). پس از عبور از هر در، باید آن را پشت سر خود بست (در صورت امکان) اما قفل نکرد. افراد ساکن در آپارتمان‌ها، برای ترک طبقه خود و رسیدن به طبقه همکف، هرگز نباید از آسانسور استفاده کنند. بلکه بایستی راه فرار اضطراری (پله اضطراری) مورد استفاده قرار گیرد. پس از خروج از خانه همه اعضای خانواده باید در محلی که به عنوان «محل استقرار» مشخص شده است، تجمع کنند تا اطمینان حاصل شود که همه افراد خانواده سلامت هستند. این محل خاص، نقطه امنی در خارج از خانه است که تمام اعضای خانواده از آن اطلاع دارند (کنار فلان درخت، صندوق پست و...). هرگز نباید، به هیچ دلیلی دوباره به خانه‌ای که دچار آتش سوزی شده است برگشت. مگر آنکه این عمل توسط ماموران آتش نشانی، بی‌خطر اعلام شود.

۳ استمداد از آتش نشانی

تمام اعضای خانواده باید شماره تلفن آتش نشانی و چگونگی تماس صحیح با آنها را بدانند. شماره تلفن سازمان آتش نشانی در بسیاری از شهرهای کشور ۱۲۵ است. به هر ترتیب، باید از شماره تلفن سازمان آتش نشانی محل سکونت خود آگاه بود و آن را در کنار تلفن یادداشت کرد. باید هر چه زودتر به کودکان، شماره تلفن سازمان آتش نشانی و طرز صحیح تماس با آنها را آموزش داد.

در صورت وقوع آتش سوزی در خانه، به مجرد خروج از خانه و نجات جان، بایستی با استفاده از تلفن همسایه‌ها، تلفن همگانی و یا تلفن همراه با اداره آتش نشانی تماس گرفت و از آنها استمداد خواست، هنگام تماس با آتش نشانی باید نشانی دقیق محل حادثه، شماره تلفنی که در این تماس از آن استفاده می‌شود، یک یا چند طبقه بودن خانه، اینکه آیا کسی در خانه مانده است یا خیر و سایر اطلاعات مورد نیاز را به مأمور مربوطه اعلام نمود.

۴ مبارزه با آتش

در بدو شروع حادثه و اطلاع از وقوع حریق، چنانچه آتش بسیار کوچک و کم دامنه بوده و هیچ خطری وجود نداشته باشد باید سعی کرد با وسایل آتش نشانی در دسترس، آن را در نقطه خفه کرد. اما، در غیر این صورت هرگز نباید برای فرو نشاندن آتشی که اطفای آن خارج از توان بوده و به وسایل کامل‌تر از کپسول آتش نشانی نیاز دارد، جان خود و سایرین را به خطر انداخت.

همفکری و همکاری تمام اعضای خانواده استفاده نمود.

رئوس کلی طرح مقابله با آتش سوزی در خانه

۱ کشف حریق، با خبر کردن دیگران

همان طور که قبلاً توضیح داده شد، در این مورد وسیله هشدار دهنده دود ساخته شده است. چنانچه، این وسیله در خانه نصب شده است، صدای بوق یا زنگ آن نشانه وقوع حریق است. فوری مطمئن شوید تمام افراد خانواده از وقوع آتش سوزی با خبر شده‌اند. مشاهده دود، استشمام بوی دود، مشاهده شعله آتش نیز از جمله نشانه‌های وقوع آتش سوزی احتمالی است. در این مورد به ویژه کودکان را بایستی به طور کامل توجیه نمود. تا چنانچه در خانه دودی مشاهده کردند، مبادا به محل نشت آن وارد شوند، بلکه، هر چه سریع‌تر از راه خروج اضطراری از خانه خارج شوند و در «محل استقرار» تجمع یابند (در این مورد در ادامه توضیح داده خواهد شد).

۲ نجات جان

آتش سوزی به‌ظاهر کوچک، ممکن است به سرعت گسترش یافته و بسیار خطرناک شود (به ویژه چنانچه از قبل در مورد ایمنی خانه اقدام لازم صورت نگرفته باشد) بنابراین نباید وقت را تلف کرد، بلکه بایستی فوری از طریق راه‌های خروج اضطراری خانه را ترک کرد. اگر دود فضای خانه را گرفته بود، بایستی سر را پایین گرفته و به صورت چهار دست و پا به سرعت محل را ترک نمود. باید توجه داشت در هنگام آتش سوزی، مناسب‌ترین محل برای تنفس نزدیک کف است، در این قسمت هوا خنک‌تر و تمیزتر است. بنابراین در محیط مملو از دود بایستی بلافاصله به صورت چهار دست و پا و یا سینه خیز محل را ترک نمود. آتش سوزی در خانه ممکن است افراد را در معرض گرمایی بیش

برای انتخاب کپسول مناسب به‌سازمان آتش نشانی محل زندگی خود مراجعه نمود. نکته بعدی انتخاب کپسول با وزن مناسب است. به‌طور معمول در خانه نباید، کپسول‌های بزرگ و سنگین نصب گردد. به‌طور معمول در منازل، کپسول آتش نشانی را در گوشه مناسبی از آشپزخانه نصب می‌نمایند. نکته حائز اهمیت آنکه، تمام اعضای خانواده بایستی طرز صحیح کار با کپسول آتش نشانی را به‌طور عملی فرا گیرند. در این مورد نیز سازمان آتش نشانی محل زندگی مرجع خوبی است.

۳-۶- پتوی ضد حریق:

پتوی ضد حریق یا پتوی آتش نشانی (fire blanket) از منسوجات مقاوم در برابر آتش سوزی تهیه شده است. این وسیله برای خفه کردن حریق‌های کوچک و به‌ویژه برای نجات شخصی که لباسش آتش گرفته، به کار می‌رود. به‌طور معمول این وسیله را در کنار کپسول آتش نشانی نصب می‌کنند.

۷ طرح مقابله با آتش سوزی در خانه

آیا می‌دانید اگر خدای نخواسته خانه شما دچار آتش سوزی شد، چه کارهایی را باید و چه کارهایی را نباید انجام دهید؟ این سوالی است که بسیاری از خانواده‌ها برای آن پاسخ مناسبی ندارند. همین امر باعث شده است که بیشتر آتش سوزی‌های منجر به مرگ، در «خانه» اتفاق بیفتد. بنابراین، همه خانواده‌ها باید طرح مقابله با آتش سوزی در خانه، از جمله طرح فرار از خانه را تهیه و تمرین کنند. در این جا رئوس کلی یک چنین طرحی پیشنهاد می‌شود. با این توضیح که هر خانواده با توجه به نوع خانه خود (یک یا چند طبقه بودن، سکونت در برج)، خصوصیات اعضای خانواده (وجود اطفال خردسال، اشخاص سالمند، افراد معلول و ناتوان) و... بایستی طرح ویژه خود را تهیه کرده و تمرین نمایند. نکته قابل توجه آنکه در تمام مراحل تهیه و تمرین این طرح بایستی از

توسط وزیر راه و شهر سازی

شش نظریه موضوع ماده ۱۲۳ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی ابلاغ شد

صرفاً حصول اطمینان از رعایت تبصره های ماده ۶ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان می باشد و با توجه به حقوق مصرح اشخاص در قانون اساسی و شمول اصل عدم اختیار در خصوص وظایف و اختیارات هیأت مدیره مجاز به وضع مدیره مجاز به وضع شرایط و ضوابط اضافه بر قانون یا اعمال تشخیص و سلیقه خود در پذیرش عضو انتقالی اعم از حقیقی یا حقوقی نمی باشد.

شماره ۹۳/۴
تاریخ ۹۳/۱۰/۱۰

عضویت کلیه پرسنل شاغل وزارت راه و شهر سازی اعم از مدیران کل، معاونان، مدیران مسکن، روسای ادارات نظام مهندسی، مقررات ملی ساختمان و فناوری های نوین در هیئت مدیره سازمان های نظام مهندسی و کاردانی ساختمان استان ها و تصدی سمت های بازرسی و عضویت در شورای انتظامی این سازمان ها با توجه به نقش حاکمیتی و نظارتی این وزارتخانه جایز نیست و در همین راستا ضرورت دارد چنانچه اشخاص یاد شده در نظر داشته باشند برای سمت های فوق داوطلب شوند، باید حداقل سه ماه قبل از تاریخ داوطلبی از سمت خود در این وزارتخانه استعفا دهند.

شماره ۹۳/۵
تاریخ ۹۳/۱۰/۱۰

داشتن پروانه اشتغال به کار معتبر مهندسی، کاردانی یا معمار تجربی، همچنین پروانه مهارت فنی معتبر برای پذیرش کلیه امور فنی ساختمان و شهر سازی موضوع ماده ۴ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۴ و سایر خدماتی که داشتن پروانه های مذکور برای آنها ضرورت دارد، الزامی است همچنین تصدی سمت های عضویت در هیئت مدیره، بازرسی و عضویت در شورای انتظامی اعم از زمان داوطلبی و طول دوره تصدی سمت های فوق در سازمان نظام مهندسی ساختمان استان و سمت های مشابه در سازمان نظام کاردانی ساختمانی استان مستلزم داشتن اعتبار پروانه اشتغال به کار و تمدید به موقع آن می باشد و با عدم تمدید پروانه اشتغال به کار سمت های فوق از شخص ذیربط ساقط می گردد.

شماره ۹۳/۶
تاریخ ۹۳/۱۰/۱۰

نظر به حقوق اساسی آحاد ملت ایران که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصریح شده است و بانگش به آزادی های مقرر در قانون و الزامات مندرج در قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب سال ۱۳۷۴، انتخاب مهندسان طراح و سازنده (مجری - پیمانکار) و خدمات آزمایشگاهی و واگذاری خدمات مذکور به آنان از حقوق مسلم شهروندان بوده و انتخاب پروژه برای پذیرش ارائه خدمات مذکور از حقوق اساسی مهندسان است و برای این سازمان ها در خصوص ارجاع کار های فوق به اعضا و اصطلاحاً توزیع کار یا ارجاع کار های مذکور و همچنین دریافت بهای این خدمات وظیفه و اختیاری در قانون در آیین نامه اجرایی احصاء و مقرر نشده است.

بدیهی است سازمان های نظام مهندسی ساختمان استان ها صرفاً موظفند بر حسن انجام خدمت مهندسی اعضای خود نظارت نمایند. همچنین اعلام فهرست قیمت خدمات مهندسی باید طبق تبصره ۲ ماده ۱۱۷ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۵ صورت گیرد و روش غیر از آن، توسط سایر مراجع مجاز نمی باشد.

شش مورد مربوط به موضوع ماده ۱۲۳ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۵ توسط وزیر راه و شهر سازی اعلام نظر و معاون مسکن و ساختمان آنها را برای اجرا به سازمان نظام مهندسی ساختمان ابلاغ کرد. به گزارش روابط عمومی شورای مرکزی، نظریه وزیر راه و شهر سازی موضوع ماده ۱۲۳ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۵ در شش موضوع ابلاغ شده است که متن کامل آنها به ترتیب در زیر آمده است:

شماره ۹۳/۱
تاریخ ۹۳/۱۰/۱۰

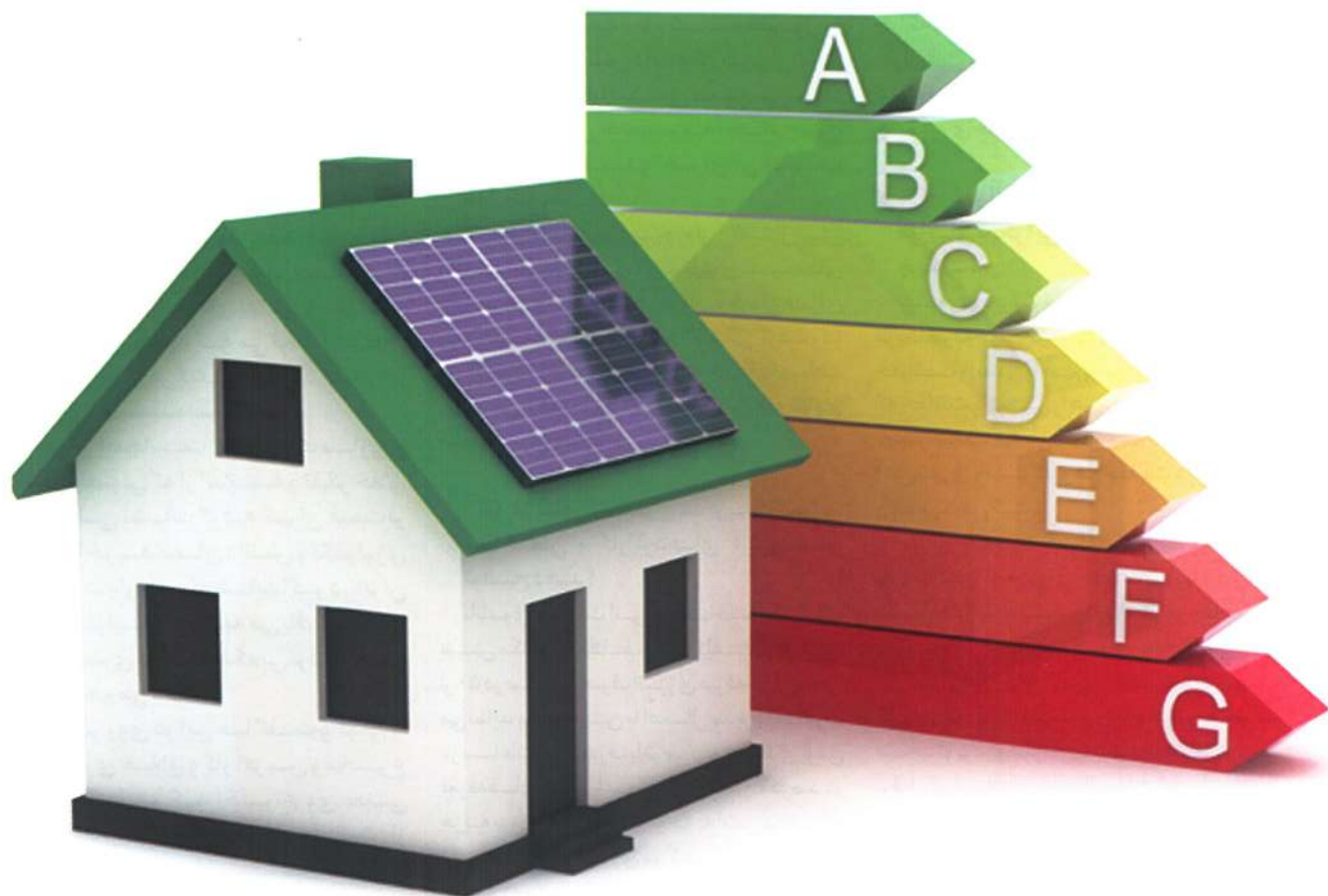
در خصوص سکوت موجود در آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب سال ۱۳۷۵ در موضوع تصدی اعضای هیئت ریسه سازمان استان در زمان خروج یک یا چند نفر از این هیئت، با توجه به ماده ۱۷۱ آیین نامه و تبصره های الحاقی بعدی آن، چون مدت تصدی فوق یک سال است که از ابتدای تصدی هیئت ریسه محاسبه می شود، لذا عضویت شخص یا اشخاص جایگزین اعم از عضویت اولیه یا ثانوی (به علت فوت، حجر یا تعلیق یا لغو عضویت) تا سقف یک سال مذکور و به صورت ترمیمی خواهد بود و در پایان یک سال مذکور، هیئت مدیره کلیه اعضای هیئت ریسه سازمان استان را با لحاظ ترتیبات قانونی مقرر در آیین نامه اجرایی انتخاب خواهد کرد.

شماره ۹۳/۲
تاریخ ۹۳/۱۰/۱۰

در خصوص سکوت موجود در آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب سال ۱۳۷۵ در موضوع اشتغال اعضای هیئت مدیره، بازرسان و اعضای شورای انتظامی سازمان های نظام مهندسی ساختمان استان ها در سمت ها و پست های مختلف سازمان استان از قبیل سمت ها و مشاغل اجرایی، اداری، مالی (غیر از خزانه داری)، تصدی ریاست دفتر نمایندگی، سمت مشاور و موارد مشابه در این سازمان ها با توجه به اینکه اصولاً انجام وظیفه اشخاص مذکور در سمت های عضو هیئت مدیره، بازرسی و عضو شورای انتظامی با تصدی سمت و پست های سازمان و اشتغال در آن، در تعارض منافع قرار داشته و با اصول اخلاق حرفه ای مغایرت دارد و موجب بروز اختلال در امور سازمان می گردد، لذا تصدی سمت ها و پست های سازمان تحت هر عنوان توسط اعضای هیئت مدیره، بازرسان و اعضای شورای انتظامی سازمان استان غیر مجاز و ممنوع بوده، دریافت هر گونه وجه از این بابت مجاز نمی باشد. اشخاصی که قبل از این تاریخ در سمت ها و پست های یاد شده اشتغال یافته اند نیز مشمول الزام مذکور می باشند. لذا باید موضوع در اولین جلسه هیئت مدیره طرح و به شرح فوق اتخاذ تصمیم نماید. حضور موظف و تمام وقت رییس سازمان استان در سمت خود از این امر مستثنی است.

شماره ۹۳/۳
تاریخ ۹۳/۱۰/۱۰

در خصوص ابهام پیش آمده نسبت به عبارت "موافقت نظام مهندسی استان" موضوع ماده ۴۷ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب سال ۱۳۷۵ در فرایند تغییر اقامتگاه شخص عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان استان به استان دیگر برال منظور از عبارت مذکور

مهندس طهماسب داودی در گفت و گو با شمس عنوان کرد:

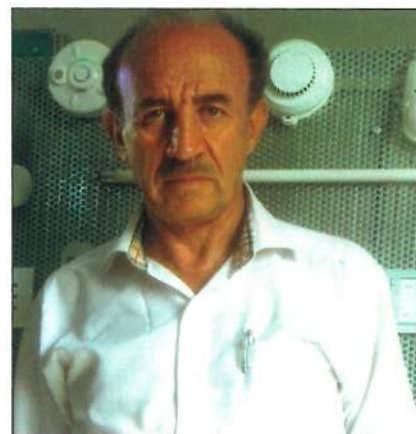
کاهش ۵۰ درصد مصرف انرژی با استفاده از تابلوی مدیریت انرژی ساختمان

که به عنوان یکی از مهمترین چالش های پیش روی وزارت نیرو در کشور ما مطرح است و در سیاست های اخیر دولت نیز بر ضرورت استفاده از دستاوردهای علمی و فنی به عنوان یکی از راهکارهای مناسب برای صرفه جویی در این صنعت تاکید شده است. اما آیا تا به حال تمهیدات جدی در راستای این سیاست ها اندیشیده شده است؟

در شرایطی که در نقاط مختلف جهان سالانه میلیاردها دلار برای پیشبرد پروژه های کاهنده مصرف انرژی اختصاص می دهند و یا با پرداخت بارانه و ابداع انواع مشوق های اقتصادی و فرهنگی و با اعمال سیاست گذاری بسوی انرژی های پاک که می توانند سوخت پاک را رقیب سوخت های فسیلی کنند و تلفات انرژی را به حداقل ممکن برسانند ایران برای حفظ و نگهداری

این سیستم ضمن کنترل بخشهای مختلف ساختمان و ایجاد شرایط محیطی مناسب با ارائه سرویس های همزمان، سبب بهینه سازی مصرف انرژی، سطح کارایی و بهره وری سیستم ها و امکانات موجود در ساختمان می شود. کنترل و دسترسی به سیستم با استفاده از نرم افزارهای مربوطه از هر نقطه در داخل ساختمان و خارج از آن از طریق تلفن و اینترنت مقدور است. در عصری که مهمترین دغدغه و کشمکش جهان دستیابی به انرژی های پایدار و دوست دار حفظ محیط زیست بشری است و انرژی های فسیلی ضمن فنا پذیری موجب افزایش آلاینده های محیط زیست می گردد به هدر دادن و اتلاف این انرژی ها به دور از انصاف است.

روند رشد مصرف انرژی با افزایش تکنولوژی پیوسته روبه افزایش است

سیستم مدیریت هوشمند ساختمان BEMS با بکارگیری آخرین تکنولوژی های نرم افزاری و سخت افزاری در صدد آن است ضمن افزایش رفاه و ایمنی در ساختمان موجب کاهش بالای مصرف انرژی گردد.

از نوآوری های بومی خود چه برنامه ریزی داشته است؟

در شرایطی که کشور هندوستان و پاکستان با برنامه ریزی روی تکنولوژی های نرم افزاری جدید توانسته اند در آمدی را برای خود کسب کنند که از میزان فروش نفت ما در یک سال بیشتر است ایران برای رسیدن به آنان و حذف درآمدهای نفتی و حمایت از نوآوری های جدید که می تواند اشتغال زیادی را نیز در کشور ایجاد کند چه راهکاری اندیشیده است؟

سوال اینجاست که فرهنگ سازی و تولید محصولی که از اندیشه و تفکر خلاق یک ایرانی نشأت گرفته گران قیمت تر است یا خرید همان دانش و تکنولوژی به صورت وارداتی که شاید اگر در ایران فرصت تولید و توسعه می یافت نه تنها هزینه کمتری داشته بلکه بی تردید امکان صادرات هم می یافت.

به هر روی در این جا گفت و گویی را با مدیری خلاق و کار آفرین و مخترع انجام داده ایم که اختراع وی یعنی تابلوی مدیریت انرژی ساختمان بیش از ۵۰ درصد هزینه های مستقیم انرژی را برای مصرف کنندگان در پی دارد و بیش از چند برابر آن به اقتصاد ملی کمک می کند. حاصل گفت و گوی ما با مهندس طهماسب داودی را در ادامه می خوانید.

• ضمن معرفی خود و شرکت تحت

مدیریت تان در مورد تابلوی مدیریت انرژی ساختمان بیشتر توضیح دهید؟

طهماسب داودی طراح و مخترع تابلوی مدیریت انرژی ساختمان، دارای مدرک کارشناسی در رشته برق از دانشگاه صنعتی اصفهان و در حال حاضر مدیریت شرکت تماس گستر کیش تولیدکننده تابلوی مدیریت انرژی ساختمان را برعهده دارم. پروژه های که ما روی آن کار کرده ایم حاصل تلاش های ۲۰ ساله است که سال ها بر روی آن تحقیق و پژوهش انجام گرفته و اکنون سه مسئله صرفه جویی در مصرف انرژی، حفاظت و ایمنی و کنترل و اتوماسیون را در کلیه ساختمان ها مدیریت می کند. به عبارت دیگر این سیستم که به عنوان تابلوی مدیریت انرژی ساختمان نامگذاری شده است یک سامانه دیجیتال است که براساس آخرین دستاوردهای علوم الکترونیک و کامپیوتر به تولید رسیده و در گروه صنایع نوین جهانی قرار دارد.

• این محصول با استفاده از برنامه های نرم افزاری اختصاصی عملاً با مجتمع کردن مدارات و سخت افزارهای

مختلف قیمت تمام شده محصول را به شدت کاهش داده و کاربرد آن را در تمامی سطوح اقتصادی ممکن می سازد. از چه زمانی تصمیم به انجام چنین پروژه ای گرفتید و اجرای آن چه مدت طول کشید؟

کار مطالعاتی این پروژه از ۲۰ سال پیش آغاز شده و طرح اولیه، تولید تابلوی شبکه های تک سوئیچ در تقلیل مدارات و فرمان ها برای روشنایی بود که در سال ۱۳۷۱ شکل گرفت و در سال ۱۳۷۵ اولین گواهی ثبت اختراع را دریافت کرد و طی ۱۲ سال با تکمیل طرح اولیه به تابلوی مدیریت انرژی ساختمان تبدیل شد.

• در مورد تابلوی مدیریت انرژی ساختمان و کارکردهای آن بیشتر توضیح دهید؟

تابلوی مدیریت انرژی ساختمان با کمک شش مکانیزم مختلف بدون کاهش رفاه بیش از ۵۰ درصد مصرف انرژی صرفه جویی ایجاد می نماید و همچنین با اعمال مدیریت مصرف در ساعات اوج مصرف با توجه به تصاعدی بودن تعرفه های برق باعث کاهش تا ۷۰ درصد در هزینه برق می شود. با توجه به این مطلب که قیمت تمام شده انرژی در کشور ۴ برابر قیمتی است که مصرف کننده در بخش خانگی بهای آن را پرداخت می کند و دولت سالیانه بیش از ۱۳ میلیارد دلار سوبسید بابت انرژی می پردازد. بنابراین استفاده از تابلوی مدیریت انرژی ساختمان می تواند تا ۵۰ درصد کاهش هزینه های مستقیم را برای مصرف کنندگان در برداشته باشد و بیش از چند برابر آن به اقتصاد ملی کمک کند. با نصب این تابلو در یکصد هزار واحد مسکونی میزان صرفه جویی به اندازه ۲۷۸,۵ MWH/Y ایجاد می شود که معادل حذف کردن یک نیروگاه فسیلی از چرخه تولید از محل صرفه جویی ایجاد می شود که این میزان معادل ۵۲۳ هزار بشکه نفت خام است. ضمن این که دولت می تواند با سرمایه گذاری بر روی این پروژه حتی یارانه ای را هم که بابت انرژی به مردم پرداخت می کند، قطع کند،

چرا که با استفاده از این تابلو مصرف انرژی به میزان قابل توجهی پایین آمده و در نتیجه بهایی هم که مردم بابت آن باید پرداخت کنند کاهش چشمگیری خواهد داشت.

• غیر از صرفه جویی در مصرف انرژی مزایای دیگر این تابلوی مدیریت انرژی چیست؟

تابلوی مدیریت انرژی ساختمان علاوه بر مزیت صرفه جویی که در بالا به آن اشاره شد بخش حفاظت و ایمنی را هم برعهده دارد به صورتی که حفاظت و ایمنی را هم برای افراد و هم برای تجهیزات ساختمان اعمال و هم حفاظت در برابر آتش سوزی و نشت گاز و هم حفاظت در برابر زلزله را مدیریت می کند.

برای حفاظت افراد در برابر برق گرفتگی با دو مکانیزم مجزای حفاظت با بهره گیری از شبکه های تک سوئیچ (ولتاژ ۱۲) و حفاظت در مقابل ولتاژ ۲۲۰ به کمک مدار محافظ جان عمل می کند. برای حفاظت در برابر آتش سوزی و نشت گاز تابلو مجهز به سیستم اخطار صوتی به صورت سخنگو بوده و همزمان با ۵ شماره تلفن ارتباط برقرار کرده و اقدام به ارسال SMS و E-MAIL می کند، همچنین قابلیت فرمان قطع ورودی های گاز و آب و برق را دارا است. در خصوص حفاظت در برابر زلزله نیز تابلو مجهز به تشخیص امواج اولیه زلزله بوده و قبل از وقوع زلزله هشدار صوتی را به صورت توزیع شده اعلام و ضمن دعوت ساکنین منزل به محل های امن همزمان فرمان قطع ورودی های گاز، آب و برق را صادر می کند.

در بخش کنترل و اتوماسیون یا ICT تابلوی مدیریت انرژی ساختمان شعار «انسان می اندیشد، ماشین کار می کند» را تحقق بخشیده و رابطه انسان و ماشین را به حداقل می رساند.

به صورتی که در این سیستم امکان تماس با تلفن ثابت یا همراه از بیرون منزل به منظور کنترل روشنایی ها و تجهیزات برقی، ارتباط بین آیفون درب منزل با تلفن در زمان عدم حضور در منزل و باز کردن درب ورودی از طریق کد رمز عبور و

صددرد بومی به این تکنولوژی دست یافته‌ایم به دلیل همان نیاز و بنا بر ضرورت صرفه جویی و استفاده بهینه از انرژی بوده است؛ لذا امیدواریم این تکنولوژی جایگاه خود را در کشور ما نیز پیدا نماید زیرا مباحثی در تولید محصول خود از یک مدار دو وضعیت‌ی استفاده کرده‌ایم تا با ایجاد سیم کشی ساختمان به اصطلاح ریسک پذیرفتن آن را برای مصرف کننده کمتر کنیم و مشتریان بتوانند در ساختمانی که اکنون سکونت دارند این تابلو را نصب کنند.

❖ در حال حاضر این اختراع خود را کاربردی هم کرده‌اید، یعنی در جایی از آن استفاده می‌شود؟

بله، ابتدا این سیستم را در ساختمان‌های مسکونی کوچک به کار بردیم اما در این ساختمان‌ها به دلیل این که استفاده از انرژی در سطح بالایی نیست، توجیح اقتصادی چندانی نداشت. در نتیجه چون قیمت انرژی در ساختمان‌های دولتی بالاتر بود، ما حرکت خود را به این سمت بردیم. در ابتدا به سازمان بهره‌وری انرژی سابا که متولی انرژی کشور است، این فناوری را معرفی کردیم، آن‌ها از ما خواستند این سیستم را با هزینه خود به صورت پایلوت در طبقه دوم ساختمان این سازمان نصب و راه‌اندازی کنیم. به این ترتیب توانستیم ۳۸ درصد مصرف انرژی در طبقه دوم این ساختمان را کاهش دهیم. بعد از آن این سازمان پروژه مذکور را پایلوت ملی کشور اعلام کرد و به این ترتیب ده ساختمان را در اقلیم‌های جغرافیایی مختلف با کاربری‌های مختلف انتخاب کرد تا ما بتوانیم تابلوی مدیریت انرژی را در آن‌ها نصب و راه‌اندازی کنیم. مثل استانداردی فارس، راه و ترابری مازندران، برق منطقه هرمزگان و... که این ده ساختمان جمعاً ۶۸ هزار متر زیر بنا داشتند. پس از راه‌اندازی این سیستم بررسی‌های انجام شده نشان داد که این سیستم ۵۰/۴ درصد مصرف انرژی را کاهش داده است که دوره بازگشت سرمایه گذاری اش هم ۳/۲ سال است. این در حالی است که پنجره‌های دو جداره دوره بازگشت سرمایه‌اش ۱۲ ساله است.

❖ و صحبت پایانی...

ما همیشه امیدوار بوده‌ایم که با رفع مشکلات موجود و فراهم شدن زمینه‌های لازم برای تولید دانش فنی خود در ایران قدم‌های مثبتی برداریم و ضمن آنکه رضایت جامعه و رفاه عمومی را افزایش می‌دهیم گام‌های موثری نیز در زمینه کار آفرینی برداریم.

داده که رسیدن به خودکفایی و توسعه پایدار در یک کشور مدیون مخترعان، مبتکران و نوآوران آن کشور است پس باید بپذیریم که اگرچه دانش فنی عموماً با ریسک همراه است اما از نظر اقتصادی کاملاً مقرون به صرفه است. در کشورهایی مثل ژاپن که امروز در صنایع مختلف پیشرفت‌های چشمگیری دارند معمولاً ۷۰ درصد ریسک را به عنوان یک پدیده مثبت می‌دانند و از آن حمایت می‌کنند اما در کشور ما پروژه‌هایی هستند که با تلاش متخصصان داخلی به ثمر رسیده‌اند و اساساً مرحله ریسک خود را هم گذرانده‌اند اما همچنان مورد بی‌مهری و بی‌توجهی قرار می‌گیرند. شاید به همین دلیل است که بسیاری از اندیشمندان و مغزهای متفکر

امکان شنود صدای داخل منزل از طریق خط تلفن و... را فراهم می‌سازد.

❖ اختراع خود را در چه جشنواره‌هایی شرکت داده و چه مقام‌هایی دریافت کرده‌اید؟

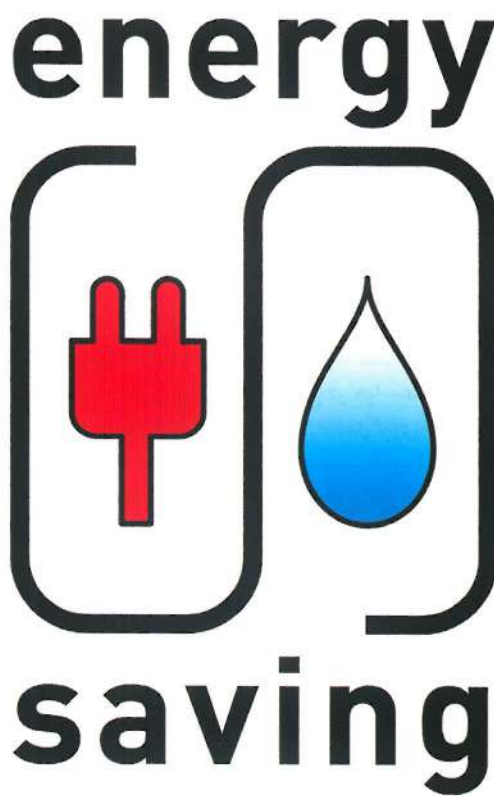
تابلوی مدیریت انرژی ساختمان دارای هشت گواهی نامه ثبت اختراع در سه موضوع اصلی طرح است؛ پانزده نشان برجسته ملی از جمله در پنجمین همایش ملی انرژی ایران و جشنواره کار آفرینی شیخ بهائی و جشنواره قهرمانان صنعت و اقتصاد ایران دریافت کرده است. همچنین در سطح بین‌المللی موفق به اخذ مدال طلای اختراعات جهان در کشورهای مختلف از جمله مالزی، کره جنوبی و اخذ مدال جینوس از کشور مجارستان و کاپ زرین وزارت آموزش و تحقیقات کشور رومانی، مدال طلای مسابقات نوآوری‌های مسکو، مدال طلای مسابقات اختراعات ۲۰۰۷ ژنوشده است.

❖ تابلوی مدیریت انرژی ساختمان از جمیع مزایای مشابه خارجی برخوردار بوده ضمن آنکه عملاً موضوع دانش BEMS را در جهان ارتقاء داده است. بازار آینده این تکنولوژی را چگونه می‌بینید؟

خوشبختانه بازار پیش روی این محصول با عنایت به مزایای آن و نیز افزایش مصرف انرژی و کاهش منابع و تمایل به سیستم‌های هوشمند و برخورداری آن از مزیت‌های حفاظت و ایمنی علاوه بر کاهش قیمت تمام شده در تولید انبوه با یک الزام تشویقی به لحاظ برخورداری از این تکنولوژی همراه خواهد بود به طوری که در پنج سال آینده بازار بسیار بزرگی در حد بازار کامپیوتر را به خود اختصاص خواهد داد و به لحاظ نو بودن آن بازار کار جدیدی را در کشور ایجاد خواهد کرد که می‌تواند اشتغال غیر مستقیم زیادی را نیز برای کشور ایجاد کند.

❖ در مورد مشکلاتتان برای دست‌یابی به این اختراع و رسیدن به جایگاه کنونی هم صحبت کنید؟

در گذشته می‌گفتند افرادی که اهل کتاب هستند پول ندارند تا کتاب بخرند و آنها هم که پول دارند کتاب نمی‌خوانند. مشکل دانش فنی بومی هم دقیقاً همینطور است. عموماً افرادی که روی یک تکنولوژی یا ایده کار کرده‌اند سرمایه کافی ندارند تا بتوانند آن را به منصه ظهور برسانند، لذا این وظیفه دولت است که با حمایت‌های خود این ایده‌ها را باور و آنها را به محصول تبدیل کنند تا عرضه شوند و هم جامعه و هم خود مخترع از مزایای ایده‌شان بهره‌مند شوند. تجربه نشان

ایرانی به کشورهای دیگری می‌روند یا اینکه بسیاری از شرکت‌های بازرگانی خارجی ترجیح می‌دهند از دانش فنی ایرانیان استفاده کنند. اصولاً در دنیا هر کار علمی بر پایه نیاز انجام می‌شود به عبارتی همیشه وجود یک نیاز است که به انجام مطالعه، تحقیق و نهایتاً تولید محصولات جدیدی می‌انجامد اما در ایران اینطور نیست، هنوز بسیاری از نیازهای ما تعریف درست و مشخص نیافته‌اند و لذا این پروژه که از تکنولوژی‌های نوین جهانی محسوب می‌شود و گرچه در دنیا کمتر از ۳۰ سال از عمر آن می‌گذرد در اروپا و آمریکا و کشورهای توسعه یافته جایگاه مناسب خود را پیدا کرده است و ما هم که برای اولین بار در ایران با دانش

مطالعه اثر روش‌های عمل آوری بر چگالی و مقاومت فشاری بتن

چکیده

در این مقاله به بررسی اثر روش‌های متفاوت عمل آوری بر چگالی و مقاومت فشاری بتن پرداخته شده است. نمونه‌های مکعبی بتن با نسبت اختلاط ۱:۲:۴ و با نسبت آب به سیمان ۰٫۶۵، تهیه شده اند. جهت عمل آوری نمونه‌ها از شش روش (عمل آوری در هوا- عمل آوری با غوطه وری در آب- عمل آوری با اسپری آب- عمل آوری با غلاف پلاستیکی- عمل آوری با ماسه مرطوب- عمل آوری با پوشش کرباس و نخ) استفاده شده است. در ادامه تست‌های (۲۸، ۷۰، ۱۴، ۲۱ و ۲۸ روزه به منظور تعیین چگالی و مقاومت فشاری آن‌ها انجام شده است. نتایج بیانگر این می‌باشند که چگالی نمونه‌ها بین 2432.59 Kg/m^3 تا 2502.72 Kg/m^3 قرار دارد. همچنین در روش عمل آوری با ماسه مرطوب، نمونه‌ها دارای بیشترین مقاومت فشاری ۲۸ روزه می‌باشند (30.5 N/mm^2) و بعد از آن نمونه‌های عمل آوری شده با پوشش کتانی و نخ دارای بیشترین مقاومت فشاری ۲۸ روزه می‌باشند (24.4 N/mm^2). در روش عمل آوری در هوا، ۱۵ درصد کاهش در مقاومت فشاری بعد از ۲۱ روز مشاهده می‌گردد، این روش منتج به کمترین مقاومت ۲۸ روزه می‌گردد (17.8 N/mm^2). وجود ارتباط مستقیم ضعیفی بین چگالی و مقاومت فشاری نمونه‌های بتنی نیز نتیجه‌گیری شده است.

واژگان کلیدی: بتن، روش‌های عمل آوری، چگالی، مقاومت فشاری

۱- دستورالعمل

تمامی بتن، به منظور انجام هیدراتاسیون به بهترین نحو، ارتقای مقاومت، دوام و دیگر خواص مکانیکی بتن، نیاز به عمل آوری دارد. به منظور دستیابی به بتنی با کیفیت، جایگاه یک طرح اختلاط مناسب باید با عمل آوری در یک محیط مناسب دنبال گردد، به خصوص در طی مراحل گیرش. عمل آوری به روش‌هایی اطلاق می‌گردد که برای انجام شدن هیدراتاسیون سیمان استفاده می‌شود و شامل کنترل دما و انتقال رطوبت به بتن می‌باشد (Neville ۱۹۹۶). در تعریفی دیگر به فرآیند حمایت از بتن برای دوره زمانی مشخص شده‌ای بعد از بتن ریزی، با مهیا نمودن رطوبت و دمای مناسب، به منظور محافظت بتن از آسیب دیدن توسط بارگذاری یا اختلالات مکانیکی، عمل آوری اطلاق می‌گردد (Price ۱۹۹۱).

عمل آوری اساساً برای نگهداری رطوبت بتن با جلوگیری از کم شدن و از دست دادن آن، در طول زمان گیرش و کسب مقاومت، طراحی شده است. با کامل اشباع نگهداشتن اجزای بتن و یا اینکه تا حد امکان فضاهایی که به علت عملیات هیدراتاسیون آب از دست می‌دهند را اشباع نمود، عمل آوری قابل حصول

می‌باشد (Gowripalan et al ۱۹۹۲). واکنش‌های شیمیایی که به طور پیوسته منتج به عمل آوری می‌گردند و باعث هیدراتاسیون سیمان می‌گردند، عملاً زمانی که رطوبت نسبی در لوله‌های موئین کمتر از ۸۰ درصد شود، متوقف می‌شوند (Neville ۱۹۹۶). این دلالت بر آن دارد که اگر رطوبت هوای محیط احاطه کننده حداقل به آن میزان باشد، دیگر نیازی به عمل آوری فعال، به منظور اطمینان از هیدراتاسیون پیوسته نخواهد بود، چراکه جریان و حرکت آب بین بتن و هوای اطراف وجود خواهد داشت. در بسیاری از مناطق دنیا، از جمله نیجریه، رطوبت نسبی در ساعات مشخصی از روز کمتر از ۸۰ درصد می‌گردد، در این اوقات عمل آوری به صورت خود به خود امکان پذیر نخواهد بود، به بیان دقیق‌تر عمل آوری فعال نیاز می‌باشد. چنانچه بتن عمل آوری نگردد و به آن اجازه داده شود در هوا خشک گردد، تنها به ۵۰ درصد از کل مقاومت عمل آوری شده خود دست می‌یابد (Mamlouk and Zaniewski ۲۰۰۶).

اگر بتن تنها برای ۳ روز عمل آوری گردد، تنها به اندازه ۶۰ درصد مقاومت عمل آوری پیوسته خود دست پیدا خواهد کرد. همچنان اگر بتن برای ۷ روز

نسبت آب به سیمان استفاده شده برای طرح اختلاط ۰.۶۵ لحاظ گردیده و برای تمامی اختلاط های بعدی نیز ثابت نگه داشته شده است. ارزیابی مناسب و کاهش بعدی آب مصرفی به علت مشخص نمودن رطوبت ریزدانه هاست. بتن به روش اختلاط دستی تهیه شده است.

قالب های مکعبی فولادی برای نمونه های آزمایش کاملاً تمیز و سطوح داخلی آن چرب و آغشته به روغن قالب شده اند. بتن آماده شده طی سه مرحله و در سه لایه درون قالب ریخته شده است، هر لایه با ضربات میله فولادی با قطر ۲۵mm. با کمتر از ۳۵ ضربه، تا تحکیم کامل و بدون جدا شدن و تفکیک دانه بندی، تحکیم یافته است. پس از تحکیم لایه آخر، سطح بالایی با ماله پرداخت گردیده است. مکعب ها به مدت حدوداً ۲۴ ساعت به منظور گیرش و سخت شدن در آزمایشگاه بدون تغییر و دخل و تصرف قرار داده شده اند. در پایان این دوره، نمونه های مکعبی بتن از درون قالب خارج و در محیط عمل آوری مخصوص به خود قرار داده شده اند.

۴-۲ روش های عمل آوری

نمونه های بتن با شش روش متفاوت به منظور مشخص نمودن مقاومت فشاری آنها در سنین ۲۱، ۲۸، ۷۳، ۱۴۰ و ۲۸۰ روزه عمل آوری شده اند. روش های عمل آوری استفاده شده عبارتند از:

- **عمل آوری با غوطه وری در آب (WSC):** این روش شامل فروبردن نمونه های مکعبی بتن در آب می باشد.
- **عمل آوری با اسپری آب (SC):** این روش شامل اسپری آب بر نمونه های مکعبی بتن، طی دو مرحله در روز می باشد.
- **عمل آوری با کمک مواد پلاستیکی و پلی اتیلن (PC):** در این روش نمونه ها با حداقل دو لایه پرده پلاستیکی، به منظور جلوگیری از حرکت و خروج رطوبت از نمونه های بتن، پوشانده می شوند.
- **عمل آوری با استفاده از کرباس و پوشش نخی (BC):** این روش شامل پوشاندن نمونه های مکعبی بتن در زیر پوشش نخی می باشد. در طی پوشاندن نمونه ها، پوشش نخی می بایست به صورت مرتب و متناوب مرطوب و نمناک نگه داشته شود.
- **عمل آوری با ماسه مرطوب (MSC):** این روش شامل پوشاندن و مدفون نمودن تمامی قسمت های نمونه ها در ماسه مرطوب می باشد. ماسه احاطه کننده می بایست با آب، روزانه مرطوب نگه داشته شود.
- **عمل آوری در معرض هوا (AC):** این یک روش کنترلی بوده و شامل هیچ یک از اشکال عمل آوری نمی باشد. در این روش نمونه ها تنها در معرض هوا در آزمایشگاه قرار می گیرند. تمامی روش های عمل آوری به جز عمل آوری با ماسه مرطوب، در آزمایشگاه تحت شرایط محیطی یکسان در دمای ۲۷ و رطوبت نسبی ۷۵ درصد انجام شده اند. عمل آوری با ماسه مرطوب در بیرون از آزمایشگاه و در معرض شرایط محیطی متغیر انجام شده است.

۳-۲ بحث و نتیجه گیری

۳-۱ تحلیل دانه بندی

نتایج حاصل از تحلیل دانه بندی برای ریز دانه ها و درشت دانه های مصرفی در شکل یک ارائه شده است. از منحنی های درجه بندی شده می توان مشاهده نمود که ضریب یکنواختی و ضریب خمیدگی برای ریز دانه ها به ترتیب ۲.۵۸ و ۰.۸۲ می باشد. بنابراین، می توان گفت که دانه بندی ماسه خوب می باشد. برای درشت دانه ها، و به ترتیب ۲.۱ و ۱.۱ می باشد (Smith ۱۹۷۰). درشت دانه در پایین دسته بندی نرمال سایز درجه بندی سنگدانه ها، از ۲۰mm تا ۲۰۰mm میلیمتر مرتب می گردند. جرم مخصوص ماسه تا زمانی که رطوبت آن ۱۶.۸ درصد است، ۲.۶۶ می باشد.

عمل آوری گردد، تنها به اندازه ۸۰ درصد مقاومت عمل آوری پیوسته خود دست می یابد. و در نهایت اگر عمل آوری برای مدتی قطع و مجدداً از سر گرفته شود، کسب مقاومت نیز قطع و غیر فعال می گردد. (Mamlouk and Zanieweki ۲۰۰۶).

چنانچه بتنی خوب عمل آوری نگردد، به خصوص در سنین ابتدایی آن، خواص لازم را در مرحله دلخواه متناسب با پایین ترین سطح هیدراتاسیون کسب نخواهد کرد و دچار صدمات و آسیب های جبران ناپذیری خواهد شد (Zain et al, Ramezani pour and Malhotra ۱۹۹۰). عمل آوری نادرست به علت رطوبت ناکافی، باعث تولید ترک ها، کاهش مقاومت و کاهش دوام بلند مدت می گردد (Wojcik and Fitzgarrald ۲۰۰۱). این یک واقعیت بارز است که علاوه بر عمل آوری و روش های عمل آوری، فاکتورهای بسیار دیگری بر افزایش مقاومت و دوام بتن مؤثر می باشند. این فاکتورها شامل کیفیت و نوع و مقدار سیمان مصرفی، دانه بندی سنگدانه ها، بزرگترین اندازه اسمی، حالت و بافت سطحی سنگدانه ها (Arum ۲۰۰۵ and Alhassan Arum ۲۰۰۵)، میزان تراکم (Aluko ۲۰۰۵) و از دیدگاهی دیگر وجود ذرات رسی و مواد آلی در اختلاط (Arum ۲۰۰۵ and Udoh) می باشند. حوزه بحث در این مقاله، روش های عمل آوری بتن می باشد. تعدادی از روش های عمل آوری کاربردی، به عوامل مختلفی که جایگاه و یا روش های سازه ای را در نظر می گیرند، وابسته می باشند. طبقه بندی این روش ها بدین ترتیب می باشد: عمل آوری با غوطه وری در آب به عنوان معروف ترین روش، عمل آوری با ماسه مرطوب، عمل آوری با اسپری آب، عمل آوری با استفاده از پلاستیک و عمل آوری با بخار آب (اتوکلاو). هر چند معرفی و استفاده از روش عمل آوری بصورت پرده آب بند به طور وسیع مورد پذیرش قرار گرفته است، چرا که سرعت اجرای آن بالا بوده و به مراقبت های عمل آوری کمتری نیاز دارد. روش کار آنها با آب بندی سطح بتن انجام می شود، ولی به طور کامل از تخیخ آب اختلاط بتن جلوگیری نمی کند. علی رغم پیش زمینه ایجاد شده، این مطالعه سعی بر تخمین زدن اثر روش های مختلف عمل آوری بر چگالی و مقاومت فشاری بتن و همچنین مشخص نمودن روش هایی که نامناسب بوده و ممکن است به کیفیت بتن آسیب برساند، ندارد.

۲- روش کار آزمایشگاهی

۲-۱ مواد و مصالح

مواد استفاده شده برای تولید نمونه های بتن شامل: سیمان پرتلند معمولی، ماسه گوشه دار و تیز، گرانیت و آب لوله کشی شرب می باشند. سنگ گرانیت شکسته در دسترس محلی، به عنوان درشت دانه و ماسه گوشه دار به عنوان ریز دانه استفاده شده اند. از پاک بودن تمامی سنگدانه ها از مواد مضر مانند آلودگی های آلی، رس و دیگر ذرات مضر، اطمینان حاصل شده است. برند سیمان پرتلند معمولی مصرفی، به عنوان ماده چسباننده در این مطالعه Burham می باشد.

۲-۲ تست های مقدماتی

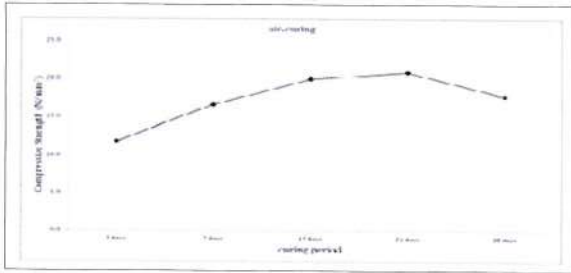
دانه بندی، ریزدانه ها و درشت دانه ها مطابق با BS ۱۳۷۷ (۱۹۹۰) بخش ۲.۹، ۲. همچنین وزن مخصوص و مقدار رطوبت ریزدانه ها مطابق با BS ۱۳۷۷ (۱۹۹۰) مشخص شده است.

۲-۳ آماده سازی نمونه های آزمایشی

نسبت اختلاط استاندارد ۱:۲:۴ استفاده شده است. از این نسبت اختلاط به عنوان یک نسبت رایج در سازه های بتن مسلح، استفاده و آماده سازی و تهیه نمونه های بتن با روش وزنی انجام شده است. ریختن نمونه ها در شرایط محیطی یکسان با میانگین دمای ۲۷ و رطوبت نسبی ۷۵ درصد صورت پذیرفته است.

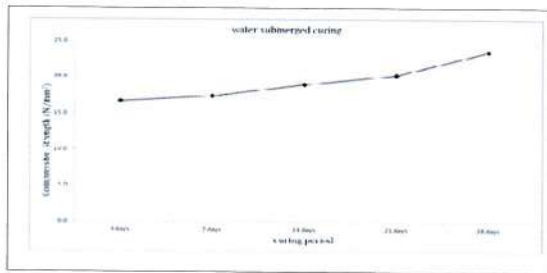
۲-۳ چگالی نمونه های بتن

مقاومت ۲۸ روزه، دارای افت ۱۵ درصد نسبت به مقاومت ۲۱ روزه می باشد.

شکل ۲: اثر عمل آوری در هوا بر مقاومت فشاری بتن

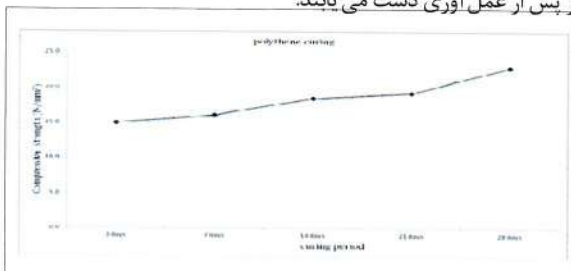
این شبیه به نتایج بیان شده توسط Safan and Kohoutkova (۲۰۰۱) می باشد که نمونه ها در معرض شرایط محیطی بیرون قرار گرفته اند و ۱۵ درصد کاهش مقاومت بین مقاومت ۷ و ۲۸ روزه ثبت گردیده است. کاهش مقاومت ثبت شده بین مقاومت سنین ۲۱ و ۲۸ روزه پس از عمل آوری، به مصرف تمام آب اختلاط در نمونه های بتن در فرآیند هیدراتاسیون سیمن، نسبت داده می شود. مقاومت فشاری نمونه های بتن عمل آوری شده با روش غوطه وری در آب در شکل ۳ ارائه شده است. مطابق شکل می توان مشاهده نمود که مقاومت فشاری میانگین سنین ۲۱، ۱۴، ۷، ۳ و ۲۸ روزه به ترتیب ۱۶، ۳، ۱۷، ۳، ۱۹، ۰، ۲۰، ۳ و ۲۳، ۶ مشخص شده است.

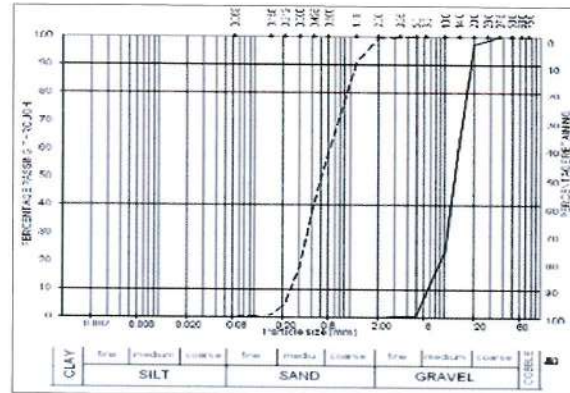
شکل ۳: اثر عمل آوری با غوطه وری در آب بر مقاومت فشاری بتن

نمونه ها تنها بعد از ۳ روز عمل آوری به ۷۰ درصد مقاومت ۲۸ روزه خود دست یافته اند. مقاومت نمونه ها به طور ممتد و پیوسته در طی ۲۸ روز عمل آوری با آب، افزایش می یابد. آبی که به طور پیوسته باعث انجام عملیات هیدراتاسیون می گردد به وفور یافت شده و رطوبت نسبی ۱۰۰ درصد را تأمین می نماید. این نتیجه شبیه به مطالب بیان شده توسط Raheem and Aderounmu (۲۰۰۲)، Adesanya and Raheem (۲۰۰۲) and Raheem and Abimbola (۲۰۰۶) می باشد.

شکل ۴ مقاومت فشاری نمونه های بتن عمل آوری شده با کمک پوشش پلاستیکی را نشان می دهد. همان گونه که از نمودار پیداست، مقاومت فشاری نمونه ها در سنین ۳، ۷، ۱۴، ۲۱ و ۲۸ روزه به ترتیب ۱۵، ۰، ۱۶، ۱، ۱۸، ۵، ۱۹، ۳ و ۲۳، ۰ می باشند. نمونه ها به ۷۰ درصد از مقاومت فشاری ۲۸ روزه خود بعد از ۷ روز پس از عمل آوری دست می یابند.

شکل ۴: اثر عمل آوری با پوشش پلاستیکی بر مقاومت فشاری بتن

شکل ۱: منحنی توزیع ماسه و گرانیت مصرفی

جدول یک میانگین چگالی مربوط به هر روش عمل آوری، انحراف معیار و دسته بندی آن را نمایش می دهد. چگالی نمونه ها از ۲۴۳۲، ۵۹ تا ۲۵۰۲، ۷۲ دسته بندی شده است. ستره ۲۲۰۰ تا ۲۶۰۰ به عنوان چگالی بتن معمولی بیان شده است (Neville, ۲۰۰۰).

در روش عمل آوری ماسه مرطوب، نمونه های بتن دارای بیشترین میانگین چگالی (۲۵۰۲، ۷۲) می باشند؛ در ادامه عمل آوری با پوشش پلاستیکی و غوطه ور نمودن در آب با میانگین به ترتیب ۲۴۸۴، ۹۴ و ۲۴۶۱، ۲۳ دارای بیشترین چگالی می باشند. عمل آوری با استفاده از پوشش پلاستیکی دارای بیشترین مقدار چگالی و انحراف معیار می باشد، که دلالت بر این دارد که این روش به مقدار زیادی غیر قابل اعتماد و نامطمئن است.

نمونه های عمل آوری شده با کرباس و پوشش نخی دارای کمترین مقدار چگالی و انحراف معیار می باشند که بیانگر این هستند که این روش قابل اعتماد و مطمئن می باشد.

Curing method	Curing period (days)	Density (Kg/m ³)	Mean (Kg/m ³)	Range (Kg/m ³)	Standard Deviation
Air Curing (Control)	3	2469.14	2442.47	69.14	29.13
	7	2424.69			
	14	2459.26			
	21	2459.26			
	28	2400.00			
Water Submerged Curing	3	2459.26	2461.23	118.52	42.13
	7	2459.26			
	14	2469.14			
	21	2400.00			
	28	2518.52			
Polythene Curing	3	2469.14	2484.94	207.41	83.40
	7	2390.12			
	14	2429.63			
	21	2597.53			
	28	2538.27			
Moist Sand Curing	3	2518.52	2502.72	79.01	35.34
	7	2518.52			
	14	2439.51			
	21	2518.52			
	28	2518.52			
Burlap Curing	3	2459.26	2432.59	39.51	16.23
	7	2419.75			
	14	2434.57			
	21	2429.63			
	28	2419.75			
Spray Curing	3	2404.94	2450.37	93.83	38.00
	7	2430.51			
	14	2498.77			
	21	2479.01			
	28	2429.63			

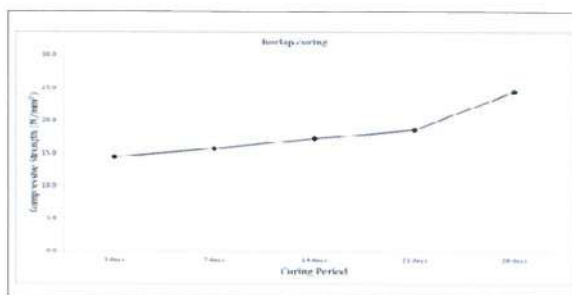
جدول ۱: رابطه بین روش های عمل آوری و چگالی نمونه های بتن

۳-۳ مقاومت فشاری نمونه های بتن

شکل ۲ مقاومت فشاری نمونه های بتن عمل آوری شده در معرض هوا را نشان می دهد. نمونه های عمل آوری شده؛ با این روش مقاومت فشاری میانگین ۱۱، ۹، ۱۶، ۶، ۲۰، ۰، ۲۰، ۹ و ۱۷، ۸ را در سنین ۳، ۷، ۱۴، ۲۱ و ۲۸ روزه بعد از عمل آوری را کسب نموده اند.

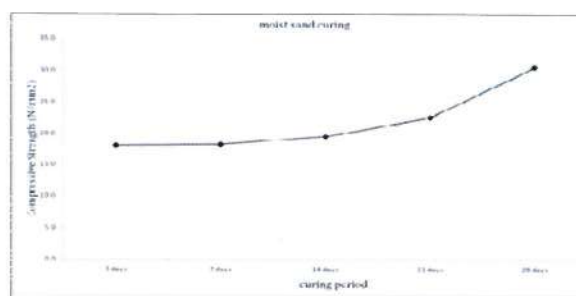
ساخته‌ای که معمولاً به هیچ پرداختی نیاز ندارند، نامناسب می‌سازد. شکل ۶ مقاومت فشاری نمونه‌های بتنی عمل‌آوری شده با استفاده از کرباس و پوشش نخی را نمایش می‌دهد. بعد از ۳ روز عمل‌آوری مقاومت میانگین به دست آمده برای نمونه‌ها ۱۴٫۵ می‌باشد. این مقدار به ۱۵٫۷ در سن ۷ روزه، ۱۷٫۳ در سن ۱۴ روزه، ۱۸٫۷ در سن ۲۱ روزه، ۱۸٫۷ در سن ۲۱ روزه و ۲۴٫۴ در سن ۲۸ روزه افزایش یافته است.

شکل ۶: اثر عمل‌آوری با پوشش نخی بر مقاومت فشاری بتن

مقاومت فشاری نمونه‌های بتنی عمل‌آوری شده با روش اسپری آب در شکل ۷ ارائه شده است. همان گونه که از شکل قابل مشاهده است، مقاومت میانگین فشاری در سنین ۳، ۷، ۱۴، ۲۱ و ۲۸ روزه به ترتیب ۱۳٫۶، ۱۵٫۰، ۱۷٫۲، ۱۹٫۷ و ۲۳٫۶ به دست آمده است.

مقاومت فشاری نمونه‌های بتن عمل‌آوری شده با روش ماسه مرطوب در شکل ۵ ارائه شده است. مقاومت فشاری میانگین نمونه‌ها در سنین ۳، ۷، ۱۴، ۲۱ و ۲۸ روزه به ترتیب برابر با ۱۸٫۱، ۱۸٫۲، ۱۹٫۶، ۲۲٫۵ و ۳۰ می‌باشد.

شکل ۵: اثر عمل‌آوری با ماسه مرطوب بر مقاومت فشاری بتن

این روش تنها روشی است که در خارج از آزمایشگاه اجرا شده و شرایط متغیر محیطی را تجربه نموده است.

مقاومت فشاری بالایی حاصل شده در سن ۲۸ روزه را می‌توان ناشی از شرایط مناسب آب و هوایی در تمامی دوره عمل‌آوری دانست. (میانگین دمای روزانه محیط اطراف ۳۲ ثبت شده است که از دمای ۲۷ آزمایشگاه بیشتر بوده است). هرچند رنگ تمامی سطح نمونه‌های مکعبی عمل‌آوری شده با این روش، بارنگ ذرات ماسه خراب شده است. تغییر رنگ سطح بتن این روش را برای اعضای بتنی پیش

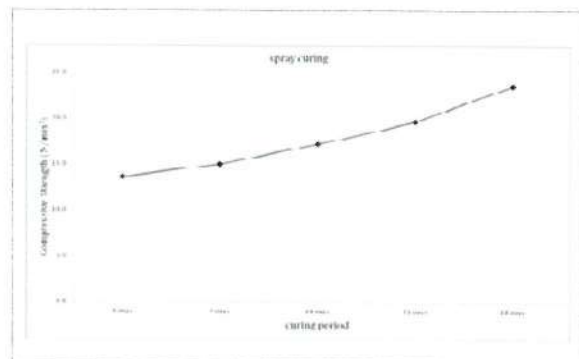

۴-۳ رابطه بین چگالی و مقاومت فشاری نمونه ها

جدول ۲ به منظور مشخص نمودن رابطه بین میانگین چگالی نمونه های عمل آوری شده از طریق روش های مختلف عمل آوری و مقاومت فشاری مخصوص به آنهاست. این به دلیل مشخص نمودن ضریب همبستگی انجام شده است. به منظور تعیین ارتباط بین هر گروه داده از ضریب همبستگی استفاده شده است.

Curing Method	Curing Period (Days)	Average Density (kg/m ³)	Compressive strength (MPa)	$\text{rank } A = x_i$	$\text{rank } B = y_i$	$x_i y_i$	x_i^2	y_i^2
Air Curing	3	2498	13.9	11	20	219	121	84
	7	2424	16.6	16	22.5	540	256	506.25
	14	2493	20.0	18	9	162	324	81
	21	2493	20.8	18	7	126	324	49
Water Saturated curing	3	2493	16.6	19	22.5	427.5	361	506.25
	7	2493	17.3	18	19.5	496.5	324	380.25
	14	2493	18.0	17	16.5	342	289	272.25
	21	2493	20.3	24.5	8	196	601	64
Polythene curing	3	2493	16.0	20	20	400	400	400
	7	2391	16.1	20	24.5	497	400	600.25
	14	2424	18.8	22	18	396	484	324
	21	2397	19.3	21	12	252	441	144
Mixe sand curing	3	2383	14.1	2	1	2	4	1
	7	2383	18.2	5	16	80	25	256
	14	2439	19.6	16.5	11	181.5	272.25	121
	21	2383	22.4	8	6	48	64	36
Barley curing	3	2493	14.5	15	21	315	225	441
	7	2493	18.7	20.5	22	451	420	484
	14	2434	17.3	20	14.5	289	400	210.25
	21	2424	18.7	22	14	308	484	196
Sesuvium curing	3	2493	14.4	20.5	2	41	420	4
	7	2424	15.8	21	24	504	441	576
	14	2493	17.2	18	21	378	324	441
	21	2470	19.7	9	10	90	81	100
24	2424	21.4	22	7.5	165	484	56.25	
Σ				402	402	7770.25	6229.5	8242

تمامی روش های عمل آوری، به جز عمل آوری در هوا، نمونه های بتنی را تولید نموده اند که حداقل مقاومت ۲۸ روزه ۲۱ بیان شده توسط National Building Cod (۲۰۰۶) را برآورده نموده اند. پس از مقایسه مقاومت فشاری ۲۸ روزه روش های مختلف عمل آوری، عمل آوری در هوا با کمترین مقدار، و عمل آوری با ماسه مرطوب با ۳۰٫۵ دارای بیشترین مقدار می باشند.

شکل ۷: اثر عمل آوری با اسپری آب بر مقاومت فشاری بتن

British Standard Institution (1990) Method of Testing of Soils for Civil Engineering Purposes, BS1377, London, British Standard Institution.

Gowripalan, N., Cabrera, J.G.; A.R., Cusens and Wainwright, P.J. (1997) Effect Of Curing on Durability Durable Concrete, ACI Compilation 24. American Concrete Institute, Farmington Hills, Michigan, USA, 06-47.

Mamlouk, M.S. and Zaniewski, J.P. (2006). Materials for Civil and Construction Engineering. 2nd ed. New Jersey; Pearson Prentice Hall.

Neville, A.M. (1991). Properties of Concrete, 4th ed., USA, New York: John Wiley and Sons.

Neville, A.M. (2000). Properties of Concrete, 4th ed., England: Longman.

Price, W.H. (1991) Factors influencing Concrete Strength. J. Am. Concrete Institute.

Raheem, A. A. and Abimbola, S. A. A. (2006). Effect of Specimen Size on the Compressive Strength of Concrete. USEP, Journal Of Research Information in Civil Engineering (RICE), 76-80, (1)3

Raheem A.A. and Aderounmu O. M. (2002). The Effect of Aggregate Size on the Strength of Concrete. Journal of Science, Engineering and Technology (JSET), 40-44, (2)9.

Ramezani pour, A. A. and V.M. Malhotra, (1995). Effect of Curing on the Compressive Strength, Resistance to Chloride-Ion Penetration and Porosity of Concretes Incorporating Slag, Fly Ash or Silica Fume. Cement and Concrete Composites. 173-175, (2)17.

Safan, M. and Kohoutkova, A. (2001). Influence of Different Drying Conditions on High Strength Concrete, Acta Polytechnica. 28-24, (2)41.

Safuiddin, M.D., Raman, S.N. and Zain, M.F.M. (2007). Effect of Different Curing Methods on the properties of Microsilica Concrete. Australian Journal of Basic and Applied Sciences. (2) 95-107.

Wojocik, G.S., and Fitzjarrald, D.R. (2001). Energy Balances of Curing Concrete Bridge Decks. Journal of Applied Meteorology, 11(40).

Zain, M.F.M., M. Safuiddin and K. M. Yusof, (2000). Influence of Different Curing Condition on the Strength And Durability of High Performance Concrete. In the Proceedings of the Fourth ACI International Conference on Repair, Rehabilitation and Maintenance, ACI SP193, American Concrete Institute. Farmington Hills, Michigan, USA. 292-295.

جه ای که به هر عضو از گروه نسبت داده شده (میانگین چگالی و مقاومت فشاری) از بیشترین مقدار به کمترین مقدار تنظیم گردیده است. هر جایی که مقدار یکسانی در هر گروه از داده‌ها وجود داشته باشد، همان درجه به آن اختصاص داده می‌شود. تا زمانی که میزان بین 0 و 0.5+ باشد، این به وجود رابطه همبستگی مثبتی بین چگالی و مقاومت فشاری نمونه‌های بتن اشاره دارد. این به آن معنی است که چنانچه دانسته نمونه‌های بتن افزایش یابد، مقاومت فشاری آنها نیز افزایش می‌یابد.

۴- نتیجه‌گیری

نتایج زیر بر پایه نتایج به دست آمده از تست‌ها و آزمایشات مختلف حاصل شده است:

- 1- مطابق با چگالی، نمونه‌ها در رده بتن‌های معمولی قرار گرفته‌اند.
- 2- در عمل آوری با ماسه مرطوب، نمونه‌های بتن دارای بیشترین مقاومت فشاری می‌باشند، در صورتی که در عمل آوری در هوا شاهد کمترین مقادیر مقاومت فشاری هستیم.
- 3- تمامی روش‌های عمل آوری مورد توجه، به جز عمل آوری با هوا، نمونه‌های بتنی را تولید نموده‌اند که حداقل مقاومت فشاری مشخص شده با کدهای مرتبط را برآورده نموده‌اند.
- 4- یک همبستگی ضعیف مثبت بین چگالی و مقاومت فشاری نمونه‌های بتن وجود دارد.

مراجع:

- Adesanya, D.A. and Raheem, A.A. (2002). The Effect of Different Brands of Ordinary Portland Cement on the Compressive Strength Of Concrete. Journal of Civil Engineering, second Edition, November, 43-47
- Aluko, O.S. (2005). Comparative Assessment of Concrete Curing Methods. Unpublished Post Graduate Diploma thesis, Federal University Of Technology, Akure, Nigeria.
- Arum, C. and Alhassan, Y.A. (2005). Combined Effect Of Aggregate Shape, Texture and Size on concrete strength. Journal Of Science, Engineering and Technology. 787-787, (2)13.
- Arum, C. and Udoh, I. (2005). Effect Of Dust inclusion in aggregate on the compressive strength of concrete. Journal of Science, Engineering and technology. 784-787, (2)12.

پتانسیل انرژی‌های نو در ایران و طرح‌های اجرا شده

مقدمه

انرژی تجدید پذیر عموماً به صورتی از انرژی اطلاق می‌شود که منابع تولید آن به طور طبیعی و بدون توجه به مصارف انسانی بازیابی می‌گردد که از این جمله می‌توان به نور خورشید، باد، جزر و مد، امواج، حرارت زمین گرمایی و انرژی آبهای جاری اشاره نمود. در تعریف کلی تر، منابع انرژی مستقل از سوخت‌های فسیلی (نفت، گاز، زغال سنگ و غیره) به عنوان انرژی‌های نو شناخته می‌شوند که با این تعریف، منابعی چون هیدروژن، زیست توده و انرژی اتمی نیز به موارد فوق اضافه می‌گردد. با توجه به گستردگی موارد قابل بحث، در این گفتار صرفاً پتانسیل کشور در خصوص انرژی خورشید، باد، زمین گرمایی و زیست توده مورد بررسی اجمالی قرار می‌گیرد.

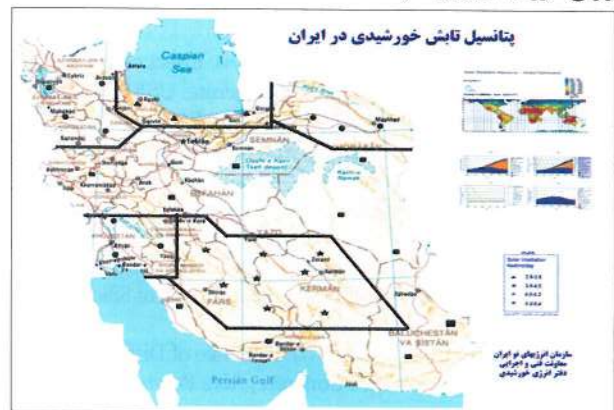
انرژی خورشید و پتانسیل آن در کشور

انداز جمله کاربریهای دیگر انرژی خورشیدی می‌توان به آبگرمکن، خشک کن و آب شیرین کن‌های خورشیدی اشاره نمود که در مقیاس خانگی و صنعتی تولید شده و مورد استفاده قرار می‌گیرند.

سرزمین ما با وجود ۳۰۰ روز آفتابی در بیش از دو سوم مساحت آن و متوسط انرژی تابشی ۵/۵ - ۴/۵ کیلووات ساعت بر متر مربع در روز، یکی از کشورهای پتانسیل بالا در زمینه انرژی خورشیدی معرفی شده است و حداقل از دیدگاه نظری، در صورت تجهیز مساحت بیابانی خود به سامانه‌های دریافت انرژی تابشی می‌تواند انرژی مورد نیاز بخش‌های گسترده‌ای از منطقه را نیز تأمین نماید. با مطالعات انجام شده توسط مؤسسه DLR آلمان، در مساحتی بیش از ۲۰۰۰ کیلومترمربع از این اراضی، امکان نصب بیش از ۶۰۰۰۰ مگاوات نیروگاه حرارتی خورشیدی وجود دارد.

انرژی باد و پتانسیل آن در کشور

اطلس باد کشور که طی سالهای ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۸ تهیه گردید و پس از آن نیز به روزرسانی میگردد نشان دهنده پتانسیل بسیار مناسب باد در سطح کشور به ویژه نیمه شرقی و شمالی آن است. نتایج این اطلس مؤید ظرفیت عملی احداث بیش از ۳۰ هزار مگاوات نیروگاه بادی در سطح کشور است. البته جدا از پتانسیل مناسب باد و قابلیت دسترسی به این مناطق، عواملی همچون ظرفیت شبکه برق و پایداری آن محدود کننده میزان ظرفیت نیروگاههای بادی قابل اتصال به شبکه سراسری هستند.

از جمله کاربری‌های انرژی باد می‌توان به کاربردهای نیروگاهی به منظور تولید برق، آسیاب‌های بادی و پمپ‌های آبکش اشاره نمود.

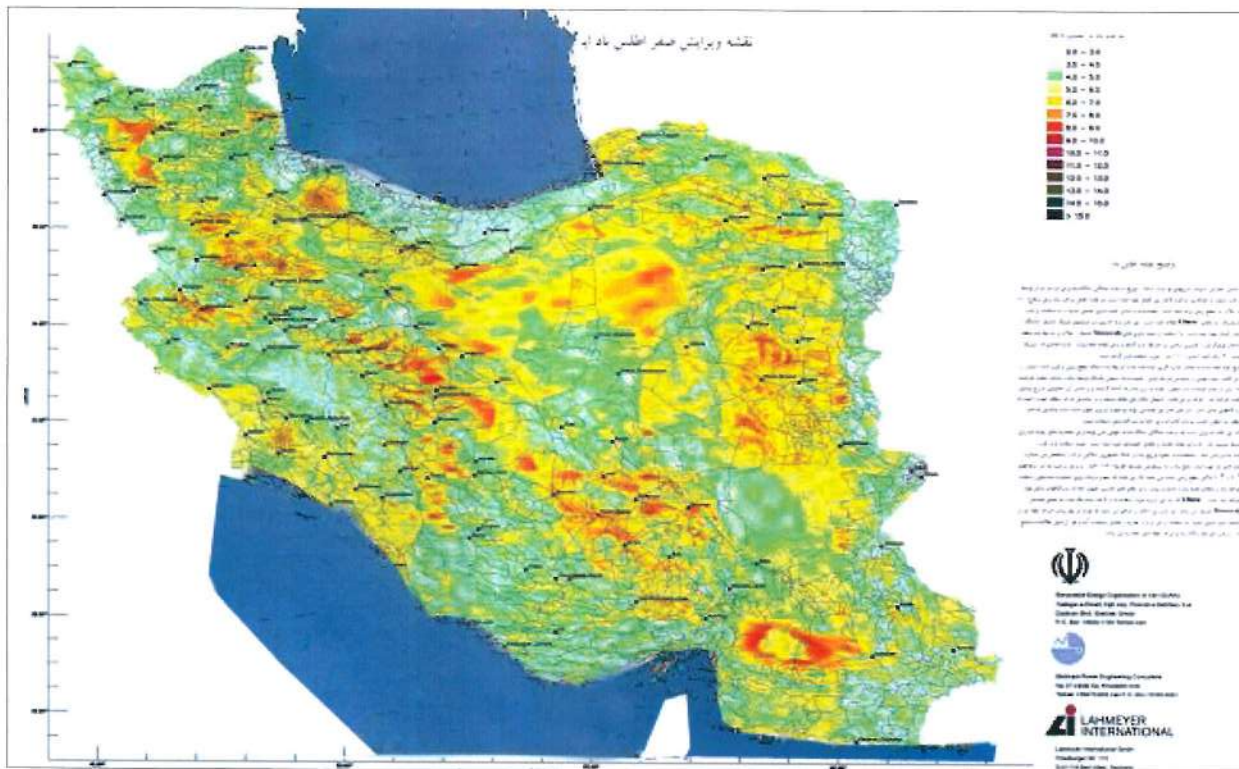
نیروگاه‌های بادی نصب شده در سطح کشور تا پایان شهریور ماه ۱۳۹۳ عبارتند از نیروگاه بادی ۲۸/۴ مگاواتی بینالود مشتمل بر ۴۳ واحد توربین ۶۶۰ کیلوواتی، نیروگاه بادی منجیل مشتمل بر ۱۲۳ واحد توربین ۶۶۰ کیلوواتی که ۱۵ واحد آن به صورت پراکنده در کشور همچون ارتفاعات شمالی شهر تبریز، باباکوهی شیراز، صفا اصفهان، لوتک زابل، ماهشهر، سرعین و غیره نصب شده یا در برنامه احداث هستند. همچنین توربینهای بادی ۳۰۰،۵۰۰ و ۵۵۰ کیلوواتی با مجموع ظرفیت حدود ۲۰ مگاوات از جمله اولین توربینهای نصب شده در منطقه منجیل و رودبار هستند. از جمله نیروگاه‌های بادی نصب شده توسط بخش خصوصی می‌توان به ۸ واحد توربین ۲/۵ مگاواتی در منطق کهک استان قزوین و یک واحد ۱/۵ مگاواتی در منطقه خواف اشاره نمود.

انرژی زمین گرمایی و پتانسیل آن در کشور

موقعیت قرارگیری ایران در مرزهای تکتونیکی و قرارگرفتن در کمربند آتشفشانی باعث شده است که گستره ایران از لحاظ زمین ساختاری، بسیار فعال بوده و از پتانسیل بالای انرژی زمین گرمایی بهره مند باشد و وجود فعالیت‌های آتشفشانی و چشمه‌های آب گرم فراوان، گواه بر این مدعا است. پتانسیل انرژی زمین گرمایی در ایران براساس مطالعات انجام شده شناسایی

شکل ۱: منطقه بندی مساحت کشور بر اساس متوسط تابش خورشیدی روزانه بر هر متر مربع از جمله پروژه‌های اجرا شده در کشور میتوان به نیروگاه حرارتی خورشیدی سهموی خطی شیراز به ظرفیت ۲۵ کیلووات، برقرسانی فتولتائیک به خانوارهای روستایی جمعاً به ظرفیت ۳۸۶ کیلووات از نوع منقصل از شبکه، سامانه‌های فتولتائیک با ظرفیت‌های گوناگون در مناطق مختلف کشور که عموماً توسط سازمان انرژیهای نو ایران یا شرکتهای برق منطقه ای احداث شده و یا در دست احداث هستند اشاره نمود. اخیراً نیز یک سامانه فتولتائیک متصل به شبکه به ظرفیت ۵۰۰ کیلووات توسط بخش خصوصی در منطقه ملارد احداث و به بهره برداری رسیده است. از جمله طرحهای بزرگ در دست اجرا نیز میتوان به نیروگاه خورشیدی سهموی خطی یزد به ظرفیت ۱۷ مگاوات اشاره نمود. پروژه‌های نامبرده شده صرفاً به منظور استفاده از انرژی خورشید برای تولید برق اجرا شده

شکل ۲: اطلس باد کشور، نشانگر متوسط سالانه سرعت باد در ارتفاع ۸۰ متری از سطح زمین

با تولید برق عاری از هرگونه آلودگی زیست محیطی را فراهم می‌کند. از جمله اقدامات انجام شده در این پروژه احداث سایت‌های حفاری، چاه‌های تولیدی به عمق ۳۰۰۰ متر و چاه‌های تزریقی به عمق ۶۰۰ متر، اجرای خطوط انتقال آب و ساخت تجهیزات تست جریان سیال خروجی چاه‌ها اشاره نمود. احداث نیروگاه زمین گرمایی مشکین شهر در ۲۵ کیلومتری این شهرستان و در دامنه سبلان، علاوه بر تولید برق، در احداث استخر پرورش ماهی و احداث واحدهای گلخانه ای و تأمین آب گرم منازل نیز کاربرد خواهد داشت.

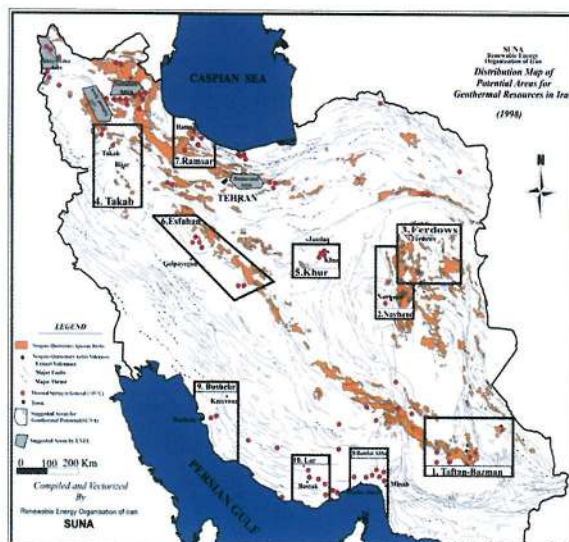
زیست توده و پتانسیل آن در کشور

زیست توده عبارت است از اجزا قابل تجزیه زیستی از محصولات، پسماندها و زائدات کشاورزی (شامل مواد گیاهی و دامی)، جنگل‌ها و صنایع وابسته و همچنین زائدات صنعتی و شهری قابل تجزیه. بر اساس تعریف علمی ارائه شده، زیست توده به سوختهائی اطلاق می‌گردد که از جرم توده فیتوپلانکتونها و جرم توده ژئوپلانکتونها ساخته می‌شوند.

امروزه مشخص شده است که سوخته‌های زیستی به دست آمده از پسماندهای جنگل‌ها و محصولات‌های کشاورزی جهان می‌تواند سالانه به اندازه ۷۰ میلیارد تن نفت خام انرژی در دسترس بشر قرار دهد که این میزان ۱۰ برابر مصرف سالانه انرژی در جهان است.

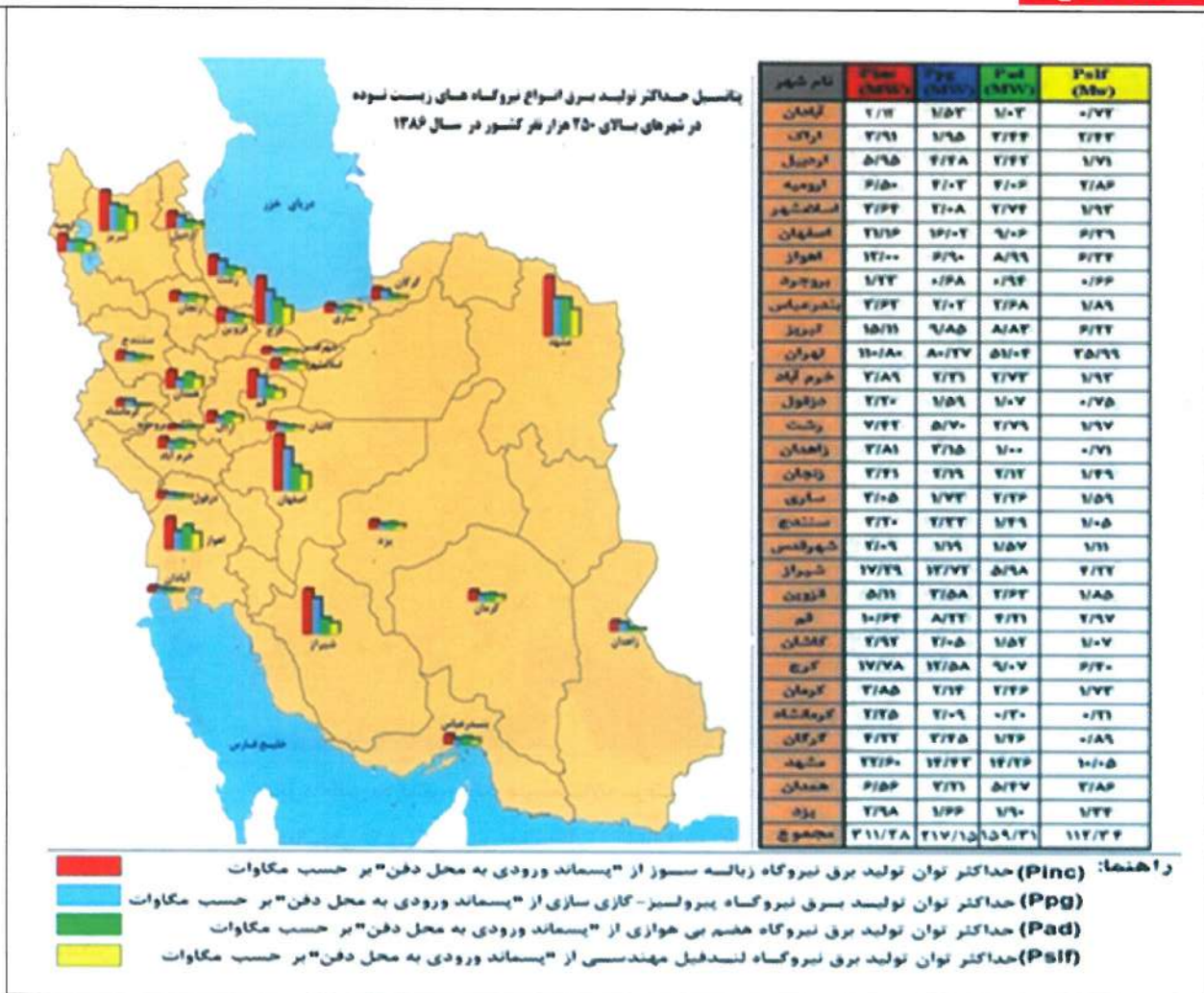
پسماندهای جامد: شامل مواد زائد جامدی هستند که از مراکز تجاری، اداری، خانگی و برخی صنایع حاصل می‌شود. این مواد یک منبع مناسب برای تولید انرژی می‌باشند. فرآیندهای تبدیل و تولید مواد و انرژی از زباله در دنیا توسعه یافته و پروژه‌های زیادی در زمینه تولید انرژی (برق - حرارت) از زباله در دنیا مورد بهره برداری قرار گرفته‌اند. از جمله منابع زیست توده می‌توان به انواع دوریزها و پسماندهای جامد شهری و صنعتی، فضلابهای شهری، زائدات کشاورزی و جنگلی، فضولات حیوانی، پسماندهای صنایع غذایی و کشاورزی و محصولات انرژی‌زا (مانند درختان سریع‌الرشد نظیر اکالیپتوس، محصولات کشاورزی انرژی‌زا (مثل سورگوم و نیشکر)، گیاهان روغنی با محتوی انرژی بالا مثل سویا و شلغم روغنی و درخت نخل اشاره کرد. این

شده‌اند. این مناطق بر اساس میزان فعالیتهای تکتونیکی، میزان چشمه‌های آب گرم و ظهورهای سطح الارضی و سایر شواهد زمین شناسی شناسایی شده‌اند و براساس مطالعات انجام شده در سال ۱۳۷۷ این مناطق عبارتند از منطقه سبلان، مشکین شهر، سرعین و بوشلی، منطقه دماوند، ناحیه ناندلدر ماکو، ناحیه سیاه چشمه خوی، ناحیه قطور سهند، تفتان، بزمان، منطقه نایبند، منطقه بیرجند، فردوس منطقه تکاب، هشترود، خوربایانک، اصفهان، محلات، رامسر، بندرعباس، میناب، بوشهر، کازرون و لار بستک. ایران دارای ذخایر احتمالی برای تولید برق از انرژی زمین گرمایی با استفاده از سیکل‌های تبخیرلحظه‌ای و باینری (برای دوره ۳۰ ساله) بوده و قابلیت تولید برق زمین گرمایی با ظرفیت بیش از ۲۰۰ مگاوات برای آن پیش بینی شده است.

شکل ۳: مناطق دارای پتانسیل زمین گرمایی در کشور

احداث نیروگاه زمین گرمایی پایلوت ۵ مگاواتی در منطقه مشکین شهر، نخستین نیروگاه از این نوع در منطقه خاورمیانه خواهد بود و امکان دستیابی به انرژی سبز

شکل ۴: پتانسیل تولید برق از محل احداث نیروگاههای زیست توده در سال ۱۳۸۶

هیدروژن و پیلوهای سوختی

مزیت اصلی استفاده از هیدروژن بعنوان سوخت آن است که محصول احتراق آن، بخار آب و مقدار کمی اکسید نیتروژن می باشد که در نواحی با دمای بالا تشکیل میشود. همچنین میزان حرارت تولید شده در اثر احتراق در واحد وزن آن، بیشتر از هر سوخت مورد استفاده دیگری می باشد. لیکن تبدیل سریع آن از حالت مایع به گاز در دمای محیط، احتیاج به فشار زیاد در حالت مایع، نفوذ پذیری زیاد هیدروژن و قابلیت ترکیب شدن سریع با اکسیژن و پایین بودن ارزش حرارتی آن در مقایسه با سوختهای مانند متان، از جمله چالشهای پیش روی صنعت هیدروژن است. تولید، توزیع و نگهداری هیدروژن در مقیاس صنعتی نیازمند فناوریهای ایمن و قدرتمند است به گونه ای که برخی قرن حاضر را قرن هیدروژن می دانند. در پایان لازم به ذکر است که در حال حاضر سازمان انرژیهای نو ایران (سانا) متولی توسعه کاربرد انرژیهای حاصل از منابع تجدید پذیر کشور در بخش دولتی و حامی طرحهای تحقیقاتی در این زمینه است و دفتر مشارکتهای غیر دولتی در آن، عهده دار بررسی درخواستهای بخش خصوصی برای احداث نیروگاههای تولید برق از منابع تجدید پذیر با هدف فروش برق به وزارت نیرو با ساز و کار خرید تضمینی برق می باشد.

منابع و مأخذ

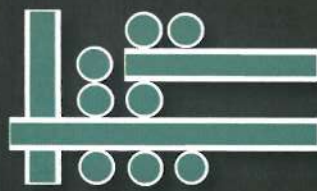
www.sun.org.ir

گردآورنده: شرکت مشاورین

محصولات می توانند به عنوان سوخت امن و بی خطر در نیروگاههای زیست توده مورد استفاده قرار گیرند.

فناوریهای استفاده از انرژی زیست توده را می توان به سه بخش عمده مشتمل بر فناوری احتراق (زباله سوزها، چوب سوزها و کربنیزه کردن)، فناوری ترموشیمیایی (گازی سازی، پلازما و پیرولیز) و فن آوری بیوشیمیایی (تولید بیوفیول، دفن زباله و هضم بیهوازی) تقسیم نمود. در حال حاضر استحصال برق از دو مرکز دفن زباله در شهرهای مشهد و شیراز در جریان بوده و احداث چند واحد زباله سوز در برنامه قرار دارد. همچنین با توجه به بالا بودن سطح آبهای زیرزمینی در شهرهای شمالی کشور و خطر آلودگی آنها بواسطه زباله های شهری، استفاده از سیستمهای زباله سوز، نه تنها یک انتخاب بلکه یک اجبار می نماید. بر اساس مطالعات انجام شده برای یکی از این منابع زیست توده یعنی پسماندهای جامد شهری (زباله ها) آن هم فقط برای شهرهای بالای ۲۵۰،۰۰۰ نفر نتایج حاصل شده است:

بر اساس نتایج مذکور پتانسیل حداکثر تولید برق از انواع نیروگاههای زیست توده در سال ۸۶ برای شهرهای بالاتر از ۲۵۰ هزار نفر (۳۰ شهر) بالغ بر ۸۰۰ مگاوات به تفکیک ۳۱۱ مگاوات نیروگاه زباله سوز، ۲۱۷ مگاوات نیروگاه پیرولیز-گازی سازی، ۱۵۹ مگاوات نیروگاه هضم بیهوازی و ۱۱۲ مگاوات نیروگاه لندفیل بوده است. شایان ذکر است به کار گیری پتانسیل های برآورد شده نه تنها به استحصال انرژی بلکه به رفع بخش عظیمی از مشکلات مربوط به آلودگی و مسائل زیست محیطی ناشی از مدیریت پسماندها نیز کمک شایانی خواهد نمود.

شرکت لوله و پروفیل سپنتا تهران

SEPANTA

نیم قرن
تولید

API 5L-B

(ISIRI 3574-35)

کلیه محصولات سپنتا دارای
مجوز سازمان ملی استاندارد ایران است

- لوله گالوانیزه
- لوله گاز خانگی و گاز شبکه
- لوله های سیاه
- لوله و قوطی های مصارف صنعتی
- قوطی و پروفیل های مصارف ساختمانی

www.sepanta-tehran.com

از متخصصین و کارشناسان ما بدون هیچ گونه هزینه ای مشاوره بگیرید

تلفن: ۰۶۶۲۵۰۰۶۹ - ۰۶۶۲۵۰۴۸۰ - ۰۶۶۲۵۰۴۸۲ فکس: ۰۲۱-۶۶۲۵۰۴۸۲

ناب استیل

www.nabsteel.ir

MP
masterPlus

هود

گاز صفحه‌ای

فرتوکار

تلفن: ۲۷۰۸
سامانه پیام کوتاه: ۱۰۰۰۲۷۰۸

۳۶ ماه گارانتی محصول

STS

مهندسی سازه آزمون فولاد (تاسیس ۱۳۸۵)

بنیانگذار بومی سازی جوشکاری فورجینگ سر به سر میلگرد در ایران

حرف اول و آخر در فورجینگ میلگرد

- تنها صادر کننده دستگاههای فورجینگ میلگرد در ایران
- تجربه فروش بیش از ۷۰ دستگاه جوشکاری میلگرد در ایران
- دارای ۲۶ نمایندگی جوشکاری فورجینگ میلگرد در ایران
- کاملترین پکیج های جوشکاری از برترین برندهای معتبر جهان
- تنها سازنده خط باز یافت میلگردهای پرت و ضایعاتی در دنیا

Made in Japan

دفتر مرکزی: تهران، جمالزاده شمالی، پلاک ۲۷۵، واحد ۵

تلفن: ۶۶۵۶۷۳۳۱ - ۶۶۵۶۷۳۳۰

WWW.STS-WELD.COM

مورد تأیید سازمان نظام مهندسی

دارای تاییدیه فنی از مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهر سازی

با ضمانت نامه بیمه ایران

آداک بورج

ADAKBORJ

عاملیت پخش و توزیع شرکت کناف ایران
با سرویس انبار و دارنده گواهینامه اجرایی

دارای گواهینامه سیستم مدیریت کیفیت ، مدیریت پایش و اندازه گیری رضایت مشتری ،
سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی و سیستم مدیریت محیط زیست استاندارد
ISO 9001:2008 , ISO 10004:2012 , ISO OHSAS 18001:2007 , ISO 14001:2004

مشاوره، طراحی، فروش و اجرای سیستم های دیوار پوششی،
دیوار جداکننده، سقف های گاذب کلیک، ثابت و دکوراتیو
کناف با متریال های
(GYPSUM BOARD , AQUA PANEL , MINERAL TILE , STEEL TILE)

- شرکت برتر در گروه صنایع ساختمانی در جشنواره برترین شرکت های ایرانی
- دریافت لوح تقدیر از سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران
- دریافت تندیس نشان شرکت برتر سال از موسسه بین المللی پژوهش های صنعتی ایران با حمایت موسسه بین المللی QS سونیس
- دریافت تندیس از همایش ملی بزرگان رضایتمندی مشتری کشور در مرکز همایش های بین المللی صدا و سیما
- دریافت لوح در نشست تخمینی نمایندگان فعال مصالح و تجهیزات ساختمانی کشور با مسئولین پروژه های ساختمانی منتخب تهران و شرق کشور از سازمان نظام مهندسی ساختمان و شرکت ارگ

آدرس دفتر مرکزی: تهران، سعادت آباد، چهارراه سرو، روبروی بانک سپه، ساختمان دلفین، پلاک ۵، طبقه ۳

تلفن: ۲۲۰۹۰۰۴۷ فکس: ۲۲۳۶۴۰۳۳ همراه: ۰۹۱۲۱۸۹۶۲۰۴

Web: www.adakborj.ir E-mail: info@adakborj.ir